

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historiske huse i

Listed Fiskerleje

Nationalmuseet · Bornholms Museum

Opmaalt 1846 af Ipsen, prøvet af Ralslow.

Contignet 1858 af Söderberg.

*Regtig Kopi
1858 Christiania*

Historiske huse i Listed Fiskerleje, 1981. Udarbejdet af Nationalmuseet under medvirken af Bornholms Museum og Nexø Kommune.

Redaktion: Hanne Christensen og Robert Egevang, Nationalmuseet.

Beskrivelser og historiske undersøgelser: Hanne Christensen, Nationalmuseet.

Konsulent: Niels-Holger Larsen, Bornholms Museum.

Korttegning: Elna Jensen, Teknisk Forvaltning, Svaneke, og Flemming Beyer, Nationalmuseet.

Fotografier: Nationalmuseet, Bornholms Museum, Det kongelige Bibliotek, Foreningen Svaneke Venner samt i privat eje. Hvor intet andet er anført, er optagelserne fra 1974-75.

Tryk: Poul Kristensen, Herning.

Papir: Maco-print.

Skrift: Baskerville.

Oplag: 3600 eksemplarer.

ISBN 87-480-0421-9

INDHOLD

Forord	side 3
Fortegnelse over historiske huse i Listed ...	side 5
Ordforklaring	side 151
Kilder og litteratur	side 158
Jævnføringsregister	side 161
Navneregister	side 165
Oversigtskort	side 172
Matrikelkort	side 174

Illustration på omslaget: Matrikelkort over Listed, 1816, omtegnet 1858. (Matrikeldirektoratet).

FORORD

På Bornholms østkyst lidt nord for Svaneke ligger Listed, et af øens mere betydelige fiskerlejer. Let slynget løber vejen fra Svaneke til Gudhjem gennem lejet forbi de nette og velholdte huse og gårde. Nogenlunde midt i den langstrakte bebyggelse ligger havnen. For til fulde at opleve fiskerlejets særegne karakter, hvor hav, klippekyst og huse hver især yder deres til helheden, lønner det sig med afstikkere ad stræder og gænger – op på bakken eller ned til kysten.

Den bebyggelse, som bogen omhandler, det vi i dag kalder det gamle Listed, består langt overvejende af bindingsværkshuse fra 1800-årene. Enkelte af husene har dog rødder tilbage i 1700-tallet, og desuden er der medtaget flere grundmurede huse fra slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede. Sammenlignet med moderne byggeri har også disse sidste

nogle historiske kvaliteter, som giver dem en naturlig plads i denne sammenhæng.

Målt med historiens alen er det kun et kort spand af år i Listeds historie, der belyses. Ikke fordi fiskerlejets alder kendes, men havnen har i hvert fald været benyttet tilbage i middelalderen. I 1379 lod ærkebispens i Lund her opsætte seks boder til udlejning i forbindelse med det navnkundige sildefiskeri i Østersøen, som også lokkede de hanseatiske købmænd til Bornholm. Det har sikkert overvejende været bønder fra Ibsker sogn, hvorunder Listed hører, der i efter-sommeren og efteråret (bornholmsk: fiskjed) supplerede deres udkomme ved at deltage i fiskeriet. Troligt har en bofast befolkning dog også ved denne tid slået sig ned på stedet og udnyttet den naturgivne havn, hvor klipperne gav læ mod tre verdenshjørner, og

Dette dejlige kig fra havnen ind mod bebyggelsen og den højere beliggende vang bagved – med Lille Høj (Listedhøj) og til højre herfor Store Høj – stammer tilsyneladende fra 1950'erne. Til venstre i billedet skimtes det gamle redskabshus i bindingsværk og bag dette Brøddan 2 med røgeriskorstenen. Nogenlunde midt i billedet ses Missionshuset med den rundbuede indgang. Snart efter ændredes havnefrontens fremtræden nok så radikalt ved opførelsen af fiskesalgforeningens store bygning.

hvor den flade forstrand indbød til bebyggelse.

I de følgende århundreder kan lejets historie kun glimtvis følges. Men eksempelvis fremgår det af en beskrivelse fra 1671, at Listed havde fået en anselig størrelse. Hele 40 mand (familier) ernærede sig da her på stedet, mest ved fiskeri og i mindre målestok af landbrug. Godt og vel hundrede år senere var byens omfang stort set uforandret. I en optegnelse fra 1814 hedder det: »Listad ... bestaaer af 35 Boeliger, foruden 6 Huse, der ligge adspredt om Fiskerlejet. 7 Beboere holde hver 2 Heste og 2 Køer, 6 have Avl til 1 Koe; de, som holde Heste, eje hver 14 til 26 Fag Huus, der ere inddeelte i 2 à 3 Længder (Længer). Til Fiskerlejet ligger saa megen Jord, at den i alt er anslaaet til 7 Tønder Hartkorn. – Indvaanerne ernære dem alle af Fiskerie; Torskefangsten er temmelig betydelig, ligesom og her fanges en Mængde Sild. – Listad er berømt for at frembringe de fleste og bedste Kirsebær. – Naar undtages de faa Familier, som have Jord, ere de andre i maadelig Omstændigheder.« I midten af 1700-tallet fremhævede Thurah østkystens fiskerlejer – Listed, Aarsdale og Gudhjem – som særligt gode sildepladser, og bedre tider har rimeligvis vekslet med de trange kår, som omtales ovenfor.

Sammenlignet med de foregående århundreder bragte 1800-årene store omvæltninger for fiskersamfundet. I århundredets sidste halvdel bedredes forholdene for fiskeriet, blandt andet takket være havnebyggeri og større og bedre både. Lanceringen af »den røgede bornholmer« er et nok så bekendt udtryk for opblomstringen. Også bebyggelsesmæssigt brød man omkring midten af århundredet med gamle traditioner. Hvor man hidtil havde hjulpet sig med klinede vægge og stråtage i bindingsværkshusene, blev tavlene nu muret ud med brændte sten og tagene teglhængte. Nye huse erstattede gamle, og størsteparten af »østbyen« udbyggedes i denne periode. Ved år 1900 var antallet af husstande rundt regnet fordoblet i forhold til tilstanden omkring år 1800. Det ældste grundmurede hus i Listed er fra 1870'erne, men først

i århundredets sidste årti fortrængtes bindingsværksbyggeriet for alvor. Røgerierne med de knejsende skorstene vandt, som nævnt, også først indpas i slutningen af forrige århundrede – og tiltog i antal i begyndelsen af dette. I praksis er deres rolle dog stort set udspillet, og mange anlæg er atter forsvundet. Den karakteristiske profil, som røgerierne har givet også dette fiskerleje, må nødvendigvis yderligere svækkes.

Som det fremgår af bogen, har mange huse, selv sagt især de ældre, i tidens løb ændret udseende på grund af ombygninger og vedligeholdelse med de nye materialer, der til forskellige tider har været tilgængelige. Også fiskerlejets fysiske rammer, gader og stræder, er ved regulering og asfaltering i dette århundrede i nogen grad blevet berøvet traditionelle, selvgroede træk. Stengærderne, der førhen hegnede samtlige ejendomme, er i vid udstrækning borte, men pyntelige stakitter og bevoksning bøder mange steder på dette tab. Alt i alt vidner hele lejet dog om forgangne tiders levevis og måde at indrette sig på, og der er stadig meget at værne om.

At bevare Listeds bebyggelse og struktur er en sag, som først og fremmest vedkommer Listedboerne, som skal leve og bo i lejet. Vi andre, der kommer udefra, kan kun håbe herpå. Det er Nationalmuseets håb og ønske, at denne bog kan medvirke til, at lejet sikres fremover. Den skulle bringe viden om forgangne slægters virke på stedet, om byggeskik og levevis. Udover at fortælle om de enkelte ejendommers historie, vil udførlige lister over husenes ejere oplyse om, hvem vi i dag kan takke for, at det gamle Listed eksisterer.

Nationalmuseet skylder Nexø kommune en varm tak for godt samarbejde ved bogens udformning. Også en tak til Bornholms Museum for råd og hjælp. En særlig tak skal rettes til Harding Nielsen for mange bygnings- og personalhistoriske oplysninger. Også Holger Jensen har ydet megen praktisk hjælp under bogens tilblivelse, ligesom vi overalt har mødt venlighed og hjælpsomhed og takker Listedboerne herfor.

Nationalmuseets 2. afdeling

Fortegnelse over Historiske huse i Listed Fiskerleje

Den efterfølgende fortegnelse omfatter fiskerlejets ældre bebyggelse, nærmere betegnet de bygninger, der på kortet bag i bogen er indrammet med sort; undertiden behandles dog også sekundære bygninger. For hver ejendom indledes med en beskrivelse af bebyggelsen, efterfulgt af en bygningshistorisk redegørelse; sideløbende anføres ejerne gennem tiden.

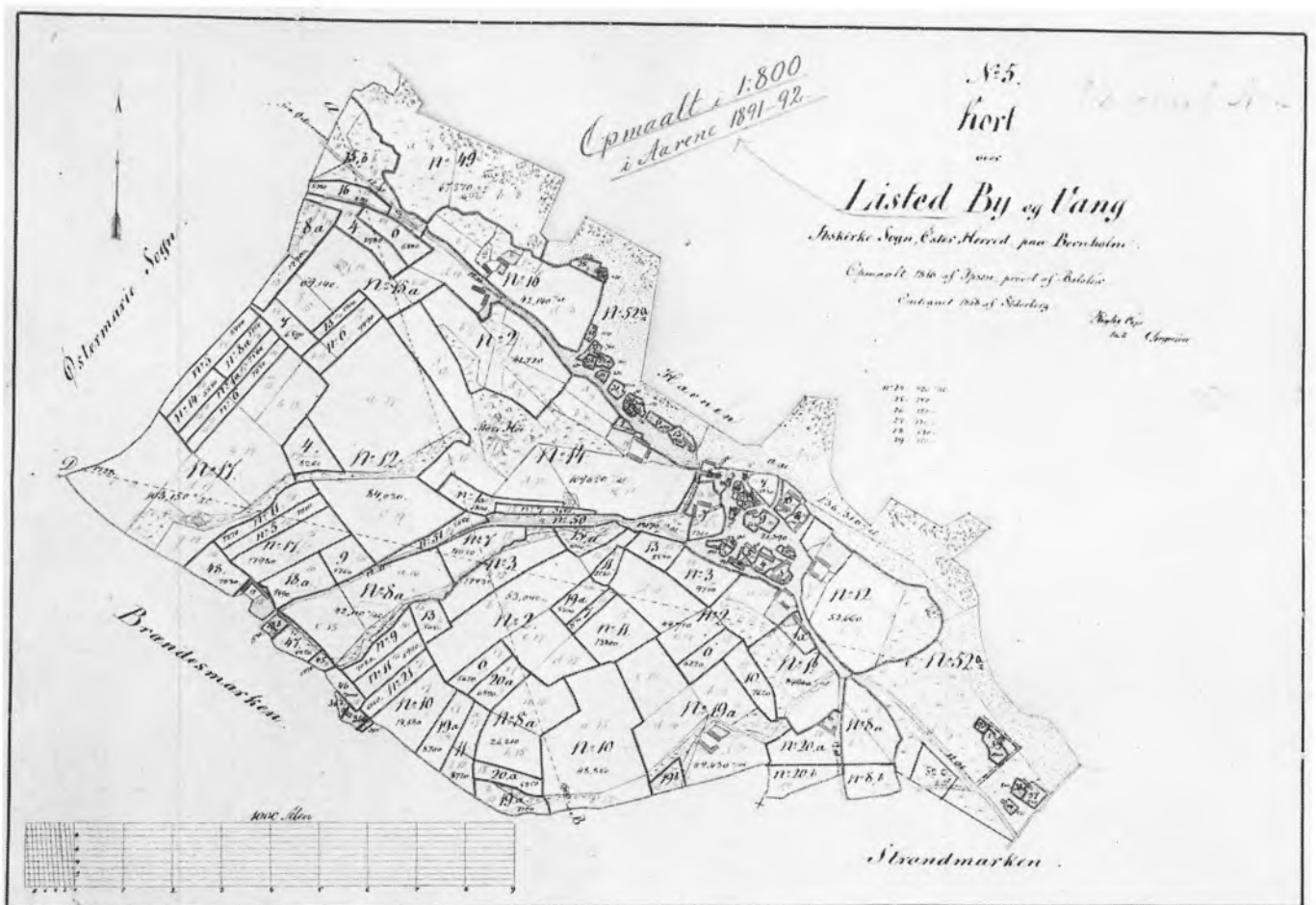
Hvad angår beskrivelserne er registreringen på stedet afsluttet efteråret 1980/foråret 1981, og der må tages forbehold for senere ændringer. De i beskrivelserne anførte fagudtryk kan findes i ordforklaringen bag i bogen.

De bygningshistoriske redegørelser er hovedsageligt baseret på arkivaliske undersøgelser (se indledningen til arkivaliefortegnelsen, s. 158) og iagttagelser af bebyggelsen, som den står i dag. De kendsgerninger, der har kunnet udtrages heraf, er ofte suppleret med oplysninger fra husenes ejere eller andre Listedboere, hvorved mange senere ændringer, som ikke fremgår af arkivalierne, har kunnet anføres.

For ejerforholdenes vedkommende har hovedkilden været skøde- og panteprotokoller samt de hertil anlagte realregistre; for de senere ejerskifter tingbogsblade, beroende på dommerkontoret i Rønne.

Indledningsvis kan der gøres opmærksom på, at navnenes stavemåde i mange tilfælde beror på et skøn, idet stavemåden i kildematerialet, især i forrige århundrede, er varierende. Som eksempler herpå kan nævnes:

Kortet over Listed By og Vang er en omtrent kopi fra 1858 af det originale matrikelkort fra 1816, og det er med enkelte undtagelser forholdene sidstnævnte år, der afspejles. Som det ses, var fiskerlejet allerede i begyndelsen af 1800-tallet meget langstrakt, men nok så sparsomt bebygget i yderområderne. Især den østre del af byen er siden ret voldsomt udbygget, blandt andet på det tidligere åbne område – No. 52a – Listed Frihed. I bykernen fornemmer man tydeligt, hvorledes gadenettet er groet frem som tiloversblevne gænger mellem de hegnede og bebyggede ejendomme. På kortet fra 1816 er markeret en skanse ved havnen.

Peder – Peter, Christian – Kristian, Kirstine – Kjerstine – Kristine – Christine, Ane – Anne, Benedikte – Benditte, Carl – Karl osv. Det gælder ikke blot fornavne, men også efternavne; eksempelvis i navnene Kok-Koch og Bek-Bech. Også i disse tilfælde er der foretaget et valg, men undertiden anføres varianten i parentes.

De i ejerlisterne anførte stillingsbetegnelser er overvejende dem, der er angivet i skøderne ved køb eller salg, undertiden suppleret med oplysninger fra brandtaksationer og folketællinger, eller oplyst mundtligt af Listedboere; også vejviseren for Nexø Kommune, 1981, har været benyttet. Hvor der er tale om langvarige ejerforhold, dækker den angivne stillingsbetegnelse således undertiden blot en del af perioden, idet den har været aktuel ved overtagelsen eller videresalg af ejendommen.

Ejerfortegnelserne er søgt ført så langt tilbage som muligt, uanset alderen af den eksisterende bebyggelse på grunden.

Som hovedregel er det i ejerlisterne anførte overtagelsesår det år, skødet er dateret, hvilket dog undertiden afviger fra overtagelsestidspunktet. Især hvor der er tale om handel inden for familien eller ved erhvervelse af parceller af byens fællesareal, den såkaldte Listed Frihed, kan den egentlige handel have fundet sted et godt stykke tid før skødets udfærdigelse; når kildematerialet har tilladt det, er der tillige anført det egentlige eller omtrentlige overtagelsesår. Fra 1920'erne og fremefter er det almindeligvis tinglysningssåret, der er anført, markeret ved *læst* foran årstallet.

Ud over skøde- og panteprotokoller samt realregistre, støtter ejerfortegnelserne sig på andre kildegrupper. For den ældre tids vedkommende dels den såkaldte Sogneprotokol, affattet omkring 1826 i forbindelse med den ældre matrikulering, dels den i 1833 på foranledning af herredsfogeden i Svaneke udarbejdede fortegnelse over samtlige ejendomme i Listed med angivelse af ejernes navne. For den senere tids vedkommende kan der være anført et forsikringstidspunkt, hvis dette ligger forud for skødedatoen. Disse årstal anføres normalt i parentes.

Den sammenstykkede karakter ejerfortegnelsen får, hvor skødematerialet er mangelfuldt, kan illustreres med følgende, konstruerede eksempel:

?(o. 1826)-(1833)? : Ole Hansen, efterfulgt af enken,
Anne Madsdatter.

....

?(1856)-1863? : Morten Pedersen.

?-1870: Hans Pedersen, ovennævntes søn.

1870-1885: Johannes Larsen.

o.s.v.

Den første kendte ejer er således Ole Hansen, der vides at have haft ejendommen ved udarbejdelsen af Sogneprotokollen o. 1826, mens enken, Anne Madsdatter, er anført som ejer i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833. Den næste oplysning stammer fra en brandforsikringsprotokol, hvor det ses, at huset ved indtegningen heri i 1856 tilhørte Morten Pedersen, der også står som ejer i realregisteret fra 1863.

Da Morten Pedersen ikke har fået tinglyst sit skøde på ejendommen, ved vi hverken, hvornår han har overtaget stedet, eller om han har købt det af Anne Madsdatter. Den stiplede linie angiver, at der kan have været én eller flere ejere mellem de anførte.

Det ældste tilgængelige skøde er i eksemplet dateret 1870, og da Hans Pedersen nævnte år afhændede ejendommen, bemærkedes det heri, at han havde overtaget den efter faderen. Spørgsmålstegnet markerer atter, at overtagelsestidspunktet er ukendt, men i dette tilfælde kan det udelukkes, at der i mellemtiden har været andre ejere. Oplysningerne om Johannes Larsens ejerforhold hviler på regulære skødedatoer.

ANDERS MONSSTRÆDE

Anders Monsstræde 1,
matr.nr. 50.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Anders
Monsstræde 3.

1837–1852: Fisker Peder Pedersen
Kjøller.

*Fig. 1. Bebyggelsen i Anders Monsstræde
ca. 1910. Yderst til højre ses nr. 7, der siden er
ombygget, og bag dette nr. 5 samt det nu stort
set nedrevne baghus til nr. 3. I baggrunden
nr. 1 og til venstre herfor nr. 3 med tilhørende
røgeri. Konerne, der får sig en passiar, er
'indfanget' af Valdemar Myhre. Til venstre
Laura Jørgensen og til højre – med strikkesøjlet
– Anine Nielsen, mor til den lille pige, Anna
Nielsen, på bedstemor Trines skød.*

Bygningsbeskrivelse: Nord-sydvendt beboelseshus, der ligger gavlvendt i forhold til Anders Monsstræde, i seks uregelmæssige bindingsværksfag med teglhængt heltag. Ved vestsiden er en grundmuret tilbygning.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der aftager fra nord mod syd med det stigende terræn, og omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag samt løsholter og oplængder. En enkelt bjælke (nr.2 fra nord) er hævet, og en spinklere mellembjælke er tappet gennem oplængder i tredje fag fra nord, der står bredere end husets øvrige fag. Hvor de indtappede løsholtsamlinger kan spores i stolperne, ses disse låst med én nagle. Sokkel og tømmer er tjæret, og de udmurede tavler står berappede og hvidkalkede. Mellem tag og lejd er lukket med tagsten. Østre langside har karakter af facade og er forsynet med en tofløjet havedør med ruder i det omtalte brede fag; foran døren er en firetrins ligeløbstrappe i beton. Desuden er til denne side seks fag torammede, smårudede og rødmaledede blysprossevinduer med vindjern – placeret i uregelmæssig rytme. Husets bagside – mod vest – er delvis dækket af en nyere, grundmuret halvtags-tilbygning med indgang i såvel nord som syd. I den fra gaden synlige

Fig. 2. Anders Monsstræde 1, set fra nordøst. Huset er bygget for Anders Jensen i 1869 og fremtræder i store træk som ved opførelsen.

1852–1868: Fisker Ole Jensen.

1868–1892: Fisker Anders Jensen, efterfulgt af enken, Johanne Marie Friis.

1892–1893: Ovennævntes arvinger (Blandt disse fiskehandler Niels Peter Jensen og fisker Morten Daniel Nielsen, bosiddende i Listed).

1893: Fiskehandler Niels Peter Jensen (Overtager fra medarbejderne).

1893–1910: Claudine Funk Tranberg, f. Sonne, enke efter formand Jørgen Jakobsen Tranberg, Gudhjem.

1910: Thala Tranberg, ovennævntes datter.

1910–1916: Stenhugger Niels Jensen.

1916–læst 1937: Sinius Peter Hansen.

læst 1937: Mathea Marie Hansen, f. Jensen.

læst 1937–1944: Johannes Hansen.

1944–d.d.: Fisker Johannes Nielsen.

nordende af bagsiden sidder blot et enkelt, énrammet, nu sprosseløst, men tidligere blysprosset vindue. Begge gavle står foruden udmurede og stænkpuddede og er foroven beklædt med nyere, imprægnerede plader med bræddevirkning, hvori såvel mod syd som nord er et torrammet, sprosseløst vindue. I den søndre gavl er i stueetagen et trerammert, sprosseløst vindue, og i nordgavlens høje sokkel er kælderindgang med rødmalet revledør samt et lille vindue; mod øst er endnu et kældervindue. I begge gavle er synlige notspær og vindskeder med dækbræt.

Bygningshistorie: Den stående bygning er, så vidt det kan udledes af forsikringsprotokollen, opført i 1869 for fisker Anders Jensen, der overtog ejendommen året før. I vurderingsforretningen fra nævnte år beskrives bygningen som værende i bindingsværk med tavlf af brændte sten og tegtag, og sandsynligvis er den opført med udmurede undergavle og bræddeklædte gavltrekanter og står således i alt væsentligt uforandret og repræsenterer som sådan det solidere bindingsværksbyggeri, der vandt indpas efter midten af forrige århundrede. I en senere taksation angives kælderen at være på 20 m². Gavlbeklædningen er fornyet i slutningen af 1970'erne.

Fig. 3. Anders Monsstræde 1, set fra nordvest.

Stedet var førhen, hvor ejendommen tillige omfattede Anders Monsstræde 3, bebygget med en øst-vestvendt bindingsværksbygning, der ses indtegnet på grund No.4 på matrikelkortet fra 1816, der er gengivet på bogens omslag.

Anders Monsstræde 3,
matr.nr. 51a.

Ejere:

?–1822: Mette Kirstine Larsdatter, enke efter Peder Mortensen.

1822–1866: Skipper, avlsbruger, fisker Anders Pedersen, ovennævntes søn. (I 1837 solgte Anders Pedersen ejendommen med nuværende adresse Anders Monsstræde 1 til Peder Pedersen Kjøller; p.g.a. mangelfuldt belyste adkomstforhold er det imidlertid uvist, om han da beholdt nærværende parcel eller tillige afhændede denne og først senere – i h.h.t. folketællingerne mellem 1840 og 1845 – generhvervede den).

1866–1895: Fisker Peder Pedersen, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Caroline Christine Pedersen, f. Jensen.

1895–læst 1953: Fisker Anders Peter Mogens.

læst 1953: Ovennævntes arvinger.

læst 1953–læst 1979: Georg Svend Peder Mogens, ovennævntes søn (I 1968 udskiltes matr.nr. 51c, Anders Monsstræde 9).

læst 1979–d.d.: Jytte Brandi, ovennævntes barnebarn, og John Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende ud til gaden, i fem fag bindingsværk med teglhængt heltag. Midt for bagsiden er en hoddeudbygning og øst for denne en mindre tilbygning.

På en kampestenssyld, der står mest markant i det nordøstre hjørne af bygningen, hvor der er kælder, er bindingsværket rejst i form af stolper med tilhørende bindbjælker samt løsholter og oplængder; i tilknytning til sidstnævnte, der forekommer i både under- og overtavl, er i de fleste fag oplagt mellembjælker. Bjælkehovederne er gennemtappede og fastholdt med tværkiler: bindbjælkerne med to, de lidt spinklere mellembjælker med én kile ved hver samling; mellembjælken i vestfaget er dog glammet og rimeligvis sekundær. De indtappede løsholter er låst med én nagle i stolpesamlingerne. Soklen er tjæret, tømmeret ligeså, og de udmurede tavl står vandskurede og rødmaledede. Der er indgang fra gaden i andet fag fra vest, hvor der er isat en nyere, tofløjet fyldingsdør med overvindue; foran døren er trappe med to granittrin. Derudover er facaden forsynet med fem nyere, torammede, smårudede vinduer med koblede rammer. I soklen under østfaget er indgang til kælderen med en lav revledør. Begge gavle står udmurede mellem hjørnestolperne og har bræddeklædte gavltrekanter; i tømmeret er spor efter tidligere bindingsværk i vestgavlen. I gavlene er et torammet, smårudet vindue foroven og to tilsvarende vinduer forneden, det søndre vindue i vestgavlen er dog blot énrammet; nogle af vinduerne er nylig udskiftet. Mod gården er kun de to vestligste fag af hovedhuset synlige; heri er dels et ældre torammet, smårudet vindue, flyttet herom fra facaden, og dels en nyere halvdør med ruder i øverste fløj; nagler i stolperne fra en tidligere dørholt vidner om en oprindelig indgangs placering her i vest. Den midterste del af bagsiden er udbygget i en grundmuret hodde med smårudede vinduer, og øst for denne er en grundmuret halvtags tilbygning med tjærepaptag. I hovedhusets tag er tre ovenlysvinduer, to mod nord og et mod syd, og ved gavlene er opsat vindsceder med dækbræt; i tagryggen er en rødmalet skorsten med trappet sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Af et skøde fra 1866, udfærdiget ved Anders Pedersens afhændelse af ejendommen til sønnen, Peder Pedersen, fremgår det, at førstnævnte selv havde opført huset »fra nyt af« og derfor ikke var i besiddelse af adkomstdokument for samme. Derimod var nogle tilhørende jordlodder hjemlede ham ifølge skøder fra auktionsretten, dateret 1841. Som anført under ejerfortegnelsen var Anders Pedersen indtil 1837 ejer af den samlede ejendom, omfattende nuværende Anders Monsstræde 1 og 3, men overdrog nævnte år i hvert fald parcellen, svarende til Anders Monsstræde 1, til Peder Pedersen Kjøller. Ifølge skødets ordlyd overtog P.P.Kjøller dog hele ejendommen, betegnet Hus No.8 med tilliggende, og sælger opholdt sig da på 48. selvejergård i Øster Marie sogn.

I folketællingen fra 1845 optræder Anders Pedersen imidlertid atter som bosiddende her i området, og han havde som nævnt erhvervet jordlodder – i henholdsvis Listed vang og på Brændesmark – i 1841; eftersom han ikke optræder i den foregående folketælling fra 1840 som husejer i Listed, taler sandsynligheden således for, at det eksisterende beboelseshus er opført i begyndelsen af nævnte årti. Bygningens oprindelige fremtræden med klinede tavl og bindingsværk i undergavlene samt stråtag stemmer også godt overens med det anførte opførelsestidspunkt; bin-

Fig. 4. Anders Monsstræde 3, set fra nord-vest. Huset er formentlig opført i 1840'erne og har tidligere stået stråtækt.

dingsværket spores ganske vist ikke i den stående østgavl, men denne kan være ombygget siden. Oplægningen af mellembjælker, der fortrinsvis karakteriserer det ældre bindingsværksbyggeri i fiskerlejet, er i øvrigt i denne bygning anvendt mere gennemført, end man vanligvis ser det.

Ved ejendommens indtegning i brandforsikringen i 1869 omtales såvel beboelseshuset som et syd for liggende ladehus, der var sammenbygget med nabohuset i øst, og med andre ord udgjorde en del af det ovenfor omtalte Hus No.8. Såfremt hele denne ejendom var blevet afhændet i 1837, må en del heraf siden være blevet generhvervet, enten af Anders Pedersen selv eller af sønnen, Peder Pedersen. Forholdene er dog så sparsomt belyst, at det ikke er muligt at fastslå, hvornår og hvordan dette i så fald er sket.

Først ved en nyvurdering af ejendommen i 1884 anføres fagantallet for nærværende bygning, og den regnedes da, ligesom ved en vurdering i 1906, i seks fag. Muligvis er der blot tale om forskellige måder at tælle fagene på, men det kan ikke udelukkes, at fagdelingen er ændret inden for den givne udstrækning i dette århundrede, eftersom bygningen i dag står i fem fag. I forsikringen fra 1884 omtales tavlene i øvrigt som murede, men huset stod da endnu stråtækt. Formentlig oplagdes tegltaget i forbindelse med hoddens opførelse, der fandt sted mellem nævnte forsikring og opmålingen til det nye matrikelkort i 1891-92; i hvert fald beskrives både hode og hovedhus som teglhængte i 1906. Tilbygningen ved bagsidens østende er opført i begyndelsen af dette århundrede.

I seneste tid er huset gennemgribende istandsat for nuværende ejere. Således er taget nylagt med genanvendelse af de gamle vingetegl og de fleste vinduer samt dørene fornyet, alt under hensyntagen til bygningens hidtidige fremtræden; dog er døren ud til gaden i forbindelse med udskiftningen flyttet lidt mod øst, den var tidligere midtstillet. I øvrigt er der under disse arbejder fundet aviser fra 1896 under vinduerne, så disse er tilsyneladende fornyet sidste gang nævnte år og har rimeligvis oprindeligt været blysprossede. Denne istandsættelse må i så fald være foretaget af Anders Mogensen – der siden har lagt navn til strædet – kort efter overtagelsen i november 1895.

Det ovenfor omtalte ladehus blev tilsyneladende ret gennemgribende ombygget omkring 1870 og var ved århundredskiftet indrettet til kostald samt svine- og hønsehus i forbindelse med avlsbruget på ejendommen. I henhold til forsikringsprotokollen blev bygningen nedrevet i 1913, men en beskedent rest i vest står endnu tilbage.

Mens Peder Pedersen havde ejendommen, grundlagdes et røgeri i tilknytning hertil, indrettet i bygningen med nuværende adresse Anders Monsstræde 9 – se denne.

Anders Monsstræde 5,
matr.nr. 52.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Anders Monsstræde 7.

1856–1859: Ole Madsen. (Skødet fra 1856 er ikke tinglyst, men formentlig købte Ole Madsen ejendommen af Elisabeth Hansdatter).

1859: Frederik Hansen Frederiksen.

1859–1871: Spinderske Signe Kirstine, enke efter Jens Munk (Munck).

1871–1873: Fisker Morten Mikael Hansen.

1873–1898: Ane Margrethe Jensen.

1898–læst 1945: Anine Cathrine Johanne Pedersen, i 1904 g.m. Nikolaj August Nielsen (I 1938 læses skifteudskrift som adkomst for A. C. J. Nielsen, f. Pedersen).

læst 1945–læst 1972: Kristian Sommer.

læst 1972–læst 1977: Poul Thim.

læst 1977–d.d.: Bent Jensen.

Bygningsbeskrivelse: Bindingsværkshus i tre fag med eternitklædt heltag. Bygningen, der er indrettet som feriebolig, er i vest sammenbygget med Anders Monsstræde 7, men adskilt ved en brandmur uden kam.

Stolpetømmeret er rejst på en lav granitsyld, og det gennemtappede bjælkelag er fastholdt med tværkiler. Der er ikke synligt fyldtømmer i dag, men i bagsidens stolper ses nagler fra tidligere løsholters indtapning; hver samling har været låst med én nagle. Det østligste fag og den hosliggende gavlfag står grundmuret med støbt sokkel; i nord og syd ses lejden at være øget ved dette fag. Tømmeret er sort – hjørnestolperne i øst dog blot påmalede – og soklen ligeså, mens de murede (støbte) tavler er tyndt pudsede og hvidmalede; mellem tag og lejd er lukket med løse tagsten. I nordfacaden ud til Anders Monsstræde er isat to fag torammede, tværsprossede vinduer og en énfløjet, rødmalet fyldingsdør (tilsyneladende oprindeligt en indvendig dør) med overvindue. Vinduerne er af nyere dato og er, ligesom de nye sprossevinduer i sydsiden, rødakerede; for indgangen i bagsiden er en ny rødmalet halvdør. Østgavlen, der står grundmuret helt til tagryggen, er vandskuret og hvidmalet og har foroven et torammet, tværsprosset vindue. I tagryggen en hvidmalet attrap-skorsten.

Bygningshistorie: Ejendommen udgør en bevaret del af en ældre syv fag lang bindingsværksbygning, tillige omfattende nuværende Anders Monsstræde 7. Under sidstnævnte ejendom er redegjort for stedets tidligere historie, og i det herunder omtalte skøde fra 1806 forlød det, udover det allerede anførte, at Peder Jensen og hustru, ifald de måtte ønske det, havde krav på at få indrettet en aftægtsbolig i de to østre fag af bygningen, omfattende et fag til stue og et fag til køkken og forstue – med skorsten. Eftersom samme betingede undentagsforhold fremgår ved Anne Kirstine Pedersdatters afståelse af ejendommen til sønnen Ole Olsen i 1832, var der næppe forud blevet foretaget foranstaltninger til en opdeling i to boliger. Imidlertid fremgår det af folketællingen fra 1840, at ejendommen, udover Ole Olsens familie og moderen, ovennævnte Anne Kirstine Pedersdatter, var beboet af såvel en gift daglønner, Henrich

Fig. 5. Anders Monsstræde 5 og 7. Bygningen opdelt i to ejendomme omkring midten af forrige århundrede. Nr. 7, i forgrunden, er totalt ombygget i dette århundrede. I nr. 5 ses endnu elementer af den gamle bindingsværksbygnings konstruktion, men også denne del er noget ændret i forbindelse med vedligeholdelsesarbejder, og gavlfaget er en senere tilføjelse.

Berthelsen, med familie som af spinderske Karen Nielsdatter med en et år gammel datter. Uden at det er muligt at sige noget med sikkerhed, underbygger ovennævnte sandsynligheden for, at de to østre fag da var blevet indrettet til beboelse; i øvrigt er det muligt, at nogle af stedets mange indvånere har boet i den nord-sydvendte bygning syd for hovedhuset (jævnfør ejerfortegnelsen for matr.nr. 54 under Anders Monsstræde 7), der først ved udskillelsen fra hovedejendommen i 1868 udtrykkeligt omtales som ladehus. Ifald Peder Jensen, som nævnt under Anders Monsstræde 7, tidligere i 1800-tallet havde haft gæstgiveri på denne ejendom, har den rimeligvis også haft rummelige boligforhold. Først fra 1856 kan det dog med sikkerhed fastslås, at østenden var indrettet til en selvstændig beboelse, idet Ole Madsen ved afhændelsen af de udskilte fag i 1859 i skødet refererer til at have overtaget dem førstnævnte år, hvor bygningen således senest er endegyldigt delt. Det anføres ikke, hvem der udstedte skøde til ham i 1856, men sandsynligheden taler for, at Ole Olsens enke solgte denne part separat, kort før hun overdrog nuværende Anders Monsstræde 7 til Hans Christian Jensen.

Som det fremgår af beskrivelsen, bærer det østligste fag af den stående bygning præg af at være tilbygget, og det er tænkeligt, at beboelsen ved udskillelsen i 1856 kun omfattede de to fag, som var omtalt i undentagskontrakterne. I så fald er østfaget blevet tilbygget mellem nævnte år og 1863, hvor ejendommen i realregisteret til skøde- og panteprotokoller beskrives som værende i tre fag, samme udstrækning som fremgår af senere skøder og ved husets indtegning i brandforsikringen i 1905.

Ved nævnte forsikringstegning anføres byggemåden som bindingsværk med dels klinede, dels støbte (beton) tvælvægge, og huset havde da stråtag samt bræddegavl i øst. Som det fremgår af et samtidigt fotografi, jævnfør fig. 1, havde nordfacaden da fået sin nuværende fremtræden, og ombygningen heraf, der indebar udskiftning af stolpetømmeret, var muligvis foretaget kort forinden af Nikolaj August Nielsen, der stod som forsikringstager i 1905. Derimod må omtalen af klinede tvælvægge betyde, at bagsiden først er ombygget efter dette tidspunkt, og ligeledes er pladetaget og den grundmurede gavlfod af senere dato. I seneste tid er husets vinduer og døren i syd blevet udskiftet, men under hensyntagen til bygningens hidtidige fremtræden; de tidligere træsprossevinduer havde dog rimeligvis afløst oprindelige blysprossevinduer. Attrapskorstenen er opsat før 1975.

Anders Monsstræde 7, matr.nr. 53a.

Ejere:

Matr.nr. 53a.:

?–1806: Kromand, avlsbruger, fisker Peder Jensen.

1806–1832: Ole Michelsen, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken, Anne Kirstine Pedersdatter.

1832–1856: Søfarende, fisker Ole Olsen, ovennævntes søn, i 1855 efterfulgt af enken, Elisabeth Hansdatter.

1856–1857: Hans Christian Jensen.

1857–1875: Fisker Hans Kjølner. (Under denne ejer udskiltes nedennævnte matr.nr. 54).

1875–1877: Gårdejer Christian Hansen, 69. selvejergård, Stampergaard, Øster Marie (ovennævntes bror).

1877–læst 1936: Rasmus Rasmussen Bertelsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fem fag grundmur med heltag, beklædt med falstagsten i cement; i øst er bygningen sammenbygget med Anders Monsstræde 5.

Huset har støbt, pudset og tjæret sokkel og 2/2-stens hulmure som ydervægge, øverst i langsiderne afsluttet med tagremme. Væggene står tyndt pudsede og hvidmalede. Til Anders Monsstræde – i nord – er isat fem fag torammede, tværsprossede vinduer med klinkesålbænke, i syd er to fag trerammede og tværsprossede vinduer, ligeledes med klinkesålbænke. Desuden er der i sydsiden en midtstillet indgang forsynet med en énfløjet, listebeklædt dør med rude. Døren er malet rødbrun, vinduerne har rødbrune karme og hvide rammer. Den frie vestgavl står med trappet udkrøgning under den opskalkede tagfod og er i øvrigt forsynet med et vindue som gadesidens foroven og med et mindre blysprossevindue med farvet glas i undergavlen. I tagryggen er en skorsten med sokkel og lille udkrøgning, og i taget er desuden enkelte små jerntagvinduer.

Bygningshistorie: Bygningen har fået sin nuværende fremtræden ved en gennemgribende restaurering i første halvdel af 1950'erne, hvor den hidtidige bindingsværkskonstruktion udskiftedes med 2/2-stens hulmur. Byggearbejdet blev forestået af daværende ejer, Birthe Kristensens

Fig. 6. Anders Monsstræde 3, 5, 7 og 9. Med undtagelse af nr. 3, i forgrunden til venstre, benyttes husene i dag som fritidsboliger.

læst 1936–læst 1953: Snedker Kristian Peter Jørgensen.

læst 1953–læst 1962: Birthe Horst Kristensen.

læst 1962–læst 1965: Ove Bent Larsen.

læst 1965–læst 1968: Poul Anker Kuhre.

læst 1968–d.d.: Aage Juul.

Matr.nr. 54:

Bebyggelsen udgjorde førhen en nord-sydvendt bygning i tre fag, som i 1868, da ovennævnte Hans Kjøller solgte den til snedker P. M. Vilhelmsen, var indrettet som ladehus. Sidstnævnte må formodes at have forestået ombygningen til beboelse, før han senere samme år videre-solgte huset. Da bygningen i dag er ned-revet, bliver den ikke yderligere be-handlet.

1868: Snedker Peter Marker Vilhelmsen.

1868–1891: Arbejdsmand Anders Jensen Bidstrup, efterfulgt af Karen Kirstine Bidstrup, f. Jensen (i h.h.t. separationsbevilling).

1891–1893: Fisker Gustav Knudsen.

1893–læst 1953: Magnus Peter Jørgensen.

Herefter overtages ejendommen af ovennævnte K. P. Jørgensen og sammen-lægges atter med hovedejendommen, matr.nr. 53a; 1. juli 1953 meddeltes forsikringsselskabet, at huset var *nedbrudt for tre år siden*. Matr.nr. 54 er inddraget under nr. 53a i 1979.

Anders Monsstræde 9, matr.nr. 51c.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Anders Monsstræde 3.

læst 1968–læst 1974: Svend Jørgensen.

læst 1974–1981: Assistent Viola Kahlenberg Jørgensen.

1981: Maja Agnethe Bertelsen.

mand, Henry Kristensen. Det oprindelige stråtag var tidligere i århundredet blevet udskiftet med cementstenene.

Stedet udgjorde førhen sammen med nuværende Anders Monsstræde 5 og det under matr.nr. 54 i ejerfortegnelsen omtalte ladehus en mindre avlsbrugerejendom, der ses indtegnet på grund No. 5 på matrikelkortet fra 1816. Formentlig var det denne bebyggelse, der sigtedes til i skødet fra 1806, hvor Peder Jensen overdrog sine *iboende og tilhørende* huse til sin kære dattermand Ole Michelsen. Tilliggendet omfattede ud over have og gårdsplads to stykker jord i Listed Sædevang, og en hest, en ko og tre får, vogn og hammeltøj m.v. indgik i handelen tillige med halvparten i en stor båd, som sælger og køber skulle dele, og part i nogle bistader. I folketællingen fra 1801 optræder Peder Jensen, da 52 år, som kromand, avlsbruger og fisker, og efter alt at dømme har der således tidligere været drevet beværtning og/eller gæstgiveri her i ejendommen; ganske vist ses Peder Jensen også tidligere at have været ejer af ejendommen med nuværende adresse Hans Thygesensvej 6, men da han i 1803 solgte dette sted til en søn, omtaltes det blot som et ham tilhørende og altså ikke iboende hus.

I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833, hvor ejendommen endnu var ubeskåret, omtales hovedhuset som værende i syv fag og den i ejerfortegnelsen under matr.nr. 54 omtalte udhyslænge i tre fag. Efter at østenden af hovedhuset var udskilt, senest i 1856, stod den resterende del af bygningen i fem fag, og ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1887 beskrives bindingsværksbygningens tværsnit som murede, og taget var stråtag; bygningen omvurderedes først i 1955, hvor den havde fået sin nuværende skikkelse.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i tre fag med teglhængt heltag. Bygningen benyttes som feriebolig.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der især er markant i det nordvestre hjørne. Tømmeret fremtræder blot med stolper og gennemtappede bjælker, fastholdt med tværkiler; dog står andet stolpepar fra vest uden tilhørende bjælke. På lejden er oplagt tagsten op mod tagets underside. Tavlene er udmurede og står vandskurede og rødmaledede, mens tømmer og sokkel er tjæret. I hvert af nordsidens yderfag er et nyt torammet, tværsproset vindue, i sydsiden er et tilsvarende vindue i øst. Østgavlen står udmuret fornedet og med sort bræddeklædning i gavltrekanten; soklen er her ganske lav, grundet placeringen af en tidligere port, hvortil der stadig ses stabler på hjørnestolpen i nord. Vestgavlen er

muret helt til tagryggen. I sidstnævnte gavl er en nyere, lakeret dør med råglasruder, der fører ud til en delvis overdækket terrasse med trappe til gaden. I gavlen er desuden et mindre, helrudet vindue. Ved østgavlen afsluttes taget med vindskede, i vest er udkragede tegl. En rødmalet skorsten med udkrøgning er ført op gennem den søndre tagflade; i den nordre tagflade er tre små ovenlysvinduer.

Bygningshistorie: Bygningen, der i slutningen af 1960'erne blev udskilt som en selvstændig ejendom, er opført som røgeri i tilknytning til nabostedet, Anders Monsstræde 3. Opførelsen kan indkredses inden for perioden 1884 til 1891, idet røgeriet ikke omtales ved en nyvurdering til brandforsikring af sidstnævnte ejendom i fjerde kvartal 1884, men derimod i en testamentarisk disposition fra 1891, udfærdiget af Peder Pedersen, der grundlagde virksomheden; bygningen ses følgelig indtegnet på matrikelkortet fra 1891-92. Byggemåden omtales først ved den følgende vurdering i 1906, og heraf fremgår det, at huset da i alt væsentligt stod som nu, det vil sige i tre fag bindingsværk med murede tavl og tegltag; skorstenen omtales ikke specifikt, men ses på et ældre fotografi, jævnfør fig. 1, at have været ført op gennem den søndre tagflade nogenlunde samme sted som den nuværende skorsten, der dog er noget lavere. I øvrigt omtales i 1906 tillige en halvtagsbygning med bræddevægge og paptag, indrettet til materialhus, ved vestgavlen. Så vidt det er oplyst, indstilledes røgerivirksomheden omkring 1915; i hvert fald omtales bygningen i en forsikring fra 1919 som vaskehus, en funktion, den bibeholdt, indtil den i senere tid er blevet ombygget til feriebolig. Ved en istandsættelse i 1981 er østgavlens bræddeklædning og vinduerne i syd og nord fornyet samt ovenlysvinduerne isat.

Fig. 7.1 forgrunden Anders Monsstræde 9. Et tidligere røgeri, der nu er indrettet til feriebolig. Sammenlign fig. 1.

BAKKEN

Bakken 2,
matr.nr. 39, 117.

Ejere:

?–1814: Anders Jensen.

1814–1838: Lars Ipsen, efterfulgt af en-
ken, Karen Nielsdatter.

1838–1840: Else Margrethe Larsen, hus-
mand Niels Hansens separerede
hustru.

1840–1871: Fisker Anders Jensen.

1871–1895: Fisker Morten Daniel

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i tre fag bindingsværk med teglhængt heltag; nordsiden dækkes af en knap to meter dyb bindingsværksudbygning – med spidsgavl og tegltag – over alle tre fag, og i vest er huset sammenbygget med Brøddan 5, men adskilt ved brandmur med kam.

Bindingsværket er rejst på en lav kampestenssokkel og består af stolper med gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer, omfattende løsholter – indtappede i stolperne og fastholdt med én nagle i samlingerne – samt oplængder i undertavl. I sydfacaden er de to midterste bjælker hævet. I udbygningen mod nord er bjælkehovederne afsavede; muligvis er der dog til dels tale om udlusninger i forbindelse med tømmerets genanven-

Fig. 8. Huse på bakken omkring 1910. I forgrunden ses hodden til Bakken 2, der siden er bygget op med fuld gavlspejls, og bagved en nu nedrevet bygning, der var udskilt fra hovedejendommen med nuværende adresse Anders Monsstræde 7. Sidstnævnte bygning tilhørte da Magnus Jørgensen (t.h.), der her ses i samtale med Niels Peter Jensen. Begge huse er typiske ældre bindingsværkshuse med stråtag – med tegl ved tagfod og på hodde – og blysporsevinduer; på Magnus Jørgensens hus ses undertavlene at være afdækket med brædder mod slagregn. Billedet er taget af Valdemar Myhre.

- 1888–1894: Fisker Anders Hansen Koch.
 1894–1905: Arbejdsmand Anders Larsen.
 1905–1908: Peter Clausen Kofoed.
 1908–1910: Bertha Jensine Sigrød Olsen, f. Svendsen, i 1909 g.m. stenhugger Axel Richard Glans.
 1910–1912: Valdemar Marius Nielsen.
 1912–1920: Thea Lovise Olsen.
 1920–læst 1974: Fisker Nikolaj Karl Andreas Mogensen.
 læst 1974: Inge Nilsson, ovennævntes arving.
 læst 1974–læst 1977: Bodil Jensen og Fritz Johansen, førstnævnte efterfulgt af Alex Jensen og Inga Seres.
 læst 1977–1980: Maj Lis Svendsen og Finn Pedersen.
 1980–d.d.: Kurt Flemming Svendsen.

med stor midterrude, kantet af mindre ruder. Ved bagsiden er en nyere grundmuret tilbygning med fladt tag, indrykket et fag fra vestgavl. Der er indgang i tilbygningen, som i nord støder til en blandet udhusbebyggelse. På tagudhænget ved hovedhusets vestgavl er opsat vindskeder med dækbræt, og i tagryggen er en skorsten i blank mur med sokkel og lille udkrægning samt overdækning.

Bygningshistorie: Det anselige bindingsværkshus, hvoraf nærværende beboelse udgør den vestre halvdel, optræder i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 ligeledes som værende i otte fag – og i øvrigt som den eneste teglhængte bygning i fiskerlejet på daværende tidspunkt. Efter alt at dømme stod huset da så godt som nyt, idet det må formodes at være opført for Anne Kirstine Poulsdatter og Mogens Larsen i forbindelse med indgåelse af ægteskab i 1829.

Anne Kirstine Poulsdatter havde kort før giftermålet overtaget ejendommen efter forældrene, det vil sige moderen, der sad enke, og på dette tidspunkt var stedet rimeligvis endnu bebygget med den lange længe, der ses indtegnet på ejendommen, betegnet No.6 på matrikelkortet fra 1816 – jævnfør bogens omslag. Så vidt det kan udledes ved sammenholdning med det nye matrikelkort fra 1891-92, blev den østre del af det gamle hus nedrevet i forbindelse med opførelsen af den eksisterende bygning, mens den vestre del blev bibeholdt som ladehus – beliggende i forlængelse af nybygningens vestgavl – indtil nedrivningen omkring 1895. Ved ejendommens afhændelse til svigersønnen, Martin Christensen Bech, i 1849 omtales den otte fag lange bygning som stuehus, og dette er rimeligvis udtryk for den oprindelige indretning. I 1892, hvor ejendommen blev indtegnet i brandforsikringen, stod bygningen i alt væsentligt uforandret og endnu med klinede tavler.

Opdelingen i to beboelser, der fandt sted i begyndelsen af dette århundrede, blev foretaget af Peter Clausen Kofoed, der overtog stedet i 1905 og i andet kvartal 1908 nyforsikrede de to halvdele hver for sig med tilhørende forstuebygninger i bindingsværk ved gavlene. Sandsynligvis blev såvel tavlene udmurede som bjælkerne hævede i forbindelse med nyindretningen; i hvert fald fremgår førstnævnte forbedring af de omtalte taksationer og må som anført være foretaget efter 1892.

Den tidligere forstue i bindingsværk er siden, senest i 1948, blevet erstattet af det eksisterende vindfang i vest, hvori døren dog som nævnt nu er tilmuret. En senere køkkenbygning ved bagsiden blev nedrevet og genopført i 1977.

Fig. 10. Bakken 5 (i forgrunden) og Per Sørensengade 4, set fra sydvest. Huset er opført som stuelænge i en ældre avlsbrugerejendom omkring 1830 og blev omkring århundredskiftet opdelt i to boliger.

BRØDDAN

Brøddan 2,
matr.nr. 33a.

Ejere:

?(o. 1826)–?: Fisker Hans Jensen.

.....

?–(ca. 1867)/1898: Fiskerlejets bestyrelse.

Fig. 11. Det maleriske prospekt af Bakken/Brøddan er indfanget af Valdemar Myhre i begyndelsen af dette århundrede. Terrænforskellene, der karakteriserer klippekysten, medfører undertiden, at husene til udjævning af skævheden får en meget høj sokkel i den ene ende af bygningen; ofte – som også her i Brøddan 5 – indrettet med kælder. Ovenpå placerede man normalt »salen« med vinduer i gavlen – sammenlign Hans Thygesensvej 18. I forgrunden til venstre ses et nu nedlagt røgeri, opført i tilknytning til ejendommen med nuværende adresse Brøddan 3.

Bygningsbeskrivelse: Beboelseshus, beliggende med nordgavlen til Mosedalsvej og østfacaden mod Brøddan, i otte fag bindingsværk med teglhængt heltag. Ved sydgavlen og bagsiden er tilbygninger.

På en lav kampestenssokkel er de fem søndre fag rejst med stolper, kæmmede bjælker og fyldtømmer i form af løsholter, indtappede i stolperne og fastlåst med én nagle i samlingerne, samt oplængder. I de tre nordre fag er bjælkerne slidsede, uden fremragende bjælkehoveder, og fyldtømmeret samt hjørnestolpen i østsiden er her blot påmalet. Soklen er tjæret, tømmeret rødmalet, og de murede tavler står berappede og gulkalkede. På lejden er oplagt løse tagsten op mod tagets underside. Begge gavle står murede til tagryggen med udkragning ved den opskalkede tagfod; nordgavlens udkragning er trappet, sydgavlens har blot skrå linieføring. Gavlenes farveholdning svarer til tavlenes.

I facaden ud mod Brøddan er midtstillede, torammede og smårudede vinduer i de fem søndre fag, dernæst følger en indlagt indgang med nyere dør med råglasrude, og nord for denne er et terammeret, smårudet blysprossevindue; vinduerne, der alle har otte ruder i rammerne, er hvid-

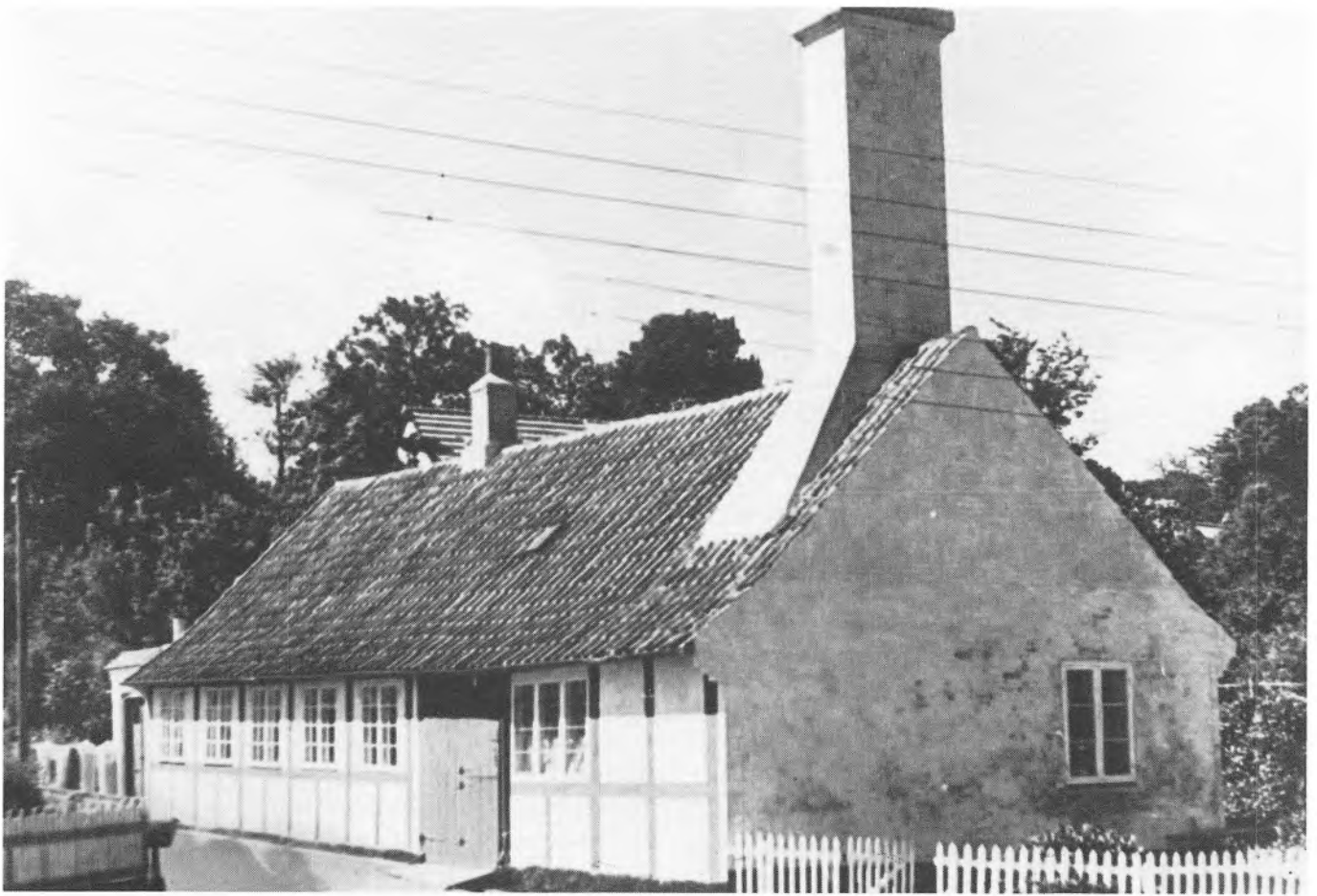

Fig. 12. Brøddan 2, set fra nordøst, 1958. Røgeriet i forgrunden ses også på fotografier fra begyndelsen af dette århundrede og har efter arkivalierne at dømme afløst et ældre anlæg ved den søndre ende af bygningen.

malede, døren er lakeret, og foran denne er et enkelt støbt trappetrin uden for facadeplanet. I husets bagside er vinduer af varierende type og format og desuden, i tredje fag fra nord, en dør med råglasrude; en mindre del af bagsiden dækkes af en bræddetilbygning, og helt i syd støder nedennævnte tilbygning ved gavlen også til bagsiden. Nordgavlen mod Mosedalsvej er forsynet med et torammet, smårudet vindue i gavltrekanen og to torammede, tværsprossede vinduer i undergavlen. Syd-gavlen har ligeledes et torammet loftsvindue, men med tværsprosser i bly. Forneden dækkes denne gavl af en grundmuret forstuetilbygning m.m., der mod gaden er forsynet med en nyere tofløjet dør med et par mindre ruder samt en halvdør og to mindre sprossevinduer. Tilbygningen, der står gul som hovedhusets murværk, er foroven smykket med en hvidmalt tandsnitsgesims og har fladt tag, beklædt med tjærepap; fra gaden ses kun den krans af skråtstillede cementtagsten, der kroner ydermurene; ved tilbygningens sydøstre hjørne er opført en skorsten. I hovedhusets tagryg er en nyere skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkrægning.

Syd for bebyggelsen er en brøndplads med støbt afdækning og støbejernspumpe.

(ca. 1867)/1898–1905: Johan Jensen, før 1870 efterfulgt af enken, Margrethe, f. Pedersen.

1905–læst 1927: Fisker (fiskehandler) Jens Christian Haagensen, ovennævntes svigersøn.

læst 1927–læst 1947: Carl Leo Tranberg Hansen.

læst 1947–læst 1957: Esther Agnethe Kristine Hansen, f. Nielsen.

læst 1957–d.d.: Henning Leth.

Bygningshistorie: Mellem december 1866 og april 1868 indførtes nærværende ejendom, efter anmeldelse fra fiskerlejets formand, i det i 1863 anlagte realregister til skøde- og panteprotokoller, hvor ejendommen ikke oprindeligt var medtaget. I samme forbindelse anføres det, at stedet, tilhørende Johan Jensen, var bebygget med et bindingsværkshus i fem fag med brandgavle samt tegtag. Det er muligt, at indførelsen i realregisteret er sket med lidt forsinkelse, men i alt fald kan det fastslås, at de fem søndre fag af den stående bygning er opført for Johan Jensen mellem 1863 og april 1868 og i alt væsentligt har stået uændret siden da. Først i

1898 blev der skrevet skøde på grunden, da tilhørende den for længst afdøde, på søen borteblevne Johan Jensens enke, Margrethe Jensen. Efter sigende er bygningen en tidligere avlsbrugerlænge, flyttet hertil fra en gård, uden nærmere bestemmelse, og konstruktionen med kæmmet bjælkelag er ikke almindelig i fiskerlejet.

Da Margrethe Jensen i 1905 afhændede ejendommen til svigersønnen, fisker Jens Christian Haagensen, bemærkedes det i skødet, at sælgerinden i forening med svigersønnen havde opført bygninger på grunden for vedkommende (sidstnævnte). Af en forsikring fra 1902 fremgår det, at der på daværende tidspunkt lå et røgeri syd for beboelseshuset, og på matrikelkortet fra 1890'erne ses bebyggelsen også førhen at have strakt sig længere mod syd. Det er derfor muligt, at de i skødet fra 1905 omtalte bygninger blandt andet omfattede dette røgeri, der i så fald senere er afløst af anlægget ved beboelseshusets nordgavl, se nedenfor. Det kan i denne forbindelse anføres, at Jens Chr. Haagensen allerede ved folketællingen i 1890 var bosiddende i ejendommen, og at han i øvrigt selv var aktiv fisker fremgår af nævnte skøde, hvor han til sikkerhed for købesummen blandt andet stillede sin halvdæksbåd »Jens« samt jagtbåden »Dag-ny«. På ældre fotografier fra dette århundrede – se fig. 12 og 22 – ses røgeriet indrettet i den stående bygnings tre nordre fag, ligeledes opført i bindingsværk med murede tavl og tegtag; gavlfaget, der før rummede røgeriskorstenens to ildsteder, står dog helt i grundmur. Tømmerkonstruktionen med slidset bjælkelag er i øvrigt heller ikke gængs på stedet. Hvor der nu er dør til gaden, var førhen en tofløjet revleport med en lille tilkørselsrampe. Efter sigende blev røgeriet nedlagt i 1957, og skorstenen blæste ned omkring 1960.

Tilbygningen ved sydgavlen stammer rimeligvis fra begyndelsen af dette århundrede, hvor den kan have afløst stedets tidligste røgeri, omtales i en taksation fra 1950 som vaske- og brændehus.

Omkring 1915 erhvervedes den vestre del af et tidligere bådebyggeri, beliggende på den modsatte side af Brøddan og henhørende under ejendommen Hans Thygesensvej 2. Bygningen blev anvendt til materialrum, indtil den i 1957 blev udskilt som en selvstændig ejendom og ombygget til beboelse for Esther Hansen i forbindelse med afhændelsen af nærværende ejendom.

Endelig kan det anføres, at stedet på matrikelkortet fra 1816 ses bebygget med et mindre øst-vestvendt hus, men muligvis havde henligget ubebygget nogle år før Johan Jensens overtagelse i 1860'erne.

Fig. 13. Brøddan 2, set fra sydøst. De fem søndre fag af bygningen er opført for Johan Jensen i midten af 1860'erne med murede tavl og gavle samt tegtag. De nordre fag synes at være tilbygget i begyndelsen af dette århundrede og indrettedes til røgeri, se hosstående fotografi; skorstenen blev nedtaget omkring 1960.

Brøddan 3,
matr.nr. 41.*Ejere:*

I 1979 blev naboparcellen i vest, matr.nr. 42, inddraget under matr.nr. 41. De to parceller udgjorde også ved udarbejdelsen af matrikelkortet i 1816 en fælles ejendom, men blev delt før 1833.

Matr.nr. 41:

?–1812: Walborg, enke efter Ole Andersen.

1839–1839: Peder Olsen, ovennævntes søn.

1839–1863/?: Fisker Christopher Christiansen.

?–1878: Peder Eriksen, efterfulgt af enken, Marie Margrethe Eriksen.

1878–1885: Christiane Jørgensen.

1885–1887: Peter Clausen Kofoed.

1887–1891: Fisker Jens Christian Pedersen, efterfulgt af enken, Jakobine Hansine Pedersen, f. Jensen.

1891–1895: Fisker Jens Johnsen.

1895–1912: Caroline Christine, f. Jensen, enke efter fisker Peder Pedersen.

1912–1914: Stenhugger Carl Johan Ulrik Carlsson.

1914–læst 1958: Stenhugger Søren Nielsen (erhverver tillige ved skøde læst 1937 matr.nr. 42).

læst 1958–d.d.: Poul Jørgensen, nu dennes bo.

Matr.nr. 42:

?–(1833)/?: Margrethe Pedersdatter.

....

?–1837: Peder Hermansen Funch.

1837–1875: Fisker Lars Hansen.

1875–1884: Margrethe Kirstine Jensen.

1884: Ovennævntes arvinger.

1884–læst 1936: Arbejdsmand Hans Peter Nielsen.

læst 1936–læst 1937: Emil Otto Nielsen. Herefter samme ejere som matr.nr. 41.

Bygningsbeskrivelse: Beboelseshus, orienteret nord-syd, i fire fag bindingsværk med opskallet, teglhængt heltag.

Tømmerkonstruktionen, der fremtræder med stolper og gennemtapede bjælkeender, fastholdt med tværkiler, er rejst på en granitsokkel. Sidstnævnte er tjæret, tømmeret brunmalet, og de murede tavler står vand-skurede og gulmalede. Østsiden, der har karakter af facade, er forsynet med fire fag torammede, tværsprossede vinduer, brunmalede med mørke karme og lysere rammer. Gavlene står grundmurede med trappet udkrægning ved tagfoden; sydgavlen er pudset og muligvis overvejende støbt, nordgavlen vandskuret. I overgavlene er et torammet, smårudet blysprossvindue. I undergavlen mod nord er et veststillet vindue som østsidens, indsat i åbning med fladbuet stik (to tilsvarende vinduer ses at være tilmurede), og i soklen, der i denne ende af bygningen fremtræder mest markant, er kælderindgang med revlehalvdør samt et vindue. I sydgavlen ses i stueetagen et treleddet vindue, hvis rammer blot er delt med en enkelt tværspross. Ved samme gavl er tilbygget et grundmuret vindfang med lavt, helvalmet tjærepaptag. Heri er i østsiden indgang med en nyere, lakeret dør med råglasrude og i sydsiden et torammet, tværsprosset vindue. I hovedhuset er en nyere skorsten i blank mur af gule sten ført op gennem taget umiddelbart vest for tagryggen.

Bygningshistorie: Bindingsværkshuset uden synligt fyldtømmer, men rimeligvis med indvendige sidebånd, står som repræsentant for den sene bindingsværksbyggeskik. Sandsynligvis er huset opført i 1885 af Peter Clausen Kofoed. Denne overtog i februar nævnte år et ældre 5-fagshus på grunden efter Christiane Jørgensen, og formentlig har han i løbet af sommeren rejst det nye hus i stedet. I hvert fald var købesummen mere end syvdoblet, da han i december 1887 videresolgte ejendommen til fisker Jens Christian Pedersen, så da har den eksisterende bygning utvivlsomt ligget her. Huset forsikredes første gang i 1888 og stod da i samme skikkelse som i dag – med tegltag og murede tavler og gavle.

Vindfanget ved sydgavlen anføres i brandforsikringsarkivalierne at være opført i 1937.

I tilknytning til denne ejendom grundlagde Caroline Christine Pedersen et mindre røgeri, der i henhold til skødet fra handelen i 1914 var opført på en grund, som nævnte Caroline Pedersen i sin tid havde købt af fiskerlejets bestyrelse, uden at udstykning dog havde fundet sted. Røge-

Fig. 14. Brøddan 3, set fra sydøst. Bygningen repræsenterer den sene bindingsværksbyggeskik i fiskerlejet og har i hovedtræk stået uforandret siden opførelsen i 1880'erne. Ejendommen var førhen bebygget med et ældre bindingsværkshus.

Fig. 15. På fotografiet fra dette århundredes første årtier ses til højre et ældre bindingsværkshus, der i 1930'rne blev erstattet af en grundmuret bygning, nuværende Hans Thygesensvej 4. Bag dette ligger et tidligere bådebyggeri, der siden er delvis indrettet til beboelse, og til venstre herfor Brøddan 3. Bygningen ud til strædet er Hans Thygesensvej 6, og foran denne ses hjørnet af et bindingsværkshus, der i dag er afløst af en bygning i grundmur. Sammenlign fig. 20.

Brøddan 4, matr.nr. 37a.

Ejere:

?–1800: Avlsbruger, fisker, formand for fiskerlejet Rasmus Sønnesen.

1800–1864: Avlsbruger Herman Rasmussen, ovennævntes søn.

1864–1865: Arvingerne.

1865–1871: Kirstine Margrethe Bech, enke efter Imed Hermansen og ovennævntes svigerdatter, overtager fra medarvingerne.

1871–1922: Avlsbruger, formand for fiskerlejet Hans Junius Hermansen, ovennævntes søn.

1922–læst 1932: Imine Jørgine Kirstine Hermansen, f. Hermansen, og Gertrud Karoline Cecilie Hermansen, ovennævntes døtre.

læst 1932–d.d.: Gårdejer Henry Michael Hermansen, søn af Hans og Imine Hermansen.

riet beskrives i en vurdering til brandforsikring samme år (1914) som værende en tofags granitbygning med tegltag og med en bræddetilbygning i vest. Anlægget, der lå ca. 13,5 m fra hovedhuset – ved vejgaffelen mellem Anders Monsstræde og Bakken – ses på fotografiet side 19 fra begyndelsen af dette århundrede. Virksomheden ophørte tilsyneladende allerede før 1919, hvor bygningen ved nyvurdering omtales som brændehus. I dag henhører røgeriet under ejendommen Bakken 2.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af et fritliggende stuehus i nord og to sammenbyggede længer i vest og syd samt en bagved liggende nord-sydvendt længe i vest.

Det syv fag lange *stuehus* i bindingsværk har kampestenssokkel og heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement. I nord og vest er tilbygninger.

Bindingsværket består af stolper med gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler, og fyldtømmer i form af løsholter, indtappede og fastholdt med én nagle i stolpesamlingerne, samt oplængder i både under- og overtavl. Tømmeret er ligesom soklen rødmalet. Tavlene står murede og er berappede og gulkalkede. Over lejden er lukket med cementsten op mod tagets underside. I gårdfacaden mod syd er et oprindeligt indgangsfag i vest forsynet med en nyere listebeklædt og malet dør; over dørholten er et lavt sprossedelt vindue og en lille lem. I de fem midterste fag er torammede, hvidmalede vinduer, dels tværsprossede, dels smårudede med blysprosser; østre yderfag er uden åbning. Nordfacaden, der under vindueshøjde dækkes af en grundmuret tilbygning med eternittag i hele husets længde, er ligeledes forsynet med fem torammede vinduer – med blysprossede rammer – samt med et lille, lavt vindue med tophængt ramme. Østgavlen, der vender ud mod Brøddan, står i grundmur; i undergavlen i form af udmuring mellem hjørnestolperne. Her er

Fig. 16. Gården Brøddan 4, set fra sydøst. Det eksisterende stuehus er opført i sidste halvdel af 1800-tallet, formentlig omkring 1870. Det stod med stråtag indtil 1954, hvor de nuværende cementsten blev lagt op og en taskekvist indrettet mod både syd og nord. Længen i vest synes at være ældre, men er noget ombygget; tværfløjen i syd er fra 1905.

en indgang med nyere, lakeret dør med fast siderude, omgivet af to nyere, imprægnerede blysprossevinduer i stueetagen samt to tilsvarende loftsvinduer. Over døren, der fører ud til en muromkranset terrasse, er akrylbaldakin. Vestgavlen, der ligeledes står grundmuret forneden, dog delvis dækket af en grundmuret halvtagsstilbygning med eternittag, er i gavltrekanten beklædt med tjærepap. I denne gavl er dels et torammet, tværsprosset, dels et énrammet, usprossset vindue. I taget er såvel mod syd som nord opsat en taskekvist med trerammet, tværsprosset vindue; i den nordre tagflade er tillige et ovenlysvindue. Ved gavlene har taget lille udhæng med vindskeder og dækbræt, og en nyere skorsten i rød, blank mur og med hætte i beton er placeret nordligt i tagryggen.

Den *vestre længe* står i fem brede bindingsværksfag med trempel og heltag, beklædt med dels røde, dels grå falstagsten i cement. Bindingsværket, der hviler på en kampestenssokkel, består af stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt af tværkiler; fyldtømmeret er fjernet, men i stolperne ses spor efter tidligere indtappede løsholter, låst med én nagle i samlingerne. Tavlene er murede og tremplene er påbygget den gamle lejd, hvori der ses huller fra tidligere vorbordnagler. Farveholdningen svarer til stuehusets. Bygningen er forsynet med revledøre og jernstaldvinduer samt, i det søndre fag, en tofløjet port med dørfløj ind mod gården, der modsvares af en port i vestsiden. I porttrummet sydside ses spor efter en tidligere gavl; nu er bygningen her sammenbygget med nedennævnte længe, og tagene er sammenføjede med grat.

Den *søndre længe* står i fire fag, i blandet byggemåde af betonvægge og bindingsværk, sidstnævnte, der ses i vest, står i uregelmæssig konstruktion og bærer præg af sammenstykning. Bygningens heltag er som nævnt sammenbygget med den hosliggende længes tag i vest og er ligeledes beklædt med cementtagsten; østgavlen står ret med brædebeklædt, kalket gavltrekant. Farveholdningen svarer til de øvrige bygningers. I østgavlen er almindelige torammede vinduer til værkstedet.

Vest for den nævnte bebyggelse ligger en *nord-sydvendt længe*, ca. 10 meter lang, der udvendig fremtræder i grundmur, men indvendig delvis er i bindingsværk. Bygningen har teglhængt heltag og står gulkalket med rød sokkel.

Sammenbygget med stuehusets tilbygninger i nord og vest ligger et mindre nord-sydvendt *vaskehus*, der er opført i cementmur på kampestenssokkel og med heltag, beklædt med cementtagsten, hvori en skorsten med sokkel, lille udkrøgning og rør.

Bygningshistorie: Avlsbrugerejendommen kan følges i arkivalierne tilbage til år 1800, hvor Rasmus Sønnesen, der i folketællingen fra 1787 optræder som formand for fiskerlejet, afhændede »sine ejende og iboende

huse, bestående af to længer, ialt 16 fag stue- og ladehus« til sin kære søn, Herman Rasmussen. I købet indbefattedes jordtilliggender, herunder to sædeløkker i Listed, hvoraf den ene lå ved gården, den anden, hvor nu Brugsen ligger. Dertil kom avlsredskaber, en vogn og en båd samt søredskab, husdyr m.m., hvoriblandt er opregnet en del indbo. I skødet anføres, at sønnen og hans hustru skulle overtage ejendommen straks »for herefter at gøre den for sig og arvinger så nyttig, som de bedst ved, vil og kan i alle måder ...«. Faderlige ord, der får vægt i og med, at gården til dato er forblevet i samme slægts eje. Bebyggelsen har dog ikke stået uændret i det lange tidsrum.

Det i nævnte skøde omhandlede *stuehus*, der i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnes i ni fag, blev således i slutningen af forrige århundrede erstattet af det eksisterende stuehus, opført for Hans Junius Hermansen. Byggeriet fandt muligvis sted umiddelbart efter, at denne overtog gården i april 1871, idet ejendommens stuehus ved nyforsikring tredie kvartal samme år ansattes til 650 rdlr. mod 400 rdlr. ved stedets indtegnings i brandforsikringen i 1868. I forsikringsprotokollen anføres dog blot den korrigerede forsikringssum, og først ved den følgende vurdering i 1883, hvor bygningen beskrives som værende i syv fag bindingsværk med murede tavl og stråtag, kan det med sikkerhed fastslås, at der er tale om den stående bygning. Som en tilføjelse til samme forsikring er noteret, at den ene gavl havde brædebeklædning foroven, mens den anden stod helt i grundmur. Formentlig kan dette tages som udtryk for, at den stående østgavl er oprindelig. Så vidt det er oplyst på stedet, blev stuehusets stråtag udskiftet med cementsten så sent som i 1954, hvor taskekvistene også blev sat op. Stenene er hjemmeforarbejdede af Henry Hermansen, der i 1940'erne erhvervede støbeplader hertil fra en nedlagt virksomhed, jævnfør Mosedalsvej 20. I senere tid er vinduerne i østgavlen fornyet. Tilbygningen langs nordfacaden stammer fra 1940'erne og anvendes blandt andet til oplagring af frugt.

Den vestre længe er ældre end stuehuset, uden at det dog for nærværende er muligt at fastslå dens alder. Sandsynligvis er bygningen opført for Herman Rasmussen i 1800-tallets første halvdel. I hvert fald var forsikringssummen sammenholdt med stuehusets ret høj i 1868, nemlig 300 rdlr. Ifald længen er identisk med den vestre bygning på matrikelkortet fra 1816, må den dog, efter skellinierne at dømme, siden være blevet forlænget mod syd og muligvis afkortet i nord. I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnes udhustlængen i seks fag og ved vurderingen i 1883 i syv fag; sidstnævnte år omtales byggemåden desuden som bindingsværk med dels klinede, dels murede tavl og stråtag. Ved nyforsikringen i 1905 henregnedes de søndre fag som en del af sydlængen – se nedenfor – og nærværende bygning beskrives herefter som værende i fem fag. Tremlens påbygning og oplægningen af cementsten fandt efter sigende sted i 1919, og den ændrede skikkelse fremgår også ved nyvurderingen i januar det følgende år; samtidig beskrives tavlene som værende i brændte sten, mens der endnu i 1914 omtales klinede vægpartier. Så vidt det er oplyst, fjernedes fyldtømmeret dog først endeligt ved en ombygning i 1925, muligvis i forbindelse med ændring af indretningen, som i 1941 omtales som såvel ko- som svinestald; i århundredets begyndelse havde kun kostalden til huse her, hvor der dog desuden var lo og roegulv samt port.

Tværlængen i syd forsikredes første gang i 1905 og skal være bygget samme år af Hans Hermansen. Længen blev opført i beton og bindingsværk med heltag, beklædt med tjærepap; som anført stammer bindingsværket i vest tilsyneladende fra ovennævnte længe og er muligvis til dels genanvendt i forbindelse med byggeriet. Bygningen, der i nævnte forsikring regnes i fire fag, indrettedes til lade, rimeligvis til afløsning for en tidligere, mindre lade i vestlængens sydende, samt hugge- og material-

Fig. 17. Ældre billede af en fritliggende længe i vest til gården med nuværende adresse Brøddan 4. Efter sigende er bygningen opført af materialer fra gårdens tidligere stuehus. Pigerne i forgrunden er Bodil Hermansen, søster til nuværende ejer, Henry Hermansen, og Ellen Ipsen, datter af Hans Anton Ipsen, Mosedalsvej 11.

hus. Cementtagstenene er oplagt i 1940'erne af Henry Hermansen.

Den fritliggende længe i vest er efter sigende opført af materialer fra det nedbrudte stuehus. Bygningen omtales dog ikke i forsikringen fra 1883 og må følgelig antages først at være genopført efter dette år. Ved vurderingen i 1905, hvor bygningen regnes i fire fag, omtales byggemåden som bindingsværk med murede tavler, bræddeovergavle og tegltag. Bygningen er dog siden noget ombygget. Ved opførelsen synes den at have været indrettet til bryggers-, vaske- og tørvehus, senere indrettedes tillige svine- og derefter hønsehus heri. Vaskehuset flyttedes mellem 1920 og 1941 til den lille nord-sydvendte bygning ved stuehusets nordvestre hjørne, der er opført omkring 1910 og oprindeligt var indrettet til svinehus.

Brøddan 5,
matr.nr. 40.

Ejere:
Førhen samme ejere som Bakken 2.

Bygningsbeskrivelse: Fire fag lang, øst-vestvendt bindingsværksbygning med kælder samt heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement. I nord er de to østre fag udbygget i en hodde, og den vestre del dækkes af en halvtagstilbygning ud for soklen og den nederste del af muren. Bygningen er indrettet til beboelse og i øst sammenbygget med Bakken 2.

Fig. 18. Brøddan 5, set fra vest. Ved sammenligning med fotografiet fig. 11 ses det, at løsholterne er sænket i forbindelse med isætning af større vinduer i gavlen i dette århundrede. Se også fig. 9.

(1870)/1874–1877: Fisker Jørgen Michael Jensen, søn af forrige ejer.

1877–1926: Arbejdsmand Jens Mikael Jensen.

1926–læst 1958: Karoline Hermine Jensine Jensen, ovennævntes datter.

læst 1958–d.d.: Alice Valborg Sørensen.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der fremtræder i anselig højde i husets vestende. Tømmeret omfatter stolper med gennemtappede bjælker og fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder; sidstnævnte i både over- og undertavl. Løsholtsamlingerne er låst i stolperne med én nagle, og bjælkehovederne fastholdes med to tværkiler; en mellembjælke ført til en oplængde i et bredt fag op mod nabobygningen har dog kun én kile. Sokkel og tømmer er tjæret, og de overvejende udmurede tavler står berappede og rødmaledede. Mellem lejd og tag er lukket med ubrændte lersten. I sydsidens andet fag fra vest er en nyere dør med rude, indsat i et oprindeligt indgangsfag, hvor dørholten dog i dag gennemskæres af den forhøjede døråbning. Foran indgangen er en østvendt ligeløbstrappe med to granittrin og klinkebelagt repos samt trægelænder med udsvejfede balustre. I fagene øst herfor er tre torammede, smårudede vinduer, de to i det brede østfag, og vest for døren er et torammet, tværsproset vindue med mattede ruder. I soklen under sidstnævnte er kælderindgang med revledør, og under trappereposen er indrettet et lille skur. Den frie vestgavl, der har karakter af salgavl, står i tre bindingsværksfag i stueetagen og med sort brædebeklædning og notspær i gavltrekkanten. Foroven er et torammet blysprossevindue og i stueetagens midt- og vestfag er et torammet, smårudet vindue; i soklen er to små kældervinduer. Bagsiden er som nævnt i de to østre fag udbygget i en hodde, ligeledes i bindingsværk og med cementstenstag. Heri er indgang med nyere, lakeret revlehalvdør samt to mindre, sprossede vinduer i nord og endnu et vindue i vest. Den lavere tilbygning ud for de resterende fag er forsynet med to revledøre og et sprossevindue. Ved hovedhusets vestgavl har taget lille udhæng med vindskede og dækbræt, og i den søndre tagflade er opsat en taskekvist med trerammet, smårudet vindue. Bygningen står uden skorsten.

Sydvest for bygningen ses en brønd med rundt, støbt kar og jernvinde.

Bygningshistorie: Ejendommen har fælles bygningshistorie med Bakken 2 indtil opdelingen af bygningen i to selvstændige beboelser i 1870. Under nævnte nabohus er gjort rede for stedets tidligere historie, og heraf frem-

går det, at nærværende bygnings brede østfag er opført i forbindelse med ombygningen af et mindre bindingsværkshus omkring 1815, og at de tre vestre fag med kælder og salgsvæl samt hodden er opført for Anders Jensen mellem 1840 og 1865. Da sønnen, Jørgen Michael Jensen i 1870 lod nærværende beboelse forsikre separat, omtales hodden over to fag ligeledes, og huset stod da med dels murede, dels klinede tavl og stråtag. Sidstnævnte udskiftedes omkring århundredskiftet med spåntag, og ved en nyvurdering i 1902 omtales tavlene som murede; ved sidstnævnte forsikring henregnes et fag af nabohuset – formentlig fejlagtigt – under nærværende ejendom. På et Valdemar Myhre billede fra rundt regnet samme tid – jævnfør fig. 11 – ses bygningen med spåntaget. Ved sammenligning med nævnte fotografi ses det desuden, at løsholterne i vestgavlen er sænket i forbindelse med isætning af de eksisterende vinduer; de oprindelige vinduer var blysprossede og altså i mindre format. Muligvis er det et af disse vinduer, der siden er flyttet op i gavltrekanten, hvor åbningen tidligere var noget mindre. Endelig ses det på det gamle billede, at soklen tidligere har været hvidkalket, hvilket var ganske udbredt førhen, hvor tjære var en kostbar vare og blot benyttedes til beskyttelse af træværk; tavlene stod da lyse – muligvis blåkalkede, som det fra andre bygninger vides at have været ret almindeligt omkring århundredskiftet. I 1931 meddeltes forsikringsselskabet, at der var oplagt »tegl« på bygningen, utvivlsomt de eksisterende cementtagsten. Halvtagsstilbygningen ud for nordsidens to vestre fag er opført i dette århundrede.

Den i beskrivelsen omtalte brønd optræder også i skøderne ved ejendommens deling, idet det indskærpes, at Anders Jensen og hans efterfølger på naboejendommen, Morten Daniel Nielsen, har ret til at afbenytte samme.

Brøddan 7,
matr.nr. 38.
»Arnestedet«.

Ejere:

?–1825: Marie Hansdatter, enke efter Hans Hansen.
1825–(o. 1826)?/: Hans Mortensen Dahl, ovennævntes svigersøn, i 1825 efterfulgt af enken, Kirstine Hansdatter.
....
?(1833)–1872: Fisker Hans Hansen.
1872–1875: Sømand Martin Christian Jensen.
1875–1884: Fisker Anton Peter Jensen, i 1883 efterfulgt af enken, Ane Malene Jensen, f. Espersen.
1884–1895: Fisker Hans Nikolajsen.
1895–1900: Peder Jensen.
1900–læst 1935: Jens Christian Jensen, ovennævntes søn.
læst 1935–læst 1936: Ovennævntes arvinger.
læst 1936–læst 1965: Emil Peter Nielsen.
læst 1965–læst 1979: A. Grønvang Nielsen.
læst 1979–d.d.: Flemming Frederiksen.

Bygningsbeskrivelse: Beboelseshus, orienteret øst-vest og beliggende lidt tilbagetrukket på grunden, i seks uregelmæssige bindingsværksfag med heltag, beklædt med rødlige cementtagsten. Ved nordsiden er udbygget en hodde over de fire østre fag.

Stolpetømmeret, der i den vestre del af bygningen er ret kraftigt, er rejst på en lav kampestenssokkel og står med gennemtappede bjælker; i det brede vestfag er oplagt en mellembjælke. Enkelte bjælkehoveder er afsavet og flere af bjælkerne er hævet. Der indgår tillige fyldtømmer i konstruktionen, og hvor løsholtsamlingerne kan spores i stolperne, ses én nagle heri. En del løsholter er dog i dag blot påmalede. Mellembjælken i vestfaget er ført til oplængder. Tømmeret står tjæret, ligesom soklen. Tavlene, der dels er udmurede med brændte sten, dels lerklinede, står berappede og hvidkalkede. Over den spinkle, noget sammenstykkede lejd danner løse tagsten lukke op mod tagets underside. I nordsiden er vinduer af uensartet størrelse, overvejende blysprossede; vestfagets vindue har en enkelt stor rude med »løse« blybånd. Fra samme side er adgang til huset via en tofløjet havedør med ruder i andet fag fra vest samt ad en revlehalvdør i hodden. Vinduer og døre er blåmalede. I sydsiden er fire ens torammede, smårudede blysprossevinduer. Begge gavle har foroven imprægneret brædebeklædning, i vest er notspær. I samme gavl er vinduer som sydsidens, to forneden og et i gavltrekanten. Ved østgavlen er der bygget en altan ud i niveau med loftsetagen, og hertil fører en dør med ruder; i undergavlen er en indgang med revledør. Ved samme gavl er opført en fritstående skorsten. Taget har lille gavlhæng med vindskeder og dækbræt, og i tagryggen er en nyere skorsten i rød, blank mur.

Bygningshistorie: På matrikelkortet fra 1816, jævnfør bogens omslag, betegnes denne ejendom No. 22 og ses bebygget med en øst-vestvendt byg-

Fig. 19. Brøddan 7, set fra nord. Ældre, tidligere stråttækt, bindingsværksbygning, der kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet.

ning, der sandsynligvis er identisk med det hus, der endnu ligger på grunden. Det er ikke muligt arkivalsk at belyse husets historie forud for denne tid, men at dømme efter tømmerets fremtræden og spor i samme er det tænkeligt, at de tre vestre fag er ældre end det øvrige hus; hjørnestolpen i nordvest synes dog at være udskiftet eller genanvendt, eftersom der ses udlusning efter tidligere løsholtindtapning i gavlsiden. I det ældste tilgængelige skøde vedrørende ejendommen, der er fra 1825, omtales huset som værende i »5 stolperum«, og denne udstrækning er også anført i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833. Senere varierer angivelsen af længden mellem fem og seks fag. Ved ejendommens indtegning i brandforsikringen i 1876 stod bygningen med stråtag og dels murede, dels klinede tav. Ved nyvurderingen i 1906 anføres tillige, at der lå en halvtagsbygning, $7\frac{3}{4}$ alen lang, ved nordsiden. Af såvel en hosstående skitse i forsikringsprotokollen som den indtegnede husplan på det nye matrikelkort fra 1891-92 fremgår det dog, at nævnte tilbygning lå ud for de to vestre fag. Den eksisterende hodde synes således først at være opført i dette århundrede; rimeligvis i de første årtier og muligvis i forbindelse med oplægningen af det nuværende cementstenstag. Det kan dog ikke udelukkes, at hodden på grund af sin beskedne dybde førhen har været indregnet i hovedhuset.

GULEHALDSTRÆDE

Gulehaldstræde 6,
matr.nr. 24k.

Ejere:

Grunden blev udskilt fra matr.nr. 24a,
Listedgaard i 1926.

1926–d.d.: Andreas Peter Kristian
Jensen.

Bygningsbeskrivelse: Nord-sydvendt beboelseshus i fire grundmurede fag med heltag med rødlige cementtagsten.

Over den pudsede, sorte sokkel står murværket pudset og gult med hvid, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene som vederlag for spinklere gesimsbånd langs tagflugten. I vestfacaden, der ligger ud til vejen, er fire fag hvidmalede dannebrogsvinduer med ligeledes hvidmalede sålbænke. Herunder er fire torammede kældervinduer med én rude i hver ramme. Der er indgang i nordgavlen med en nyere, listebeklædt dør med rude, hvortil fører en muret trappe med muret gelænder. Ved siden af døren er et halvt vinduesfag af dannebrogstypen. I hver gavltrekant sidder to torammede vinduer med to ruder i hver ramme. Den søndre undergavl har en lille tophængt vinduesramme. Bagsiden fremtræder med samme udseende som gadefacaden. Her er to fag vinduer som de ovenfor beskrevne i vestfacaden. Den nordre del af bagsiden er skjult af en tilbygning med lavt, tjærepapbeklædt heltag. Ved tilbygningen er en skorsten. I hovedhusets tagryg ses en gul skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Huset er opført i 1926, hvor grunden blev udstykket fra Listedgård. Grunden købtes af Andreas P.K.Jensen, som i juli måned samme år lod sit nyopførte hus indtegne i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger. Bygningens ydre synes ikke væsentligt ændret siden opførelsen.

Tilbygningen på bagsiden er opført som vaskehus og nævnes første gang i 1948; fra 1955 har her tillige været indrettet køkken.

Fig. 20. Partiet her fra Hans Thygesensvej er ikke let at genkende i dag, hvor vejen er udvidet og det meste af bindingsværksbebyggelsen nedrevet. Bygningen yderst til højre, Hans Thygesensvej 2, ligger dog stadig på stedet, men i faget med halvdøren er i dag et vindue, og taget er nu teglhængt. De to bagvedliggende huse, Hans Thygesensvej 4 og 8, blev omkring 1930 erstattet af grundmurede bygninger. Stengærderne, der tidligere var så karakteristiske for bybilledet, eksisterer heller ikke længere. Bag gærdet til venstre lå haven til Herman Hermansens ejendom, der senere blev overtaget af Listed Brugsforening. De små Listedboere synes at være noget betullede ved situationen, mens damerne poserer for fotografen, og herren i baggrunden adstadigt holder sig til sin cykel! Valdemar Myhre billede, ca. 1900-1910.

HANS THYGESENSVEJ

Hans Thygesensvej 1,
matr.nr. 28e.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Hans
Thygesensvej 3.

1909–1910: Avlsbruger Peter Clausen
Kofoed.

1910–1911: Peter Mathias Hansen.

1911–1924: Peder Thorsen.

1924–d.d.: Fisker Otto Kristian Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret beboelseshus i fire fag, der udgør den vestre halvdel af et dobbelthus, jævnfør Hans Thygesensvej 3. Bygningen har heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement. I vest og nord er tilbygget henholdsvis et vindfang og en halvtagsbygning.

Bygningen har sort, pudset sokkel og vandskuret, hvidkalket murværk. I samtlige fag til gaden – mod syd – er rødmaledede dannebrogsvinduer, indsat i åbninger med fladbuede stik og murede, cementafdækkede sålbænke. Den frie gavl i vest har et tilsvarende loftsvindue og i gavlpidsen et lille, énrammet blysprossevindue. Forneden dækkes gavlen delvis af ovennævnte vindfang, der ligeledes er grundmuret og har lavt, afvalmet eternittag; i nordsiden er indgang med tofløjet dør – med tilhørende forsatsdør, og i vestsiden er et dannebrogsvindue. Bagsiden fremtræder med tre fag vinduer som facadens og dækkes i øst af halvtagstilbygningen med indgang. I soklen sammesteds er tre kældervinduer og – i øst – en indgang. Taget har lille gavlhæng med vindskede og dækbræt, og om skalkenderne er i langsiderne opsat en kassegesims. I tagryggen en nyere skorsten i rød, blank mur med overdækning.

Bygningshistorie: I marts 1906 meddeltes Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, at den hidtidige bebyggelse, bestående af en nord-sydendt og en øst-vestendt bindingsværkslænge, var nedbrudt;

jævnfør matrikelkortet på bogens omslag, hvor den gamle avlsbruger-ejendom er betegnet No. 11.

Muligvis havde ejendommen stået ubeboet siden Hans Peter Mogensens død i 1904. I hvert fald udstedte den daværende formand for fiskerlejet, Hans Junius Hermansen, som befuldmægtiget i H.P. Mogensens dødsbo, på arvingernes vegne skøde på ejendommen til Peter Clausen Kofoed i 1909. Heri forlyder det dog, at køberen »for længst« havde overtaget stedet og bebygget samme. I overensstemmelse hermed indtegnes de to halvdele af dobbelthuset i Østifternes Brandforsikring i maj måned 1908, og udstykningen blev approberet i juli samme år. I den vestre bolig er årstallet 1907 indridset i en rude, og byggeriet har således, om end ikke nødvendigvis fuldført, i hvert fald været i fuld gang nævnte år; som ovenfor anført var tomten ryddet allerede i 1906. Peter Clausen Kofoed, der, snart efter sin formelle overtagelse i 1909, videresolgte de to huse hver for sig, har næppe selv beboet stedet. Han optræder i adskillige tilfælde som entreprenør for byggeforetagender i fiskerlejet, både før og efter århundredskiftet.

Nærværende halvdel af dobbelthuset synes i det væsentligste at have stået uforandret siden opførelsen; dog er tilbygningerne i vest og nord af senere dato, og skorstenen er fornyet.

Hans Thygesensvej 2, matr.nr. 43a.

Ejere:

Gl. matr.nr. 27:

?(o. 1826)–?: Hans Jensens enke.

?(1833)–1867: Fisker Peder Hansen, før
1849 efterfulgt af enken, Kirstine
Poulsdatter.

1867–1910: Arbejdsmand Johan Jørgen
Pedersen, ovennævntes søn.

1910–1916: Snedker Jakob Christian
Nielsen.

1916–læst 1969: Fisker Niels Peter Jen-
sen, efterfulgt af enken, Leora Jen-
sen, f. Hansen.

læst 1969–d.d.: Fisker Poul Skovgaard
Hansen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fem uregelmæssige fag med heltag, beklædt med nye, røde vingetegl. Bygningen, der er indrettet til beboelse, ligger ud til gaden og er ved bagsiden tilbygget et grundmuret vindfang.

På en lav, til dels overpudset, kampestenssokkel er bindingsværket rejst med ret kraftige stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler; dog ses ingen bjælke ved den nordøstre hjørnestolpe, der har udsåret gavlknægt, og i bagsiden er bjælkerne glammede i de to østre fag. I konstruktionen indgår tillige fyldtømmer, fortrinsvis bestående af løsholter, kun en enkelt oplængde ses i facaden. Løsholterne er låst i stolperne med én nagle i hver samling; en afvigelse ses i sydsidens anden stolpe fra øst, hvor der er anvendt svalehalesamling. Soklen er tjæret, tømmeret rødmalet. De udmurede tavl står berappede og hvidkalkede. Ud til gaden, i nord, er isat fem fag torammede, tværsprossede vinduer med vandnæse på karmunderkanten; de to vinduer, der er placeret op til stolpen, ses ved sammenholdning med ældre fotografi, at have afløst tidligere blysprossevinduer med samme placering, jævnfør i øvrigt bygningshisto-

Fig. 21. Hans Thygesensvej 1 og 3, set fra sydvest. Dobelthuset er opført omkring 1910. På stedet lå førhen en ældre avlsbrugerejendom.

Fig. 22. Billedet stammer fra tiden omkring 1940 og viser vejforløbet Hans Thygesensvej-Mosedalsvej efter udvidelsen i slutningen af 1930'rne. Sammenlign fig. 20, 62 og 72. Til venstre i billedet ses Hans Thygesensvej 2 og bag dette Brøddan 2 med røgeriskorstenen.

Gl. matr.nr. 26:

?(o. 1826)–1849: Spinderske Signe Margrethe Jensdatter, enke efter Peder Nielsen.

Herefter samme ejere som gl. matr.nr. 27.

rien. Den vestre undergavl står delvis og den østre helt udmuret, begge med påmalet tømmer. Gavltrekanterne er beklædt med nyere finérplader med bræddevirkning, hvori mod såvel øst som vest er et vindue i stil med de omtalte. I bagsidens synlige del er fire tilsvarende vinduer; den vestre del dækkes af ovennævnte vindfang med indgang med plankedør i vest. Det opskalkede tag har lille gavlhæng med vindskeder og dækbræt og er forsynet med to ovenlysvinduer mod syd og et mod nord. I tagryggen en attrapkorsten med sokkel og udkrægning.

Bygningshistorie: På matrikelkortet fra 1816 ses på den stående bygningsplads to små sammenbyggede huse, der tilsyneladende yderligere var sammenhængende med nabohuset i øst; sidstnævnte blev nedrevet i 1930'rne og erstattet af den grundmurede bygning, Hans Thygesensvej

Fig. 23. Hans Thygesensvej 2, set fra nord-vest. Ældre, til dels ombygget bindingsværkshus. Det tidligere stråtag udskiftedes i begyndelsen af århundredet med cementstenstaget, der atter for nylig er udskiftet med tegl. Til venstre i billedet Hans Thygesensvej 8. Sammenlign fig. 20.

Gl. matr.nr. 28:

?(o. 1826)–(1833)/?: Daglønner Henrich Berthelsen (optræder i 1840 som bostedende i Anders Monsstræde 5-7).

....
I 1863 og herefter samme ejere som gl. matr.nr. 27. (Bygningen, der lå vest for det eksisterende hus, må være nedrevet før 1863, hvor stedet betegnes som en haveplads).

4. De først omtalte småhuse, der på nævnte matrikelkort, se bogens omslag, er indtegnet på grund No.26 og 27, regnedes i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 i henholdsvis tre og to fag. I 1849 erhvervede ejeren af tofagsboligen i vest tillige det tilstødende hus, og bygningen stod herefter i fem fag, svarende til den nuværende udstrækning. Kirstine Poulsdatter, enke efter Peder Hansen, der sammenlagde beboelserne, har dog muligvis herefter i forening med en hjemmeboende søn, der senere overtog ejendommen, ombygget stedet til den nuværende fremtræden, idet den eksisterende bygning på matrikelkortet fra 1890'erne ses at stå dybere end det da *tæt ved* liggende nabohus i øst, som de ovennævnte småboliger kan have ligget i forlængelse af. Som det fremgår, må der tages forbehold i forbindelse med den omtalte ombygning, men under alle omstændigheder peger det glammede bjælkelag i en del af husets bagside på, at der er foretaget indgreb her på et eller andet tidspunkt. Muligvis er huset således ombygget i to etaper. Den nordøstre hjørnestolpe med gavlnægten vidner i sig selv om at være fra 1700-tallet, men det kan ikke på det foreliggende grundlag med sikkerhed fastslås, at den altid har stået på dette sted.

På fotografier fra dette århundredes første årti – jævnfør fig. 20 – ses en indgang med revlehalvdør i det østligste fag og i de næstfølgende fag henholdsvis to torammede og et énrammet blysprossevindue. Huset stod da endnu stråtagt, og ved vestgavlen lå en halvtagstilbygning i granit. Stråtaget blev tilsyneladende udskiftet med cementsten i 1916, umiddelbart efter at Niels Peter Jensen havde overtaget ejendommen; i hvert fald fremgår det ved en nyvurdering til brandforsikringen nogle måneder efter overtagelsen, at bygningen nu stod med denne tagklædning; tavlene omtales samtidig stadig som klinede, men må være blevet udmurede af nævnte Niels Peter Jensen, der beboede stedet en lang årrække, ligesom denne rimeligvis har ladet de nuværende vinduer isætte; gadesidens rammer er dog fornyede for få år siden. Ligeledes er cementstenene i seneste tid udskiftet med tegltaget.

Snedker Jakob Christian Nielsen, der overtog ejendommen i 1910, opførte et bådebyggerværksted i cementblokke med paptag syd for beboelseshuset. I forbindelse med ejendommens afhændelse i 1916 udskiltes den vestre del af denne bygning og tillagdes ejendommen med nuværende adresse Brøddan 2, se denne. Den resterende del bibeholdtes som vaskehus.

Fig. 24. Hans Thygesensvej 4 synes at være opført i begyndelsen af 1930'erne af Hans Thygesen, efter hvem gaden har fået navn. Til højre i billedet ses gavlen af Hans Thygesensvej 2 med den udskårne gavlnægt på hjørnestolpen. Stedet var tidligere bebygget med et ældre bindingsværkshus, der mere eller mindre slugtede med det omtalte nabohus, se fig. 20 – og 15.

Hans Thygesensvej 3, matr.nr. 28a.

Ejere:

?–1797: Hans Larsen Lund.
 1797–1829: Avlsbruger Mogens Larsen.
 1829–1878: Avlsbruger Lars Mogensen, ovennævntes søn, i 1857 efterfulgt af enken, Bodil Kirstine (Bolkjerstine) Hansdatter.
 1878–1904: Fisker Hans Peter Mogensen og Margrethe Kirstine Mogensen, ovennævntes børn, fra 1902 H. P. Mogensen som eneejer.
 1904–1909: Ovennævntes arvinger.
 1909: Avlsbruger Peter Clausen Kofoed.
 1909–1924: Fisker Jens Johannes Haagensen.
 1924–læst 1936: Snedker Anton Sinius Mogensen.
 læst 1936–læst 1942: Kristine Margrethe Mogensen, f. Nielsen.
 læst 1942–d.d.: Fisker Henning Børge Nielsen.

Hans Thygesensvej 4, matr.nr. 44.

Ejere:

?/(o. 1826)–(1833)?/: Fisker Christopher Christiansen.

 ?/1898: Arbejdsmand Hans Larsen.
 ?/1898–1908: Arbejdsmand Hans Andreas Bech, efterfulgt af enken, Ane Marie Bech, f. Jensen.
 1908–1910: Hansine Caroline Marie Bech, ovennævntes datter.
 1910: Fiskehandler, formand for fiskerlejet, Hans Christian Nielsen.
 1910–1912: Parcellist Niels Peter Nielsen, i 1912 efterfulgt af enken, Karoline Nielsen.
 1912–læst 1960: Hans Thygesen.
 læst 1960: Herdis Thygesen.
 læst 1960–læst 1966: Fabriksarbejder Carl Thygesen.
 læst 1966–læst 1976: Preben Mogensen.
 læst 1976–1980: Kay Hansen.
 1980–d.d.: Fisker Ib Smidt.

Bygningsbeskrivelse: Østre halvdel af et dobbelthus, hvor Hans Thygesensvej 1 udgør den vestre del. Omfang og byggemåde svarer til sidstnævnte, se denne. I nærværende halvdel er vindfang ved østgavlen og ligeledes en halvtagstilbygning i nord.

Murværket står gulmalet, og dannebrogsvinduerne er her i gade-, gavl- og gårdfacade udskiftet med nyere vinduer med udelte termoruder og lakerede rammer og karme. Også kældervinduerne er fornyede; for indgangen til samme er en revledør. Et vindue i gavlspidsen modsvarer nabohusets. I taget, der nylig er opfrisket med rød farve, er isat ovenlysvinduer, og skorstenen har sokkel og udkragning.

Vindfanget ved østgavlen har karakter af en halvtagstilbygning med eternittag. Der er indgang i nordsiden med en nyere lakeret, lamelbeklædt dør med rude, og i østsiden er to små vinduer; over døren er et akrylhalvtag. Halvtagstilbygningen ved gårdsiden ligger i vest og har ligeledes eternittag, heri er endnu en indgang, forsynet med énfløjet fyldingsdør med rude.

Bygningshistorie: Stedet har indtil adskillelsen af de to ejendomme i 1908-09 fælles bygningshistorie med Hans Thygesensvej 1, se denne. I nærværende del af dobbelthuset er de oprindelige dannebrogsvinduer i senere tid udskiftet med helrudedede vinduer, men ellers står også denne bygning i det væsentligste uforandret siden opførelsen; de to beboelser er adskilt med brandgavl uden kam. Halvtagstilbygningerne i øst og nord synes at være opført senere end hovedhuset og omtales endnu ikke ved den seneste tilgængelige vurdering af ejendommen til brandforsikring fra 1949. Derimod ses den øst-vestvendte udhusbygning i nord at være opført inden for en lille snes år efter ejendommens udskillelse, idet den medforsikres ved en nyvurdering i 1924; da var bygningen, der er opført i cementblokke og med cementstenstag, indrettet som vaske- og hønsehus.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus, inddelt i to brede fag, med kælder og heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Ved bagsiden en grundmuret halvtagstilbygning.

Bygningen har pudset, sort sokkel og ligeledes pudset, gulmalet murværk, i langsiderne afsluttet med en aftrappet, hvidmalet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for lignende gesimsbånd langs tagflugten. Ud til gaden – i nord – er isat to nyere, lakerede trefagsvinduer i åbninger med fladbuede murstik og hvidmalede sålbænke; i soklen sammesteds er fire torammede, firrudedede kældervinduer. Der er indgang til kælderen med en nyere revledør i vestgavlens sokkel, og i gavltrekanten ovenover er to torammede, tværsprossede vinduer. Østgavlen har foroven to torammede, smårudedede vinduer og i stueetagen dels et dannebrogsvindue, dels et étfagsvindue. Bagsiden dækkes i øst af ovennævnte halvtagstilbygning med en indgang med nyere dør med råglasrude fra såvel strædet i øst som gårdsiden; i den synlige del af bagsiden er et dannebrogsvindue samt et trefagsvindue. Østgavlens og bagsidens vinduer er nyere og lakerede som facadens. I den søndre tagflade er et ovenlysvindue og i tagryggen en gulmalet skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Formentlig stod huset nyopført, da det i maj måned 1934 indtegnedes i brandforsikringen af Hans Thygesen, der havde haft ejendommen fra 1912 – og som siden har lagt navn til gaden. Huset er opført i 2/2-stens hulmur med fuld kælder og cementstenstag og står i alt væsentligt uforandret. Dog er størstedelen af vinduerne, som det fremgår af beskrivelsen, udskiftet i seneste tid.

Fig. 25. Hans Thygesensvej 6 stammer formentlig i hovedtræk fra første halvdel af 1800-tallet. Det tidligere stråtag udskiftedes i begyndelsen af dette århundrede med cementsten, og gavlen har fået sin nuværende udformning i begyndelsen af 1950'erne, jævnfør hosstående fotografi.

Senere i året 1934 forsikredes tillige et vaskehus, tilbygget hovedhusets bagside i vest. Dette er nedrevet efter 1960, og i stedet er den eksisterende halvtagstilbygning opført ved østenden.

Stedet var førhen bebygget med et øst-vestvendt bindingsværkshus i fem-seks fag, der lå ud til vejen og mere eller mindre flugtede med nabohuset, nuværende Hans Thygesensvej 2, jævnfør fig. 20.

Hans Thygesensvej 5, matr.nr. 27.

Ejere:

Grunden er udskilt fra den såkaldte Vesterløkke under Listedgaard, Hans Thygesensvej 19, efter 1833 og var ved afhændelsen af nævnte gårds forhenværende ejer, Anders Peter Hansen, i 1846 bebygget med et af ham opført nyt hus, stort fire fag.

1846–1895: Karen Marie Jørgensen, enke efter fisker Lars Peter Bech, i 1848 gift med snedker Jørgen Hansen.

1895–1905: Fisker, avlsbruger Niels Christian Holm.

1905–læst 1942: Fisker Andreas Kristian Jensen.

læst 1942–d.d.: Fisker Jens Edvard Jensen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fire grundmurede fag med heltag med røde vingetegl. Over den kvaderpudsede sokkel står bygningen i blank mur af flammede sten med tilsvarende aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for gesimsbånd langs tagflugten. I gadefacaden er fire dannebrogsvinduer med hvidmalede karme og imprægnerede rammer med termoruder. Vinduerne sidder i åbninger med fladbuede stik. Under vinduerne er pudsede brystningsblændinger. Herunder sidder fire torammede, usprossede kældervinduer. Den østre gavltrekan har et dannebrogsvindue og i undergavlen et tilsvarende, men treleddet vindue. I vestre gavltrekan er ligeledes et dannebrogsvindue og derover i gavlspiden et lille helrudet vindue. Ved undergavlen er en tilbygning med paptag; heri er en indgang fra vest. Bagsiden har to fag dannebrogsvinduer samt i øst en indgang med en nyere dør. I soklen er en kældernedgang. I taget er mod nord en taskekvist, beklædt med plader med bræddevirkning, heri et trerammet, usprosset vindue, og endvidere et ovenlysvindue mod syd.

Bygningshistorie: I juli 1897 blev et grundmuret hus på fire fag med murede gavle og teglhængt tag indtegnet i landbygningernes brandforsikring,

Fig. 26. På dette fotografi af Hans Thygesensvej 6 fra 1944 fremtræder salsgavlen endnu i bindingsværk – med fuld vinduesrække – og med traditionel bræddeafdækning, fastholdt i notspær, foroven. Sammenlign fotografiet af Hans Thygesensvej 18, fig. 36.

og det vurderedes i denne anledning til 2000 kr. Huset har da været nyopført for fisker Niels Chr. Holm. Da denne i august 1895 købte ejendommen betalte han nemlig kun 650 kr. for den, og den har således endnu været bebygget med Anders Peter Hansens gamle stråtaktede bindingsværkshus, som i 1876 var blevet vurderet til 900 kr.

Det nye hus blev opført i 2/2-stens hulmur og fremtrådte i hovedtræk som i dag. Inden for de seneste år er indgangsdøren samt nogle af vinduesrammerne udskiftet. Tilbygningen ved vestgavlen er opført omkring 1965, og taskekvisten er opsat ca. 1976.

Hans Thygesensvej 6, matr.nr. 45b.

Ejere:

Indtil 1904 samme ejere som Hans Thygesensvej 8, matr.nr. 45(a).

1904–læst 1949: Fisker Niels Peter Pedersen, søn af de hidtidige ejere af ejendommen, Anders J. og Nicoline Kirstine Pedersen; i 1932 tinglyses adkomst for N. P. Pedersens enke, Dorthea Laursine Pedersen, f. Marker.

læst 1949: Ovennævntes arvinger.

læst 1949–læst 1951: Theodor Christian Haahr.

læst 1951–d.d.: Murerarbejdsmand Svend Louis Jørgensen.

Bygningsbeskrivelse: Bindingsværksbygning i otte lettere uregelmæssige fag med heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Bygningen er indrettet til beboelse og ligger ud til et lille stræde ved Hans Thygesensvej. Ved bagsiden og vestgavlen er grundmurede tilbygninger.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der fremtræder i størst højde i nordøst, hvor der er kælder, og omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer i form af løsholter samt oplængder i både over- og undertavl. Bjælkerne er fastholdt med tværkiler, og de indtappede løsholter er låst med én nagle i stolpesamlingerne. Soklen er sort, tømmeret rødmalet og de murede tavler berappede og hvidkalkede. I facadeplanet er indlagt indgang med nyere lameldør med fast sidestykke og fire støbte trappetrin, hvoraf kun et enkelt ligger uden for facadeplanet. Fagene øst for døren er uden åbninger, mens der vest for samme er tre nyere, torammede vinduer med termoruder med løse, indvendige blyprosper og brunt, imprægneret træværk. Østgavlen, der vender ned mod Hans Thygesensvej, fremtræder i gule sten, men med bevaret notspær, og er i stueetagen forsynet med et vindue med to store ruder og ventilationsrammer foroven og i gavltrekanen med et vindue

som facadens; i soklen sammesteds er en midtstillet indgang med revledør til kælderen og nord for denne et mindre vindue. Vestgavlen er forneden overvejende dækket af en grundmuret halvtagstilbygning, og i den murede, hvidkalkede overgavl er et torammet vindue magen til de omtalte. Bagsiden dækkes i øst delvis af ovennævnte hoddelignende tilbygning, der står i gul, blank mur som østgavlen; i den synlige del af hovedhuset er to torammede, smårudede blysporsevinduer og et vindue som facadens. Taget har lille gavlhæng med rødmaledede vindskeder og dækbræt, og i den nordre tagflade er opsat en taskeskivt med firrammet, usproset vindue. I tagryggen en skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkrøgning samt overdækning.

Bygningshistorie: Ejendommen kan følges i arkivalierne tilbage til 1803, hvor Peder Jensen, der sandsynligvis da var boende Anders Monsstræde 7, se denne, afhændede nærværende ejendom, bestående af »7 stolperum hus« med tilliggende have til en søn, Jørgen Peter Pedersen. Muligvis er den omtalte bygning identisk med det hus, der på matrikelkortet fra 1816 – hvor ejendommen er betegnet No. 9, jævnfør bogens omslag – ses indtegnet med en beliggenhed svarende til den eksisterende bygning. I sin kerne kan stedets bebyggelse således føres tilbage til tiden omkring år 1800, og den beskedne husdybde på 4,8 meter stemmer godt overens hermed. Den stående bygnings fremtræden med regelret tømmer i næsten jævn fagrytme peger dog på, at huset er gennemgribende ombygget, om ikke ligefrem nyopført, om end med genanvendelse af den hidtidige sokkel, senere i forrige århundrede. På et fotografi fra 1944 ses bygningens østende med fin salgavl i tre fag bindingsværk med fuld vinduesrække, indrettet oven på kælderen i denne ende af bygningen; en udformning med umiskendelig lighed med stuehuset i Hans Thygesensvej 18, der vides at være opført i 1827. I 1832 overtog Peder Jørgensen, søn af ovennævnte Jørgen Peter Pedersen, ejendommen, og rimeligvis skal husets nuværende fremtræden tilskrives byggearbejder forestået af denne i tiden umiddelbart herefter. I soklen anes et byggeskel mellem østens første og andet fag, og muligvis blev bygningen således forlænget og indrettet med kælder i samme forbindelse. Da ejendommen i 1907 blev overført fra Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger til Østifternes Brandforsikring, stod bygningen stadig med klinede tavl og stråtag, men tilsyneladende påbegyndtes tavlenes udmuring snart efter. I hvert fald omtales tavlene under ét som murede med brændte sten i 1916, og mellem sidstnævnte år og 1920 blev tagbeklædningen delvis udskiftet

Fig. 27. Hans Thygesensvej 7 er opført af Peter Andreas Hansen i 1914. Gavlbeklædningen er af nyere dato. Førhen var der indgang i et vindfang på gavlen, hvor der nu er karnap.

med »tegl«, antagelig cementsten. I 1933 meddeltes forsikringsselskabet, at der var lagt cementsten på hele bygningen. Disse forbedringer er således foretaget af fisker Niels Peter Pedersen og hans efterlevende enke. På ovennævnte fotografi ses gavltrekkanten med hvidkalket bræddebeklædning med en mindre åbning samt en lille lem til loftsrummet. I begyndelsen af 1950'erne ombyggedes gavlen til den nuværende fremtræden i gul, blank mur, og den hoddelignende udbygning mod gårdsiden stammer fra samme tidsrum. Vestgavlen omtales som værende i grundmur allerede i slutningen af forrige århundrede, og tilbygningen af forstuen herved synes at have fundet sted i forbindelse med de nævnte byggearbejder for Niels Peter Pedersen mellem 1907 og 1916. I seneste tid er døren og størsteparten af vinduerne fornyet.

Den lille garagebygning i tre fag bindingsværk, beliggende sydøst for beboelseshuset, er opført af nuværende ejer.

En tidligere udhusbebyggelse nordøst for stuehuset blev ved opdelingen af ejendommen i 1904 tillagt naboejendommen, nuværende Hans Thygesensvej 8-10, se denne.

Hans Thygesensvej 7, matr.nr. 24e.

Ejere:

Grunden er udstykket fra Listedgaard, Hans Thygesensvej 19.

1914–læst 1937: Murerarbejdsmand Peter Andreas Hansen.

læst 1937–d.d.: Kontorassistent Holger Michael Andreas Jensen, ovennævntes dattersøn.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus i fire fag med heltag, beklædt med rødlige cementtagsten. I vest og nord er tilbygninger.

Soklen er pudset og sort, og murværket ovenover pudset og gulmalet. Gadefacaden – i syd – er forsynet med fire fag torammede, tværsprossede vinduer, indsat i åbninger med fladbuede murstik og klinkesålbænke; karmtræet er hvidmalet, mens de nyere rammer med termoruder og løse tværsprosser er lakerede. Gavlene har imprægnerede finérplader med bræddevirkning foroven samt henholdsvis et to- og trerammes tværsprosset vindue til loftsetagen. I undergavlen mod vest er et nordstillet vindue magen til facadens, og i øvrigt er gavlen delvis dækket af en karnapudbygning med fladt tag og med et tilsvarende vindue. I østgavlen er såvel et torammes, tværsprosset som et torammes, usprosset vindue forneden. Den østre del af bagsiden er dækket af en grundmuret halvtagsstilbygning med entré og vaskehus. Heri er mod vest en nyere dør med aflange ruder og foran denne en støbt klinkebelagt trappe med fem trin; over døren er et akrylhalvtag. I den synlige del af hovedhusets bagside sidder et mindre, sprosseløst vindue. Taget har lille gavlhæng med vindskeder og dækbræt, og i tagryggen er opsat en gul attrap-skorsten med sokkel og udkrøgning.

Bygningshistorie: Huset er opført af Peter Andreas Hansen i 1914 på en grund, der samme år udstykkedes fra Listedgaard. Bygningen, der står uden kælder, er opført i en blanding af cementmur og brændte sten og med det stadig eksisterende cementstenstag. Ved opførelsen blev i vest tilbygget en forstue i cementmur med paptag, der i begyndelsen af 1960'erne ombyggedes til den nuværende karnap. Halvtagsstilbygningen i nord – med kælder – er opført i 1962. En del vinduesrammer i stueetagen blev udskiftet i midten af 1970'erne, mens karmene som nævnt er bibeholdt fra de hidtidige vinduer. Gavlbeklædningen er fra ca. 1970, og attrap-skorstenen er sat op omkring 1977, efter at huset en tid havde stået uden skorsten.

Hans Thygesensvej 8-10, matr.nr. 45a.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen omfatter et stuehus og en staldlænge, beliggende ud til Hans Thygesensvej, samt et mindre baghus.

Det øst-vestvendte *beboelseshus* står i fem regelmæssige bindingsværksfag med teglhængt heltag. Ved vestgavlen er en halvtagsbygning forbundet med hovedhuset.

Ejere:

Matr.nr. 45a:

?–1803: Kromand, avlsbruger, fisker Peder Jensen.

1803–1832: Fisker Jørgen Peter Pedersen, ovennævntes søn.

1832–1891: Fisker Peder Jørgensen, ovennævntes søn.

1891–1915: Fiskehandler Anders Jensen Pedersen, ovennævntes søn, i 1904 efterfulgt af enken, Nicoline Kirstine Pedersen, f. Nielsen. (I 1903 opdeltes tidligere matr.nr. 45 i litra a og b. Litra b – med beboelseshuset – har i dag adressen Hans Thygesensvej 6).

1915–læst 1974: Peder Herman Andreas Pedersen, ovennævntes sønnesøn.

læst 1974: Jeanne Pedersen.

læst 1974: Ilse Nielsen og Johannes Kofod Pedersen.

læst 1974–læst 1979: David H. Wayne.

læst 1979–d.d.: Kirsten og Gorm Petersen.

Matr.nr. 46:

I 1892 fik ovennævnte Anders Jensen Pedersen skøde på en udstykket parcel af Listed Frihed, beliggende øst for den daværende samlede matr.nr. 45. Handelen var dog for længst gået i orden og stedet bebygget med det eksisterende beboelseshus og baghuset, jævnfør bygningshistorien. Grunden, der har været betegnet matr.nr. 46, er i 1979 inddraget under matr.nr. 45a.

På en kampestenssokkel, der i gadesiden mod nord er ret høj, er bindingsværket rejst med stolper og gennemtappet bjælkelag samt fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder, sidstnævnte i både over- og undertavl; bjælkehovederne er fastholdt med tværkiler, og de indtappede løsholter er låst i stolpesamlingerne med to nagler. Sokkel og tømmer er tjæret. Tavl og gavle er murede og står vandskurede og hvide; gavlene dækker hjørnestolperne og har fin, profileret udkrægning ved den opskalkede tagfod.

I gadefacadens fire vestre fag er isat midtstillede, torammede, smårudedede vinduer med lodposte i forlængelse af overtavlenes oplængder. Under andet fag fra vest er indgang til kælderens med en revledør og vest herfor et mindre vindue. I bagsiden er indgang i det midterste fag med en nyere listebeklædt dør med overvindue; foran indgangen er et enkelt klinkebelagt trappetrin og over døren et akrylhalvtag. Desuden er der til denne side to vinduer som facadens. I det vestre yderfag vidner en bevaret dørholt om en oprindelig indgangs placering. Østgavlen har forneden to fag vinduer som de omtalte og i gavltrekanten et torammet, smårudet blysprossevindue; i undergavlen er spor efter en tidligere indgang. I vestgavlen er foroven et torammet, tværsprosset vindue og i undergavlen et énrammet, smårudet vindue, placeret sydligt i gavlen, der nord herfor dækkes af ovennævnte halvtagstilbygning med tjærepaptag; i tilbygningen, der har passage til gården, er isat en plankedør ud til gaden, hvor den desuden fremtræder med et jernstaldvindue. Hovedhusets tag har et lille udhæng med vindskeder og dækbræt ved gavlene og er forsynet med tre ovenlysvinduer mod nord og fire mod syd. I tagryggen er opsat en attrap-skorsten.

Vest for beboelseshuset ligger en øst-vestvendt *stald- og ladebygning*, ca. 14 meter lang, i grundmur med heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement.

Sokkel og murværk er pudset og står henholdsvis sort- og rødmalet; ved vestgavlen er hjørnerne affasede. Den aftrappede hovedgesims har samme farve som soklen og brydes i gadesiden af en trekantet frontkvist; i gavlene er murede gesimsbånd langs tagflugten. Bygningen er forsynet med port, døre og lemme af revlekonstruktion samt jernstaldvinduer og har i gavlspidserne, inklusive frontkvistens, runde jernsprossevinduer.

Parallelt med beboelseshuset ligger sydligere på grunden, tæt op til en klippeknode, et *bindingsværksbaghus* i seks uregelmæssige fag med teglhængt heltag.

De tre østre fag står i en ret lav etagehøjde og hviler på en høj kampestenssokkel. Bjælkelaget er tappet gennem stolperne, og i konstruktionen indgår tillige fyldtømmer, omfattende såvel løsholter som oplængder; hvor løsholtsamlingerne kan spores i stolperne, ses én nagle heri. I de tre vestre fag ses kun stolper og bjælker, men konstruktionen omfatter tillige indvendige sidebånd. De gennemtappede bjælkehoveder fastholdes her af to tværkiler, i østfagene blot af en enkelt tværkile. I denne vestre del af bygningen er soklen lavere og etagen tilsvarende højere, så afstanden fra terræn til tag er ensartet i de to bygningshalvdele. Kampestenssoklerne står tjærede, tømmeret ligeså, mens tavlene, der overalt er udmurede, står vandskurede og rødmaledede. Over lejden er åbningerne mellem spærerne op til tagets underside i øst lukket med soltørrede lersten, i vest med tagsten. Mod gården er isat forskellige, mindre vinduer, dels med træ-, dels med blysprosser, dels uden sprosser. Desuden er her tre revledøre af forskellig udformning, og endelig er dørholten bevaret fra en nu tilmuret indgang. Bygningens uensartede præg gør sig også gældende i bagsiden; her har vinduerne dels bly-, dels jernsprosser. Begge gavle står udmurede forneden og med bræddeklædte gavltrekanter med lemme; desuden er gavlene forsynet med forskellige vinduer, og i vestgavlen er en lille lem ved soklen. Ved taget er opsat vindskeder med dækbræt, og i tagryggen er

Fig. 28. Hans Thygesensvej 8-10. Beboelseshuset, nr. 10, er opført for Anders Jensen Pedersen i midten af 1860'erne på en hidtil ubebygget parcel af Listed Frihed. Bygningen, der fra opførelsen har haft murede tavl og gavle samt tegtag, repræsenterer det solidere bindingsværksbyggeri, der vandt indpas ved denne tid.

over den østre del en skorsten med sokkel og udkragning, muret i flammesteen.

Bygningshistorie: Beboelseshuset blev i 1868 indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger af fisker Anders Jensen Pedersen, der formentlig havde ladet det opføre kort forinden, muligvis i forbindelse med sit giftermål i 1866. I hvert fald er bygningen opført efter anlæggelsen af realregistret til skøde- og panteprotokoller fra 1863, hvor ejendommen ikke optræder blandt de oprindeligt indførte, men først optages senere, efter anmeldelse fra fiskerlejets formand. Da den daværende formand, Peter Theodor Hansen, i 1892 udstedte skøde på grunden, der blev udstykket fra Listed Frihed, forlyder det da også heri, at handelen havde fundet sted »i sin tid«, mens faderen, Anders Peter Hansen, var formand, og at køberen forlængst havde bebygget stedet. Af såvel ovennævnte forsikring som realregisteret fremgår det, at den omhandlede bygning stod i fem fag bindingsværk med murede tavl og gavle samt tegtag, og den repræsenterer – med sine fine gavle – på bedste måde det solidere bindingsværksbyggeri, der vandt indpas netop ved denne tid. I hovedtræk står bygningen endnu som ved opførelsen, men, som det fremgår af beskrivelsen, er indgangsforholdene ændret, og udnyttelsen af tagetagen har i senere tid indebåret isætningen af ovenlysvinduer, ligesom et tidligere énrammet vindue i vestgavlen nu er udskiftet med et større vindue. Vindskeder og dækbræt hører heller ikke med til bygningens oprindelige fremtoning, som det endnu ses på hosstående fotografi fra 1974. Halvtagsbygningen i vest har afløst et tidligere materialhus i brædder, beliggende sammesteds.

Ladelængen i vest synes at være opført for Peder Herman Andreas Pedersen omkring 1930. Førhen lå her en bindingsværksbebyggelse, som

Fig. 29. Hans Thygesensvej 8-10, baghuset. I den østre, fjerneste, ende, der er ældst, har i en periode været røgeri.

ligeledes var indrettet til avlsbrug. Denne udhusbebyggelse hørte oprindeligt sammen med beboelseshuset med nuværende adresse Hans Thygesensvej 6, men blev sammenlagt med nærværende ejendom, da Anders Jensen Pedersen i 1891, udover sin allerede tilhørende, fra Listed Frihed udstykkede, ejendom, kom i besiddelse af naboejendommen i vest, hidtil ejet af faderen, Peder Jørgensen. I 1904 afhændede Anders J. Pedersens enke stuehuset i vest separat til sønnen, Niels Peter Pedersen.

Baghuset er, som beboelseshuset, bygget af fisker Anders Jensen Pedersen, formentlig kort før bygningen blev indtegnet i brandforsikringen i 1874. Udstrækningen af det forsikrede hus oplyses ikke, men af senere taksationer fremgår det, at baghuset i en årrække kun stod i tre fag, utvivlsomt de tre østre fag, der i nævnte forsikring beskrives som et materialhus i bindingsværk med tavlf af brændte sten og med tegltag samt bræddeovergavle; muligvis er tømmeret genanvendt fra det gamle ladehus, der på matrikelkortet fra 1816 ses indtegnet på grund No.9, hvis hovedhus nu har adressen Hans Thygesensvej 6. Før 1893, hvor stedet nyvurderedes, var der blevet indrettet silderøgeri i bygningen, og som gælleri (materialhus) var der opført en halvtagsbygning i brædder ved husets nordside. Af det nye matrikelkort fra 1891-92 fremgår det, at der allerede på dette tidspunkt var tilbygget en røgeriskorsten på det høje terræn ved østgavlen, og efter sigende lå der også på et tidspunkt en skorsten inde i bygningen. Med andre ord optræder røgeriet første gang nogenlunde samtidig med, at A. J. Pedersen havde overtaget landbrugsbygningerne i vest efter faderen, så der har været stor aktivitet på stedet i disse år; et par år senere tilbyggedes de tre vestre fag af nærværende bygning, indrettet til svinehus. Røgeriet omtales endnu ved en vurderingsforretning omkring 1930, men i 1946 var det blevet nedlagt og bygningen i stedet indrettet til vaskehus; efter sigende benyttedes røgeriet dog kun frem til 1922.

Hans Thygesensvej 9,
matr.nr. 24f.

Ejere:

Grunden er udstykket fra Listedgaard,
Hans Thygesensvej 19.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt firfagshus, indrettet til beboelse, med heltag med cementsten. I vest er et vindfang og i nord en halvtagstilbygning.

Bygningen har rød, pudset sokkel, hvorover murværket står vandskuret og hvidt med rødmalet, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for lignende gesimsbånd

1915–læst 1969: Fisker Karl Nikolaj Pedersen.

læst 1969: Anne Mathilde Pedersen.

læst 1969–læst 1977: Hans Lyster.

læst 1977–d.d.: Styrmand Ewald Jensen.

Hans Thygesensvej 12,
matr.nr. 118.

Ejere:

Matr.nr. 47a:

?(o. 1826)–1830: Morten Pedersen, efterfulgt af dennes enke.

1830–1870: Fisker Mikkel Jørgensen.

1870–1885: Kirstine Margrethe, f. Bech (Bek), enke efter sømand Imed Hermansen.

1885–læst 1928: Fisker, avlsbruger Imed Anthonius Hermansen.

læst 1928: Margrethe Cecilie Hermansen, f. Hansen.

læst 1928–læst 1972: Knud Vilhelm Hermansen, efterfulgt af enken, Hjørdis Hermansen. (I 1972 lyses skøde fra Listed Fælleskasse på matr.nr. 118).

læst 1972–læst 1973: Grethe Damgaard.

læst 1973–læst 1977: Arne Madsen.

læst 1977–læst 1980: Tandtekniker Jens Larsen.

læst 1980–d.d.: Finn Otto Pedersen og Maj Lis Pedersen.

I 1979 blev matr.nr. 47a inddraget under matr.nr. 118.

langs tagflugten. Samtlige fag i gadefacaden – mod syd – er forsynet med grønmalede dannebrogsvinduer, indsat i åbninger med fladbuede stik og sålbænke. Der er indgang fra gaden i vindfanget ved vestgavlen, der, hvad mur, gesims og tag angår, står som hovedhuset. For indgangen, hvortil er anlagt en sekstrins cementtrappe, er en tofløjet, pladebeklædt dør med forsatsrevledør; i vindfangets gavl er et torammet vindue med bred tværsporse foroven i rammerne. I hovedhusets hosliggende gavl er foroven et vindue som facadens, og i østgavlen er et treleddet »dannebrogsvindue« fornedet og et torammet vindue i gavltrekanten; i sidstnævnte illuderer kraftige sprosser tværpost. Bagsiden dækkes i øst af ovennævnte halvtagstilbygning med tjærepaptag og har i den synlige del tre fag dannebrogsvinduer. I soklen sammesteds er dels en revledør, dels et kældervindue. I den søndre tagflade er et ovenlysvindue og i tagryggen en hvid skorsten med sokkel og overdækning.

Bygningshistorie: Huset er opført for fisker Karl Nikolaj Pedersen i 1915 i stort set samme skikkelse, som det står i dag. Ved udarbejdelsen af det nye matrikelkort i 1891-92 lå der endnu en længe fra den ellers da flyttede Listedgaard på en del af nærværende parcel; en bevaret del af samme bygning ses endnu øst for ejendommen.

Bygningsbeskrivelse: Bebyggelsen består af to længer, beliggende i nord og vest, begge indrettet til beboelse.

Den *nordre længe* står i seks uregelmæssige bindingsværksfag med heltag, beklædt med cementtagsten. Ved østgavlen er vindfang.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der til udligning af terrænet fremtræder i størst højde i nordøst, og omfatter stolper med gennemtappede bjælker samt fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder, sidstnævnte både i over- og undertavl. I andet og tredje fag fra øst, der er bredere end de øvrige fag, er oplagt mellembjælker i tilknytning til oplængderne; bjælkehovederne fastholdes her med en enkelt tværkile, ved stolperne med to tværkiler. De indtappede løsholter er overvejende låst med én nagle i stolpesamlingerne. Udskiftninger og reparationer af tømmeret gør dog stedvis konstruktionen uklar. Tømmeret står tjæret, ligesom soklen. Tavlene er udmurede og står berappede og rødmalede. På lejden, der har spor efter vorbordnagler og er forlænget ved de to vestre og det østre yderfag, er lagt tagsten op mod tagets underside.

Fig. 30. Hans Thygesensvej 9. Den velproportionerede bygning er opført for fisker Karl Nikolaj Pedersen i 1915.

Fig. 31. Hans Thygesensvej 12, den nordre længes sydfacade. Bygningen udgjorde førhen stuehuset i en avlsbrugerejendom og stammer i det væsentligste fra årtierne omkring midten af forrige århundrede. Cementstenstaget er lagt op i begyndelsen af dette århundrede, hvor det afløste det hidtidige stråtag. Indgangen i østenden er nu nedlagt. Til venstre i billedet ses det tidligere ladehus, der nu også er indrettet til boligformål.

I nordsiden – ud til vejen – er fem torammede, usprossede vinduer, placeret i uregelmæssig rytme vestligt i bygningen; under østfaget er indgang til kælderen med en revledør. I sydfacaden er et trerammes og tre torammede, smårudede vinduer. I samme side er helt i vest en énfløjet fyldingsdør med ruder, indsat i et oprindeligt indgangsfag med bevaret dørholt. Endvidere er der i andet fag fra øst spor i stolperne fra tidligere dørholter i både nord og syd. I østgavlen er en midtstillet indgang med énfløjet fyldingsdør med ruder, der fører ud til ovennævnte vindfang, der står i en flersidet bindingsværkskonstruktion uden udfyldning i de øverste »tavle« og har trappeløb i sydsiden. På hver side af døren er et vindue magen til nordsidens. Begge gavle har bræddebeklædning foroven, i vest er synligt notspær. Taget har lille udhæng med vindskeder og dækbræt, og i den søndre tagflade er to ovenlysvinduer. Bygningen står uden skorsten.

Den *vestre længe*, der står i fire brede bindingsværksfag og med eternitbeklædt heltag, ligger på et højere terræn end nordlængen og har en anelig sokkelhøjde i øst – ind mod gårdspladsen.

Tømmerkonstruktionen svarer i store træk til nordlængens, og tavlene er ligeledes udmurede; dog ses ikke mellembjælker i nærværende bygning. Også farveholdningen er som i ovennævnte bygning. I gårdsidens nordre yderfag ses på et fotografi fra 1974 en indgang, der gennemskærer soklen og når op til løsholtsniveau, forsynet med en plankedør, og i andet fag fra syd har tidligere været en tilsvarende lavt placeret indgang. Desuden ses i anden stolpe fra nord stabler fra en tidligere revlehalvdør; indgangsfagets dørholt er endnu bevaret. I dag er østsiden i etagen forsynet med fire nyere, tværspssede vinduer, og den omtalte indgang i det nordre fag dækkes af nedennævnte mellembygning. I vestsiden er vinduer af forskellig type, og til denne side ses endvidere stabler, der kan

Fig. 32. Valdemar Myhre billede fra ca. 1910. Til højre ses Hans Thygesensvej 14 og i baggrunden en længe fra den nuværende Listedgaards forgænger. Drengen er Knud Hermansen, senere ejer af Hans Thygesensvej 12.

stamme fra en tidligere lem. Begge gavltrekanterne er bræddebeklædte, og i den søndre er et trerammes, smårudet loftsvindue, mens der mod nord, hvor taget har lidt større udhæng, er isat en dør med ruder, der fører ud til en lille gavlaltan, på begge sider omgivet af tværsprossede vinduer. I tagets vestside er en nyere skorsten.

Bygningerne er forbundet med en mindre, grundmuret mellembygning.

Bygningshistorie: Formentlig har den nordre længe, der var stuehus i den tidligere avlsbrugerejendom, rod i den bygning, der ses indtegnet på grund No. 43 på matrikelkortet fra 1816 – jævnfør bogens omslag. Stedet blev i 1830 erhvervet af Mikkel Jørgensen på en dødsboauktion, og ved udarbejdelsen af Herredsfogedens Husfortegnelse et par år senere lå kun denne bygning, da regnet i fire fag, på ejendommen. Samme Mikkel Jørgensen havde dog før anlæggelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokoller fra 1863 tilsyneladende såvel opført nedenfor omtalte ladehus i vest som udbygget stuehuset til den nuværende udstrækning; som det fremgår af beskrivelsen, er stuehuset udbygget i både øst og vest, og muligvis var der i denne forbindelse til dels tale om ombygning af det gamle hus. Mikkel Jørgensen, der havde ejendommen helt frem til 1870, må formodes at have iværksat byggearbejderne i de første årtier efter overtagelsen, og begge længer har stået med klinede tavler og stråtag i hans tid.

Stuehuset, der først i en nyvurdering til Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger i 1887 udtrykkeligt beskrives som værende i seks fag, stod endnu uforandret for så vidt angår byggemåden ved overførelsen til Østifternes Brandforsikring i 1907. Før 1919 havde den daværende ejer, Imed Hermansen, dog ladet størsteparten af tavlene udmure og det nuværende cementstenstag oplægge. I en senere taksation beskrives kælderen som værende i 1½ fag. Vindfanget i øst stammer efter sigende fra slutningen af 1940'erne, hvor også vinduerne i nævnte gavl og gadesi-

Fig. 33. Hans Thygesensvej 14 ved Anders Monsstrædes begyndelse. Bygningen blev udskilt fra hovedejendommen med nuværende adresse Per Sørensengade 2 i begyndelsen af 1800-tallet og udgjorde oprindeligt en tværføj til en større bygning. Huset præges af istandsættelsesarbejder i dette århundrede. Sammenlign hosstående fotografi.

Fig. 34. Hans Thygesensvej 14 omkring århundredskiftet. Ved denne tid stod bygningen endnu som umiskendelig repræsentant for det ældre bindingsværksbyggeri på stedet. Det ret spinkle tømmer og de nok så beskedne vinduesforhold skyldes dog muligvis, at bygningen er opført som udhus, jævnfør bygningshistorien. Konstruktionen omfattede da endnu fyldtømmer, og tavlene var tilsyneladende klinede, ligesom gavltrekanten op til skunken; i gavlspidserne derover var bræddeklædning. Taget var stråetækt og ved gavlene afsluttet med vindskeder med karnisafskæring fornedet og husbrænde foroven, sidstnævnte støttet af udsvæjede brædestykker ud for mønningen. På fotografiet fig. 32, der er taget få år senere, ses fyldtømmeret i facaden at være fjernet, mens bygningen stadig var stråetækt.

den er isat. Utvivlsomt har bygningen oprindeligt haft blysprossevinduer, og gårdsidens vinduer er således også af senere dato. På et fotografi fra 1974 ses der da at have været indgang i sydsidens andet fag fra øst.

Den *vestre længe* er som ovenfor anført bygget af Mikkel Jørgensen, sandsynligvis i 1830'erne eller 1840'erne, og benyttedes ind i dette århundrede som avlsbrugerlænge med stald og ladeindretning m.m. Udmuringen af de oprindeligt klinede tavler påbegyndtes efter forsikringsarkivalierne at dømme ligeledes mellem 1907 og 1919 og er siden videreført, mens taget endnu sidstnævnte år var stråetækt; før 1941 var der oplagt pandeplader på de tre fjerdedele af bygningen. På dette tidspunkt var staldindretningen tilsyneladende nedlagt, og daværende ejer, Knud Hermansen, benyttede i stedet længen som materialhus. I midten af 1970'erne blev bygningen gennemgribende istandsat for Arne Madsen, der indrettede hobbyrum, værksted og alrum m.m. i stueetagen samt værelser på loftet og oplagde det nuværende eternittag med gavlhæng over den ligeledes nyopsatte altan i nord.

Forbindelsesbygningen mellem de to hovedhuse er opført i slutningen af 1970'erne.

Hans Thygesensvej 14,
matr.nr. 48. »Hyttan«.

Bygningsbeskrivelse: Lille, øst-vestvendt beboelseshus i tre fag bindingsværk med heltag, beklædt med eternitplader.

På en delvis støbt sokkel står bindingsværket med stolper og gennem-

Ejere:

Ejendommen er udskilt fra
Per Sørensgade 2.

Ca. 1819–(1842)? : Margrethe Kofoed
Andersdatter.

....

1858–1861: Karen Margrethe Mogen-
sen, g.m. Peder Mogensen.

1861–1866: Ane Elisabeth Hansen.

1866–1906: Arbejdsmand Hans Chri-
stian Olsen.

1906–læst 1927: Julius Mathias Ipsen.

læst 1927: Ibsker Sogneraad.

læst 1927–læst 1947: Hans Christian
Sommer.

læst 1947–læst 1972: Tandtekniker Knud
Villy Sørensen.

læst 1972: Knud Valther Lübcke.

1972–d.d.: Gunhild Jerne.

tappede bjælker, fastholdt med henholdsvis én eller to tværkiler. Fyldtømmeret er fjernet, men der ses spor i stolperne efter tidligere løsholter, låst med én nagle i de indtappede samlinger. Soklen og tømmeret står tjæret, de udmurede (støbte) tavl er hvide; over lejden er under taget lukket med tagsten. I nordsiden er tre torammede vinduesfag af forholdsvis beskeden størrelse og med en enkelt tværsporse i rammerne. I bagsiden er ligeledes tre vinduer, men her er hver ramme opdelt i fire ruder; vinduernes poste og beslag tyder på, at disse er meget gamle, muligvis fra sidste halvdel af 1700-tallet. Under vinduerne er opsat vandbræt. Gavlene står murede fornedet – i vest mellem hjørnestolperne og i øst i form af skalmur – og med bræddebeklædte gavltrekanter, der danner overfald ved gavlbjælken. I østgavlen er foroven et vindue magen til gadesidens og fornedet dels et trerammet, tværsporsset vindue med skodder og dels en halvdør, foran hvilken er en støbt trappe. I vestgavlen er øverst en dør med rude, der fører ud til en altan med trætrappe, og fornedet, som i den modsatte gavl, en indgang med en halvdør; desuden ses ved gavlens søndre side en lille bræddetilbygning. Vinduerne og døren i øst er blåmalet, døren i vest er malet rød. Ved gavlene er opsat rødmaledede vindskeder, og i tagryggen er en hvidmalet skorsten med sokkel og udkrægning samt overdækning.

Bygningshistorie: Huset kan følges i arkivalierne tilbage til 1816, hvor det ses indtegnet på det ældste matrikelkort som en lille fløj i nord ved den daværende vestlænge under ejendommen med nuværende adresse Per Sørensgade 2, jævnfør kortet på bogens omslag, hvor stedet er betegnet No. 3. Da Mogens Ødbergsen Sommer i 1819 afhændede denne ejendom, anførtes det i skødet, at han forud havde solgt de to østre fag af den nævnte tværfløj til Margrethe Andersdatter, og eftersom ejendommen endnu ikke var delt i 1816, må dette være sket i den mellemliggende periode. Formentlig var fagene indrettet til avlsbrug, da Margrethe Andersdatter overtog dem, men hun havde en lille bolig heri og ovetog før 1833 tillige tværfløjens vestre fag. Den tilstødende længe i vest blev nedrevet i forrige århundrede, før opmålingen af det nye matrikelkort i 1891-92, og siden har det lille trefagshus været fritliggende; i vestgavlens hjørnestolper er endnu spor efter sammenbygningen med nævnte længe. På et fotografi fra tiden omkring århundredskiftet, jævnfør fig. 34, ses huset med kraftig granitsokkel, fyldtømmer og lerklinede tavl samt stråtag; ved gavlene var opsat vindskeder med karnisafskæring fornedet og simple husbrande med sidestykker eller vinger. Den østre gavl, der ses på fotografiet, havde lerklining op til skunken og stod derover bræddebeklædt, en udformning som også kendes fra andre ældre bornholmske bygninger. Der var da indgang i nordsidens østre fag – rimeligvis forsynet med en revledør – og i faget vest for døren et minimalt vindue eller eventuelt en lille lem; i østgavlen var et lille énrammet blysporsevindue. Ved istandsættelsesarbejder i dette århundrede er bygningens fremtræden, som det fremgår af beskrivelsen, en del forandret, men den røber stadig ved de beskedne dimensioner sin høje alder; sydsidens vinduer er som nævnt meget gamle, men det er ikke for nærværende muligt at fastslå, hvor længe de har siddet i huset.

Hans Thygesensvej 16,
matr.nr. 49b.

Ejere:

Ejendommen er udskilt fra Per Sørensgade 2, se denne vedrørende tidligere ejere.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret beboelseshus, beliggende ud til gaden, i fire fag med kælder og teglhængt heltag.

Soklen står pudset og rødmalet og murværket derover vandskuret og gulmalet med aftrappet, hvidmalet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for lignende gesimsbånd langs tagflugten. Til gadesiden – i nord – er isat fire fag dannebrogsvin-

Fig. 35. Hans Thygesensvej 16 er opført for fisker Thor Jensen i 1916 og har i mangt og meget lighed med Hans Thygesensvej 9, der blev bygget året før. I seneste tid er det oprindelige cementstenstag udskiftet med tegl.

1917–læst 1943: Fisker Thor Sinius Jensen (købekontrakt forelå fra 1916), efterfulgt af enken, Ane Kirstine Jensen.

læst 1943–læst 1957: Fisker Karl Thorvald Jensen.

læst 1957–d.d.: Fiskeskipper Kjeld Nielsen.

duer i åbninger med fladbuede stik og hvidmalede sålbænke. Vinduerne har brunmalet karmtræ og hvide rammer. I soklen sammesteds er fire torammede kældervinduer. Der er indgang i husets bagside med en énfløjet, nyere dør med råglasrude, og samme side dækkes i øst delvis af en mindre, grundmuret tilbygning. I begge gavle er et torammet, tværsproset vindue foroven, og i den vestre undergavl ses spor efter en tidligere døråbning, mens østgavlen fornedet har et treleddet »dannebrogsvindue«. I den nordre tagflade er opsat en ny taskekvist og i tagryggen en skorsten i blank mur med sokkel og overdækning.

Vest for beboelseshuset ligger et lille øst-vestvendt udhus i tre fag bindingsværk med teglhængt heltag. Tømmeret er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper af gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler. Soklen er rødmalet ligesom tømmeret, de udmurede tavler står gulmalede. På lejden er lagt tegl op mod tagets underside. I gårdsiden er en indgang med revlehalvdør og to blysprossevinduer. Gavltrekanterne er bræddebeklædte, heri er mod vest en lem og mod øst et vindue; ved taget er opsat kraftige vindskeuder.

Bygningshistorie: Grunden er udstykket fra ejendommen med nuværende adresse Per Sørens-gade 2 i 1916 og blev samme år bebygget af fisker Thor Jensen med det stående beboelseshus. Ved indtegningen i Østifternes Brandforsikring i november måned samme år betegnes huset både som nybygget og godt og solidt. I samme forsikring omtales to forstuer i bygningen, men indgangen i vest er, som nævnt i beskrivelsen, siden tilmuret. Det oprindelige cementstenstag blev i 1980 udskiftet med det nuværende tegltag, hvori taskekvisten mod nord samtidig sættes op.

Bindingsværkshuset i vest lå på parcellen ved udstykningen og var indbefattet i købekontrakten fra 1916; først i 1917 blev der skrevet endeligt skøde. I sidstnævnte er det i øvrigt anført, at køber forpligtede sig til at sætte forsvarligt hegn mellem matr.nr. 49a og b. Bygningen, der er opført som materialhus, stod rimeligvis forholdsvis ny, da den i 1887 forsikredes i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger sammen med beboelseshuset på nuværende matr.nr. 49a.

Hans Thygesensvej 18,
matr.nr. 57a.

Bygningsbeskrivelse: Et firlænget gårdanlæg, bestående af et fritliggende stuehus i nord samt en fritliggende bygning i øst og derforuden af vest- og sydlænge, sammenbygget i vinkel.

Ejere:

?–1812: Avlsbruger Gregers Christensen.

1812–1842: Avlsbruger Jeppe Jensen.

1842–1909: Ane Kirstine Ipsdatter (Jensdatter), barn af ovennævnte, i 1842 g.m. sømand, avlsbruger Niels Peter Petersen, der døde i 1851. I 1860 blev A. K. Ipsdatter gift anden gang med tjenestekar, avlsbruger Peter Søren Andersen.

1909–læst 1936: Avlsbruger Niels Peter Andersen, søn af A. K. Ipsdatter og P. S. Andersen, i 1922 efterfulgt af enken, Boldine Kirstine Andersen, f. Bahn.

læst 1936–læst 1977: Alma Kirstine Andersen, Emil Mathias Andersen og Viggo Kristian Andersen, ovennævntes børn. Ved skøde læst 1948 overgik Emil Andersens trediepart til de to andre søskende, og fra læst 1959 var Viggo K. Andersen enejer.

læst 1977: Emil Andersen, Louis Kristian Nielsen, Leo Anker Nielsen, Vera Margrethe Nielsen, Kirsten Edith Jensen, Nancy Bendithe Jørgensen, Margith Elise Olsen og Holger Vilhelm Nielsen, ovennævntes arvinger.

læst 1977–d.d.: Fisker Søren Kristensen.

Stuehuset står i otte bindingsværksfag med heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement.

Tømmerkonstruktionen med stolper og gennemtappet bjælkelag samt løsholter – indtappet i stolperne og overvejende låst med to nagler i samlingerne – og oplængder, i både over- og undertavl, er rejst på en kampestenssokkel, der til udligning af det skrånende terræn har størst højde ved husets østgavl – ud til Hans Thygesensvej. Sokkel og tømmer er tjæret. De klinede tavler er pudsede og hvidkalkede; på lejden er oplagt tegl op mod tagets underside.

Mod gårdspladsen er en oprindelig indgang med bevaret dørholt i det vestligste fag forsynet med en revlehalvdør med tilhørende forsatsrevledør, og i tredie fag fra øst er endnu en oprindelig indgang, med fornyet dørholt, hvor der ligeledes er isat en revlehalvdør – ny med gamle beslag; foran sidstnævnte er en granittrappe med fire trin, og over døren sidder en udskåret tavle med inskriptionen »No.2 1827«. I øvrigt er denne facade forsynet med fire fag torammede, smårudede vinduer og et tilsvarende énrammet vindue, placeret i vest. I østfagets sokkel er indgang til kælderen med en revledør. Kælderen fremtræder desuden med to små vinduer i den hosliggende gavl, hvor der endvidere til »salen« ovenover, er torammede vinduer som de omtalte i alle tre fag; i gavltrekanten, der har brædebeklædning og notspær, er et énrammet, sprossedelt vindue. Mod Per Sørens-gade er fire torammede vinduer som gårdsidens og i undergavlen mod vest endnu to. Samtlige vinduer i stueetagen er nye og malet grønne. Undergavlen i vest står i øvrigt delvis udmuret, men med påmalet tømmer, og i gavltrekanten, der er bræddeklædt, er et énrammet, tværsprosset vindue. Taget har lille gavlhæng med vindskeder og dækræt og i tagryggen en hvidmalet skorsten med sokkel og udkræning.

Østlængen, der ligger ud til Hans Thygesensvej, står i fire brede bindingsværksfag med lavt heltag, beklædt med pandeplader.

Bygningen har støbt sokkel, hvorpå stolperne er rejst med gennemtappede bjælker – i gadesiden uden fremragende bjælkehoveder – i almindelig loftshøjde, men stolperne fortsætter derover og danner styrtrum. Til gårdsiden ses højtsiddende løsholter, der over de to porte i midterfagene får karakter af porthamre; ellers er der ikke synligt fyldtømmer, men konstruktionen omfatter indvendige sidebånd. Vægpartierne mellem stolperne samt gavlene står i beton op til bjælkelaget, derover udmurede, og er hvidkalkede; tømmer og sokkel er tjæret. Til gaden er isat fire vandretliggende, smårudede vinduer. I sydgavlen er tre blysprossevinduer, heraf et i gavltrekanten, og nordgavlen har øverst et torammet, smårudet vindue. Mod gården har tidligere været port i vestfaget.

Den *søndre længe* står i otte fag bindingsværk og med heltag, beklædt med eternitplader; ved vestgavlen er et mindre, tilbygget parti op mod den hosliggende vestlænge dækket med cementstenstag. Tømmerkonstruktionen, der er rejst på en kampestenssyld, har jævn fagrytme, gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer; bjælkehovederne er fastholdt med to tværkiler, og i løsholtsamlingerne ses én nagle i stolperne. Femte stolpepar fra øst står uden tilhørende bindbjælke og vidner således om den oprindelige tærskelos placering. Soklen er kønrøgfarget, tømmeret tjæret, og tavlene, der dels er udmurede med brændte sten, dels klinede og pudsede, står hvidkalkede. Til gårdsiden er tre revlehalvdøre, alle placeret i oprindelige indgangsfag med bevarede dørhamre; foran dørene ligger utilhugne granittrappesten. Desuden ses et par jernstaldvinduer i staldbygningens vestre del, hvorover der er opsat en trekantet, brædebeklædt frontkvist med loftslemme. Østgavlen er brædebeklædt foroven og har ligeledes en loftslem, mens huset i vest – som nævnt – er sammenbygget med nedennævnte længe. Over bagsiden er en taskekvist.

Fig. 36. Hans Thygesensvej 18. Stuelængen, der ligger med salgavlen ud mod vejen, er i henhold til en inskriptionsplade, der anes på dørrholten over indgangen, opført i 1827 og ses på fotografiet fra ca. 1910 mere eller mindre i sin oprindelige skikkelse; senere er stråtaget blevet udskiftet med cementsten, og inden for de sidste år er de oprindelige blyprosevinduer i gavlen blevet udskiftet med smårudede vinduer med træsprosser. Yderst står gårdejer Niels Peter Andersen – med den yngste søn, Viggo, ved hånden – og hustruen Boldine Andersen og mellem dem datteren Karoline og svigersønnen Valdemar M. Nielsen. Familien synes at være kaldt hid af fotografen midt i hverdagstravlheden, og på husmuren hænger garn til tørre og vidner om den dobbelte næring fra fiskeri og avlsbrug, som var almindelig førhen.

Fig. 37. Billedet fra 1929 er taget umiddelbart før, den gamle vestlænge blev nedrevet og erstattet af en grundmuret bygning, se hosstående fotografi. Stuehusets tag var endnu strå-tækt, og gavlene kronedes af husbrande; taget var dog så nedslidt, at tækkekæppene var synlige, og det blev inden for en overskuelig årrække udskiftet med cementsten.

Vestlængen står i grundmur og er lidt højere end ovennævnte staldlænge, der støder til denne bygnings østfacade i syd. Den pudsede sokkel er tjæret, og murværket står derover vandskuret og hvidkalket med aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for lignende, men spinklere gesimsbånd langs tagflugten. Ca. midt for bygningen er et gennemgående portfag med en tofløjet revleport til begge sider. Desuden er bygningen forsynet med revledøre og jernstaldvinduer; i begge gavlspidser er et rundt jernsprossevindue.

Bygningshistorie: Ejendommen kan følges i arkivalierne tilbage til 1812, hvor den hidtidige ejer, Gregers Christensen, der også optræder som avlsbruger i folketællingerne fra 1787 og 1801, afhændede ejendommen, bebygget med tre længer på i alt »19 stolperum stue- og ladehus« til Jeppe Jensen. Handelen indbefattede løvsøre, avlsredskaber og kreaturer m.v., ligesom der i skødet opregnes en del tilliggender, dels i vangen, dels en løkke og engstykker og blandt andet også en andel i en fælles kirsebærhave. På det kort efter udarbejdede matrikelkort – jævnfør bogens omslag – er ejendommen betegnet No.2, og længernes beliggenhed ses da at have været i nord, vest og syd; ingen af de herpå indtegnede bygninger eksisterer dog i dag.

Fig. 38. Hans Thygesensvej 18, stuehusets gårdfacade i midten af 1970'erne.

Fig. 39. Til højre stuehuset – og ved køkkendøren vandpost og træet, der også ses på ældre billeder, men som nu er fældet. Midt for den nye vestlænge fra 1930 og til venstre i billedet sydlængen, der synes at være opført i 1860'erne.

Der er næppe grund til at betvivle, at *stuehuset* er opført i 1827, som anført på den omtalte inskriptionsplade, og det må således være bygget af Jeppe Jensen, der på daværende tidspunkt har været 35 år. I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnes bygningen da også i otte fag, svarende til den nuværende udstrækning. Løsholtsamlingernes låsning med to nagler blev ellers først almindelig omkring midten af forrige århundrede, men åbenbart står nærværende bygning som et tidligt udtryk for denne samlingsmåde. I hvert fald kan det med sikkerhed slås fast, at det eksisterende stuehus lå på stedet ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1847, hvor der udover fagantallet tillige angives et dybdemål på 11 alen og en højde på $4\frac{1}{2}$ alen. Om byggemåden anføres samtidig, at tavlene var klinede, og at huset havde bræddeovergavle og stråtag. Der var da tre yderdøre og ni torammede samt tre énrammede vinduer, sidstnævnte rimeligvis i nordsiden, hvor der indtil for nylig endnu kunne ses tre vinduer af denne type. Endvidere fremgår det af taksationen, at der var bræddeloft over det hele og bræddegulv i fem fag, samt at huset indvendig havde otte døre; endelig oplyses det, at der var sluttet to kakkellovne til skorstenen. På fotografier af gårdfacaden og salgavlen i øst fra dette århundredes begyndelse – jævnfør fig. 36 og 37 – fremtræder bygningen rimeligvis stort set i samme skikkelse som ved opførelsen. Stuehuset stod da endnu stråttækt, og ved den omtalte gavl var opsat vindsceder med fin karnisudskæring forneden og en husbrand i gavlspiden. Det daværende stråtag ses dog at have været stærkt nedslidt i 1929 og blev kort efter, i hvert fald før 1944, udskiftet med tagklædningen af cementsten. Ved istandsættelsen for Søren Kristensen i seneste tid er flere ældre blysprosevinduer erstattet af smårudede vinduer med træsprosser, og der er i denne forbindelse etableret to nye vinduer i henholdsvis gårdsidens vestre del og i faget umiddelbart øst for hoveddøren; også denne dør er nylig isat. Desuden er de omtalte énrammede vinduer i nordsiden erstattet af torammede vinduer. De nævnte forandringer med karakter af vedligeholdelse har i nogen grad ændret husets

Fig. 40. Til højre i billedet ses nordfacaden af stuelængen i gården Hans Thygesensvej 18 med få, overvejende énrammede vinduer. En nogenlunde tilsvarende udformning af gadefacaden med sparsom vinduesforsyning har utvivlsomt også førhen kunnet ses i andre af fiskerlejets ældre gårdstuehuse. Bygningen i forgrunden er Per Sørensgade 2. (Udateret fotografi af nyere dato).

helhedspræg, men i essensen står det som et velbevaret udtryk for den bornholmske byggeskik op mod midten af forrige århundrede.

Endnu ved århundredskiftet havde gården kun tre længer, men Niels Peter Andersen opførte, så vidt det er oplyst, få år efter overtagelsen i 1909 en fjerde længe her i øst, indrettet til vognport; senere tillige benyttet som materialhus. Bygningen havde oprindeligt tagbeklædning af tjærepap, der i 1928 udskiftedes med pladetaget.

Den søndre længe nyvurderedes separat i 1868, hvor forsikringssummen i forhold til den tidligere ansættelse var mere end fordoblet, og efter alt at dømme stod den eksisterende bygning da mere eller mindre nyopført. Bygherren har i så fald været Peder Søren Andersen, som i 1860 blev gift med Ane Kirstine Ipsdatter, der sad enke i gården, og det forekommer meget rimeligt, at han har bygget nyt i 1860'erne. Fra opførelsen har bygningen stået med lerklinede tavl og stråtag, og først i dette århundrede synes tavlene at være blevet delvis udmurede. Stråtaget afløstes sandsynligvis omkring midten af dette århundrede af det nuværende eternit-tag. Længen, der var bygget som ladehus og omfattede en tærskelo – jævnfør beskrivelsen, kom i dette århundrede også til at rumme kostalden, der synes at være flyttet hertil fra den gamle vestlænge, se nedenfor. Det gælder for denne længe som for stuehuset, at bygningens oprindelige karakter trods den relativt høje alder er forholdsvis uspoleret, om end det faste tag har givet længen en mere stram kontur, end tilfældet var, mens taget var stråttækt.

Vestlængen er gårdens yngste bygning. Den afløste en tidligere bindingsværkslænge i 1930 og har i alt væsentligt stået uændret siden opførelsen. Den gamle længe ses på et af de ovennævnte fotografier af gården, fra 1929. Da tjente bygningen som heste- og svinestald, mens kostalden her-

fra var blevet flyttet til den søndre længe. Den nye bygning indrettedes ligeledes med de nævnte stalde og benyttedes desuden som maskinhus.

Hans Thygesensvej 19,
matr.nr. 24a. »Listedgaard«.

Ejere:

?(o. 1826)–1841: Avlsbruger Mouritz
Nielsen.

1841–1889: Avlsbruger, formand for fi-
skerlejet Anders Peter Hansen.

1889–1914: Avlsbruger, formand for fi-
skerlejet Peter Theodor Hansen,
ovennævntes søn.

1914–1920: Avlsbruger Emil Christian
Funch, i 1920 efterfulgt af enken,
Ragnhild Hansine Funch, f. Hjorth.

1920–læst 1947: Gårdejer Carl Hjorth.

læst 1947–d.d.: Gårdejer Martin Peder-
sen, ovennævntes svigersøn.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af et fritliggende stuehus i nord og tre ligeledes fritliggende længer omkring gårdspladsen.

Den anselige, tretten fag lange *stuelænge* står i bindingsværk med hel-
tag, beklædt med rødlige falstagsten i cement.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der har størst højde i nord, og tømmeret omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag, uden fremragende hoveder, samt løsholter og oplængder; sidstnævnte ses i både over- og undertavl. De indtappede løsholter er fastholdt i stolpesamlingerne med to nagler. Soklen er pudset og kønrøgfarget, tømmeret tjæret. De murede tavl står vandskurede og hvidkalkede. På lejden, der har spor efter Vorbordnagler, er oplagt tegl op mod tagets underside.

Midt for nordfacaden fører en havedør ud til en støbt terrasse; døren er tofløjet og har foroven ruder, som modsvarer de midtstillede, torammede, smårude vinduer – med lodposte i forlængelse af overtavlenes oplængder – i facadens øvrige fag. I samme side er i øst en indgang til kælderen. I gårdsiden er husets hovedindgang, i tredje fag fra øst, forsynet med en tofløjet fyldingsdør med tilhørende forsatsdør; i dørholten over indgangen er indhugget initialerne APH NMH og årstallet 1848. Foran døren er en granittrappe med to trin. I fjerde fag fra vest er endnu en indgang med dørøverligger, denne med en énfløjet, listebeklædt dør med rude; trappen herved, ligeledes med to trin, er støbt. Til gården er desuden ni fag vinduer som de omtalte, og i andet fag fra vest et tilsvarende, énrammet vindue; østfaget er uden åbning. Gavlen i øst, der står i bindingsværk forneden, har i den bræddebeklædte gavltrekanter med notspær to små vinduer; bræddebeklædningen dækker gavlbjælken og afsluttes forneden med et vandbræt, der tjener til afledning af regnvand. I soklen sammesteds er to små kældervinduer. I vest er gavlen grundmuret og står med trappet udkrægning ved den opskalkede tagfod. I undergavlen er en indgang med halvdør og et mindre vindue og i gavltrekanter et torammede, tværsproset loftsvindue samt i gavlspidser et halvrundt vindue med jernsprosser. Taget har lille udhæng ved østgavlen og vindske-
der med dækbræt. I tagryggen er to skorstene, den ene i blank mur og den anden tyndt pudset, begge med sokkel og lille udkrægning.

Den *østre længe* står ligeledes i tretten fag bindingsværk, heltaget er beklædt med eternitplader. Sokkel, tømmer og tavl har samme udformning og farveholdning som i stuehuset; dog er bjælkehovederne her gennemtappede og fastholdt med tværkiler, og en del fyldtømmer er blot påmalet. Lejden har spor efter Vorbordnagler.

I gårdsiden er en indgang med en tofløjet revledør med halvdør i den ene fløj og desuden staldvinduer med jernsprosser. I bagsiden er nordligst en stor, tofløjet skydeport og desuden vinduer som gårdsidens. Nordgavlen står i grundmur til tagryggen, forneden udmuret mellem hjørnestolperne, og er i gavltrekanter forsynet med en tofløjet lem og derover et halvrundt vindue med jernsprosser. I sydgavlen, der ligeledes står i grundmur, er to revledøre, den ene en halvdør. I taget er over den østre langside en trekantet frontkvist med lem og i tagryggen en aftrækskanal.

Sydlængen er i elleve bindingsværksfag og har teglhængt heltag. Tømmer, tavl og gavle fremtræder som i ovennævnte bygning; bjælkelaget er dog delvis hævet i længens vestre halvdel, og ligeledes er soklen overpudset i denne ende af bygningen. På lejden er oplagt tagsten op mod tagets underside.

I gårdsiden er tre indgange med revledøre, hvoraf de to er halvdøre og den tredje tofløjet; desuden er til denne side staldvinduer, indsat i åbnin-

Fig. 41. Hans Thygesensvej 19, Listedgaard. Til højre stuehuset, se hosstående fotografi. Vestlængen midt for og sydlængen til venstre i billedet er formentlig begge opført i begyndelsen af 1860'erne. Sydlængen har oprindeligt været stråtlækt.

ger med fladbuede stik, og i soklen under østfaget er en lille lem. I bagsiden er staldvinduer som de omtalte og desuden spor efter en tidligere port i det vestre yderfag. Gavlene er forneden delvis støbte og har trappet udkrøgning ved tagfoden; i østgavlen er en indgang med revledør og i gavlspejdet et halvrundt jernsprossevindue. Også i denne bygning er en aftrækskanal i tagryggen, og i den søndre tagflade er opsat en taskekvist med lem.

Vestlængen står i otte bindingsværksfag og som sydlængen med teglhængt heltag. I øvrigt er bygningens fremtræden, hvad angår konstruktion, materialer og farveholdning, lig de ovennævnte længer. Ind mod gården er to tofløjede revleporte, omgivet af to revledøre, den ene en halvdør, med dørholter. Desuden er til denne side et par jernstaldvinduer. I bagsiden, hvor tømmeret står overkalket, er seks jernstaldvinduer. Gavlene har trappet udkrøgning under den opskalkede tagfod; både mod nord og mod syd er et jernstaldvindue. En reparation i tagfladen ind mod gården synes at vidne om, at der tidligere har siddet en mindre kvist over den søndre del af bygningen.

På gårdspladsen, der er brolagt, står to kastanjetræer, og desuden ses den gamle vandpost endnu på sin plads i nærheden af køkkendøren.

Bygningshistorie: Gårdens bebyggelse, der præges af stor ensartethed, er opført inden for en snes år omkring midten af forrige århundrede. Ejendommens historie går dog længere tilbage, men førhen lå bebyggelsen nærmere den gamle bykerne, hvor den ses markeret på såvel B.F. Hammers kort fra ca. 1750 som det ældste matrikelkort fra 1816; på sidstnævnte, der er gengivet på bogens omslag, er stedet betegnet No. 12. Det var denne gamle gård, Anders Peter Hansen erhvervede på en dødsboauktion efter Mouritz Nielsen i 1841. Han var da kun godt en snes år og endnu ugift, men har åbenbart været en driftig mand. Ikke alene nyop-

Fig. 42. Listedgaards stuehus er i henhold til en inskription over hovedindgangen opført for Anders Peter Hansen i 1848 og jævn gammel med østlængen, hvis gårdfacade skimtes til højre i billedet; begge bygninger har førhen haft stråtag. På den brolagte gårdsplads står to kastanjetræer, og desuden ses brøndpladsen med vandpost.

byggede han den eksisterende Listedgaard, men han ses også i 1860'erne at have haft bevilling til udsalg af brændevin og til at drive handel med klude og ben m.m., ligesom han en lang årrække var fiskerlejets formand, en post, som hans søn i øvrigt overtog efter ham.

Stuehuset er formentlig gårdens ældste bygning og kan dateres til 1848 ved hjælp af inskriptionen i den ovenfor omtalte dørhammer; initialerne står for bygherrens og hustruen, Nicoline Margrethe Hansens navne. Da ejendommen det følgende år indtegnedes i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger omtales bebyggelsen, der da tillige omfattede østlængen, også som A. P. Hansens nyopbyggede gård. Af nævnte taksation fremgår det, at bygningen er opført af ege- og fyrretømmer og med bræddeovergavle og stråtag, samt at tavlene fra opførelsen har været udmuret med klinker – hårdtbrændte sten; sammenholdt med andet samtidigt byggeri i fiskerlejlet har murkvaliteten været usædvanlig god, idet man endnu ellers ikke var gået bort fra at kline tavlene. Bygningen, der beskrives som værende 12 alen dyb og $4\frac{1}{4}$ alen høj, regnedes da kun i 12 fag, efter alt at dømme fordi en omtalt køreport i realiteten var to fag bred, men kun taltes med som ét fag. Desuden var der i stuehuset tre yderdøre og 14 torammede samt ni énrammede vinduer. Såfremt køreporten ikke har ligget i bygningens østende, har denne rimeligvis haft karakter af salsgavl med fuld vinduesrække. Gavlen, der nu vender ud til den lille slippe mellem stuehuset og østlængen, er først ved sidstnævntes forlængelse mod nord i slutningen af forrige århundrede blevet »klemt inde«. Under alle omstændigheder er vinduernes udformning siden noget forandret, som det fremgår ved sammenligning med bygningsbeskrivelsen, og muligvis har de oprindelige vinduer været blysprossede. Hovedindgangen med tofløjet fyldingsdør må antages i store træk at være udformet som ved opførelsen, men ellers synes indgangsforholdene også at være ændrede, og som nævnt er en oprindelig port nedlagt. I øvrigt

kan det anføres, at Anders Peter Hansen i henhold til en opmåling til bygningsafgift fra 1866 havde pakrum til sin »Næringsdrift« – det vil sige den ovenfor omtalte handel – i kælderen, der var indrettet under fire fag i fuld husdybde. Den grundmurede gav i vest er muligvis opført i forbindelse med cementstenstagets oplægning i 1916; i hvert fald stod gavlen endnu med bræddebeklædning foroven i 1914.

Den *østre længe*, der er opført som ladebygning, medforsikredes som nævnt i 1849, hvor den beskrives som værende i samme dybde, højde og byggemåde som stuehuset; også her var tavlene således ved opførelsen i brændte sten. Længen var da ni fag lang og forsynet med tre døre og en port samt to énrammede vinduer; indretningen omfattede lo, lade, karlekammer og vognport. Forlængelsen med fire fag, der efter arkivalierne at dømme fandt sted mellem 1864 og 1884, ses i ladens spær at være sket mod nord. Eternittaget er lagt op omkring midten af dette århundrede, muligvis i slutningen af 1940'erne. I en vurdering fra 1956 beskrives bygningen i hvert fald med denne tagbeklædning og omtales i øvrigt som helhed som nyrestaureret. Indretningen fra nord mod syd beskrives samtidig som lade- og roehus, efterfulgt af en nyindrettet kostald. Den store port i østsiden er efter sigende isat i begyndelsen af 1970'erne.

Længen i syd indtegnedes separat til forsikring i 1862, og stod da rimeligvis mere eller mindre nyopført. Bygningen regnedes også da i elleve fag, hvoraf de fire ansattes til 55 og de syv til 40 rdlr. pr. fag. Ved den følgende vurdering i 1864 omtales længen som stue- og ladehus, og rimeligvis har beboelsesrummene været indrettet i de fire højst vurderede fag. I 1884 benyttedes længen tilsyneladende kun til avlsbrug og omtales som lade og stald, sidstnævnte i 1914 betegnet som hestestald, der efter det hævdede bjælkelag at dømme har været i bygningens vestende og muligvis har afløst beboelsesrummene. Også denne bygning blev tilsyneladende opført med tavl af brændte sten og stod endnu i 1914 med bræddegavle og stråtag. Tegltaget synes dog senest at være lagt op i 1922, og gavlenes opmuring i sten til tagryggen kan stamme fra samme istandsættelse. Ved den ovennævnte nyvurdering fra 1956 omtales en svinestald i østenden som ny, i vestenden var stadig hestestald – og kværnum.

Vestlængen er gårdens yngste bygning, opført mellem 1862 og 1864, og beskrives ved indtegningen i forsikringen sidstnævnte år som »ikke farlig«, hvilket angiver, at bygningen fra opførelsen har stået med tegltag; rimeligvis havde den også da tavl af brændte sten og murede gavle. Forsikringssummen var imidlertid på dette tidspunkt sammenlignet med de øvrige bygningers relativt lav, og muligvis var længen oprindeligt noget kortere end i dag. Ifald den er udbygget, må dette være sket i nordlig retning, eftersom afstanden til sydlængen i 1864 angives at være $1\frac{3}{4}$ alen, og ligeledes må den eventuelle udbygning være sket før 1884, hvor længden angives som otte fag, svarende til den nuværende udstrækning. Sidstnævnte år omtales indretningen som stald; i 1914 præciseret som kostald. Denne indretning befinder sig dog, som det fremgår ovenfor, nu i østlængen, og ved vurderingen i 1956 benyttedes nærværende længe som vognport, brænde- og redskabsrum; i dag er her blandt andet indrettet garage.

Sydvest for gården ligger en beskeden rest af en øst-vestvendt bygning fra den gamle gård. Bygningen, der står i bindingsværk med pladetag, benyttes som hønsehus. Endnu omkring århundredskiftet stod længen i otte-ni fag, men afkortedes i forbindelse med udstykningen af nuværende Hans Thygesensvej 9.

Ejere:

1787–1837: Formand for fiskerlejet Nicolai Thygesen.

1837–1857: Fisker Hans Olsen, efterfulgt af enken, Margrethe Hansen.

1857–1891: Hans Nielsen, ovennævntes søn.

1891–1904: Peter Clausen Kofoed.

1904–1907: Stenhuggerformand Josua David Johansen.

1907–1911: Peter Andreas Nielsen.

1911–læst 1937: Jens Peder Rasmussen.

læst 1937–læst 1941: Henrik Adolf Jensen.

læst 1941–d.d.: Edmund Andreas Mogens.

Hans Thygesensvej 21, matr.nr. 23.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Li-
sted Frihed.

?(1863)–1868: Fisker Mikkil Nielsen,
senest 1867 efterfulgt af enken, Kir-
stine Elisabeth, f. Jensen.

1868–1869: Urmager Morten Kofoed
Rasch (Rask).

1869–1900: Fisker Niels Peter Jensen,
ovennævntes svigersøn.

1900–1904: Købmand og fiskehandler
Hans Peter Andreas Hansen (Tillige i
en periode ejer af røgeriet Strandsti-
en 3, se denne).

dens murværk vandskuret med et enkelt blåmalet skifte og ellers gulmalet med rødmalet hovedgesims med bloktandsnit. Ud til gaden er isat fire nyere, imprægnerede vinduer med usprossede termoruder, i åbninger med fladbuede stik og sålbænke; herunder er fire ligeledes nyere, helruddede kældervinduer med fladbuestik. Der er indgang i vestgavlen med en nyere, lakeret dør med rude og fast sidestykke, og foran denne er en klinkebelagt dobbeltløbstrappe med muret gelænder; over døren er et akrylhalvtag. I østgavlen er nedgang til kælderen. Derudover er i gavlene og bagsiden vinduer som facadens. I bagsiden er soklen pudset og malet lyseblå, og hovedgesimsen er her aftrappet. I tagryggen en gulmalet skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Nærværende ejendom udgjorde førhen i forening med de to naboparceller i øst, matr.nr. 58 c og b, Hans Thygesensvej 22 og 24, én samlet ejendom, bebygget med en lang øst-vestvendt bindingsværksbygning – jævnfør matrikelkortet på bogens omslag, hvor stedet er betegnet No. 1a. En del af denne bygning lå endnu på nærværende parcel ved opmålingen af det nye matrikelkort i 1891-92, men må være blevet nedrevet kort efter af den daværende ejer, Peter Clausen Kofoed, der i 1895 indtegnede det eksisterende hus i brandforsikringen. Bortset fra udskiftningen af dør og vinduer i senere tid står bygningen i alt væsentligt uforandret siden opførelsen.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen omfatter et beboelseshus, beliggende ud til Hans Thygesensvej, samt to mindre bygninger i nord og øst, sidstnævnte med hosstående røgeriskorsten.

Det øst-vestvendte *beboelseshus* står i seks fag bindingsværk med heltag, beklædt med cementsten; ved østgavlen er tilbygget en forstue og ved nordsiden et vindfang.

På en kampestenssokkel, der til gaden næsten dækkes af det tilstødende fortov, er tømmeret rejst med stolper og gennemtappet bjælkelag samt løsholter og oplængder. Bjælkehovederne fastholdes med to tværkiler, og de indtappede løsholter er låst i stolperne med to nagler i hver samling. Soklen er tjæret og tømmeret rødmalet. De udmurede tavl og gavle står vandskurede og gulmalede. På lejden er oplagt ubrændte lersten op mod tagets underside.

I samtlige fag til gaden er isat midtstillede, rødmalede dannebrogsvinduer med tophængte overrammer; karmene er sænket ned i løsholterne. Østgavlen dækkes delvis af ovennævnte forstue, der op til vindueshøjde

Fig. 43. Stuehuset i Hans Thygesensvej 21 er efter alt at dømme bygget af fisker Mikkil Nielsen i begyndelsen af 1860'erne, og stod fra opførelsen med stråtag. Gadesidens dannebrogsvinduer er først isat senere, og karmene er sænket lidt ned i løsholterne. Fra slutningen af forrige til midten af dette århundrede var der røgeri på ejendommen; den ene af anlæggets to skorstene er endnu bevaret.

1904–1910: Fiskehandler Carl Christian Hansen, efterfulgt af enken, Lise Marie, f. Jensen.

1910–1919: Fiskehandler Hans Julius Hansen.

1919–d.d.: Fisker Hans Peter Jensen, efterfulgt af fru Edith Jensen.

står i gul, blank mur og derover er i brædder; det lave, afvalmede tag er beklædt med tjærepap. Indgangen er placeret i sydsiden og forsynet med en tofløjet dør samt tilhørende revle-forsatsdør, og forstuen har desuden smårudede vinduer. Nord for denne er et énrammet, smårudet vindue i undergavlen og i gavltrekanten er et torammet, tværsprosset vindue. I vestgavlen er et énrammet, tværsprosset vindue foroven og et nordstillet torammet, smårudet vindue forneden. Bagsiden dækkes i øst af et vindfang i brædder med indgang i vest og har desuden henholdsvis én- og torammede, smårudede vinduer i stueetagen; i soklen, der til denne side er ret høj, er en revlehalvdør til kælderen.

Taget har ved gavlene udhæng med vindsceder, fint udsvejfede forneden, og dækbræt. I tagryggen er to gulmalede skorstene med sokkel og udkrøgning.

I grundens østskel ligger en lille *nord-sydvendt bygning* med eternitklædt heltag, ved nordgavlen tilbygget en *røgeriskorsten* med pudset kappe og pibe og ved sydgavlen en halvtagsbygning med pandeplader og skorsten. Heltagsbygningen står med hjørnestolper, men er ellers muret, også i gavltrekanterne. Murværket i det samlede anlæg er hvidt, tømmeret rødmalet. Til gårdsiden er i »hovedhuset« en midtstillet, tofløjet revleport og derforuden er bygningen forsynet med diverse vinduer med dels bly-, dels træsprosser. Nord for røgeriskorstenen ligger en bræddebygning med paptag.

Nordligt på grunden ligger desuden et *øst-vestvendt baghus* i fire fag bindingsværk med eternitbeklædt heltag. Tømmeret er rødmalet og består af stolper med gennemtappet bjælkelag. Tavle og undergavle er udmurede og hvide, ligesom kampestensoklen; i gavltrekanterne er sort bræddebeklædning. Bygningen er forsynet med blandede vinduer samt revleport og -døre. Ved vestgavlen er en mindre tilbygning.

Bygningshistorie: Da ejendommen i 1863 blev indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger af fisker Mikkil Nielsen, var grunden kun bebygget med *beboelseshuset*. Dette stod rimeligvis da nyopført, eftersom Mikkil Nielsen, der tidligere havde ejendommen med nuværende adresse Mosedalsvej 21, først afhændede denne i 1862 og i henhold til skødet forbeholdt sig og sin familie bopæl i det solgte hus indtil 1. november samme år. I nævnte forsikring omtales nærværende bygning blot som værende i bindingsværk og stråttækt, men ved en vurdering fra 1874 beskrives tavlene som murede, og dette er rimeligvis udtryk for den oprindelige byggemåde; gavlenes beskaffenhed omtales først i 1891, hvor disse også beskrives som murede, og højst sandsynligt er der også her tale om den oprindelige udformning, i hvert fald for undergavlenes vedkommende. Ved sidstnævnte taksering regnes bygningen i seks fag, som den står i dag, men da fiskerlejets formand, Anders Peter Hansen, i 1872 udstedte skøde på den parcel af Listed Frihed, han »i sin tid« havde solgt til Mikkil Nielsen, og som senere tilhørte dennes enke, lød det heri, at køberen herpå havde opført et *fem* fag stort beboelseshus med stråtag. Bygningen synes således at være blevet tilbygget et fag mellem nævnte år og 1891, uden at det på det foreliggende grundlag er muligt at afgøre, i hvilken ende bygningen er udvidet; tilbygningen kan tænkes at være sket allerede mellem 1872 og 1874, idet daværende ejer, fisker Niels Peter Jensen, da nyforsikrede stuehuset separat. Cementstenstaket ses at have afløst stråtaget mellem ovennævnte vurdering fra 1891 og den efterfølgende i år 1900, og før en vurdering til Østifternes Brandforsikring i 1918 var stuehuset tilbygget de to forstuer i henholdsvis nord og øst, da begge i brædder med paptag; sidstnævnte er, som det fremgår af beskrivelsen, senere omsat i mur i den nederste del. Gadesidens nuværende vinduer synes at stamme fra en istandsættelse omkring 1920.

Bygningen i nord er formentlig mere eller mindre identisk med den

Fig. 44. Hans Thygesensvej 24 og 22, set fra nordvest. Bygningen er først opdelt i to boliger i 1917. De fire vestre fag af bebyggelsen opførtes omkring 1890 og tilbyggedes i 1905 de to østre fag i forbindelse med indretningen af udsalg for Brugsforeningen. Efter butikens nedlæggelse i 1915 indrettedes også østenden til boligformål, og de tre vestre fag (nr. 22) blev udskilt og solgt fra som en selvstændig ejendom. Bygningen repræsenterer ligesom nabohuset Hans Thygesensvej 20 det ældre grundmursbyggeri med pyntelig hovedgesims – med bloktandsnit – og tegltag.

halvtagsbygning i bindingsværk med paptag, indrettet til materialhus, der indtegnedes i brandforsikringen i 1870. Senest i 1891 synes bygningen at have fået sin nuværende fremtræden. Dog stod den da med tagklædning af spån, som tilsyneladende atter i begyndelsen af dette århundrede erstattedes af tjærepap. Det nuværende eternittag er af nyere dato.

Røgeriet forsikredes første gang i 1891 og er indtegnet på det nye matrikelkort fra 1891-92 med en skorsten ved hver ende af mellembygningen, der i arkivalierne regnes som grundmuret og på nævnte tidspunkt stod med spåntag. Som for ovennævnte bygnings vedkommende udskiftedes tagbeklædningen i begyndelsen af dette århundrede med pap, der siden er afløst af eternittaget. Så vidt det er oplyst på stedet, blev røgerivirkomheden nedlagt i 1946, og kort efter blev den søndre skorsten delvis nedrevet og i ombygget tilstand indrettet til vaskehus. Anlægget omfattede tillige et salteri, indrettet i bræddebygningen nord for røgeriet.

Hans Thygesensvej 22, matr.nr. 58c.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Hans Thygesensvej 24.

1917–1922: Lise Marie Hansen, f. Jensen, enke efter Carl Chr. Hansen.

1922–læst 1929: Skræddermester Peder Mogensen.

læst 1929–læst 1936: Hansine Christine Mogensen, f. Madvig, efterfulgt af arvingerne.

læst 1936–læst 1954: Christian Andreas Nielsen, efterfulgt af arvingerne.

læst 1954–d.d.: Arbejdsmand Aage Kofoed.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus i tre fag med kælder og teglhængt heltag; bygningen udgør den vestre halvdel af et dobbelthus, tillige omfattende Hans Thygesensvej 24.

Soklen fremtræder til gaden i ubehandlede granitkvadre med hvidmalede fuger og et ligeledes hvidmalet, fremkraget skifte i overgangen til etagens murværk, der står vandskuret og gulmalet med bloktandsgesims. I gadesidens tre fag er grønmalede dannebrogsvinduer med tværsporse i underrammerne, indsat i åbninger med fladbuede stik og sålbænke, og i soklen er herunder tre torammede, firrudedede kældervinduer. I vestgavlen er en sydstillet indgang med en nyere, lakeret dør med råglasrude og nord for denne en kælderindgang med halvdør af stafbrædder; i overgavlen er et torammet, usproset vindue. Bagsiden er i vest delvis dækket af en tilbygning og fremtræder i den synlige del med pudset sokkel og hovedgesims med bloktandsnit samt torammede, tværsporsede vinduer; overgangen til den pudsede sokkel ses ved kældernedgangen i vestgavlen. I taget er to ovenlysvinduer mod nord og et mod syd, i tagryggen en nyere skorsten i rød, blank mur.

Bygningshistorie: Grunden, omfattende matr.nr. 58c og b, Hans Thygesensvej 22 og 24, blev udskilt fra matr.nr. 58a, Hans Thygesensvej 20, i begyndelsen af 1890'erne, hvor Peter Clausen Kofoed solgte denne part af ejendommen til fisker Niels Peter Nielsen. Der blev først skrevet skøde på handelen i 1895, men heri forlyder det, at køberen allerede havde ladet et beboelseshus på fire fag opføre, og bygningen ses også indtegnet på matrikelkortet fra 1891-92. Da stod huset formentlig nyopført.

Fig. 45. Hans Thygesensvej 23, stuehuset set fra sydvest. Bygningens fem østre fag er formentlig opført omkring midten af 1870'erne, mens de to vestre fag er tilbygget omkring 1920 og står med påmalet fyldtømmer. Bygningens tag var oprindeligt stråtækt, og cementstenstaget, der ses på det gengivne fotografi fra 1974, er siden udskiftet med tegl.

Det omtalte hus, svarende til de fire vestre fag af den stående bygning, blev indtegnet i brandforsikringen af Niels Peter Nielsen i 1894, og ved nyvurderingen i fjerde kvartal 1905 var huset udbygget til seks fag og rummede ud over beboelsen et butikslokale for Brugsforeningen. De to østre fag stod da utvivlsomt nyopførte, eftersom det af Brugsforeningens forhandlingsprotokol fremgår, at Niels Peter Nielsen, der tidligere havde været kasserer i foreningen, var blevet overdraget hvervet som uddeler i august måned samme år med tiltrædelse pr. 1. november. Brugsen var startet få år forinden i ejendommen med nuværende adresse Strandstien 2, hvortil den tilbageflyttedes efter Niels Peter Nielsens død i 1915.

Bygningens opdeling i to beboelser fandt sted i 1917, hvor Niels Peter Nielsens enke, Nielsine Nielsen, afhændede de tre vestre fag, identisk med nærværende ejendom, til Lise Marie Hansen; det endelige skøde blev dog først udstedt i 1918, efter at udstykningsgodkendelsen forelå. Siden er ikke sket væsentlige ændringer med bygningen, der i det ydre stort set står som ved opførelsen.

Hans Thygesensvej 23,
matr.nr. 21.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Li-
sted Frihed.

.....

?(1877)–1908: Avlsbruger og fiske-
handler Martin Christian Jensen.

1908–læst 1931: Tømrer, fiskehandler
Hans Christian Vilhelm Jensen, oven-
nævntes søn.

læst 1931–læst 1971: Peter Andreas Chri-
stensen.

læst 1971–d.d.: Seniorsergent Arne
Mørk.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af et fritliggende stuehus i syd og længer i øst og vest, forbundet med en halvtagsbygning i nord.

Det syv fag lange *stuehus* står i bindingsværk med teglhængt heltag. Ved østgavlen er tilbygget en forstue og mod gården et vindfang.

De fem østre fag af bygningen er rejst på en kampestenssokkel, og tømmeret omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag samt løsholter og oplængder, sidstnævnte i både over- og undertavl; de indtappede løsholter er låst i stolpesamlingerne med én nagle. I de to vestre fag er soklen pudset, og bindingsværket fremtræder her blot med stolper og bjælker; dog ses i sydsiden – ud mod den foranliggende have – påmalet fyldtømmer. Sokkel og tømmer er tjæret. Tavl og gavle er murede og står vandkurede og hvidmalede; østgavlen er forneden udmuret mellem hjørnestolperne, mens vestgavlen dækker samme.

I havefacaden er isat torammede, smårude blysprossevinduer i samtlige fag; i andet fag fra øst er spor efter en tidligere indgang. I dag er indgang i ovennævnte forstue, der er tilbygget østgavlen og står i »bindingsværk« med brædder og pladeudfyldning samt med lavt tjærepapbeklædt heltag. I sydsiden af denne er en tofløjet dør med ruder og i øst store sprossede vinduer med farvet glas. I den hosliggende gavl er et nordstillet, torammet, smårude vindue forneden og to tilsvarende bly-

sprossevinduer foroven. I vestgavlen er foroven to nye, smårudede træsprossevinduer og fornedet et trerammet, tværsprossede vindue. I gårdsiden er dels to mindre vinduer, dels nye smårudede vinduer og desuden en indgang i et vindfang af brædder.

Taget har lille udhæng med sorte vindskeder ved gavlene og er såvel mod nord som mod syd forsynet med to ovenlysvinduer. I tagryggen er to skorstene med sokkel og udkragning.

Den *østre længe*, der ligger ud til gaden, står i bindingsværk i facaden her ud til, inddelt i fem fag, hvoraf det søndre er portfag og det nordre, der bærer præg af at være tilbygget, ligger skråt ind mod grunden i forhold til de øvrige fags facadeflugt. I syd er lukket med bræddeafdækning op mod stuehuset. Mod gården står bygningen i grundmur. Heltaget er beklædt med rødlige falstagsten i cement.

Tømmeret fremtræder kun med stolper og bjælker, sidstnævnte til dels med gennemtappede hoveder, og i øvrigt har stolperne udlusninger fra tidligere, lavesiddende bjælker. I det nordligste fag er bistolpe. Tavlene er murede og står berappede og hvide, gårdfacaden ligeså. I gadesiden er almindelige torammede, tværsprossede vinduer. Den fritliggende nordgavl er overvejende bræddebeklædt og forsynet med en tofløjet port. I bygningens tagryg er en skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkragning.

I grundens vestskel ligger endnu en nord-sydvendt *bindingsværkslænge* med hoddeudbygning for den nordre del af gårdsiden og teglhængt heltag. Kun i det søndre parti, hvor bygningen står i almindelig bredde, er delvis gennemtappet bjælkelag. Tømmeret bærer præg af at være genanvendt. Farveholdningen svarer til de ovennævnte bygningers. Mod gårdspladsen er forskellige revledøre samt jernstaldvinduer. Sydgavlen står grundmuret med trappet udkragning under den opskalkede tagfod, nordgavlen står i grundmur fornedet og med bræddebeklædt gavltrekant.

Endelig lukkes gårdspladsen med halvtagsbygningen i nord, opført i cementmur og med bølgeplader på taget.

Bygningshistorie: *Beboelseshuset*, der er ejendommens ældste bygning, blev indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger af Martin Christian Jensen i 1877 og stod formentlig da mere eller mindre nyopført. Martin Chr. Jensen, der må formodes at være bygherre, fik på intet tidspunkt tinglyst adkomst på grunden, der som de omgivende ejendomme må være udstykket fra Listed Frihed. Det er således ikke muligt ad den vej at indkredse opførelsetidspunktet. Men i henhold til en forsikring vedrørende Hans Thygesensvej 21 i 2. kvartal 1874 må stedet være bebygget efter dette tidspunkt, eftersom den herved angivne afstand til nærmeste nabosted var over 100 alen. Ved den nævnte forsikring af nærværende ejendom anføres, at huset stod stråttækt og i grundmur samt bindingsværk; udtrykket »grundmur« dækker formentlig over tavlenes og gavlenes beskaffenhed. I hvert fald fremgår det af en følgende vurdering fra 1907, efter ejendommens overflytning til Østifternes Brandforsikring, at ydervæggene stod i denne udførelse, og opførelsetidspunktet taget i betragtning, er der næppe grund til at betvivle, at dette var den oprindelige byggemåde. Yderligere anføres det i 1907, at bygningen stod i fem fag, rimeligvis også den oprindelige udstrækning, samt at taget nu var beklædt med »tegl«, det vil sige cementstenstaget, som først for ganske få år siden erstattedes af det nuværende egentlige tegltag. De omtalte fem fag, der udgør den østre del af bygningen, tilbyggedes to fag i vest lige omkring 1920, hvor ejendommen tilhørte ovennævntes søn, Hans Jensen. Forstuen i øst er opført lidt tidligere i århundredet.

Den *østre længe* forsikres første gang i 1907, hvor den beskrives som værende i fire fag bindingsværk med murede tavle og spåntag, indrettet til

Fig. 46. Hans Thygesensvej 23, set fra nord-øst. Til højre i billedet skimtes Strandstien 24.

pakhus og port; ved østsiden var da en 11 alen lang, $1\frac{3}{4}$ alen dyb tilbygning med paptag. Rimeligvis stammer de nu udlusede huller i gadesidens stolpetømmer fra tilbygnings bjælker. Allerede på matrikelkortet, opmålt 1891-92, ses bygningen dog indtegnet, og den må således være opført før dette tidspunkt. Det nordre fag er tilbygget mellem 1907 og den følgende vurdering i 1919, hvor indretningen i øvrigt tillige omfattede et vaskehus. Cementstenene er lagt op efter 1922, og så vidt det kan udledes af forsikringsarkivalierne, er gårdsiden også først omsat i grundmur efter nævnte år. Længen har, efter sigende, blandt andet været benyttet som værksted til fremstilling af sildekasser. Rimeligvis har bygningen desuden været benyttet i tilknytning til den fiskeriforretning, som Hans Jensen drev på stedet, og som omfattede røgeriet med nuværende adresse Strandstien 3, se denne, som han overtog allerede i 1904.

Længen i vest optræder ligeledes på matrikelkortet fra 1890'erne og omtales ved vurderingen i 1907 som værende i seks fag bindingsværk med murede tavler og tegltag. I øst var en tilbygning på syv alens længde og to alens bredde. Bygningen var da i fire fag indrettet til stald og lade og i to fag til sædgulv. Martin Christian Jensen havde således landbrug på ejendommen, men omtales også som fiskehandler; stalden synes at være nedlagt omkring 1920, hvor bygningen i stedet benyttedes til lager og hønsehus. Efter kortmaterialet at dømme er længen blevet afkortet i syd for at give plads for stuehusets udvidelse mod vest, se ovenfor, og den grundmurede gavl stammer rimeligvis fra denne forandring. Samtidig synes hodden at være blevet »flyttet« længere mod nord, ligesom bygningen antagelig er forlænget lidt i denne retning.

Hans Thygesensvej 24, matr.nr. 58b.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Hans Thygesensvej 20.

?/1895–læst 1937: Fisker, brugsforeningsuddeler Niels Peter Nielsen, i 1915 efterfulgt af enken, Nielsine Regine Karoline Nielsen, f. Jensen. (I 1917 udskiltes Hans Thygesensvej 22 fra denne ejendom).

Bygningsbeskrivelse: Huset står, hvad byggemåde og omfang angår, som Hans Thygesensvej 22, se denne.

Murværket i nærværende del er gulmalet som nabohusets, men holdt i en lysere tone, og i facadens dannebrogsvinduer er rammerne udskiftet og forsynet med termoruder uden sprossedeling. Der er indgang med rødmalet dør og en granittrappe i en større grundmuret tilbygning med lavt tjærepaptag på østgavlen. I samme gavl er to torammede, usprossede, imprægnerede loftsvinduer. I taget er ovenlysvinduer.

Bygningshistorie: Under Hans Thygesensvej 22 er gjort rede for ejendommens historie frem til 1917, hvor Nielsine Nielsen i forbindelse med

læst 1937: Albine Birgitte Johanne Mogens, f. Jensen.

læst 1937–læst 1951: Hans Andreas Rømer.

læst 1951–d.d.: Snedkersvend Willy Peter Larsen.

Hans Thygesensvej 25,
matr.nr. 16.

Ejere:

Grunden udgjorde indtil 1899 formelt en del af Listed Frihed.

?(1885)/1899–1921: Snedker Hans Christian Nielsen, i 1917 efterfulgt af enken, Hansine Elisabeth Marie Nielsen, f. Jensen.

1921–d.d.: Snedker, avlsbruger Laurits Peter Mathias Larsen (ovennævntes plejesøn).

afhændelsen af de tre vestre fag indrettede en bolig for sig selv her i husets østende, hvor butikken før havde været. Da nærværende ejendom i 1918 blev nyforsikret separat, var der blandt andet indrettet køkken i det tidligere pakhuis ved østgavlen; tilbygningen synes siden at være blevet udbygget mod syd. I hovedhuset er som nævnt isat nye vinduesrammer i gadesiden, men ellers er der ikke sket nævneværdige ændringer med bygningen.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen består af et stuehus i syd og en hermed sammenbygget længe i øst samt mindre bygninger i nord og vest.

Beboelseshuset, der er orienteret øst-vest, står i syv regelmæssige bindingsværksfag med teglhængt heltag. Stolperne er rejst på en kampestenssokkel og har gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler. I konstruktionen indgår tillige fyldtømmer – dels løsholter, indtappede og fastholdt i stolperne med én nagle i hver samling, dels oplængder, dog fortrinsvis i undertavlene. Soklen er tjæret, tømmeret rødmalet, og de udmurede tavler står vandskurede og hvidkalkede. Over lejden er lukket op mod tagets underside med tagsten. Gavlene, der står murede til tagryggen, er ligeledes hvide og har profileret udkragning ved den opskalkede tagfod. Der er indgang fra havesiden – i syd – i det vestligste fag, hvori ses en énfløjet, pladebeklædt dør med fast sidestykke og sprossedelt overvindue med tilhørende tofløjet revlevinterdør. I de fem fag øst for denne er midtstillede, torammede og tværsprossede vinduer med vandnæse på karmunderkanten; dør og vinduer er malet røde. Gårdsidens tre østre fag er dækket af nedenfor omtalte ladehus. Ud for det tilstødende fag er et bræddevindfang med indgang og i soklen herved en kælderindgang med åben trappeskakt foran. I de vestre fag er desuden henholdsvis to- og énrammede blysprossvinduer, ligeledes med vandnæse. I gavlene er forskellige vinduer med henholdsvis træ- og blysprosser; østgavlen er desuden forsynet med en lem i såvel over- som undergavl. I tagryggen en skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkragning.

Ladebygningen i øst står i fem-seks fag bindingsværk med bræddebeklædt trempel og heltag med røde sten. Bindingsværket fremtræder med stolper og gennemtappede bjælker, og tavlene er murede. Farveholdningen svarer til stuehusets. Ved ladehusets nordende ligger ind mod gården en *halvtagsbygning*, i blandet byggemåde og med tagklædning af pandeplader. Sammenbygget med denne ligger i vest et grundmuret *vaskehus*.

Fig. 47. Hans Thygesensvej 25, stuehusets sydfacade. Bygningen stammer fra tiden omkring 1880 og er opført af snedker Hans Christian Nielsen på en hidtil ubebygget parcel af Listed Frihed.

Bygningshistorie: Stuehuset, der er ejendommens ældste bygning, er opført af snedker Hans Christian Nielsen på en hidtil ubebygget del af Listed Frihed. Der blev først udstedt skøde på grunden i 1899, men heraf fremgår det, at handelen forlængst var gået i orden, og at Hans Chr. Nielsen allerede havde taget stedet i besiddelse. Bygningen blev da også indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger i 1885, og beskrives i denne forbindelse med murede tavl og tegltag – sådan som den står i dag. Hans Chr. Nielsen optræder imidlertid også som bosiddende i Listed ved folketællingen i 1880, og i henhold til oplysning på stedet er bygningen sandsynligvis opført i 1878. Hans Chr. Nielsen var da 30 år, og han forestod selv byggeriet. Ved ovennævnte forsikring er tilføjet, at bygningen, som nu, stod i syv fag; de to østre fag er dog efter nuværende ejers udsagn yngre end resten af huset. I denne ende har der i øvrigt omkring århundredskiftet været materialhus, benyttet som snedkerværksted. En oplysning i forsikringsprotokollen om, at der i 1885 skulle have været lade og stald i en del af huset, synes derimod at være tvivlsom. I 1920 omtales bygningen som indrettet til beboelse overalt. Om byggemåden oplyses yderligere i en taksation fra 1943, at tavlene står i 1/2-stensmur med indvendige *klæsten*, en tilsvarende udførelse kendes eksempelvis fra Mosedalsvej 6, se denne.

Ladehuset i øst er opført efter ovennævnte taksation i 1885, men før opmålingen af det nye matrikelkort i 1891-92. I en forsikring fra 1905 omtales bygningen som værende i fire fag bindingsværk med murede tavl og brædebeklædte gavltrekanter samt med dels tegl- dels spåntag. Selv om det ikke fremgår af kortmaterialet, synes ladehuset oprindeligt at have været fritliggende. Før 1920 var bygningen udvidet til seks fag, og formentlig var den udbygget ved begge gavle, i syd med det smalle fag op mod stuehuset. Tagbeklædningen, der nu blev beskrevet som udelukkende spån, blev i 1923 udskiftet med det nuværende tag, samtidig med at tremplen blev påbygget. Bygningen har været benyttet som stald og lade i forbindelse med det tidligere avlsbrug på ejendommen.

Halvtagsbygningen i nord er opført i bindingsværk med paptag inden for samme periode som ladehuset. Indretningen omtales i forsikringen fra 1905 som hønse- og gødningshus, senere som brænde-, gødnings- og materialhus. I 1920'erne oplagdes pandeplader på taget.

Vaskehuset i vest er først bygget noget inde i dette århundrede – mellem 1921 og 1943 – og er opført i 1/2-stensmur af cement med paptag.

Fig. 48. Hans Thygesensvej 26. Huset er opført i 1926 for Kristian Peter Jørgensen.

Hans Thygesensvej 26,
matr.nr. 59b.

Ejere:

Grunden blev i 1913 udskilt fra matr.nr. 59, tilhørende avlsbruger Peter Theodor Hansen, Listedgaard.

1913–1926: Fisker Magnus Peter Jørgensen.

1926–læst 1941: Kristian Peter Jørgensen, søn af ovennævnte.

læst 1941–læst 1948: Ove Carlo Pedersen.

læst 1948–læst 1953: Fisker Niels Jørgen Nielsen.

læst 1953–læst 1966: Lærer Harald Peter Evald Møller, efterfulgt af dennes arvinger.

læst 1966–læst 1971: Mogens Nielsen.

læst 1971–d.d.: Peter Andreas Christensen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende lidt tilbage trukket fra vejen, i fem grundmurede fag med kælder og heltag med røde falstagsten i cement.

Soklen er pudset og sort, og derover står murværket glatpudset og gulmalet; dog er den aftrappede hovedgesims, bestående af et kopskifte mellem to løberskifter, umalet og fremtræder i røde sten. I nordfacaden er fem fag dannebrogsvinduer i fladbuede åbninger med malede profile-rede sålbænke. Herunder er i soklen fem torammede kældervinduer med tværsporse. Der er indgang i vestgavlen med en dør med fast sidevindue; herover er en akrylbaldakin. Op til døren fører en muret, klinkebelagt trappe, der mod nord er sammenbygget med et lille vindfang med kældernedgang. I gavltrekanten sidder to torammede, tværsprossede vinduer. I den østre undergavl er to dannebrogsvinduer og i overgavlen to torammede vinduer med en højtsiddende tværsporse. I sydfacaden, der er udformet ligesom nordfacaden og har samme farveholdning, sidder tre dannebrogsvinduer. Den østre del af bagsiden er dækket af en tilbygning med indgang. I tagryggen en gul skorsten med sokkel og afdækning.

Bygningshistorie: I 1913 solgte avlsbruger Peter Theodor Hansen, Listedgaard, parcellen, benævnt matr.nr. 59b, som samme år var udstykket fra hans ejendom, matr.nr.59, til fisker Magnus Peter Jørgensen. Da denne i 1926 videresolgte ejendommen, benævnes den stadig som en jordlod, og det synes først at være den nye ejer, sønnen Kristian Peter Jørgensen, der lod grunden bebygge. Handelen fandt sted i februar, og allerede i juli samme år blev bygningen brandforsikret og synes således at være opført i løbet af foråret og forsommeren 1926. Bygningens ydre synes ikke at være ændret væsentligt siden opførelsen.

Hans Thygesensvej 27,
matr.nr. 15. »Vanggaard«.

Ejere:

Indtil 1891 udgjorde grunden formelt en del af Listed Frihed.

?(1885)/1891–1903: Snedker Claus Jensen.

1903–1910: Avlsbruger Jens Peter Mikelsen.

1910–læst 1940: Avlsbruger Anders Grøndahl.

læst 1940–læst 1945: Avlsbruger Edvard Kristian Pedersen.

læst 1945: Bertha Pedersen.

læst 1945–læst 1948: Gårdejer Aage Andreas Kofoed.

læst 1948–d.d.: Gårdejer Poul Cordua.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af stuehus i syd og lade- og staldbygninger i øst og nord samt vaskehus i vest.

Stuehuset, der ligger ud mod vejen, står i syv fag bindingsværk, hvoraf det østligste er et dobbelt portfag, og med teglhængt heltag. Tømmeret er rejst på en kampestenssokkel og står tjæret som denne. I såvel syd- som nordside ses kun stolper og oplængder; sidstnævnte er muligvis forbundet med indvendige sidebånd, eftersom der ikke er spor i stolperne efter løsholtsamlinger. Der har dog tidligere været påmalede løsholter. De gennemtappede bjælker fastholdes med to tværkiler. Tavlene er murede og står berappede og røde. Over lejden er tætnet med tagsten op mod tagets underside. I gadefacaden er isat seks fag torammede og tværsprossede, blåmalede vinduer samt – østligst – en tofløjet revleport for gennemkørselen til gården; i tømmeret ses, at der oprindeligt har været vægpartier med bistolper og sidebånd i portfaget. Desuden er der spor efter en tidligere dør i det vestre yderfag. Mod gården er der vinduer af varierende udformning. Ved den vestre ende er tilbygget et grundmuret vindfang med halvtag; heri er en dør med råglasruder. Den frie vestgavl, der står muret til tagryggen og med trappet udkrøgning ved den opskalkede tagfod, dækkes delvis af en tilbygget veranda i grundmur med lavt eternitklædt heltag. Verandaen har tværsprossede vinduer hele vejen rundt, dog er midt for vestgavlen en tofløjet fyldingsdør med ruder i de øverste fyldinger. I den hosliggende gavlen er et torammet, tværsprosset loftsvindue, samt et nordstillet vindue i undergavlen. Ved østgavlen er stuehuset sammenbygget med nedennævnte længe. I tagryggen er en sort skorsten med sokkel og udkrøgning, og i den nordre tagflade en lille taskekvist over porten.

Den østre længe står ligeledes i bindingsværk og er til gården synlig i 3½ fag. Heltaget er beklædt med pandeplader og har en kvist i østsiden.

Tømmerkonstruktionen fremtræder med stolper, gennemtappet bjælkelag og gennemgående oplængder (bistolper) og omfatter desuden indvendige sidebånd. Farveholdningen er som i stuehuset. Ind mod gården er dels små træsprossede vinduer, dels jernstaldvinduer og revledøre. Den søndre gavl, der flugter med stuehusets sydfacade, har bræddebeklædt gavltrekanter med notspær og lille vindue i gavlspejdet og dækkes forneden af en grundmuret *halvtagsbygning* med bølgeplader. Ved østsiden er en *tværbygning*, indrettet som lade, i to brede fag bindingsværk med heltag med cementsten. I alle tre nævnte bygninger er revleporte. I hjørnet mellem østlængen og nedennævnte nordlænge er uregelmæssig bindingsværkskonstruktion; tagene over de to længer er sammenbyggede med grat.

Nordlængen står ligeledes i bindingsværk, i ni brede fag til gården. Heltaget er beklædt med cementsten. Bindingsværket fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, men uden fyldtømmer; tavlene er i beton. Farveholdningen er som i de ovennævnte bygninger. Ind mod gården ses tre revledøre samt en lem og jernstaldvinduer. Vestgavlen er grundmuret, og i den modsatte ende er bygningen som nævnt sammenbygget med østlængen. I taget er en taskekvist mod nord.

Den *vestre længe* står i fire fag bindingsværk og har teglhængt heltag. Tømmerkonstruktionen markerer sig kun ved stolper, der har udlusede huller efter tidligere gennemtappede bjælker; tavlene er murede. Farveholdningen svarer til de øvrige bygningers. Ind mod gården er to tværsprossede vinduer og revlehalvdøre. Gavlen mod syd står muret til tagryggen, mens nordgavlen har bræddeovergavl.

Bygningshistorie: Da snedker Claus Jensen i 1891 fik skøde på grunden, der var udskilt fra Listed Frihed og blev overdraget ham af formanden, Peter Theodor Hansen, forlød det heri, at køberens forlængst havde taget lodden i besiddelse og bebygget samme. Ejendommen blev da også indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger allerede i 1885, hvor stedet var bebygget med en otte fag lang bindingsværksbygning med murede tavl og tegltag, indrettet til stue- og ladehus, i syd, samt med et nord for beliggende snedkerværksted i tre fag bindingsværk med spåntag. Bebyggelsen må have stået mere eller mindre nyopført på dette tidspunkt, eftersom Claus Jensen ikke optræder i folketællingen fra 1880. I folketællingen fra 1890 angives hans alder til 37 år, så det synes rimeligt, at han har stiftet bo og grundlagt virksomheden i første halvdel af 1880'erne.

Før den følgende vurdering i 1889 havde bygningen i syd fået sin nuværende udformning, idet den beskrives som *stuehus med køreport*. Den stod da med muret gavl i vest, mens den i øst var sammenbygget med det nedenfor omtalte ladehus. I sin konstruktion med fyldtømmer i form af oplængder/bistolper og indvendige sidebånd afviger den fra det gængse bindingsværksbyggeri i fiskerlejet, hvor man vanligvis finder enten løsholter og oplængder eller blot indvendige sidebånd. Overgangen til sidstnævnte fremgangsmåde sker netop i 1880'erne, men man må have i erindring, at bygherren her var snedker, og han har ikke sparet på tømmeret. Vindfanget ind mod gården og verandaen ved vestgavlen er opført for nuværende ejer i henholdsvis 1965 og 1972.

Den *østre længe* er, som det fremgår ovenfor, opført af Claus Jensen mellem 1885 og 1889. I sin tidligste skikkelse stod bygningen i seks fag, og byggemåden svarede til stuehusets, dog var taget beklædt med spåner; gavltrekanterne var bræddbeklædte. Længen er siden gradvis udbygget mod nord og regnes efter opførelsen af den eksisterende nordlænge – se nedenfor – i 12 fag i arkivalierne. Tagbeklædningen udskiftedes i begyndelsen af dette århundrede med tjærepap, siden til dels med »tegl« – muligvis cementsten. De eksisterende pandeplader er lagt op før 1941.

Fig. 49. Hans Thygesensvej 27, stuehuset set fra sydvest. Bygningen blev opført af snedker Claus Jensen i første halvdel af 1880'erne og var oprindeligt delvis indrettet til ladehus. Verandaen i forgrunden er bygget til i 1972.

Indretningen omfattede oprindeligt lade og kostald, senere tillige hestestalden, der forblev i denne bygning, mens kostalden flyttedes til nednævnte nordlænge. Avlsbruget var således startet allerede i Claus Jensens tid. Da han i 1903 solgte ejendommen, var denne tillagt såvel parceller fra 9. og 10. selvejergård i Ibsker sogn som to udmarkslodder, og besætningen omfattede da 1 hest, 4 køer og 1 får samt høns. Med i købet fulgte desuden diverse avlsredskaber, en slæde og to vogne, inventar m.m., dertil kom en andel i mejeriet Vaddam. I Jens Mikkelsens tid erhvervedes yderligere en parcel af 8. selvejergård, og flere parceller herfra tillagdes ejendommen, da Anders Grøndahl, der i 1910 overtog nærværende ejendom, i 1918 tillige overtog $\frac{1}{4}$ hovedlod af nævnte selvejergård, også kaldet »Pellegaard«. (De omtalte selvejergårde optræder i arkivalierne fra omkring år 1800 som ubebyggede gårde eller *stele*, hvis ejere boede i Svaneke og derfra drev gårdenes jorder). I Anders Grøndahls tid fik gårdens avlsbygninger deres nuværende fremtræden, og det vil for østlængens vedkommende sige, at den blev forlænget med det nordligste parti, antagelig tre fag, og at den mellem 1914 og 1919 blev tilbygget *tværlængen* i øst, indrettet til tærskelade; der har tidligere været hesteomgang nord for laden. *Vognporten* ved østlængens sydgavl er opført mellem 1909 og 1914 – i beton og med tjærepapbeklædt halvtag.

Den *nordre længe* er i sin nuværende skikkelse opført fra grunden af Anders Grøndahl, der efter sigende flyttede bygningen hertil fra omtalte Pellegaard, som han overtog i 1918. I en taksation til Østifternes Brandforsikring fra det følgende år optræder nordlængen som en ni fag lang bindingsværksbygning med tavl i beton og »tegltag«, formentlig de eksisterende cementsten. Indretningen beskrives samtidig som kostald, svine- og fårehus samt roegulv. I det væsentligste har bygningen siden stået uændret.

På nordlængens plads lå førhen dels Claus Jensens snedkerværksted, der mellem 1885 og 1889 blev udvidet fra tre til fire fag og tillige indrettedes til vaskehus, dels et senere opført svinehus, ligeledes i bindingsværk, der udfyldte pladsen mellem den nævnte bygning og østlængen. Så vidt det er oplyst, er det eksisterende *vaskehus* m.m. i vest opført af materialer fra det gamle værksted og vaskehus. Dybden angives dog før flytningen til ca. 7 meter, mens det genopførte hus kun er 4,15 m bredt; læng-

den er derimod stort set uforandret. Også dette byggearbejde fandt sted mellem 1914 og 1919, og ved nyvurderingen sidstnævnte år, beskrives bygningen som værende i fire fag bindingsværk med tavl af brændte sten og tegltag, svarende til husets nuværende fremtræden; indretningen omfattede da foruden vaskehus også rullestue samt karlekammer og forstue.

Hans Thygesensvej 28,
matr.nr. 60b.

Ejere:

Grunden blev i 1913 udskilt fra matr.nr. 60, tilhørende avlsbruger Peter Theodor Hansen, Listedgaard.

1913–1925: Fhv. politibetjent Niels P. M. Mouritzen.

1925–læst 1938: Karoline Marie Lund.

læst 1938–læst 1956: Julius Christian Kofoed og dennes arvinger.

læst 1956–læst 1960: Johannes Dam.

læst 1960–d.d.: Henning Ipsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende lidt tilbage trukket fra vejen, i to brede, grundmurede fag med opskalket heltag med rødlige falstagsten i cement.

Soklen er pudset og sort, og derover står murværket pudset og gulmalt med aftrappet hovedgesims. I nordfacaden sidder to treleddede vinduer med hel midterrude og opdelt yderrammer. Vinduerne er rødmalde og sidder i fladbuede åbninger, hvorunder der er pudsede, hvidmalde blændingsfelter med stiliserede blomster. Taget har et lille udhæng ved gavlene, hvor der er vindskeder med dækbræt. I den vestre undergavl er en lakeret, udelt vinduesramme samt indgang med en nyere dør med råglasrude; hertil er opgang ad en sidevendt trappe med klinkebelagte trin og gelænder med udskårne balustre. I gavltrekanten sidder to lakerede udelte vinduesrammer. Østgavlen har ligeledes énrammede, udelte vinduer, et i undergavlen og to i gavltrekanten. Bagsiden fremtræder som nordfacaden, her er indgang med en fransk dør med blysprosser samt to nyere udelte vinduesrammer. Den vestre del af bagsiden er skjult af en tilbygning med skorsten.

Bygningshistorie: Såvel hovedhuset som tilbygningen ved sydsidens vestende er opført i sommeren 1913 for pensioneret politibetjent Niels Mouritzen. Grunden blev udstykket fra matr.nr. 60 i august 1913, og Mouritzen fik skøde herpå i september samme år. Byggeriet synes dog påbegyndt før udstykningen, for da ejendommen blev optaget i Østifternes Brandforsikring i september, stod bygningerne helt færdige, men betegnes udtrykkeligt som nyopførte. Hovedhuset var indrettet til beboelse, og der var indrettet et værelse på loftet. Køkkenet lå i tilbygningen, hvor der tillige var hønsehus. Der er isat ny dør i vestgavlen, og nogle af vinduerne er udskiftet, men derudover er bygningens ydre ikke ændret siden opførelsen.

Hans Thygesensvej 29,
matr.nr. 14a.

Ejere:

Indtil 1890 udgjorde grunden formelt en del af Listed Frihed.

?(1889)/1890–læst 1946: Fisker Carl Christian Albinus Hansen, efterfulgt af sin fraskilte hustru, Cecilie Sidse Hansen, f. Pedersen.

læst 1946–d.d.: Bager Tage Elmerhorst Andersen, efterfulgt af fru Ester Andersen.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen er bebygget med et stuehus i syd og udhusbebyggelse i nord og vest.

Beboelseshuset står i fem fag bindingsværk med teglhængt heltag. Tømmeret er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler; muligvis har bygningen indvendige sidebånd. Bjælkerne ved hjørnestolperne er gennemtappet i stolpernes inderside. Tavlene er murede og står berappede og hvide ligesom de murede gavle, der ved den opskalkede tagfod har udkræning, understøttet af udskårne knægte på hjørnestolperne. I gadefacadens midterste fag er indgang med en glat dør med matteret rude til et lille butikslokale, der i samme fag fremtræder med et sprosseløst vindue. I de omgivende fag er torammede, tværsprossede vinduer med brunmalede karme og hvide rammer. Vestgavlen er foroven forsynet med et énrammet, tværsprosset vindue og en nordstillet lem, i undergavlen er et vindue magen til facadens. Østgavlen har et trerammeset, tværsprosset loftsvindue og dækkes forneden af en grundmuret tilbygning med lavt, eternitbeklædt heltag. Tilbygningen, der er indrettet som serveringslokale, har indgang og store vinduer. I bagsiden er østligst to fag vinduer som facadens samt et lille vindfang med nedgang til kælderen; den vestre del dækkes af en del af den sammenhængende udhusbebyggelse, hvori der

Fig. 50. Hans Thygesensvej 29, beboelseshuset set fra sydvest. Bygningen er formentlig opført i slutningen af 1880'erne og står som en typisk repræsentant for det sene bindingsværksbyggeri i fiskerlejet – uden anvendelse af synligt fyldtømmer og med murede tavle og gavle samt tegltag. Understøtningen af tagfoden med knægte på hjørnestolperne kendes tilbage fra 1860'erne, sammenlign fig. 110, og benyttes på stedet vekselvis med udkræning af selve gavlmuren, jævnfør eksempelvis fig. 28 og 67. Indgangen fra gaden fører ind til en lille bagerbutik; udsalget ophørte dog i begyndelsen af 1970'erne.

blandt andet er indrettet bageri. I nord ligger østligst en grundmuret bygning i beton med høj trempel og lavt eternitbeklædt heltag; i gavlen mod Strandstien er en skydeport og en luge i undergavlen og en lem i trempelen, der tillige i syd og nord er forsynet med vinduer.

Bygningshistorie: Grunden er udskilt fra Listed Frihed og tilskødedes fisker Carl Hansen af den daværende formand for fiskerlejet, Peter Theodor Hansen, i 1890. Af skødet fremgår det dog, at handelen var foregået forud, og at køberen allerede havde taget grundstykket i besiddelse og bebygget det. Stuehuset ses da også at være indtegnet i brandforsikringen året før, men da har det rimeligvis stået mere eller mindre nyopført. I hvert fald optræder Carl Hansen ikke som bosiddende i Listed ved folketællingen i 1880, så huset er bygget efter dette år. Konstruktionen uden synligt fyldtømmer er karakteristisk for de sene bindingsværkshuse i fiskerlejet, og de forskudte bjælker ved hjørnestolperne vidner om, at huset fra opførelsen har stået med grundmurede gavle helt til tagryggen. Så vidt det er oplyst, indrettedes butikslokalet i 1940'erne i tilknytning til et bageri, som Tage Elmerhorst Andersen grundlagde på stedet, og i 1960'erne opførtes tilbygningen ved østgavlen som serveringslokale. Forretningen lukkede i begyndelsen af 1970'erne, men indretningerne står stadig urørte.

Udhusbebyggelsen er opført i løbet af 1940'erne og 1950'erne og omfatter som nævnt et bageri, der dog heller ikke længere er i funktion; også her er installationerne intakte. Bygningen med trempel har fungeret som garage og materialrum.

Hans Thygesensvej 30,
matr.nr. 60c.

Ejere:

Grunden blev i 1917 udskilt fra matr.nr. 60, tilhørende gårdejer Emil Christian Funch, Listedgaard.

1917–1981: Fisker Valdemar Mortensen.

1981: Christian Hjorth Mortensen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i to brede grundmurede fag med heltag med rødlig cementtagsten.

Over den sorte pudsede sokkel står murværket vandskuret og hvidt med aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for gesimsbånd langs tagflugten. I nordfacaden er to treleddede »dannebrogsvinduer«, hvorunder sortmalede brystningsblændinger. Ved vestgavlen er et vindfang, i hvis nordside er indgang med en nyere, listebeklædt dør med en lille råglasrude; i gavltrekanten sammesteds er to dannebrogsvinduer. Den østre undergavl har et dannebrogsvindue samt et tilsvarende bredere fag med to lodposte og er foroven udformet som vestgavlen. Den østre del af bagsiden er skjult af en

halvtagstilbygning med eternittag, vest herfor er to dannebrogsvinduer; der er indgang i tilbygningen. Vinduerne er alle grønmalede. I tagryggen en nyere skorsten.

Bygningshistorie: I marts 1917 blev matr.nr. 60 – en hidtil ubebygget løkke, kaldet Strandløkken, tilhørende gårdejer Emil Chr. Funch, Listedgaard – udstykket. Matr.nr. 60c købtes af Valdemar Mortensen, der i september lod sit nyopførte hus indtegne i Østifternes Brandforsikring. Huset er opført i grundmur af brændte sten udvendig og cementsten indvendig. Vindfanget er tilføjet senere, og skorstenen er nyopmuret, men derudover synes bygningen ikke at være ændret i det ydre siden opførelsen.

Tilbygningen på bagsiden er opført samtidig med hovedhuset. Denne bygning, der var indrettet til vaskehus, havde oprindeligt paptag, som senere er erstattet af eternit.

Hans Thygesensvej 31, matr.nr. 5.

Ejere:

?/(o. 1826)–?: Mogens Christoffersen
Kofoed.

....

?/(1833)–?: Jens Kofoed.

....

?–1846: Karen Kirstine, enke efter Peder Kure.

1846–1875: Skrædder Jens Michael Ipsen, i 1861 efterfulgt af enken, Karen Kirstine Hansdatter.

1875–?: Fisker Hans Jørgen Ipsen
Marker.

....

?–1885: Snedker Ludvig Mikael Peter
Lund.

1885: Peter Clausen Kofoed.

1885–1889: Arbejdsmand, husmand
Andreas Olsen, i 1888 efterfulgt af
enken, Emma Olsen, f. Nielsen.

1889–1893: Fisker Jørgen Peter Hansen,
g.m. ovennævnte Emma Olsen.

1893–læst 1944: Mathias Hansinius Folk-
mann.

læst 1944: Segine Margrethe Folkmann.
læst 1944–læst 1972: Stenhugger Ludvig
Johannes Kristian Folkmann.

læst 1972: Sigfred Mathias Folkmann,
Åge Sinius Folkmann, Edith Folk-
mann Jensen, Arne Folkmann Ipsen
og Helge Folkmann Ipsen.

læst 1972–d.d.: Carl Frederiksen og Inga
Holm Frederiksen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i fem fag med heltag, beklædt med rødlige falstagsten af cement; mod nord er en grundmuret tilbygning. Huset benyttes som feriebolig.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel og består af stolper med gennemtappede bjælker, fastholdt dels med én, dels med to tværkiler; anden bjælke fra øst er antagelig glammet og fremtræder i sydsiden med et bloklignende, men lettere tilspidset bjælkehoved. Den sydvestre hjørnestolpe er ret ny. Konstruktionen omfatter tillige løsholter samt oplængder i undertavlene; hvor løsholtsamlingerne kan spores i stolperne, ses låsning med én nagle. Sokkel og tømmer er tjæret. Tavlene er overvejende murede og står berappede og røde; på afskallede steder ses røde, hvide og blå kalklag. Lejden dækkes af en blåmalet kassegesims om skalkenderne. I sydfacaden – ud mod vejen – er vestligst en tofløjet fyldingsdør og i de øvrige fag torammede, smårudede blysprossevinduer. Døren er blå og vinduerne hvidmalede. Nordsiden dækkes delvis af en tilbygning. Begge gavle står udmurede mellem hjørnestolperne i stueetasen og med nyere sort brædebeklædning i gavltrekanten. Mod både øst og vest er et loftsvindue magen til gadesidens vinduer og i vestgavlen desuden et torammede, smårudet træsprossevindue forneden; i østgavlens sokkel er kælderindgang. Ved gavlene er opsat sorte vindskeder med dækbræt, og i tagryggen er en nyere skorsten i røde sten og med overdækning.

Bygningshistorie: Bygningen kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet, hvor den sammen med nogle få andre huse optræder på matrikelkortet fra 1816 her i fiskerlejets østre udkant. Formentlig stod huset da i tre fag, sådan som det beskrives i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 og ved udarbejdelsen af realregisteret til skøde- og pante-protokoller i 1863. Før ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1883 var der tilbygget et fjerde fag, muligvis mod øst, hvor der nu er kælder, eftersom huset næppe oprindeligt har stået med denne indretning. Blandt andet fordi lejden i dag er dækket, er det for nærværende vanskeligt at udsige noget sikkert om retningen for udbygningen. Det gælder også for det femte fag, der dog formentlig er tilbygget mod vest, hvor det af matrikelkortet fra 1891-92 ses, at der forud var sket en udvidelse af husets grundplan. Uagtet hvor de to tilbyggede fag er placeret, er der stor sandsynlighed for, at det seneste blev tilføjet i løbet af forsommeren 1885, mens ejendommen tilhørte P. Clausen Kofoed, der vides at have forestået andre byggeforetagender i fiskerlejet. I så fald vil det kunne forklare, at han i maj måned købte ejendommen for 400 kr. og i juli samme år videresolgte den for 625 kr. Højest tænkeligt blev bygningen samtidig gennemgribende istandsat, blandt andet ved udmuring af stør-

Fig. 51. Hans Thygesensvej 32 er formentlig opført i 1926 og således jævngammelt med nr. 26, jævnfør fig. 48. Den astrappede hovedgesims er i grundmurshusene fra begyndelsen af århundredet normalt ført om på gavlen og brudt lidt inde herpå, ligesom selve gavlspidsen har gesimsbånd. I de ældre grundmurede huse var der vanligvis kun gesims i langsiderne, sammenlign fig. 44, 52 og 84.

steparten af de hidtil klinede tav. I hvert fald ses såvel denne forbedring som udbygningen fra fire til fem fag at være sket mellem ovennævnte forsikring fra 1883 og den følgende vurdering i 1887, hvor forsikringssummen samtidig blev forhøjet fra 300 til 1.000 kr. Udskiftningen af stråtaget med de nuværende cementsten er sket, mens Mathias Folkmann havde stedet, formentlig omkring 1920. I senere tid er skorstenen og gavlenes bræddebeklædning fornyet, og ligeså er døren af nyere dato. Tilbygningen ved nordsiden, der tidligere har fungeret som vindfang, er ombygget og udvidet mod vest i 1981.

Hans Thygesensvej 32, matr.nr. 60f.

Ejere:

Grunden blev i 1926 udskilt fra matr.nr. 60, tilhørende gårdejer Carl Hjorth, Listedgaard, men afhændedes først i 1927. 1927–læst 1941: Fiskehandler Jens Christian Haagensen.
læst 1941: Johanne Margrethe Haagensen.
læst 1941–læst 1946: Anthon Haagensen Skovgaard.
læst 1946–læst 1947: Oluf Peter Hansen.
læst 1947–d.d.: Fisker Ernst Peter Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fire grundmurede fag med heltag med rødlig falstagsten af cement.

Over den pudsede rødmaledede sokkel står bygningen med pudset, gulmalet murværk med hvid, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for spinklere gesimsbånd langs tagflugten. Nordfacaden har fire dannebrogsvinduer og derunder fire torammede kældervinduer med én rude i hver ramme. Ved østgavlen fører en sideløbstrappe op til en tofløjet fyldingsdør med sprossedelt overvindue; i en lille tilbygning syd herfor er nedgang til kælderen med en revledør. I den vestre undergavl er et treleddet vindue af dannebrogstypen. I begge gavltrekanter er to torammede vinduer med seks ruder i hver ramme. Bagsiden fremtræder som nordfacaden; i vest er en mindre tilbygning med indgang. I tagryggen ses en skorsten i blank mur af røde sten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: I marts 1927 fik fiskehandler Jens Chr. Haagensen skøde på matr.nr. 60f og 116e, som i 1926 var blevet udstykket fra matr.nr. 60a og 116 a, tilhørende gårdejer Carl Hjorth, Listedgaard. I skødet bemærkes, at køberen allerede har overtaget og bebygget ejendommen, og Jens Chr. Haagensen havde da også i september 1926 ladet sit hus forsikre. Bygningens ydre er ikke ændret siden opførelsen. Tilbygningen på bagsiden er opført samtidig med hovedhuset og indrettet som vaskehus.

I 1970 er matr.nr. 116e afstået til offentlig vej.

Hans Thygesensvej 36,
matr.nr. 60d. Listedhuset.*Ejere:*

Grunden er i 1917 udstykket fra matr.nr. 60, tilhørende gårdejer Emil Funch, Listedgaard.

1917–læst 1974: Andelselskabet Listed Forsamlingshus.

læst 1974–d.d.: Listed Ungdoms- og Idrætsforening.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret øst-vestvendt bygning i fem fag med heltag med rødlige cementtagsten.

Soklen er pudset og malet rødbrun. Derover står murværket vandskuret og gult med hvid, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for spinklere gesimsbånd. Nordfacaden – ud til gaden – har fem helrudedede termovinduer; det midterste fag omgives af lisener, og i soklen herunder er spor efter en tidligere dobbeltløbstrappe. I øst er et torammet kældervindue med én rude i hver ramme. Den østre undergavl har en helrudet vinduesramme, mindre end de ovenfor beskrevne i facaden, samt to små tophængte vinduesrammer; på gavlen sidder en række kakler, der angiver bygningens navn: LISTEDHUSET. I denne gavl er endvidere nedgang til kælderen. Den vestre undergavl er uden åbninger. Hver gavltrekant har to helrudedede vinduer. Bagsiden er dækket af en nyere udbygning i gasbeton med eternittag; heri et stort vinduesparti kombineret med en indgangsdør. I tagryggen er en gul skorsten med sokkel og rødmalet udkrægning.

Bygningshistorie: I oktober 1917 fik andelselskabet Listed Forsamlingshus skøde på matr.nr. 60d og 116b, udstykket fra henholdsvis matr.nr. 60 og 116, tilhørende gårdejer Emil Funch, Listedgaard. På grunden, der ikke tidligere havde været bebygget, havde man allerede da opført forsamlingshuset, som i september samme år var blevet indtegnet i Østifternes Brandforsikring. Bygningen betegnes da som nybygget og er formentlig opført i løbet af sommeren. Indretningen omfattede en større og en mindre sal samt en forstue. Der var indgang til bygningen i nordfacadens midterfag; herom vidner stadig lisenerne, der flankerede indgangspartiet, samt sporene i soklen efter en dobbeltløbstrappe.

Efter at Listed Ungdoms- og Idrætsforening overtog bygningen blev denne ombygget. Der opførtes en tilbygning på bagsiden, hvorigennem adgangen til bygningen nu finder sted, og der isattes nye termovinduer. I forbindelse med ombygningen sløjfedes en dør i østgavlen; hovedindgangen i nord var blevet nedlagt tidligere.

Hans Thygesensvej 40,
matr.nr. 1. Den gamle skole.*Ejere:*

Grunden udgjorde efter alt at dømme førhen en del af Listed Frihed.

ca. 1880–1889: Formand A. P. Hansen (efterfulgt af arvinger), Hans Nielsen, Otto Junius Nielsen, Hans Christian Nielsen, Martin Christian Jensen, Imed Anthonius Hermansen, Anders Jensen Pedersen, Herman Mathias Hermansen, Hans Junius Hermansen, Jacob Jensens enke, Karen Kirstine, f. Jensen, Ludvig Peter Jensen, Anthon Peter Nielsen, Anders Peter Nielsen, Peter Clausen Kofoed, Jens Christian Skou, Niels Peter Mikkelsen, Hans Larsen – alle bosiddende i Listed – samt kaptajn P. Mogensens af Rønne, efterfulgt af enken, Benditte Elisabeth Mogensens. (De anførte personer stod som ejere ved afhændelsen i 1889).

1889–læst 1965: Sct. Ibs Sogns Kommune.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bygning, beliggende ud til gaden, i grundmur med heltag beklædt med cementsten. Hovedhuset er inddelt i ti fag, og ved vestenden er en smallere tilbygning, hvorudover taget dog fortsætter i fuld dimension. På tilbygningen er indmuret en granitplade med inskriptionen »18 AUGUST 1881«.

Bygningens granitsokkel er pudset og sort, og murværket ovenover står vandskuret og rødmalet med sortmalet hovedgesims med bloktandsnit. Samtlige fag til gaden er forsynet med hvidmalede dannebrogsvinduer med tværsporse i underrammerne, indsat i åbninger med fladbuede stik; i sjette fag fra øst har tidligere været indgang. Under de to østligste fag er kældervinduer. I det tilbagetrukne parti i vest er til samme side en tofløjet fyldingsdør, og i gavlen herved to torammede, smårudedede vinduer i stueetagen og i gavltreanten en altan med jerngitter, indrettet oven på tilbygningen. I den østre gavltrekant er en dør med rude, som fører ud til en mindre balkon under tagudhængen; endvidere tre sprossede vinduer, hvoraf det ene i gavlspidsen. I undergavlen sammesteds er dels en nyere, tofløjet dør med sprosseruder, dels en halvdør med staldvindue i øverste fløj og endelig et nordstillet vindfang med nedgang til kælderen. Bygningens bagside fremtræder som facaden, og her er en indgang med énfløjet plankedør med overvindue i femte fag fra øst; i tilbygningen mod vest er yderligere en indgang med dør med fast sideparti. Taget, der har stort udhæng ved gavlene og afsluttes med kraftige vindskeder, kronet med udskårne husbrande, er forsynet med to ovenlysvinduer mod nord og tre mod syd. I tagryggen er en sortmalet skorsten.

Fig. 52 og 53. Den tidligere skolebygning er opført i 1881 og stod oprindeligt i syv fag med midtstillet indgang. Øverst ses bygningen, som den endnu stod i 1967, nogle få år efter at funktionen som skole var ophørt. Nederst et fotografi fra 1974, hvor huset var under ombygning. Taget fik i denne forbindelse stort gavlhæng og blev omlagt med cementsten i stedet for de oprindelige tegl, og den tidligere hovedindgang blev erstattet af et vindue.

læst 1965–læst 1969: Bent Erik Jensen.
læst 1969–d.d.: Svend Valentini.

Bygningshistorie: Bygningen er opført som skole og lærerbolig og antagelig indviet den 18. august 1881, som anført på ovennævnte inskriptionsplade. Grunden var skænket af beboerne i Listed, og ved afhændelsen til kommunen i 1889 stod 18 navngivne personer som ejere af bygningen.

Ved stedets indtegnning i brandforsikringen i 1882 stod bygningen i syv fag med tegltag, og efter alt at dømme var den opført med en midtstillet indgang i facaden, på hver side omgivet af tre vinduesfag; indgangen ses endnu på det gengivne fotografi, fig. 52. I forbindelse med afhændelsen til kommunen forelå der en aftale om, at de hidtidige ejere skulle forestå tilbygningen af et ottende fag i vest, hvortil kommunen dog leverede materialerne. Faget skulle opføres i stil med det stående hus og stå færdigt før påbegyndelsen af efterårsskolegangen 1890. Ved nyvurderingen i fjerde kvartal nævnte år regnes bygningen da også i otte fag, og før 1901 var der yderligere tilbygget to fag til lærerboligen i østenden, og hovedhuset havde således fået sin nuværende udstrækning. Endelig opførtes forstuen ved vestgavlen inden for den følgende snes år. Bygningens funktion som skole ophørte i 1963.

Som det fremgår af omstående fotografi er bygningens oprindelige karakter noget forflygtiget ved de senere års byggearbejder, hvor tagetagen har fået en parcelhuslignende udformning med gavlaltaner, og hvor tegltaget er udskiftet med de nuværende cementsten; på vindskederne er siden opsat husbrande. Ombygningerne har i øvrigt blandt andet medført nedlæggelsen af det oprindelige indlagte indgangsparti i hovedhusets facade og ligeledes er inskriptionspladen i denne forbindelse flyttet fra hovedhusets hosliggende gavl til den nuværende placering på tilbygningen i vest.

Syd for hovedhuset opførtes samtidig med dette en nord-sydvendt bygning i grundmur med tegltag, indrettet til privet (latriner), senere tillige som vaskehus.

Hans Thygesensvej 42,
matr.nr. 2.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Listed Frihed.

1892–1905: Søstre Ottoline Margrethe Jensen og Augusta Martine Jensen.

1905–1912: Skomager Hans Daniel Johansen.

1912–1914: Partikulier Niels Peter Kofoed og dennes søster, Marie Kirstine Nielsen.

1914: Ovennævntes arvinger.

1914–læst 1964: Stenhugger Karl Absalon Madsen.

læst 1964: Ida Kristine Cecilie Madsen.

læst 1964–læst 1971: Erik Mattson.

læst 1971–læst 1973: Thor Toft Andersen.

læst 1973–læst 1978: Knud Aage Munch.

læst 1978–1981: Bente Nordbirk og Finn Kofoed.

1981: Annette Larsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i fire fag med teglhængt heltag.

Stolpetømmeret er rejst på en kampestenssyld, og det gennemtappede bjælkelag fastholdes med tværkiler, to i hver samling. Bygningen står uden synligt fyldtømmer, men har rimeligvis indvendige sidebånd. Sokkel og tømmer er tjæret, de murede tavler står vandskurede og hvidmalede. Mellem lejd og tag er lukket med mursten. Der er indgang fra gaden i det østre yderfag, og heri sidder en nyere plankedør med fast sidestykke og overvindue; foran døren er en firetrinstrappe i granit. I de øvrige fag til denne side er torammede, tværsprossede vinduer. Både dør og vinduer er malet bordeaux-røde. I bagsiden er to lignende vinduer i midterfagene, mens yderfagene er forsynet med døre, en plankedør i øst og en fransk dør i vest. Begge gavle står grundmurede til tagryggen, og ved hjørnestolperne er opsat vandrette knægte under udkragningen ved den opskalkede tagfod. Gavlenes murbehandling og farveholdning svarer til tavlenes. I vestgavlen er et nyere, smårudet blysprossevindue i såvel lofts- som stueetage. Østgavlen har et torammet, tværsprosset vindue foroven og et tilsvarende, tærammet forned. I tagryggen en vandskuret, gul skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Da søstre Ottoline Margrethe og Augusta Martine Jensen i marts 1892 fik skøde på grunden, der var udskilt fra Listed Frihed og blev overdraget dem af formanden, Peter Theodor Hansen, forlød der heri, at »køberinderne« for længst havde taget grundstykket i besiddelse og opført et beboelseshus derpå. Huset ses også indtegnet på matrikelkortet fra 1891-92, men da må det have stået nyopført, eftersom de to søstre ikke optræder i folketællingen fra 1890. Udtrykket »for længst«

Fig. 54. Hans Thygesensvej 42, set fra nord. De tre vestre fag er opført for søstrene Ottoline og Augusta Jensen omkring 1890, og østfaget er tilbygget inden for den følgende snes år.

skal således tages med noget forbehold. Bygningen blev da også først indtegnet i brandforsikringen i 1. kvartal 1892, og heraf fremgår det i øvrigt, at huset oprindeligt kun stod i tre fag – men med murede tavle og gavle samt tegltag, som det står i dag. Det østre fag, der ses at være tilbygget, er opført før huset blev omvurderet i 1909, vel for søstrenes efterfølger, skomager Hans Daniel Johansen, der overtog ejendommen i 1905.

Bygningen står som en typisk repræsentant for det sene bindingsværksbyggeri i fiskerlejet og har rimeligvis tidligere haft en tofløjet fyldingsdør i indgangen fra gaden.

Hans Thygesensvej 44, matr.nr. 4.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Listed Frihed.

1875–1880: Sømmand Lars Jensen Holm.

1880–1881: Formand Anders Peter Hansen og Peter Clausen Kofoed.

1881–1900: Snedker, sømand Ludvig Mikael Peter Lund.

1900–1904: Skomager Sinius Johannes Peter Hansen.

1904–læst 1966: Smed Christian Peter Madsen, efterfulgt af arvingerne.

læst 1966–læst 1977: Carl Bernhard Hansen.

læst 1977–d.d.: Inge Kirstine Hansen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fire fag bindingsværk med heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Ved sydsidens vestende er en grundmuret halvtagsbygning, der skyder sig frem foran gavlplanet. Bygningen ligger tilbagetrukket på grunden.

Bindingsværket er rejst på en pudset granitsoffel og består af stolper med gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler; fyldtømmer forekommer ikke, men i stolperne er spor fra tidligere løsholtsamlinger, hver låst med én nagle. I lejden er spor efter Vorbordnagler. Soklen er sort, tømmeret brunt, og de udmurede vægpartier står vandkurede og hvidmalede. I nordfacaden mod haven er isat fire nyere, lakerede vinduer med store ruder og ventilationsramme øverst i karmen. Gavlene, der står murede til tagryggen, er vandkurede og hvide som tavlene. Der er indgang i vestgavlen med en nyere tofløjet fyldingsdør med ruder. Foran døren er en trappe med to granittrin og over samme en akrylbaldakin. I gavltrekanten sammesteds er et enkeltrammet vindue med stor rude, der modsvarer et tilsvarende vindue i østgavlen; i sidstnævnte gavls ses desuden spor efter en tidligere midtstillet indgang. Bagsidens tre østre fag er forsynet med torammede, tværsprossede vinduer, mens vestfaget er dækket af ovennævnte tilbygning med indgange. Hovedhuset, der står uden skorsten, har mod nord en tagkvist med treleddet, usprosset vindue og bræddebeklædning i gavltrekanten, og i den søndre tagflade er et ovenlysvindue.

Bygningshistorie: Af et byggebrev fra oktober måned 1875 fremgår det, at Peter Clausen Kofoed – med underhavende folk – i sommerens løb havde opført et bindingsværkshus i fire fag med stråtag samt fornødne vinduer og døre m.m. og »i det hele taget af gode materialer« efter akkord med sømand Lars Jensen Holm. Formelt overtog Lars Jensen Holm først grundstykket, der var udskilt fra Listed Frihed, ved skøde, udstedt af formanden, Anders Peter Hansen, samme dag, som ovennævnte bygge-

HANS THYGESENSVEJ

Fig. 55. Hans Thygesensvej 44 er bygget i 1875 og har oprindeligt haft synligt fyldtømmer og stået stråtaget. Som det ses på billedet, er dør og vinduer fornyede i senere tid.

brev er dateret. Ved ejendommens indtegning i brandforsikringen i tredje kvartal 1875 beskrives byggemåden, som den fremgår af byggebrevet; tavlenes beskaffenhed omtales ikke. Før den følgende vurdering i 1932 var stråtaget blevet udskiftet med de nuværende cementsten. Bygningens fremtræden er yderligere ændret ved fjernelsen af fyldtømmer og isætning af ny dør og nye vinduer, ligesom tagkvisten er en senere tilføjelse.

Tilbygningen ved sydsiden er opført som vaskehus i 1/2-stens mur med tjærepaptag i 1950.

Fig. 56. Kirkevej 2, nordfacaden. Bygningen er formentlig opført omkring midten af 1870'erne og er således jævn gammel med Hans Thygesensvej 44, der ses på fotografiet ovenfor. Nærværende bygning er dog opført med tegltag og har i alt væsentligt beholdt sin oprindelige karakter.

KIRKEVEJ

Kirkevej 2,
matr.nr. 22.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Listed Frihed.

1873–1881: Fisker Martin Christensen Bek.

1881–1891: Jeppe Hansen Marker, efterfulgt af dennes bo.

1891–læst 1927: Fisker Michael Christian Juul, efterfulgt af Karen Dorthea Juul, f. Frederiksen.

læst 1927–d.d.: Alfred Bernhard Hansen, efterfulgt af fru Marie Hansen.

Bygningsbeskrivelse: Fem fag langt beboelseshus i bindingsværk med teglhængt heltag, beliggende med østgavlen til Kirkevej og nordfacaden til Hans Thygesensvej. Ved bagsiden er en halvtagstilbygning langs Kirkevej.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel og omfatter stolper med gennemtappede bjælker, fastholdt med to tværkiler, samt løsholter og oplængder; løsholtsamlingerne er i facaden mod nord låst med to nagler i de indtappede stolpesamlinger, men i bagsiden kun med én nagle. I øvrigt er der i facadens vestre hjørnestolpe naglehuller i stolpen, som kunne tyde på, at huset førhen har været længere, men samme forhold ses ikke i bagsiden, og det har næppe været tilfældet. Tømmeret er grønmalet og soklen tjæret. De udmurede tavler står vandskurede og hvidmalede. På lejden er oplagt tagstenslukning op mod tagets underside. Begge gavle står grundmurede med trappet udkrøgning ved den opskalkede tagfod og har samme murbehandling og farve som tavlene.

I nordfacadens midterste fag er en oprindelig indgang med midtstillet, tofløjet grøn- og hvidmalet fyldingsdør og tilhørende grønmalet vinterdør samt et lavt sprossedelt vindue over dørholten; foran indgangen er en murkranset terrasse med nordvendt trappeløb ned i haven. I de omgivende fag er torammede, tværsprossede vinduer, ligeledes midtstillede, med grønmalede karme og hvide rammer. I faget vest for indgangen er en kældernedgang med skråtstillede lemme. Mod gården er i vest tre fag vinduer som de omtalte; østligst dækkes bagsiden af ovennævnte tilbygning, hvori der er indgang fra såvel gård- som gadeside. Hovedhusets gavle er i loftsetagen forsynede med et vindue som de omtalte, og i øst er to tilsvarende vinduer i stueetagen – alle indsat i åbninger med fladbuede stik – samt et mindre kældervindue i soklen. I tagryggen en nyere skorsten i rød, blank mur med lille udkrøgning og overdækning.

Bygningshistorie: I et skøde fra 1881, udstedt af Anders Peter Hansen i dennes egenskab af formand for fiskerlejet, forlyder det, at samme i år 1873 havde overladt fisker Martin Christensen Bek en byggeplads eller et grundstykke af Listed Frihed, beliggende øst i lejet, syd for vejen til Svaneke og vest for kirkevejen. Ved skødets udstedelse var pladsen »for længe siden« taget i besiddelse og bebygget af køber, som i øvrigt som vederlag havde overladt Listed Fiskerleje en ham tilhørende plads ved havnen.

Rimeligvis er stedet bebygget i eller kort efter 1873, men ejendommen indtegnes først i brandforsikringen i 1890. De herved anførte oplysninger om byggemåden må dog antages at være udtryk for husets oprindelige skikkelse, og det stod da som i dag i fem fag bindingsværk med murede tavler og tegltag; kun den ene gavle beskrives da som muret, den anden havde bræddebeklædning i gavltrekanten og er først ombygget i dette århundrede.

Samtidig med hovedhuset forsikredes et fritliggende nord-sydvendt ladehus i tre fag bindingsværk med sand- og kampestensvægge samt stråtag, indrettet til kostald. Bygningen anvendtes senere som hønse- og materialhus og blev i dette århundredes anden fjerdedel erstattet af det nuværende grundmurede vaskehus.

MOR MARKERS GÆNGE

Mor Markers Gænge 1, matr.nr. 88.

Ejere:

?(o. 1826)–(læst 1838)?: Fisker Jens Ipsen Kok.

....

?(1847)–1854: Lars Hansen.

1854–1879: Arbejdsmand Rasmus Jørgensen.

Fig. 57. På Valdemar Myhre-billedet fra ca. 1910 ses de to bindingsværksbygninger (t.v. Mosedalsvej 18 og t.h. Mor Markers Gænge 3) fra tiden op mod midten af forrige århundrede med stråtagene i behold og med de karakteristiske knejsende husbrande samt et par rækker tegl ved tagfoden; begge har siden fået cementstenstag. I forgrunden et af de mange røgerier, der blev anlagt i årtierne omkring århundredskiftet; indbyggede skorstone kendes også andetsteds fra, sammenlign fig. 1 og 11. Med i billedet hørte også hestekøretøj – og hjulspor i grusvejen ...

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i fire fag med strå-tækt heltag; ved vestgavlen en grundmuret tilbygning med altan. Bygningen benyttes som fritidshus.

Bindingsværket er rejst på en stedvis ret høj, kraftigt udragende sokkel, antagelig af granit med støbt skal, og består af stolper med gennemtappet bjælkelag, løsholter og oplængder. Hvor løsholtsamlinger kan spores i stolperne, ses låsning med to nagler. Sokkel og tømmer er tjæret, og de dels klinede, dels murede tavler er blåkalkede i nord og øst, men står hvide i syd og vest. I nordfacaden er to énrammede blysprossvinduer og to større, helrudede vinduer, det ene af sidstnævnte er indsat i en oprindelig døråbning i vestfaget, hvor dørhammer og -stolper – med stabler – er bevaret fra en midtstillet indgang med énfløjet dør. I sydsiden er en nyere revlehalvdør i andet fag fra vest, i et ligeledes oprindeligt indgangsfag med bevaret dørhammer, hvorover der er et lille vindue. I de øvrige fag til denne side er torammede vinduer, oprindeligt blysprossede, men i dag med enkelte usprossede rammer; i øvrigt ses det, at sydsidens tavler tidligere har været blåkalkede. Gavltrekanter mod øst har sortmalet notspær og brædebeklædning samt vandbræt; heri er et torammet, firrudet vindue. I undergavlen sammesteds er et helrudet vindue. Vestgavlen er delvis dækket af ovennævnte tilbygning med påbygget altan i betonmur. Gavltrekanter er beklædt med tjærepap og forsynet med en nyere tofløjet

Fig. 58. Mor Markers Gænge 1, her set fra nord, står i hovedtræk som et velbevaret udtryk for byggeskikken omkring midten af forrige århundrede. Bygningen har endnu stråtag og husbrande i behold, men tagkvisten er et nyere indslag, ligesom et par helrudedede vinduer – heraf ét i et tidligere dørfag – har indtaget pladsen ved siden af de traditionelle, énrammede blysporsevinduer. Bemærk det fine gærde.

1879–1896: Karoline Kirstine Jørgensen (senere omtalt som enke efter fisker Jens Christian Bek (Bech) og i 1896 g.m. Peter Christian Sunesen) og Jens Julius Jørgensen, ovennævntes børn, ejer hver halvdelen.

1896–læst 1935: Ovennævnte Jens Julius Jørgensen, efterfulgt af enken, Hansine Kristine Jørgensen, og siden af deres arvinger.

læst 1935–læst 1965: Kunstmaler Poul Høm, efterfulgt af Kirsten Mariane Høm.

læst 1965–d.d.: Keramiker Mette Susanne Brieghel Høm.

dør, med store ruder, ud til altanen. Ved begge gavle er opsat vindsceder, der øverst krones af fine husbrande med svungne sidestykker. I den nordre tagflade er en stråtagkvist med halvrunder, torammede vindue og i tagryggen en skorsten med sokkel, udkrægning og rør; ved sokkelfoden er skotbrædder.

Nordvest for huset står et fint sand- og kampestensgærde i skellet.

Bygningshistorie: Da Lars Hansen i 1854 lod udfærdige skøde i forbindelse med salg af ejendommen til Rasmus Jørgensen, forlød det heri, at handelen omfattede »... det mig hidtil tilhørende og af mig af nyt opbyggede Hus, stort fire Fag ... med Have og Plads.« Købesummen var 200 rdlr. Det præcise opførelsesår lader sig ikke fastlægge ud fra arkivalierne, men af Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 fremgår det, at Jens Ipsen Kok var ejer af ejendommen, der da var bebygget med et trefagshus – samme bebyggelse som ses indtegnet på grund No. 32a på matrikelkortet fra 1816, jævnfør bogens omslag. Eftersom nævnte trefagshus, der var sammenbygget med nabohuset i vest, i en taksationsforretning til brandforsikringen i 1847 optræder som ladehus under naboejendommen – Mor Markers Gænge 3, se denne – kan opførelsestidspunktet for det eksisterende beboelseshus indkredses til den mellemliggende periode. Efter folketællingerne at dømme var Lars Hansen tilflyttet stedet mellem 1840 og 1845, og rimeligvis har han bygget det nye hus i forbindelse med overtagelsen.

Da nærværende hus i 1857 indtegnedes i brandforsikringen, omtaltes det også som »næsten nyt« og i øvrigt som »opført af middelgode materialer«. Firfagshuset stod da med klinede tavler i bindingsværket, bræddebelædte gavltrekanter og stråtag, og det var forsynet med to yderdøre, hvis placering stadig fremgår tydeligt – jævnfør beskrivelsen, og seks vinduer, tre torammede og tre énrammede. De bevarede blysporsevinduer i nord

og syd må således antages at være oprindelige, eller i det mindste udtryk for den oprindelige fordeling. Traditionen med at isætte små vinduer i husenes nordside ud mod havet ses endnu håndhævet i andre af fiskerlejets huse, eksempelvis i Strandstien 7, 36, 38 og 40, om end der her er tale om nyere vinduer. Ligeledes fremgår det af taksationen fra 1857, at huset var opført med én skorsten og havde fem indvendige døre, bræddeloft overalt og bræddegulv i to fag.

Trods udmuringen af en del af tavlene, isætning af de omtalte helrude-vinduer og forandring ved vestgavlen står huset som helhed som et velbevaret udtryk for den lokale byggeskik o. 1850.

Mor Markers Gænge 3, matr.nr. 86a, 87.

Ejere:

Matr.nr. 86a:

?(o. 1826)–1836: Fisker Peder Pedersen.

1836–1875: Kvasefører og fisker Niels Peter Andersen, 1865 efterfulgt af enken, Ane Kirstine, f. Nielsen. (I denne ejers første tid overtoges et stykke af naboparcellen, nuværende matr.nr. 88, Mor Markers Gænge 1, med derpå stående hus).

1875–1918: Avlsbruger, fiskehandler Anton Peter Nielsen, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Bodil Kirstine Sophie, f. Tranberg.

1918–læst 1927: Fiskehandler Nelius Jørgen Nielsen, ovennævntes søn.

læst 1927: Ovennævntes arvinger.

læst 1927–1981: Avlsbruger Herluf Rasmus Sunesen, efterfulgt af arvinger.

1981: Peter Mikkelsen.

Matr.nr. 87:

Denne ejendom behandles ikke, da bebyggelsen i dag er nedrevet; dog kan det anføres, at stedet ses bebygget på matrikelkortet fra 1816 (grund No. 32b), og at huset i de skriftlige kilder optræder som en trefagsbygning.

?(o. 1826)–1851: Fisker Jeppe Jensen Koch (Kok), efterfulgt af enken, Karen Kirstine Larsdatter.

1851–1910: Elisabeth Kirstine Jensen, ovennævntes datter, i 1866 g.m. arbejdsmand Hans Christian Gregersen, fra 1892 enkemand.

1910–1915: Ibsker Kommune.

Herefter samme ejer som matr.nr. 86a. På grunden stod ved overtagelsen kun »resterne af derpå forhen værende bygninger«.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen er bebygget med en lang øst-vestvendt bygning, i vest indrettet til beboelse – med hodde i nord – og i øst som ladehus; ved bygningens østende ligger mod nord en stor tværbygning. Desuden ligger i grundens vestskel, syd for ovennævnte, en nord-syd-vendt bygning med tilbygning langs østsiden.

Stuehuset, der udgør de otte vestre fag af den lange øst-vestvendte bygning, står i bindingsværk med jævn fagrytme og heltag, beklædt med falstagsten i cement. Stolperne er rejst på en nu pudset syld og har gennemtappet bjælkelag, fastholdt med dels én dels to kiler; anden bjælke fra vest er hævet. I konstruktionen indgår desuden indtappede løsholter, låst i stolperne med én nagle, samt oplængder – i sydsiden mod gården kun i undertavlene, men i den frie vestgavl og i de to vestre fag i nordsiden tillige i overtavlene. De øvrige fag mod nord fremtræder som en hodde og har kun stolpetømmer. I sydsiden ses lejden at være øget ved de to vestre fag, og mellem lejd og tag er i syd lukket med tegl, i nord med lersten. De dels murede, dels klinede tavler er berappede og hvidkalkede, sokkel og tømmer står rødmalet. I øvrigt bærer sydsidens to østligste fag præg af ombygning: det syvende fag fra vest synes tidligere at have været bredere, gående til en stolpe i nuværende ottende fag; selve stolpen er fjernet eller flyttet, men i ottende fags overtavl ses det »fritsvævende« bjælkehoved. Der er indgang i sydsidens tredie fag fra vest med en midtstillet, tofløjet fyldingsdør med overvindue; i de omgivende stolper ses nagler fra dørhammeren over en tidligere, lavere dør. Desuden er der en indgang med sidestillet revlehalvdør med overvindue i beboelsens østlige fag; i samme fag er øst for døren et énrammet, smårudet blysprossevindue. I de øvrige fag ind mod gården er torammede blysprossevinduer med vandnæser på underkarmene, placeret parvis op til anden, femte og syvende stolpe fra vest og hvilende på løsholterne. I nordsiden er et énrammet, sidestillet blysprossevindue i andet fag fra vest, og i hodden to énrammede og tre torammede, midtstillede vinduer, ligeledes med blysprosser; nordsidens østligste fag dækkes af nedenfor behandlede tværbygning. Døre og vinduer er rødmaledede. Vestgavlen har foroven notspær og bræddebeklædning med vandbræt og er forsynet med et torammet, seksrudet vindue med tværbånd i bly samt i gavlspidsen en lille rude og nederst i bræddebeklædningen en lem; i soklen sammesteds er to små kældervinduer. Ved tagudhænget er opsat vindskeder med dækbræt, der er hvidkalket som bræddebeklædningen. I tagryggen en skorsten med sokkel og udkrægning.

Ladehuset, der ligger i forlængelse af stuehuset mod øst, er i ca. 3½ fag og står med skalmur i klinkerbeton og hvidkalket. Taget flugter med stuehusets tag og er som dette beklædt med falstagsten i cement. Ved overgangen mellem stue- og ladehus ses i loftsrummet et gammelt kroget tagspær med støjlehuller fra tidligere lerklining.

Den store *stald- og ladebygning mod nord*, beliggende vinkelret på ovennævnte bebyggelses østende, er i bindingsværk med fyldtømmer i vestsiden og vestre halvdel af undergavlen, resten er i grundmur. Det knække-

Fig. 59. Mor Markers Gænge 3, set fra syd-vest – sammenlign fig. 57. Beboelseshuset i nord fik cementstenstag i 1920, og efter sigende ophørte røgerivirksomheden på ejendommen i 1922, hvorefter bygningen i forgrunden indrettedes til svinehus.

de heltag er næsten fladt foroven. Bygningen står hvidkalket, også bindingsværkspartierne, og er forsynet med diverse staldvinduer og lemme samt, østligst i gavlen, en revledør.

Den nord-sydvendte bygning syd for beboelsen står i fire regelmæssige bindingsværksfag og med teglhængt heltag. Tømmerkonstruktionen består af stolper med gennemtappet bjækelag, indtappede løsholter – låst i stolpesamlingerne med én nagle – og oplængder i såvel over- som undertavl. Tavlene er murede og berappede, og farveholdningen svarer til stuehusets. I vestsiden er fire staldvinduer. Østsiden dækkes af en grundmuret halvtagsstilbygning med eternittag. Sydgavlen, mod Mosedalsvej, står udmuret mellem hjørnestolperne og med hvidkalket bræddebeklædning og notspær i gavltrekanten; i undergavlen er et staldvindue. Ved nordgavlen er en bræddetilbygning med tjærepaptag. Nordgavlen har hvidkalkede, sydgavlen rødmaledede vindsceder.

Bygningshistorie: Fra et beskedent beboelseshus, der ses markeret på matrikelkortet fra 1816, er ejendommens bebyggelse gradvis tiltaget op mod vor tid. Blandt andet i forbindelse med udvidet avlsbrug og som følge af røgerivirksomheden i årtierne omkring århundredskiftet.

Den overvejende del af stuehuset, de seks østligste fag, er efter alt at dømme opført mellem 1816 og 1833. På matrikelkortet fra førstnævnte år – jævnfør bogens omslag – ses på grund No. 33 ovennævnte hus, antagelig i tre fag, mens bebyggelsen ved udarbejdelsen af Herredsfogedens Husfortegnelse i 1833 stod i seks fag. Bygningens nuværende regelrette fremtræden peger også på et opførelsestidspunkt i 1800-tallets første halvdel; dog synes der at indgå enkelte elementer af det ældre hus i den stående bygning, jævnfør beskrivelsen af stuehusets to østligste fag. Sandsynligvis var om- og udbygningen iværksat af fisker Peder Pedersen, der i henhold til folketællingen fra 1834 da var 52 år og således meget vel kan

have haft ejendommen i 1816; først i Sogneprotokollen fra o. 1826 foreligger der sikre vidnesbyrd om ejerforholdet.

Da kvasefører og fisker Niels Peter Andersen i 1836 erhvervede ejendommen på dødsboauktion, stod bygningen ligeledes i seks fag. Samme ejer havde dog allerede før ejendommens indtegning i brandforsikringen i 1847 forlænget stuehuset med de to vestligste fag, der, som ovenfor påpeget, i lejden bærer præg af at være tilbygget. Ved bemeldte taksation beskrives den nu otte fag lange beboelse som værende i bindingsværk med fyldingstømmer og klinede tavler samt stråttækt og med bræddeovergavle. Endvidere fremgår det, at bygningen var forsynet med syv torammede og to énrammede vinduer – utvivlsomt med blyprosperer – og to yderdøre; stuehusets sydfacade er således næppe nævneværdigt ændret siden da. Dog er den eksisterende hoveddør af nyere dato og højere end den tidligere dør. Indvendigt var der i 1847 bræddeloft over det hele, men endnu kun bræddegulv i fem fag, og bygningen havde én skorsten – med ildstedet – og to kakkelovne. Indretningen omtales ikke nærmere, men ved handelen i 1875 indførtes det i skødet, at Ane Kirstine Andersen betingede sig undentag i *lillestuen* eller et andet bekvemt beliggende og passende indrettet værelse – hermed hentydes formentlig også til opvarmningsmulighederne. Før den følgende vurdering i 1884 var tavlenes udmuring påbegyndt, og hodden i nord synes at være blevet opført mellem nævnte år og udarbejdelsen af det nye matrikelkort i 1891-92. Denne udbygning af stuehuset er således foretaget for Anton Peter Nielsen. Samme ejer havde antagelig indrettet loftsværelset i vestgavlen, jævnfør det gamle fotografi, fig. 57, hvor bygningen i øvrigt ses stråttækt med brandstang og et par rækker tegl ved tagskægget – en gængs udformning omkring århundredskiftet. Ved ejendommens vurdering umiddelbart efter ejerskiftet i 1918 var der bræddegulv overalt i stuehuset med undtagelse af den ene forstue, hvor gulvet var i beton. Nelius Jørgen Nielsen der da overtog ejendommen, lod cementstenstaget oplægge i 1920. Siden har stuehuset i det væsentligste stået uændret.

Ladehuset i forlængelse af stuehusets østgavl forsikredes under denne ejendom i 1847, men har førhen været et selvstændigt beboelseshus på naboejendommen. Overtagelsen af det gamle hus, der også på matrikelkortet fra 1816 ses sammenbygget med bebyggelsen på nærværende ejendom, synes at have fundet sted i begyndelsen af 1840'erne – jævnfør bygningshistorien under Mor Markers Gænge 1. Ved takseringen i 1847 blev ladehuset regnet i tre fag og stod i samme dybde (9 alen) som det tilstødende stuehus, men lidt lavere end dette, $3\frac{3}{4}$ alen mod stuehusets 4 alen. Mellem bygningerne var der da en bræddegavl, men det i beskrivelsen omtalte gamle spær heromkring vidner sandsynligvis om, at der tidligere var en lerklinet gavl mellem de to nabohuse. I 1857 forsikredes to tilkomne fag, »tilbygget i østre længe«. Tilbygningen var indrettet som *pakhus*, havde »stenvægge overalt« og var forsynet med et vindue samt to halvdøre. Til byggeriet var anvendt »særdeles godt og nyt tømmer«. I dag står hele partiet her i øst skalmuret med klinkerbeton mod gården og er i nord sammenbygget med nedennævnte tværbygning. I begyndelsen af dette århundrede omtales ladehusets indretning som ko- og svinestald, senere tillige som hestestald.

Den store *tværbygning*s bindingsværksparti er i henhold til forsikringsmaterialet de i 1857 tilkomne to fag. Tavlene har fra opførelsen været udmurede, og det oprindelige stråttækt udskiftedes mellem 1902 og 1907 med »tegl«, sandsynligvis cementsten – i forsikringsprotokollen skelnes ikke mellem disse to materialer. I 1884 omtales indretningen som stald og lade, senere som hønsehus og lade. Den grundmurede del af bygningen er opført efter 1922.

Bygningen i syd er efter alt at dømme opført som *røgeri* for fiskehandler Anton Peter Nielsen efter vurderingen i 1884, men før opmålingen til det

Fig. 60. Mor Markers Gænge 5, sydfacaden. Det lille bindingsværkshus kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet, men præges af istandsættelsesarbejderne gennem tiden.

nye matrikelkort i 1891-92. Fra opførelsen har bygningen stået med tavl af brændte sten og tegltag. På omstående fotografi fra begyndelsen af dette århundrede ses de to store skorstenspiber i den vestre tagflade; anlægget omfattede tillige en *bageovn*, hvor man ud over til familiens eget forbrug efter sigende også bagte for folk i byen. I 1902 omtales to bræddeskure ved bygningen, vel blandt andet benyttet som *gælleri*, og desuden et vestligt beliggende *salteri* med bræddewægge og paptag. I skødet fra 1918 er anført, at handelen indbefattede et træskur, beliggende på Listed fiskerlejes grund, uden nærmere angivelse af placeringen; i henhold til forsikringsarkivalierne lå den omtalte bræddebygning – benyttet til arbejde med fiskeri – på den modsatte side af Mor Markers Gænge, hvor der i dag er udmatrikuleret en parcel, tillagt nærværende ejendom. Så vidt det er oplyst, blev røgeriet nedlagt i 1920'erne i forbindelse med Herluf Sune-sens overtagelse af ejendommen. Sidstnævnte lod bygningen indrette til svinestald og opførte senere halvtagsbygningen langs østsiden.

Mor Markers Gænge 5,
matr.nr. 82.

Ejere:

?(o. 1826)–(1833)? : Ole Hansen.

.....

?/1855–1868: Sømand Henrik Henriksen, fra 1855 hans fraseparerede, senere fraskilte, hustru, Ane Kirstine Olsdatter, efterfulgt af børnene Hans P. Henriksen og Oline K. Henriksen.

1868–1877: Kirstine Elisabeth Jensen, enke efter fisker Mikkel Nielsen.

1877–1881: Sømand Otto Junius Nielsen.

1881–1885: Arbejdsmand Hans Christian Hansen Lou.

1885–1914: Husmand Anton Peter Marker (Marcher), efterfulgt af enken, Caroline Christine Marker, f. Jørgensen.

1914: Arbejdsmand Edvard Madsen, en-

Bygningsbeskrivelse: Bindingsværkshus i tre brede fag med heltag, beklædt med rødmaledede pandeplader. Bygningen benyttes som feriebolig.

Huset har lav kampestenssyld, og stolperne har en noget uensartet fremtræden og alder. Den sydvestre hjørnestolpe er tilsyneladende af nyere dato og i fyr; den tilhørende gavlbjælke er gennemtappet ligesom gavlbjælken i øst. I de to mellemste stolper er de eksisterende bjælker lagt ind i stolpernes side (glammet) og bjælkehovederne afsavede, men udlusninger afslører, at bjælkelaget også her oprindeligt har været gennemtappet. Lejden er simpelt samlet i nordsiden og har i øvrigt spor efter vordnagler i begge sider; mellem lejd og tag er lukket med brændte og soltørrede lersten. Løsholterne fastholdes i stolpesamlingerne med én nagle og sidder på deres oprindelige plads. Noget skibstømmer ses anvendt til disse tømmerstykker. Oplængder forekommer ikke i dag. I sydsidens østfag vidner nagler fra en dørholt om en tidligere indgangs placering; samme fag er uden løsholt. Her i syd er overtavlene murede og berappede og undertavlene støbte, mens nordsidens tavl alle er støbte og de to vestre fag uden løsholter. Tavlene står hvide, og tømmeret er rødmalet; på afskallede partier ses, at huset har været blåkalket som første lag kalk efter de støbte tavls isætning. Østgavlen står ligeledes i bindingsværk med dels støbte, dels murede tavl og med nyere vandret bræddebeklædning i gavltrekanten. Vestgavlen er forneden dækket af en støbt

kemand efter en søsterdatter til Caroline Christine Marker, Sine Marie Jørgensen, der var testamentarisk arving.

Herefter i en periode samhørende med Mor Markers Gænge 3, se denne.

læst 1938–læst 1952: Georg Andreas Nielsen, efterfulgt af Agnes Kathrine Nicoline Nielsen, f. Nielsen.

læst 1952–læst 1959: Knud Valdemar Jensen og Gunhild Agnete Tranberg Jensen, f. Nielsen.

læst 1959–læst 1976: Ellen Hesthoven.

læst 1976–d.d.: Johanne Birgitte Johnston.

tilbygning og har foroven bræddebeklædning som østgavlen, hvori en dør til altanen på udhusets tag. I begge gavle er rødmaledede vindskeder.

Fra syd er indgang i tilbygningen ved vestgavlen med en lamelbeklædt dør, mens der i hvert af husets tre fag er isat rødmaledede blysprossevinduer: to torammede og et énrammet. I nordfacaden er et stort nyere, énrammet og tophængt blysprossevindue. I østgavlen er øverst et nyere torammet, smårudet vindue, og i undergavlen er et énrammet blysprossevindue samt en nyere lamelbeklædt halvdør.

I tagets nordside er en lille ny kvist i træ med et torammet, smårudet vindue. Huset er uden skorsten.

Bygningshistorie: Trefagshuset har en anselig alder og ses indtegnet på grund No.42 på matrikelkortet fra 1816. Dog er huset næppe meget ældre, og mangt og meget er ændret ved bygningen i årenes løb.

Den ældste oplysning om fagantallet stammer fra 1833, hvor huset i Herredsfogedens Husfortegnelse optræder som en trefagsbygning – samme udstrækning som i dag – tilhørende Ole Hansen. Byggemåden omtales først ved indtegningen i brandforsikringen i 1868, og da stod bindingsværkshuset med stråtag. Tavlenes beskaffenhed omtales ikke på noget tidspunkt i arkivalierne, men de har utvivlsomt været klinede fra opførelsen og er muligvis blevet delvis udmuret i løbet af 1800-årene. Den afgørende forandring i væggenes fremtræden stammer dog fra udstøbningen af de fleste tavl med såkaldt Årsdale-beton (groftgranuleret som Årsdale-grus) en gang omkring århundredskiftet. Ved samme lejlighed er en del fyldtømmer – rimeligvis både løsholter og oplængder – blevet fjernet, og muligvis er andet tømmer blevet fornyet; eksempelvis tænkes her på hjørnestolpen i sydvest og de indlagte bjælker ved midterstolperne. Samtidig opførtes halvtagsbygningen ved vestgavlen. Som nævnt er det inderste farvelag på de støbte tavl blå kalk, som synes at have været en populær farve omkring århundredskiftet.

Det nuværende pladetag har formentlig afløst stråtaget noget ind i dette århundrede, og endelig hidrører gavlenes nuværende bræddebeklædning, kvisten i nord og diverse døre og vinduer samt altanen over udhuset fra byggearbejder i senere tid.

Mor Markers Gænge 7, matr.nr. 81.

Ejere:

?(o. 1826)–(1833)?: Fisker Frederik Ferdinand Nimb.

....

?(1853)–1861: Mette Margrethe, f. Kofoed, enke efter formand Nicolai Thygesen.

1861–læst 1950: Arbejdsmand Hans Jensen Marker, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken, Mathea (Mettie) Nicoline, f. Thygesen.

læst 1950: Ovennævntes arvinger.

læst 1950: Tenna Kirstine Marker samt arvingerne efter Dorthea Laursine Pedersen og Margrethe Augusta Marker.

læst 1950–læst 1971: Kioskejer Viggo Sonne.

læst 1971–d.d.: Ellen Sonne.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i fire fag med strå-tækt heltag. Bygningen benyttes som feriebolig.

Bindingsværket med fyldtømmer, der er rejst på en lav syld, står noget uregelmæssigt og omfatter dels genanvendt dels udskiftet tømmer. Bjælkelaget er tappet gennem stolperne og fastholdt med tværkiler; mod øst er bistolper. Lejden er overmalet og inddækket. Sokkel og tømmer står tjæret, de udmurede tavl er hvide. I sydsiden er en indgang med revlehalvdør og desuden to torammede og et énrammet, smårudet blysprossevindue. I nordfacaden er dels en nyere, tofløjet havedør med blyindfattede ruder og dels forskellige blysprossevinduer. Undergavlene er murede og hvide, overgavlene har sort bræddebeklædning, og der er blysprossevinduer mod både øst og vest. Ved gavlene er opsat vindskeder med karnisskåren afslutning forneden og husbrande. I den nordre tagflade er en stråtagkvist med halvrundt vindue, og i tagryggen, der er mønnet med lyngris, er en hvid skorsten.

Bygningshistorie: Da ejendommen i 1853 blev indtegnet i brandforsikringen af Nicolai Thygesens enke, blev bygningen beskrevet som værende i tre fag bindingsværk med blandingstømmer af eg og fyr og med klinede tavl, bræddebeklædte gavltrekanter og stråtag. I huset var da én yderdør, fire torammede og to énrammede vinduer og én skorsten. Endvidere bemærkes det, at huset var gammelt, men i forsvarlig stand. Såvel denne

Fig. 61. Mor Markers Gænge 7, nordfacaden. Familien Markers hus ligger endnu ude på pynten, selv om det må formodes at have fået en hård medfart under stormfloden i 1872, hvor et nabohus i vest blev skyllet bort. Husets alder lader sig ikke fastslå, men stedet var i alt fald bebygget i begyndelsen af 1800-tallet. Trods istandsættelser har huset karakteristiske træk, som stråtag og husbrænde samt blysprossevinduer, i behold.

oplysning som husets nuværende fremtræden, herunder den beskedne dybde på 4,4 meter, peger på, at det stående hus i sin kerne er identisk med den bygning, der ses indtegnet på matrikelkortet fra 1816 på grund No. 34 – jævnfør bogens omslag, og det er muligt, at det stammer tilbage fra 1700-årene, men noget sikkert kan ikke siges herom. I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnes bygningen ligeledes i tre fag, men den blev mellem ovennævnte forsikring fra 1853 og anlæggelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokoller i 1863 udbygget til fire fag. På det gamle matrikelkort er huset markeret som sammenbygget med nabohuset i vest, men ved forsikringen i 1853 angives en afstand på 18 alen hertil. Om nabohuset forlyder det i øvrigt i det omtalte realregister, at det blev bortskyllet af stormfloden i 1872, så uvejret satte sig antagelig også spor i denne bygning, der må være blevet istandsat i samme forbindelse. Heri ligger sandsynligvis en del af begrundelsen for husets sammenstykkede karakter, men andre vedligeholdelsesarbejder har også været nødvendige gennem årene, ligesom det er muligt, at der i større eller mindre udstrækning blev benyttet genbrugstømmer ved husets opførelse. Ved en nyvurdering i 1905 fremgår det, at tavlene da var udmurede, og denne forbedring stammer rimeligvis fra reparationen efter stormfloden; de murede vægpartier står i henhold til en taksation fra 1955 i 1/2-stensmur og var da indvendig blevet beklædt med isolite (isolation).

Ved sin fremtoning med bevaret bindingsværk, bræddegavle og stråtag samt vindskeder med udskårne husbrænde står huset som en typisk repræsentant for det ældre bindingsværksbyggeri i fiskerlejet. Blandingen af én- og torammede blysprossevinduer falder i tråd hermed og ligeså revledøren, mens den nye havedør og tagkvisten er udtryk for senere tiders boligstandard.

Nord for beboelsen opførtes i 1955 et materialhus med ydervægge af flækkede, kantskårne granrafter og tjærepapbeklædt halvtag. En mindre, grundmuret bygning ved hovedhusets sydvestre hjørne stammer fra slutningen af 1960'erne.

MOSEDALSVEJ

Mosedalsvej 1, matr.nr. 34a.

Fig. 62. Et kig ud ad Mosedalsvej omkring århundredskiftet. I forgrunden ses en ældre bindingsværksbygning, som blev nedrevet i midten af 1930'erne i forbindelse med vejreguleringen, og til højre i billedet Mosedalsvej 2, som da endnu udgjorde en del af en længere bygning, i traditionel udformning med stråtag og bindingsværk i undergavlen; i øvrigt var tømmeret delvis overkalket. De stående personer er, så vidt det er oplyst, Christian Hansen til venstre og Jens Chr. Johs. Jensen til højre, sidstnævnte var i en årrække ejer af Mosedalsvej 3.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fem fag med heltag, beklædt med falstagsten i cement; i vest er huset sammenbygget med Mosedalsvej 3.

På en sort, pudset sokkel står stolperækken mod nord – i svært, men ret tømmer – intakt og med gennemtappet bjælkelag, mens fyldtømmeret er fjernet; i stolperne ses spor efter tidligere løsholtsamlinger, der har været låst med en enkelt nagle. Østgavlen står ligeledes i bindingsværk for enden, og på hjønestolperne er ret store, udskårne gavlknægte. Tømmeret er sortmalet, og de udmurede tavler er berappede og rødmaledede. Under taget er lukket med sugfjælsignende brædder mellem skalkene, og i lejden er spor efter vorbordnagler. Også i sydsiden er stolperne bevaret, dog her skjult under et pudslag, men markeret uden på dette.

Der er indgang fra gadesiden i andet fag fra vest med en nyere, lamelbeklædt dør med fast siderude. De øvrige fag mod nord har hver et torammet, tværspisset vindue med hvide, pudsede indfatninger, prydet

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Mosedalsvej 3.

1859–1873: Arbejdsmand Anders Andersen.

1873–1917: Fisker Hans Peter Hansen (Ejendommen tiltrådtes først pr. 1. maj 1874).

1917–1921: Fiskehandler Hans Julius Hansen, ovennævntes søn.

1921–læst 1949: Fisker Harald Christian Pedersen.

læst 1949–læst 1976: Henry William Kristensen.

læst 1976–læst 1978: Birthe Borg Johnsen og Ingemann Nielsen.

læst 1978–d.d.: Anette Koch og fisker Henrik Anker Elleby.

af volutter i hjørnerne. Mod syd er dels torammede, sprosseløse vinduer, dels et trerammede, tværsprosset vindue og desuden en nyere halvdrør. I gavltrekkanten mod øst, der er pudset og rødmalet, fører en nyere dør med rude ud til en altan, anlagt oven på et tilstødende udhus. I gavlspejden er et lille trekantet vindue. Ved samme gavl har taget lille udhæng med vindskejer og dækbræt. I den nordre tagflade er opsat en taskekvi-
st med trerammede, tværsprosset vindue. En nyere skorsten i røde sten er placeret over den vestre del af bygningen.

Bygningshistorie: Den lange bindingsværkslænge, der tillige omfatter nuværende Mosedalsvej 3, ses indtegnet på matrikelkortet fra 1816 på grund No. 8a – sammen med en mindre bygning i nord, jævnfør bogens omslag. På dette tidspunkt havde stedet karakter af avlsbrugerejendom, og det tilhørte ved Sogneprotokollens udarbejdelse o. 1826 Ingemand Mortensens enke. Bygningens dimensioner og tømmerets beskaffenhed tyder ikke på, at bygningen var særlig gammel i 1816, men nogen nærmere datering er ikke mulig for nærværende. De markante gavlknægte i øst peger dog tilbage mod 1700-årene.

I henhold til Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 stod bygningen da i 14 fag, og da opdelingen i to halvdele fandt sted i 1859, regnedes hver halvdel i seks fag. Af skødet, som omhandler Svend Pedersens afhændelse af nærværende halvdel til arbejdsmand Anders Andersen, fremgår det, at de solgte fag var indrettet til stuehus, og at handelen tillige omfattede den have, som grænsede til huset i nord og øst, samt en del af den fælles gårdsplads og adgang til brønden på naboparcellen. Desuden havde køber frihed til uden hindring at reparere den søndre side af sit hus, både på tag og fag, når som helst. (Købet omfattede også de tre østre fag af bygningen i nord, som nu er nedrevet og derfor ikke bliver gjort til genstand for nærmere behandling. Jævnfør dog ejerfortegnelsen for matr.nr. 35 under Mosedalsvej 3).

De vekslende angivelser af bygningens længde skyldes i hvert fald delvis en afkortning i vestenden – jævnfør Mosedalsvej 3, men det kan ikke udelukkes, at reduktionen af fagantallet i nærværende bygningshalvdel fra seks til fem er sket ved en ændring inden for den givne udstrækning. I et skøde fra 1873, udfærdiget ved fisker Hans P. Hansens overtagelse, omtales huset stadig som værende i seks fag, og det stod antagelig uændret ved indtegningen i brandforsikringen to år senere, hvor det beskrives med klinede tavl og stråtag. Før den følgende taksation i 1908, hvor H.P. Hansen stadig var ejer, og hvor længden angives til fem fag, som bygningen står i dag, var tavlene blevet delvis udmurede, og stråtaget var udskiftet med cementstenene; formentlig indebar byggearbejderne fjernelse af fyldtømmeret i facaden og som nævnt muligvis en ændring af fagrytmen. Det kan dog også tænkes, at der er overflyttet et fag til nabo-
huset en gang omkring århundredskiftet. Under alle omstændigheder synes gavlknægtene her i øst at tale for, at huset ikke er afkortet i denne ende; dog er bindingsværkshuse som et byggesæt, og man kan aldrig være helt forvisset om, at der ikke er grebet ind, medmindre der foretages egentlige bygningsarkæologiske undersøgelser.

Så vidt det er mundtligt oplyst, stammer de pudsede vinduesindfatninger fra frilægningen af facaden ved nedrivning af ovennævnte bygning i nord i forbindelse med reguleringen af Mosedalsvej i 1930'erne.

I 1950'erne foretog daværende ejer, Henry Kristensen, en del forandringer på huset. Således blev indgangen fra gaden flyttet fra et vindfang helt i vest til den nuværende placering i det tilstødende fag, og taskekvi-
sten blev sat op. Ligeledes istandsatte samme ejer husets bagside og fjernede fyldtømmeret, mens stolperne stadig er bevaret under pudslaget; samtidig udskiftedes vinduer til denne side. Siden er østgavlens fremtræden ændret ved indretningen af en altan – med adgang fra en rudedør i

MOSEDALSVEJ

Fig. 63. Mosedalsvej 1, set fra nordøst. Et ældre bindingsværkshus, der at dømme efter de udskårne gavlmægter har rødder tilbage til 1700-årene. Bygningen, der førhen sammen med det bagvedliggende nr. 3 og et nu nedrevet hus ud til vejen – se fig. 62, 68 og 72 – udgjorde én samlet ejendom, er noget ombygget i dette århundrede. Bygningen i baggrunden med gavlen til gaden er missionshuset.

gavltrekanten – oven på et ældre udhus, der herved er blevet forbundet med hovedhuset.

Skiftende tiders behov og smag har sat sig spor i bygningen, der ikke længere umiddelbart afslører sin høje alder.

Mosedalsvej 2, matr.nr. 95. »Gruset«.

Ejere:

Førhen samme ejere som Mosedalsvej 4.
1872–1898: Gjertrud Jensen, efterfulgt af Skt. Ibs Sogneraad (Fattigvæsenet).
(Købekontrakt forelå fra 1871).
1898–læst 1965: Arbejdsmand Hans Jør-

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bygning i fire fag med eternitklædt heltag. Nordsiden står i bindingsværk, og til gaden fremtræder huset overpudset. Ved østgavlen er et grundmuret vindfang med lavt, eternitklædt heltag. Bygningen benyttes som feriebolig.

Facaden er hvidmalet, og til denne side er isat fire nye rød-lakerede vinduer, alle torammede og smårudede. Under taget er en kraftig, sort kassegesims. Bagsidens bindingsværk omfatter stolper med gennemtappe bjælker (bjælkehovederne er dog ikke fuldt intakte) og fyldtømmer. Andet fag fra vest er noget bredere end de øvrige fag. Tømmeret er

Fig. 64. Mosedalsvej 2. Bygningen udgør en bevaret del af et ældre bindingsværkshus, men er en del ombygget i dette århundrede. Sammenlign fig. 62 og 72. Siden billedet blev taget i 1974, er der isat nye smårudede vinduer.

gen Andreas Mortensen.

læst 1965: H. J. A. og Margrethe Mortensens arvinger.

læst 1965–d.d.: Børge Hamberg og Olov Raad Petersen.

tjæret, og de dels murede, dels klinede tavler er hvide. Også til denne side er nye rødlakerede sprossevinduer, men i mindre format end gadesidens vinduer. Gavlene står murede forneden og med nyere, sort bræddebeklædning i gavltrekanten. I vestgavlen anes omridset af en tilmuret dør. Østgavlen dækkes delvis af ovennævnte vindfang, der har indgang i nordsiden med en blåmalet revlehalvdør og et vindue mod øst; i hovedhusets undergavl er et nordstillet vindue som facadens og i gavltrekanten et torammet sproseløst vindue. I den nordre tagflade er to ovenlysvinduer, og ved samme side er en udsigtsbalkon i træ med udvendig trappe.

Bygningshistorie: Huset udgør en bevaret del af en bindingsværksbygning, der kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet. På matrikelkortet fra 1816 ses bygningen indtegnet på grund No. 13 – jævnfør bogens omslag, og den betegnes i et skøde fra samme år som værende i seks fag (stolperum). Den pågældende handel mellem Kirstine Jørgensdatter og stedsønnen, Hans Olsen, omfattede tillige have og gårdsplads samt en étfagsbygning »sønden til i gården«, en fiskerbåd, lakselænker og sildegarn etc., herunder de om huset og haven voksende *piletræer* og lodder i Listed vang. I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnedes huset i otte fag og ligeså i et skøde fra 1855, hvor det yderligere er anført, at bygningen var indrettet til såvel beboelse som ladehus. Stadig fulgte fiskerbåd og -redskaber med i købet og nu desuden tre stængepladser på stranden. Endelig fremgår det af realregisteret til skøde- og panteprotokoller, at huset før 1863 var udbygget til i alt ti fag.

Nærværende parcel blev udskilt, da fisker Hans Christian Ipsen i 1871 solgte de tre østre fag af den lange længe til Gjertrud Jensen. Ved ejendommens indtegnning i brandforikringen i 1898 beskrives bygningen fortsat som værende i tre fag og sammenbygget med nabohuset. Huset stod da stråttækt, og de oprindeligt klinede tavler var blevet delvis udmuret. Såvel den frie gavl i øst som mellemgavlen til nabohuset omtales som bræddebeklædte foroven, og den brandgavl, som i henhold til købekontrakten fra 1871 skulle opføres mellem de to adskilte beboelser, synes således aldrig at være blevet rejst. På billeder fra tiden omkring århundredskiftet står bygningens tømmer overkalket, og der var da indgang i facadens østre yderfag og i øvrigt blysprossevinduer i huset. Bygningens fjerde og vestre fag er formentlig overført fra nabohuset til denne ejendom omkring 1920, da resten af det tilstødende hus blev nedrevet – se Mosedalsvej 4. Trods de gradvise forbedringer og ombygninger i dette århundrede røber huset stadig ved sine beskedne dimensioner og bindingsværksbagside sin høje alder.

Mosedalsvej 3,
matr.nr. 36a. »Bugten«.

Ejere:

Matr.nr. 36a:

?(o. 1826)–1845: Ingemand Mortensens enke, Gjertrud Johanne Ipsdatter.

1845–1859: Svend Pedersen.

Ejendommen deles, idet Mosedalsvej 1 sælges fra.

1859–1880: Fisker Hans Morten Inge-mann.

1880–1916: Fisker Jørgen Mikael Jensen, fra 1883 enken, Margrethe Caroline Jensen, f. Tranberg.

1916: Ovennævntes arvinger.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i seks fag, hvoraf de to vestre er meget smalle og det østre dækkes af en tilbygget forstue. Bygningen, der har eternitklædt heltag, er indrettet til beboelse og i øst sammenbygget med Mosedalsvej 1.

Tømmeret er rejst på en tjæret kampestenssokkel og består af stolper med gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder, sidstnævnte i både over- og undertavl; løsholtsamlingerne er låst i stolperne med én nagle. Bjælkelaget syner i dag lavt placeret, hvilket dog skyldes, at muren er forhøjet med 20-30 cm oven på den oprindelige ydervæg for at udligne en skævhed i forhold til den østre bygningshalvdel (Mosedalsvej 1). Gavlenes tømmer bærer præg af at være genanvendt. Tømmeret står rødbrunt, og tavlene – dels i ler, dels i brændte sten – er berappede og hvidkalkede. Der er indgang fra gadesiden – i nord – i ovennævnte forstue ud for det østligste fag; døren er lamelbeklædt, og vinduerne i tilbygningen er smårudede. I selve nordfacaden er tre torammede og et énrammet blysprossevindue. Foran det næstyderste fag i vest

MOSEDALSVEJ

Fig. 65. Mosedalsvej 1 og 3. Den lange bygning, der kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af forrige århundrede og muligvis stammer fra 1700-årene, blev i 1859 opdelt i to selvstændige beboelser. Nr. 3 i forgrunden har, når der ses bort fra udskiftningen af stråtaget med eternit, i hovedtræk bevaret sin traditionelle fremtoning; forstuen er tilbygget omkring midten af dette århundrede.

1916–1920: Avlsbruger Jens Christian Johannes Jensen.

1920–1922: Avlsbruger Aksel Magnus Andersen.

1922–læst 1949: Avlsbruger Jens Christian Johannes Jensen (Overtager på ny ejendommen).

læst 1949–d.d.: Maggi Solveig Ellen Louise Petersen, f. Jensen.

Matr.nr. 35:

Huset blev udskilt fra Mosedalsvej 1, da Anders Andersen ved salg af ejendommen i 1873 beholdt dette oprindelige ladehus i nord og indrettede en bolig heri.

1873–1878: Anders Andersen.

1878–1895: Arbejdsmand Laurits Peter Larsen eller Marker (Også kaldet Laurits Lund).

1895–1916: Fisker Hans Andreas Jensen, i 1898 efterfulgt af enken, Olga Kirstine Vilhelmine Jensen, f. Nielsen (g. 2. gang med Jens Hansen Lind, Gudhjem).

ses trappen til en nu nedlagt indgang. I sydsiden er ligeledes tre torammede blysprossevinduer og derforuden et torammet, smårudet vindue med træsprosser. Vestgavlen har et torammet, sprosseløst vindue i gavltrekanen, der i øvrigt er dækket af nyere, brun brædebeklædning med skrå tilskæring ved tagfoden. På gavlen er opsat vindskeder med dækbræt, og i langsiderne er en kassegesims af brædder omkring skalkenderne. Sydligt i tagryggen er en nyere skorsten i rød, blank mur.

Bygningshistorie: Stedet udgjorde førhen sammen med Mosedalsvej 1 en avlsbrugerejendom, der tillige omfattede et parallelt liggende ladehus i nord; sidstnævnte bygning der også blev delt mellem de to ejendomme, er nedrevet i forbindelse med reguleringen af Mosedalsvej i slutningen af 1930'erne og bliver derfor ikke yderligere behandlet – jævnfør dog hosstående ejerfortegnelse for matr.nr. 35. Vedrørende ejendommens ældre historie henvises i øvrigt til bygningshistorien under Mosedalsvej 1.

Nogle få måneder efter at Svend Pedersen i januar 1859 havde afhændet den østre halvdel af ejendommen til Anders Andersen – se Mosedalsvej 1 – solgte han den resterende del her i vest til fisker Hans Morten Ingemann. Ved salget regnedes begge halvdele af hovedhuset i seks fag, tidligere – i 1833 – var den samlede længde angivet til 14 fag, og i dag står de to beboelser sammenlagt i 10-11 fag. Det er ikke muligt på det foreliggende grundlag i detaljer at gøre rede for reduktionen af fagantallet,

Fig. 66. Mosedalsvej 4, opført for fisker Adolf Jensen i 1919.

Herefter blev huset underlagt nærværende ejendom, indtil det i midten af 1930'erne – tillige med de tilstødende fag i vest – blev nedrevet i forbindelse med en vejregulering. I 1979 blev matr.nr. 35 – da blot 4 m² – inddraget under matr.nr. 36a.

Mosedalsvej 4, matr.nr. 94.

Ejere:

?–1816: Kirstine Jørgensdatter, enke efter Ole Hansen.

1816–1837: Hans Olsen, ovennævntes stedsøn.

1837–?: Formand Nicolai Thygesen.

....

?–1855: Fisker Christopher Christiansen.

1855–1872: Fisker Hans Christian Ipsen, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Ane Margrethe Ipsen.

1872–1914: Fisker Anders Mikael Larsen, i 1883 efterfulgt af enken, Margrethe Larsen, f. Ipsen.

1914–1917: Fisker Povl Holbøll Brandt Hansen.

1917–læst 1966: Fisker Adolf Julius Jensen.

læst 1966–læst 1969: Anna Michaeline Jensen.

læst 1969: Adolf Jørgen Jensen.

læst 1969–læst 1970: Louis Mortensen.

læst 1970–læst 1978: Peter Krag.

læst 1978–læst 1979: Holger Jørgensen og Ingeborg Hansen.

læst 1979: Inga Jensen, Jørn Ole Jørgensen og Ingeborg Hansen.

læst 1979–d.d.: Inga Jensen og Jørn Ole Jørgensen.

men i henhold til matrikelkortet fra 1816 strakte bygningen sig da længere mod vest, og en del af begrundelsen ligger således utvivlsomt i en afkortning – tilsyneladende gradvis – i denne ende af bebyggelsen. Men det kan ikke udelukkes, at der tillige er sket rokeringer med fagene inden for bygningens nuværende udstrækning og mellem beboelserne indbyrdes. Dog synes forholdene at have været uforandrede fra tiden omkring århundredskiftet.

Nærværende halvdel, der muligvis ved bygningens opdeling var helt eller delvis indrettet til ladehus, men i så fald ombyggedes til beboelse af Hans Morten Ingemann, regnes i såvel skødet fra 1880 som ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1887 i fem fag; på sidstnævnte tidspunkt beskrives bygningen tillige som stråtagt og med dels murede, dels klinede tavler. På et fotografi, taget efter nedrivningen af nordlængen i midten af 1930'erne, ses bygningen i sin nuværende udstrækning og stadig med stråtag, og ved den bevarede trappe ved facadens vestende var da en énfløjet dør; verandaen – eller forstuen – ved østenden er først kommet til lidt senere, efter sigende omkring midten af århundredet. Forhøjelsen af murene og oplægningen af eternittaget samt fornyelsen af gavlenes bræddebeklædning er sket i senere tid.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret beboelseshus i fire fag med høj kælder og cementstensbeklædt heltag. Bygningens sydfacade ligger ud til vejen. Ved østgavlen er et vindfang af profilbrædder med tjærepaptag.

Husets sokkel er pudset og sort, og murværket står derover vandskuret og grønmalet med gul, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene som vederlag for spinklere gesimsbånd langs gavlenes skrå sider. Ud til gaden er fire nye, imprægnerede dannebrogsvinduer med termoruder, indsat i åbninger med murede, cementafdækkede sålbænke. Under hvert af disse fag er der et torammet kældervindue med lyskasse foran. Vestgavlen har i stueetagen et vindue magen til facadens og i gavltrekanten to malede dannebrogsvinduer samt i gavlspidsen et lille lavt, torammet vindue. Østgavlen dækkes forneden delvis af ovennævnte vindfang – der er forsynet med en fyldingsdør med ruder samt smårudede vinduer – og har i gavltrekanten to dannebrogsvinduer som vestgavlens. I den nordre tagflade er en nyere taskekvist og i tagryggen to sammenbyggede skorstenspiber.

Ved bagsidens vestende er en grundmuret halvtagsstilbygning med høj skorstenspibe.

Bygningshistorie: Da fisker Adolf Jensen i august 1919 lod ejendommen nyforsikre i Østifternes Brandforsikring blev det grundmurede stuehus betegnet som »nybygget meget godt og solidt«. Der var kælder under hele huset, og taget var beklædt med »tegl«, efter alt at dømme de eksisterende cementtagsten. Vindfanget ved østgavlen er først opført lidt senere, men før 1940, og taskekvisten er af nyere dato. I det væsentligste står bygningen dog uændret, og ved vinduesudskiftningen for nylig har man taget hensyn til husets hidtidige fremtræden og isat tidstypiske dannebrogsvinduer, om end umalede. Da huset blev opført, lå det lidt tilbage trukket fra gaden, men i 1937 eksproprieredes 56 m² af grunden i forbindelse med vejens regulering.

Halvtagsbygningen er opført som vaskehus samtidig med stuehuset.

I 1917, hvor Adolf Jensen overtog ejendommen, var stedet bebygget med et ældre bindingsværkshus, i øst sammenbygget med nuværende Mosedalsvej 2. Den gamle bygning blev sandsynligvis nedbrudt, da det nye hus stod færdigt; dog synes det østligste fag at være blevet overflyttet til Mosedalsvej 2 – se denne, hvor der også er gjort rede for nærværende ejendoms tidligere historie.

Mosedalsvej 5,
matr.nr. 98e.*Ejere:*

Grunden er udskilt fra Mosedalsvej 11.

1930–d.d.: Fisker Henry Andreas
Nielsen, efterfulgt af fru Edith
Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende tilbagetrukket fra vejen, i fire grundmurede fag med fuld kælder og heltag med falstagsten i cement.

Soklen er pudset og rødmalet, og derover står murværket pudset og hvidmalet med aftrappet, rødmalet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene, hvor den danner vederlag for spinklere gesimsbånd langs tagflugten. I nordfacaden, ud mod vejen, er isat fire fag dannebrogsvinduer i fladbuede åbninger med klinkesålbænke, og i samme sidesokkel er fire torammede kældervinduer. Der er indgang i vestgavlen med dør med tilhørende forsatsdør af revlekonstruktion, og i gavltrekanten sammesteds er to fag dannebrogsvinduer. Østgavlen har samme udformning foroven, mens undergavlen her er forsynet med såvel et dannebrogsvindue som et treleddet, seksrammet vindue; i soklen er en kælderindgang med revledør. Bagsiden er i øst dækket af en grundmuret tilbygning. I hovedhusets nordre tagflade er en taskekvist med pladetag og trerammet, tværsproset vindue; sydligt i tagryggen en nyere skorsten i gul blank mur.

Bygningshistorie: Grunden er udskilt fra gården med nuværende adresse Mosedalsvej 11 i 1930, og da fisker Henry Nielsen samme år indtegnede huset i Østifternes Brandforsikring, blev det betegnet som såvel nyopført som godt og solidt. Murværket er i cement, udført som helstensmur med »kanal« og murede gavle; taget har fra opførelsen været beklædt med cementsten. I det væsentligste står bygningen i dag uforandret, dog er taskekvisten opsat senere og skorstenspipen fornyet.

Tilbygningen i syd er opført samtidig med stuehuset og blev indrettet til køkken (grovkøkken) og vaskehus.

Mosedalsvej 6,
matr.nr. 93.*Ejere:*

Vedrørende tidligere ejere, se Bakken 5.

1849–1881: Fisker Martin Christensen
Bek.

1881–1896: Fisker Jens Christian Bek,
ovennævntes søn, efterfulgt af enken,
Karoline Kirstine, f. Jørgensen.

1896–læst 1936: Arbejdsmand, fisker, senere
vognmand Peter Kristian Sune-
sen, g.m. ovennævnte Karoline Kirsti-
ne Bek, f. Jørgensen.

læst 1936–læst 1972: Einar Johannes
Madsen.

læst 1972–d.d.: Brita Sauerberg.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestorienteret beboelseshus i fire regelmæssige bindingsværksfag med teglhængt heltag. Huset ligger lidt tilbagetrukket og lavt i forhold til vejen. Ved østgavlen ligger en udhusbebyggelse.

Bygningen er rejst på en granitsokkel, der af hensyn til udligning af terrænforskellen er ret høj i husets bagside – mod nord. Bindingsværket fremtræder uden fyldtømmer – men har formentlig indvendige sidebånd – og med gennemtappet bjælkelag; tavlene er murede, og der er tætnet med brændte sten over lejden. Gavlene står i mur fra sokkel til tagryg og med trappet udkrægning ved den opskalkede tagfod. Murværket er berappet og hvidt, tømmeret grønmalet og soklen rød. Der er indgang i husets sydside – ud mod vejen – i andet fag fra vest, hvor der – lidt tilbagetrukket – er isat en tofløjet, grønmalet fyldingsdør med tre fyldinger i hver fløj og sprossedelt overvindue. Gadesidens øvrige fag er forsynet med torammede, tværsprossede vinduer, ligeledes grønmalede. I bagsiden er to lignende vinduer i vest samt énrammede, tværsprossede vinduer i de to østre fag; ved andet fag fra vest er påbygget en kælderindgang i cementsten. I vestre gavltrekant er et nyere torammet, usproset vindue og i østre ditto et treleddet vindue med to rammer på hver side af en stor midterrude. I tagryggen en nyere skorsten i blank mur og med hætte.

Ved stuehusets nordøstre hjørne ligger et nord-sydvendt sidehus i cementmur med heltag, beklædt med falstagsten af cement. Bygningen står hvid og er forsynet med døre og vinduer af varierende udformning. Langs østsiden er en hoddelignende udbygning i bindingsværk med tavl af cementsten.

Sammenbygget med stuehusets østgavl og sidehusets sydgavl ligger en halvtagsbygning i cementmur og med tjærepaptag; i østsiden, der ligger i forlængelse af ovennævnte hode, ses dog bindingsværk.

Fig. 67. Mosedalsvej 6, der i sin konstruktion – uden anvendelse af synligt fyldtømmer og med murede tavl og gavle samt tegltag – står som repræsentant for det sene bindingsværksbyggeri i fiskerlejet, er opført for fisker Jens Christian Bek i 1880'erne på en hidtidig haveplads.

Bygningshistorie: På matrikelkortet fra 1816 ses grunden betegnet som No.6, og den henlå da som en »have ved havnen«, henhørende under ejendommen(e) med nuværende adresse Bakken 5/Per Sørens Gade 4. Den skiltes senere fra hovedejendommen, men var endnu haveplads, da fisker Jens Christian Bek i 1881 overtog den efter sin far. Formentlig opførte Jens Chr. Bek umiddelbart herefter det eksisterende beboelseshus – i forbindelse med sit giftermål i 1882.

I hvert fald lod hans enke, Karoline Kirstine Bek, huset indtegne i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger i 1887. Bygningen stod da som nu i fire bindingsværksfag og med teglhængt tag. Ved en omvurdering i 1902 er yderligere anført, at tavl og gavle var murede, og i 1908, efter overflytning til Østifternes Brandforsikring, at stolperne var af egetømmer, samt at murene indvendig var forsynet med *klæsten*. Disse uddybende oplysninger beskriver utvivlsomt oprindelige træk ved huset, der den dag i dag står som en typisk repræsentant for det sene bindingsværksbyggeri i fiskerlejet. I øvrigt var murværket oprindeligt blåkalket og stolperne sandsynligvis tjærede.

Udhusbebyggelsen er opført gradvis i løbet af de to første årtier af 1900-tallet for Peter Sunesen, Karoline Beks anden mand. Ca. 1910 startede han en vognmandsforretning, og bygningen med heltag blev opført som hestestald. Lidt syd for den eksisterende bebyggelse lå førhen en halvtagsbygning, indrettet til vognport, der antagelig er nedrevet i 1930'erne i forbindelse med vejens udvidelse.

Mosedalsvej 7, matr.nr. 74d. »Ebenezer«.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Li-sted Udmark.

1899–1905: Kirkelig Forening for indre Mission paa Bornholm.

1905–d.d.: Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark.

Bygningsbeskrivelse: Nord-sydvendt bygning i grundmur med et ligeledes grundmuret vindfang i nordgavlens midtaks; både hovedhus og tilbygning har teglhængt heltag. Bebyggelsen er indrettet til mødesal m.m.

Over den pudsede og rødmaledede sokkel står murværket i såvel hovedhus som tilbygning pudset og hvidmalet med en fin profileret hovedgesims, der som et fladt bånd løber om og er afbrudt i gavlene; langs gavlenes skrå sider er smallere, flade gesimsbånd. Hovedhuset har i begge langsider tre treleddede vinduer, indsat i åbninger med fladbuede stik og murede sålbænke. Vinduerne er seksrammede med smalle yderrammer og sprossedeling i midter- og underrammerne; farveholdningen er rød og brun. Sydgavlen står uden åbninger. Nordgavlen har et torammet, tværsprosset vindue i gavltrekanten, ligeledes med fladbuet stik og sålbænk. I vindfangets gavle er en anelig indgang med rundbuet åbning;

Fig. 70. Mosedalsvej 8, set fra sydvest. Ældre bindingsværksbygning, der i det væsentligste har bevaret sin traditionelle fremtoning. Især kan fremhæves de én- og torammede blysprøsevinduer, isat op til bindingsværkets lømmer. Bemærk også vandbrædderne, der beskytter undertavlene mod regnvand. De vestre fag er ældst, og bygningen har førhen strakt sig længere i denne retning og omfattet flere beboelser.

Bech, efterfulgt af enken, Marthe Bech.

1878–1879: Jens Christian Pedersen.

1879: Anders Peter Hansen, formand for fiskerlejet.

1879–1894: Arbejdsmand Lars Hansen, i 1889 efterfulgt af enken, Elisabeth Hansen.

1894–læst 1941: Karoline Margrethe Kristine Frederiksen.

læst 1941–læst 1952: Augusta Prahl.

læst 1952–læst 1969: Fisker Ludvig Andreas Villy Hansen.

Herefter fortsat samme ejere som mart.nr. 91, hvorunder matriklen blev inddraget i 1979. I 1953 meddeltes brandforsikringselskabet, at bebyggelsen var blevet nedrevet.

beboelser, indrettet som »rækkehuse« i en øst-vestvendt bygning. Sandsynligvis udgør de to vestre fag af det stående hus østenden af denne gamle bebyggelse, mens de tre øvrige fag synes at være tilføjet, et ad gangen, omkring midten af forrige århundrede, mens Jørgen Peter Rytter havde ejendommen. Først i 1856 blev der skrevet skøde i forbindelse med dennes overtagelse af stedet, men heraf fremgår det indirekte, at handelen havde fundet sted forud, og nævnte Jørgen Peter Rytter ses da også at være bosiddende her i området ved folketællingen i 1850. Om bebyggelsen forlyder det i samme skøde, at huset ved salget var to fag stort, og i øvrigt sammenbygget med nabohuset i vest, men af køberen forøget med ét fag, der antagelig er identisk med husets nuværende midterfag. De to østre fag er i så fald blevet tilbygget før udarbejdelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokoller i 1863, hvor bygningen omtales som værende i fem fag, svarende til den nuværende udstrækning.

I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnedes denne bygning i tre fag, men der synes at være sket nogen rokering med fagene i den på ovennævnte matrikelkort indtegnede bebyggelse i 1800-tallets første

Fig. 71. Mosedalsvej 9, set fra nordvest. Huset er opført for fisker Mauritz Larsen i begyndelsen af 1860'erne og stod oprindeligt med fyldlømmer, der formentlig er fjernet i forbindelse med isætning af større vinduer; de nuværende løsholter er blot påmalede – jævnfør hosstående fotografi. Bagsiden blev ombygget til to etager i 1940'erne.

Fig. 72. På Valdemar Myhre billedet fra århundredets første årti ses i forgrunden til højre Mosedalsvej 9 med en senere nedlagt dør og trappe i østenden, sammenlign fig. 71. Bag dette ligger Missionshuset og den nu nedrevne bygning, der omtales under Mosedalsvej 1 og 3; over Missionshusets vindfang skimles røgeriskorstenen på ejendommen Brøddan 2. Vinkelbebyggelsen i baggrunden er Strandstien 2, og til venstre i billedet ses Mosedalsvej 2, der da havde indgang fra gaden i det yderste fag.

halvdal; eftersom det meste af bygningen er nedrevet, tjener det intet formål at gå i detaljer hermed. Dog kan det anføres, at den vestligste beboelse sandsynligvis blev nedlagt omkring 1830, se Mosedalsvej 10, og at den midterste bolig (på matr.nr. 92, jævnfør ejerfortegnelsen), der herefter lå i vest, fra midten af forrige århundrede til nedrivningen omkring 1950 stod i fire fag.

Som påpeget, synes kun et par af fagene i den eksisterende bygning med nogen rimelighed at kunne føres tilbage til begyndelsen af forrige århundrede – og eventuelt længere tilbage i tiden. Men ved den gradvise udbygning mod øst har de ældste fag været bestemmende for husets dimensioner, hvorfor de fem fag, der ligger på stedet i dag, trods alt i hovedtræk repræsenterer den gamle bebyggelse, og med stråtag, bræddegavle, husbrande, blyprossevinduer og halvdør er huset i besiddelse af karakteristiske træk for det ældre bindingsværksbyggeri i fiskerlejet. Tavlene omtales som dels murede, dels klinede allerede ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1868.

Omkring århundredskiftet lå der et lille hønsehus sydvest for bygningen, der også ses på det gamle fotografi, fig. 69.

Mosedalsvej 9, matr.nr. 96.

Ejere:

Grunden udgjorde førhen en del af Ligested Frihed.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fem fag bindingsværk i nord, ud til gaden, og med grundmuret bagside i to etager; taget er teglhængt til gaden og beklædt med bølgeeternit mod gården. Ved husets sydvestre hjørne ligger en grundmuret sidefløj i én etage med trempel og lavt, afvalmet eternittag. Beboelseshuset ligger højt i forhold til gadeniiveauet og med en skrånende stensætning foran facaden.

1861–1883: Fisker, husmand Mauritz Larsen.

1883–læst 1941: Arbejdsmand Jens Morten Nielsen, efterfulgt af arvingerne.

læst 1941–læst 1974: Fhv. uddeler Niels Marinius Nielsen (Ved skøde læst 1945 overtog Niels Nielsen fra H. J. A. Ipsen, Mosedalsvej 11, en parcel, betegnet matr.nr. 98f, som i 1979 blev inddraget under matr.nr. 96 og nu udgør nærværende matrikels søndre trediedel).

læst 1974: Grete Rasmussen, Leo Nielsen, Aase Sørensen, Ella Olsen og Lisa Kjølner.

læst 1974–læst 1979: Peggie Elisabeth Brandt og Ebbe Torgersen.

læst 1979–d.d.: Teknisk tegner Lis Giroux og skibsfører Rolf Jensen.

Hovedhusets bindingsværk er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt med kiler; yderfagene er bredere end midterfagene. I stolperne er desuden spor efter tidligere løsholtsamlinger, låst med én nagle. Naglerne sidder dog højere end de nuværende »løsholter«, der blot er malet på de fuldt udmurede vægpartier mellem stolperne. Sokkel og tømmer står tjæret, mens de berappede tavler er rødmaledede. I samtlige fag til gaden er et torammet, tværsproset vindue, med vandnæse på over- og underkarm, og i soklen under østfaget tillige et torammet, firrudet kældervindue. Vinduerne er malet blåviolette (ultramarin) – såkaldt Aarsdale-blå. Gavlene er udmurede, men står til dels med påmalet bindingsværk. Mod såvel øst som vest er et torammet, smårudet blysprossevindue i gavltrekanten; østgavlen har desuden forneden to torammede vinduer med tværsproser (henholdsvis seks- og firrudet) og vestgavlen et torammet, smårudet vindue med træsproser; sidstnævnte ses at være indsat i en tidligere døråbning. I bagsiden er den østre hjørnestolpe bevaret i underetagen, men ellers står begge etager i grundmur, pudsede og rødmaledede; etageovergangen er markeret med et pudset bånd. I vest dækkes bagsiden af ovenfor omtalte sidefløj, der tillige delvis dækker hovedhusets vestgavl; i sidstnævnte parti er bebyggelsens indgang fra gaden i dag placeret, og heri ses en nyere dør. Sidefløjen har samme farveholdning som hovedhuset. I hovedhusets tagryg er en nyere, rødmalet skorsten, og ved gavlene, hvor taget har lille udhæng, er opsat vindskeder med dækbræt. Også sidefløjen har skorsten.

Bygningshistorie: Hovedhuset er opført af fisker Mauritz Larsen, der i 1861 fik overdraget en byggeplads, udskilt fra Listed Frihed, af fiskerlejets daværende formand, Anders Peter Hansen, mod at erlægge 8 rdlr. Formentlig blev huset bygget samme år, i hvert fald senest i 1863, hvor femfagsbygningen optræder i realregisteret til skøde- og panteprotokollen. I 1865 indtegnede Mauritz Larsen bygningen i brandforsikringen, og af optegnelserne herfra fremgår det, at bindingsværkshuset var opført med murede tavler, bræddeovergavle og tegtag og dermed står som en af de tidligste repræsentanter for det solidere bindingsværksbyggeri, der vandt indpas i slutningen af forrige århundrede. Da Mauritz Larsen i 1883 solgte ejendommen til Jens Nielsen, betingede han sig selv og sin hustru undentag i *lillestuen* og et lille køkken. Huset rummede med andre ord derefter en tid to beboelser. På et fotografi fra begyndelsen af dette århundrede, jævnfør fig. 72, ses en indgang med tofløjet revleforsatsdør og trappe med vestvendt løb i andet fag fra øst; i det bagvedliggende østfag anes åbningen, hvor der nu er kældervindue, men som meget vel oprindeligt kan have været kælderindgang. Indgangsforholdene er formentlig ændret i forbindelse med vejreguleringen i 1930'erne, hvor den tidligere træække foran huset vel også er fældet. I øvrigt stod huset allerede på dette tidspunkt uden fyldtømmer og med de nuværende vinduer, hvis åbninger forneden gennemskærer det oprindelige løsholtniveau. Formentlig flyttedes den nedlagte indgang fra vejen om i vestgavlen, hvor der indtil for nylig har siddet en dør på det nuværende vinduesplads. I dag findes indgangen som nævnt i sidefløjens nordgavl. Såvidt det er oplyst, blev husets bagside ombygget til den nuværende udformning med to etager i grundmur i 1940'erne. Da tilhørte ejendommen fhv. uddeler Niels Nielsen, som også lod sidefløjen bygge – til dels på den ny erhvervede parcel, matr.nr. 98f, jævnfør ejerfortegnelsen.

Mosedalsvej 10,
matr.nr. 90. »Kærnehuset«.

Bygningsbeskrivelse: Bindingsværkshus, beliggende ud til vejen, i fem ret brede, lettere uregelmæssige fag med heltag, beklædt med rødlige fals-tagsten i cement. Bygningen er indrettet til beboelse.

Ejere:

- ?(o. 1826)–ca. 1833: Jacob Hansen.
 ca. 1833–?: Lars Svendsen.
 ?–1837: Anders Munch, ovennævntes
 svigersøn.
 1837–1879: Søfarende, fisker Mads
 Hansen.
 1879–læst 1938: Arbejdsmand Andreas
 Peter Mogensen.
 læst 1938: Hans Emil Markussen.
 læst 1938–læst 1939: Carl Emil Mathias
 Hansen.
 læst 1939–læst 1951: Peter Andreas
 Plum.
 læst 1951–læst 1954: Henrik Hansen og
 Gunnar Christensen.
 læst 1954–læst 1958: Børge Jørgensen.
 læst 1958–læst 1974: Advokat Kay
 Hansen.
 læst 1974: Grethe Hansen, Hans Klint
 Hansen og Niels Klint Hansen.
 læst 1974–læst 1976: Thora Elise Inge
 Margrethe Hansen.
 læst 1976–d.d.: Annalise Jakobsen og In-
 geborg Arnsbjerg.

Ud til gaden dækkes soklen i dag af vejens asfaltbelægning. Tømmerkonstruktionen består af stolper med gennemtappede bindbjælker, fastlåst med to tværkiler, samt fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder; i andet fag fra vest er en mellembjælke tappet gennem en oplængde og fastholdt med en enkelt tværkile. Løsholtsamlingerne er låst med én nagle. Tømmeret står sort, og de udmurede tavler, til dels støbte, er berappede og rødmaledede. Lejden er øget ved det østligste fag. I hvert af gadesidens fire østre fag er et torammet, smårudet, blåmalet blysprossevindue. På vestfaget er opsat et navneskilt. Bagsiden står i hovedtræk som facaden, men er delvis dækket af en stor veranda med indgang; østfagets fyldtømmer er fjernet. Vestgavlen har i den grundmurede undergavl to fag torammede vinduer med indvendige tværbånd i bly; i gavltrekanten er sortmalet bræddebeklædning og notspær samt et torammet, smårudet vindue med træsprosser. Østgavlen er udformet som vestgavlen og har foroven et torammet blysprossevindue samt i undergavlen et lille, top-hængt vindue. Ved begge gavle er opsat vindskeder med dækbræt og husbrand, og i tagryggen er en kraftig, hvid skorsten med udkrægning og hætte.

Bygningshistorie: Ved udarbejdelsen af Herredsfogedens Husfortegnelse i 1833 var ejendommen bebygget med et firfagshus og tilhørte Jacob Hansen. Sandsynligvis var der tale om de fire vestlige fag af nuværende Mosedalsvej 10, som Jacob Hansen i så fald havde ladet opføre kort forinden – efter Sogneprotokollens tilblivelse o. 1826, hvor nuværende matr.nr. 90 endnu henlå som en ubebygget *have*, mens Jacob Hansens bolig da var indrettet i vestenden af en ældre, tredelt bygning, der lå på nuværende matr.nr. 91, Mosedalsvej 8. Det nævnte forhold fremgår af matrikelkortet fra 1816, der er gengivet på bogens omslag, hvor nærværende ejendom er betegnet No. 31. Her ses det også, at der da var tale om en ganske beskedne beboelse, formentlig på et par fag. Af et skøde fra 1856 (vedrørende ejendommen Mosedalsvej 8) fremgår det, at den hidtidige beboelse på østparcellen af No. 31 var nedlagt, hvorfor det ikke forekommer sandsynligt, at huset skulle være blevet udvidet med to nye fag mellem 1816 og 1833. Forholdene er dog så sparsomt belyst, at der kun kan blive tale om gisninger. Under alle omstændigheder er det nuværende Mosedalsvej 10, som anført, bygget senest i 1856, hvor ejendommen kun omfattede nuværende matr.nr. 90 og tilhørte Mads Hansen. Ved indførelsen i realregisteret til skøde- og panteprotokollen i 1863 stod bygningen, som i dag, i fem fag, og det østligste fag, der bærer præg af at være tilbygget, idet lejden her, som nævnt i beskrivelsen, er øget, kan meget vel være opført af Mads Hansen, der havde haft ejendommen siden 1837.

Da Andreas P. Mogensen ved overtagelsen i 1879 lod ejendommen

Fig. 73. Mosedalsvej 10, sydfacaden. Bindingsværksbygningen synes at være opført nogle årtier ind i 1800-tallet og har oprindeligt stået stråttækt.

indtegne i brandforsikringen, stod femfagsbygningen endnu med stråtag og klinede tavl. Samme ejer foretog dog i årenes løb en del forbedringer. Således var tavlene ved nyvurderingen i 1912, hvor gavlene i øvrigt beskrives som bræddebeklædte, blevet udmurede eller udstøbte med brændte sten og beton, og i 1914 meddeltes forsikringsselskabet, at huset havde fået »tegltag«, d.v.s. det eksisterende tag af cementsten. Af en taksation fra 1962 fremgår det, at huset nylig var blevet grundigt istandsat, og at Kay Hansen, der da var ejer, i 1960 havde ladet materialhuset i nord opføre. Verandaen ved hovedhusets bagside var endnu ikke påbygget, men blev formentlig opført inden for en overskuelig årrække. Husbranden på vestgavlen, der ses at mangle på omstående billede af huset fra 1974, er genetableret i seneste tid samtidig med udskiftningen af vindskede og dækbræt ved samme gav. l.

Mosedalsvej 11,
matr.nr. 98a.

Ejere:

?(o. 1826)–?: Avlsbruger Anders Clausen.

....
?(1833)–1851: Avlsbruger Mads Poulsen.

1851–1897: Avlsbruger Jacob Jensen, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af dennes 2. kone, Karen Kirstine, f. Jensen.

1897–læst 1929: Avlsbruger Hans Anton Ipsen.

læst 1929–læst 1963: Avlsbruger Hans Johan Adolf Ipsen, ovennævntes søn.

læst 1963–d.d.: Gårdejer Hans Conrad Ipsen, ovennævntes søn.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af stuehus i nord og tre længer omkring gårdsplassen samt en bagvedliggende længe i syd – og diverse mindre bygninger.

Det øst-vestvendte *stuehus* står i ti uregelmæssige bindingsværksfag i gadefacaden mod nord og i grundmur – med hodde over de seks vestre fag – ind mod gårdsplassen. Bygningen har heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Stuelængen ligger lidt tilbagetrukket fra vejen med en mur- og stakitomhegnet have foran og i vest.

Soklen er pudset, og bindingsværket i nord fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler; med undtagelse af gavlbjælkerne er samtlige bjælker hævet, om end ikke til et helt ensartet niveau. Fyldtømmeret er fjernet, men i stolperne ses nagler fra tidligere løsholtsamlinger, hver låst med en enkelt nagle. De udmurede tavl står berappede og hvide, sokkel og tømmer er rødmalet. I hvert af gadesidens fag er isat et midtplaceret, torammet og tværsprosset vindue, og ved østgavlen er et kældervindue i soklen. Mod gården står murværket vandskuret og hvidt, og i denne side er to indgange, den ene i hodden, begge med nyere lameldøre med rude; ved den østre dør er en støbt trappe med to trin og jerngelænder. Desuden er her et énrammet og seks torammede, smårudede vinduer samt to mindre vinduer med sprosseløse rammer. Gavlene står grundmurede med trappet udkrægning ved tagfoden, dog ikke i sydvest, hvor gavlen fortsætter i hodden; langs gavlenes skrå sider er flade gesimsbånd. I begge gavle er et torammet, tværsprosset vindue foroven og i østgavlen desuden en kælderindgang med revledør. I den søndre tagflade er to ovenlysvinduer. Bygningen står uden skorsten.

Mellem stuehusets nordøstre hjørne og østlængens nordgavl er en stakitlåge, ophængt på murpiller, for indkørselen.

Fig. 74. Stuehuset i gården Mosedalsvej 11 stammer formentlig i det væsentligste fra 1800-årene og har tidligere stået med fyldtømmer og bræddeovergavle samt stråtag. Nordfacaden fik stort set sin nuværende fremtræden omkring århundredskiftet, og cementstenstaget, der nylig er omlagt, samt de murede gavle stammer fra byggearbejder i dette århundrede. Der har tidligere været et portfag ved østgavlen.

Fig. 75. Udsigt fra Listedhøj ned over havnen og indsejlingen i begyndelsen af århundredet. Til venstre ses den gamle sydlænge i gården Mosedalsvej 11 og til højre herfor Missionshuset. Den øvrige bebyggelse skjules mere eller mindre af bevoksningen, der udgjorde et mere frodigt indslag i bybilledet, end det er tilfældet i dag.

Østlængen står i syv bindingsværksfag og med eternitklædt heltag. Stolperne er rejst på en granitsokkel, der fremtræder i størst højde i bygnings nordende og har gennemtappet bjælkelag, fastlåst med kiler; fjerde stolpepar fra nord mangler bindbjælke – jævnfør bygningshistorien – og i det sydligste fag er oplagt en mellembjælke i tilknytning til oplængder. I gårdsiden er det meste fyldtømmer fjernet, men i stolperne er spor efter tidligere løsholter, der har været fastholdt med én nagle i de indtappede samlinger. I bygningens bagside er bindingsværkskonstruktionen med fyldtømmer intakt, og her er løsholtsamlingerne låst med to nagler. I begge siders lejd er spor efter Vorbordnagler. Sokkel og tømmer er rødmalet, mens de udmurede tavler står hvide. Nordgavlen står udmuret mellem hjørnestolperne, hvori der dog er spor efter tidligere bindingsværk i undergavlen, og med overkalket bræddebeklædning og notspær i overgavlen. Sydgavlen er grundmuret og dækkes forneden delvis af en mindre tilbygning, der udfylder passagen mellem denne længe og sydlængen. Bygningen har et par revledøre og en ditto port ind mod gårdspladsen og er i øvrigt forsynet med forskellige staldvinduer samt et loftsvindue i nordgavlen og en lem i sydgavlen. Ved nordgavlen er opsat vindskeuder med dækbræt.

Søndre længe står i grundmur, ca. 23 m lang, og med eternitklædt heltag. Soklen er pudset og rødmalet, og murværket med aftrappet hovedgesims står vandskuret og hvidt. Bygningen er forsynet med blandede staldvinduer og -døre. Ved bagsiden er denne bygning med en tværbygning forbundet med en parallelt liggende ladebygning, 13,5 m lang, i grundmur med eternittag.

I vest ligger en mindre bindingsværksbygning i fire fag med teglhængt heltag. Ind mod gården står bygningen uden fyldtømmer, men i stolperne, der har gennemtappede bindbjælker, sidder nagler fra tidligere løsholtsamlinger – én i hver samling. Tømmeret, der som helhed bærer præg af at være genanvendt, er rødmalet ligesom soklen, og tavlene er hvide. I bagsiden er stadig fyldtømmer, men den står overkalket. Begge undergavle er udmurede, mens gavltrekanterne er bræddebeklædte, den nordre hvidkalket, den søndre sort, begge med lemme. Vestligt i tagryggen er en pudset, hvid skorsten.

Bygningshistorie: På B. F. Hammers kort fra ca. 1750 ses i bykernens vestre udkant en trelænget gård – med bygninger i nord, vest og syd – som meget vel kan være nærværende ejendom; der er dog næppe i de eksiste-

rende bygninger bevaret nævneværdige elementer fra den tid. Før udarbejdelsen af det ældste matrikelkort i 1816 var vestlængen dog i så fald blevet sløjfet, og i stedet var der opført en bygning i øst.

Stuehuset er efter alt at dømme gårdens ældste bygning, og det kan være mere eller mindre identisk med den bygning, der ses indtegnet som gårdens nordre længe på matrikelkortet fra 1816, hvor ejendommen havde No. 14 – jævnfør bogens omslag. Det er tænkeligt, at stuehuset også lå i nord, da Hammers kort blev udfærdiget, men tømmerets beskaffenhed synes at vidne om, at den stående bygning snarere er fra 1800-tallet, muligvis endda først opført – eller delvis ombygget – noget ind i forrige århundrede. Under alle omstændigheder regnes stuehuset i såvel Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 som ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1866 i 11 fag, og i taksationen omtales en port, der indtil nedrivningen i dette århundrede lå i bygningens østende, se nedenfor. I øvrigt blev de otte fag da vurderet til 65 rdlr. pr. fag, mens de tre tilsammen ansattes til 90 rdlr. Den lave takst kan skyldes indretningen – eventuelt delvis som port, men det er også muligt, at fagene har været ældre og dermed i ringere stand. Spørgsmålet lader sig næppe længere afklare. Før en nyvurdering i 1882 var en del af de utvivlsomt oprindeligt klinede tavler blevet udmuret; da tilhørte ejendommen stadig Jacob Jensen, der havde overtaget den i 1851. Samme ejer lod i henhold til det nye matrikelkort, opmålt i 1891-92, hodden i syd opføre inden for den følgende halve snes år. Da hans efterfølger, Hans Anton Ipsen, år 1900 på ny lod gården omtaksere, beskrives hodden som »teglhængt«, mens hovedhuset stadig havde stråtag. Desuden var samtlige tavler nu blevet udmuret, og en væsentlig forhøjet forsikringssum i forhold til taksationen i 1882 peger samstemmende med mundtlige udsagn på, at Hans Ipsen umiddelbart efter overtagelsen iværksatte en gennemgribende istandsættelse, hvorved sydfacaden fik sin nuværende fremtræden uden fyldtømmer og med torammede vinduer; formentlig blev bjælkelaget samtidig hævet for at give mere rummelighed i stuerne. Et fotografi af gården, set fra nord, taget lige i begyndelsen af dette århundrede, viser stuehuset i denne skikkelse, dog uden vindue i tredje fag fra vest, hvor der efter sigende tidligere har været udbygget en ovn, og med cementstenstag. Så vidt det er oplyst på stedet, blev østgavlen grundmuret i 1924 i forbindelse med nedlægningen af det ovenfor omtalte portfag, og samtidig oplagdes nye røde cementsten på stuehuset; de hidtidige grå cementsten overflyttedes til den nye staldlænge i syd. Vestgavlen blev først grundmuret omkring 1930. Taget er nylig omlagt med genanvendelse af de hidtidige tagsten af Hans Conrad Ipsen, der også i begyndelsen af 1970'erne lod gårdsiden grundmure. Ved sidstnævnte forandring bibeholdtes en del gamle, smårudede vinduer, mens dørene blev fornyet.

En længe i øst blev efter det tidligere omtalte kortmateriale at dømme opført mellem 1750 og 1816 og regnedes i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 i fem fag. Flere forhold peger imidlertid på, at den stående bygning blev så godt som nyopført fra grunden i midten af forrige århundrede. Dels var forsikringssummen i 1866 meget høj – 315 rdlr. mod sydlængens 200 rdlr. – dels står bagsidens tømmer med to nagler i løsholtssamlingerne – et træk, der kendetegner det bornholmske bindingsværksbyggeri fra midten af 1800-tallet – og endelig er der i en porthammer ind mod gården indhugget årstallet 1855, vel det præcise ombygningstidspunkt. Gårdsidens stolper med én nagle i de tidligere løsholtssamlinger synes dog at være genanvendt fra den hidtidige bebyggelse. I øvrigt er flere af bygningens bjælker gamle skibsmaster. Længens indretning omtales i de ældre taksationer blot som lade, og stolpeparret uden tilhørende bjælke ca. midt i bygningen vidner om en tidligere tærskelos placering. Desuden har der i lange tider været hestestald heri, samt vognport, og en kortere årrække svinestald og hønsehus. I 1855 stod bygning

Fig. 76. Mosedalsvej 11. Østlængen, der i det væsentligste stammer fra midten af forrige århundrede, har oprindeligt stået stråtekt – og haft fyldtømmer i gårdfacaden. I gavltre-kanten ses en traditionel sammenpløjet brædebeklædning, fastholdt i en not i gavlspæret. Sydlængen, der skimtes i baggrunden, er fra 1924 og havde oprindeligt cementstenstag.

gen sandsynligvis med klinede tavl, men væggene er gradvis blevet udmuret før 1911. Det oprindelige stråtag blev tilsyneladende i eller omkring 1915 udskiftet med cementstenstag, der atter i 1974 er udskiftet med det nuværende eternittag.

Den *søndre længe* er opført i 1924 som ko- og svinestald. Bygningen, der står i 2/2-stens hulmur, havde ved opførelsen tag af cementsten – overflyttet hertil fra stuehuset – men fik i 1967 eternittag. Tidligere lå her en ti fag lang bindingsværkslænge. I 1952 opførtes den bagvedliggende lade i 1-stensmur med eternitklædt heltag; de to længer blev i 1969 forbundet ved en mellembygning.

Den lille *bindingsværksbygning i vest* er opført af Jacob Jensen mellem 1866 og 1882 som svinesti og vognport. I begyndelsen af dette århundrede flyttedes svinestalden over i østlængen, og nærværende bygning benyttes herefter som brændehus og senere som vaskehus. Bygningen er sandsynligvis opført af genanvendt tømmer – muligvis fra østlængen – og stod stråtaget til begyndelsen af dette århundrede, hvor det nuværende tegtag blev lagt.

Mosedalsvej 12, matr.nr. 89.

Ejere:

Bygningen var i en årrække i 1800-tallet opdelt i to selvstændige beboelser, hvorfor ejerlisterne nedenfor er anført under de tidligere husnumre.

Hus nr. 34:

?(/o. 1826)–(1833)?/: Fisker Jens Pedersen.

....

?(/1859)–1865: Fisker Johan Jensen.

1865–1873: Fisker Morten Pedersen, senest i 1870 efterfulgt af enken, Signe Kirstine, f. Mortensen.

1873–1907: Sømand, fisker Ludvig Peter Jensen, g.m. ovennævnte Signe Kirstine Mortensen. (Efter opmåling til nyt matrikelkort i 1891-92 er ejendommen betegnet nr. 89 og omfattede tillige nedennævnte hus).

1907–læst 1956: Stenhugger Johannes Mortensen, ovennævntes svigersøn, i 1918 efterfulgt af enken, Frederikke Barbara Mortensen, f. Jensen.

læst 1956–d.d.: Marie Magdalene Mortensen.

Hus nr. 35:

Grunden er udstykket fra det tidligere fællesareal, Listed Frihed, efter opmålingen af matrikelkortet i 1816.

?(/1833)?/: Gjertrud Piil (Pihl).

....

?(/1863–?/: Mads Andersen Kofoeds enke.

....

Før opmålingen til det nye matrikelkort i 1891-92 var huset blevet underlagt ovennævnte ejendom.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus med skalmuret sydfacade, inddelt i seks fag, samt med heltag, beklædt med rødlige falstagsten af cement. Nogenlunde midt for bagsiden er en mindre bræddetilbygning og øst herfor en grundmuret tilbygning med halvtag. Hovedhuset, der er indrettet til beboelse, ligger næsten ud til gaden.

Den skalmurede sydfacade står berappet og hvidkalket med pudset, rødmalet sokkel. Der er indgang i bygningens vestre del med en nyere fyldingsdør med stor råglasrude. Desuden er til denne side fem torammede, tværsprossede vinduer med sålbænke. Begge gavle står i grundmur fornedet og med bræddebeklædning og notspær i gavltrekanten. Gavlene er overalt kalket hvide, dog er soklen rødmalet; vestgavlen dækkes delvis af den omgivende klippegrund. Mod øst er et torammede, tværsprosset loftsvindue, og i vestgavlens bræddebeklædning er dels et lille énrudet vindue og dels en nordstillet lem. Bagsiden er, som det fremgår ovenfor, kun synlig i yderfagene, der står i bindingsværk med stolper, gennemtappede bjælker, løsholter og oplængder. Anden stolpe fra vest bærer præg af forandringer i tømmerkonstruktionen, dels er bjælken hævet og dels er løsholtsamlingerne ikke helt regulære; muligvis er stolpen genanvendt. I øvrigt dækkes bagsidens vestende, ligesom den hosliggende gavl, delvis af klippeterrænet, og den del af undertavlet i det meget brede (265 cm) vestfag, der er synlig, er udfyldt med natursten, mens de øvrige tavl står murede. I vestfaget er et énrammede, firruded vindue – i realiteten et halvt vindue, hvis ene »karm« udgøres af det originale vindues lodpost, der ligesom hjørnebåndene er fint udformet; i det tilstødende fag er et torammede, usprossede vindue, og østfaget er forsynet med et torammede, tværsprossede vindue. Der er adgang til huset fra havesiden via den grundmurede halvtagstilbygning. Taget har lille udhæng og rødmaledede vindskeder med dækbræt ved gavlene, og i tagryggen er en hvid skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Bygningen kan i arkivalierne følges tilbage til begyndelsen af 1800-tallet, idet stedet, betegnet No.41, ses bebygget med et mindre hus på det i 1816 opmålte matrikelkort – jævnfør bogens omslag. I Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 regnes huset (nr.34), tilhørende fisker Jens Pedersen, i tre fag, og det må da i vest have ligget sammenbygget med etfagsbeboelsen, Hus nr.35, tilhørende Gjertrud Piil. Sidstnævnte hus var opført på en del af Listed Frihed, som endnu henlå ubebygget i 1816, og er blevet sammenlagt med nabohuset i øst i slutningen af forrige århundrede. Dette er sket efter 1865, hvor de *to huse* i et

Fig. 77. I forgrunden en nu nedrevet bygning, der omtales under Mor Markers Gænge 3, og i baggrunden Mosedalsvej 12. Begge bygninger repræsenterer det ældre bindingsværksbyggeri på stedet og kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet. I nr. 12 ses den karakteristiske gavludformning med husbrande på vindskederne, og i bræddeovergavlen er en lem, der kunne benyttes til at stuve grej op på loftet. Et par rækker sten ved tagskægget afbødte udrivninger, forårsaget af vejr og vind m.v. Fotografiet er fra tiden omkring århundredskiftet og børnene menes at være Henry Nielsen, Jacob Mortensen og Ester Klaudine, gift Hansen.

skøde omtales som sammenbyggede, og før udarbejdelsen af det nye matrikelkort i 1891-92, hvor bebyggelsen under ét betegnes matr.nr. 89.

Den østre bolig stod endnu uforandret i tre fag ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1859. Før tilblivelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokollen i 1863 var der dog tilbygget et fag i øst. Udformningen af gavlen herved i grundmur forneden stemmer godt overens med andet bindingsværksbyggeri i fiskerlejet fra tiden o.1860. Sandsynligvis har vestgavlen først fået en tilsvarende udformning – uden bindingsværk – i forbindelse med de to huses sammenlægning. Bygningen har siden stået i fem fag; inddelingen af facaden i seks fag skyldes, at det brede vestfag – jævnfør beskrivelsen – er udstyret med såvel vindue som dør.

Bebyggelsens oprindeligt klinede tag var i henhold til forsikringsmateriale påbegyndt udmuret i slutningen af forrige århundrede, men i hovedtræk ses huset i sin traditionelle fremtoning på et fotografi fra begyndelsen af 1900-tallet; stråtaget havde da et par rækker tegl forneden, og ved begge gavle var opsat vindskeder med udskårne husbrande, jævnfør fig.77. Efter sigende blev facaden skalmuret for omtrent 70 år siden, hvilket peger på, at stenhugger Johannes Mortensen iværksatte ombygningen; cementstenstaget er lagt op efter 1912, muligvis først omkring 1930. Siden har huset i det væsentligste stået uforandret.

Fig. 78. Mosedalsvej 12, set fra sydøst. Ældre bindingsværksbygning, der er blevet skalmuret og har fået cementstenstag i dette århundrede, sammenlign ovenstående fotografi. Bygningen har tidligere været opdelt i to selvstændige ejendomme.

Mosedalsvej 13, matr.nr. 97.

Ejere:

Grunden udgjorde i henhold til matrikelkortet fra 1816 førhen en løkke under gården med nuværende adresse Hans Thygesensvej 18 – se denne. Sidenhen, fra 1843 til 1892, var pladsen udlagt som *have* til en ejendom, hvis bebyggelse indtil nedrivningen i 1953 lå på den modsatte side af Mosedalsvej, sammenbygget med nuværende Mosedalsvej 8 i vest, jævnfør de under sidstnævnte ejendom opførte ejere af matr.nr. 92. 1892–1896: Skomager Svend Svendsen. 1896–læst 1941: Fisker Jens Magnus Hansen. læst 1941–d.d.: Fisker Jacob Emanuel Mortensen.

Mosedalsvej 15, matr.nr. 98b.

Ejere:

Grunden henhørte tidligere under gården med nuværende adresse Mosedalsvej 11. 1908–1911: Fisker Hans Christian Nielsen. 1911–læst 1971: Stenhugger Thorvald Emil Christian Mogensen. læst 1971–d.d.: Maskinmester Svend Erik Rasmussen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fire fag med betonydermure, kælder og teglhængt heltag. Ved bagsiden er tilbygning i vest.

Soklen er rødmalet, og murene står hvidmalede; gavlene har udkragning ved tagfoden. I nord, ud til gaden, er isat fire torammede og tværsprossede, rødmalede vinduer. Vestgavlen har et lille sprossedelt vindue i henholdsvis under- og overgavl, i sidstnævnte tillige en nyere lem. I østgavlen er kældernedgang med skrå lemme samt en revledør og i gavltrekanten et torammet, tværsprosset vindue. I sydsiden er tre helrudedede, lakerede vinduer; den vestre ende dækkes delvis af en tilbygning, hvori indgang med en nyere dør. I hovedhusets tagryg er en hvid skorsten med sokkel og udkragning, og ved gavlene er opsat nyere vindsceder.

Bygningshistorie: Da Svend Svendsen i 1892 fik skøde på ejendommen, forlød det heri, at han »for længst« havde taget grundstykket i besiddelse og bebygget samme. Huset ses da også indtegnet på matrikelkortet, der blev opmålt 1891-92, men da må det have stået nyopført, eftersom Svend Svendsen ikke optræder i folketællingen fra 1890. Byggemåden falder uden for de ellers almindeligt anvendte, idet denne bygning i henhold til taksationen til brandforsikring i 1892 var opført i bindingsværk med råstensvægge og yderklædning af beton samt mur- og betongavle og tegltag. Før nyvurderingen i 1915 var der blevet tilbygget en forstue i syd og opført et fritliggende vaskehus sydvestligt på grunden; de nævnte tilbygninger er siden sammenbyggede. I alt væsentligt står hovedhuset uændret siden opførelsen, dog er en tidligere dør i nordsidens andet fag fra vest sløjftet af nuværende ejer i 1941. I slutningen af 1970'erne er der desuden isat en ny lem i vestgavlen og opsat vindsceder, og ligeledes er sydsidens vinduer af nyere dato.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende ud til vejen, i fire fag med høj kælder, betonmure og heltag, beklædt med rødlige fals-tagsten i cement. Ved bagsiden er tilbygning i vest.

Den markante sokkel, der til gadesiden i nord fremtræder i fuld etagehøjde, står rødmalet og murværket ovenover hvidmalet med aftrappet, rødmalet hovedgesims. I nordfacaden er fire torammede vinduer, indsat i åbninger med fladbuede spejl. Vinduerne er nye og har imprægneret træværk; i rammerne er hele termoruder, opdelt med løse tværsprosser. Under andet fag fra vest er en kælderindgang med dør med plade, og på hver side af denne er et lille torammet, firrudet vindue, ligeledes i åbninger med fladbuede spejl. Østgavlen har et vindue i stil med facadens i gavltrekanten og forneden en tofløjet, grønmalet dør med ruder; i karmtræet herved ses stabler til en vinterdør. Døren fører ud til en muromkranset terrasse. Vestgavlen er foroven udformet som østgavlen og har et tilsvarende vindue i stueetagen. I bagsiden er to synlige vinduesfag, mens husets vestende dækkes af en tilbygning med indgang. I den nordre tagflade er to små ovenlysvinduer og i tagryggen en skorsten i rød, blank mur med sokkel og hætte.

Bygningshistorie: Parcellen blev udskilt fra gården med nuværende adresse Mosedalsvej 11 i juli 1908 og tilskødedes fisker Hans Christian Nielsen i november samme år. I skødet er bemærket, at køberen allerede havde overtaget og bebygget grunden, formodentlig i sommerens løb. Ved indtegningen i brandforsikringen, i 4. kvartal 1908, blev firfagsbygningen beskrevet som værende i grundmur med betonvægge og -gavle. Tagbeklædningen omtales som »tegl«, hvormed der dog antagelig sigtes til de stadig eksisterende cementsten. Før omvurderingen for Thorvald Mogensen i 1911 var der blevet opført en mindre halvtagsbygning ved sydsidens vestende og et fritliggende hønse- og brændehus syd for tilbygning.

Mosedalsvej 18,
matr.nr. 85.*Ejere:**Ca. 1847–1861:* Fisker Michael Jensen.*1861–1865:* Sømand, snedker Hans Madsen Kofoed.*1865–1897:* Snedker Mads Madsen Kofoed, ovennævntes far, i 1889 efterfulgt af enken, Jørgine Christine, f. Lund.*1897–1911:* Avlsbruger, partikulier Peter Clausen Kofoed.*1911:* Claudine Cecilie Nielsen, f. Kofoed, ovennævntes søster, g.m. Anders Peter Nielsen.*1911–læst 1952:* Georg Andreas Nielsen, ovennævntes søn.*læst 1952–læst 1958:* Agnes Kathrine Nicoline Nielsen.*læst 1958–læst 1966:* Preben Engset.*læst 1966–d.d.:* Chauffør Axel Svendsen.

I 1979 blev tidligere matr.nr. 84 optaget i nærværende matrikel. Uagtet den formelle opdeling har de to parceller hele tiden haft samme ejer. Grunden er udskilt fra gården med nuværende adresse Mosedalsvej 28.

gen. Hovedhuset står i det væsentligste uændret siden opførelsen; ved vinduesudskiftningen for et par år siden er der taget hensyn til bygnin- gens hidtidige fremtræden. Bebyggelsen ved vestenden er ombygget i 1980.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i syv fag med heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement. Bygningen, der er indrettet til beboelse og i vest sammenbygget med nabohuset, Mosedalsvej 20, ligger tilbagetrukket på grunden og er i syd – ud mod den foranliggende have – tilbygget en veranda og en murkranset terrasse med overdækning, begge med tjære-paptag. Ved nordsiden er et grundmuret, hodelignende vindfang over to fag.

På en kampestenssokkel, ret høj ved østgavlen, hvor der er kælder, er stolpetømmeret rejst med tilhørende bindbjælker, samt fyldtømmer. Bjælkelaget, der er hævet, er gennemtappet og fastholdt med tværkiler. Fyldtømmeret omfatter indtappede løsholter, låst i stolpesamlingerne med én nagle, samt oplængder. Sokkel og tømmer står tjæret. Tavlene er murede og står berappede og hvide. På lejden, med spor efter vorbordnagler, er i syd opsat sugfjæl, i nord lukkes under taget med tegl. Fra haven er indgang i andet fag fra vest i tilknytning til ovennævnte terrasse; døren er tofløjet og forsynet med ruder. Desuden er til denne side torammede, tværsprossede, blåmalede vinduer, og i øst ligger omtalte veranda, opført i brædder, med indgang i vestsiden samt to sprossedelte vinduer med stor midterrude mod syd. Vindfanget i nord, der er udbygget over tredje og fjerde fag fra øst, har indgang med trappe i østsiden. Derforuden er i denne side en indgang med tofløjet dør med ruder i sjette fag fra øst samt blandede vinduer med dels bly-, dels træsprosser. Under det østligste fag er i soklen en revledør til kælderen, der desuden fremtræder med to torammede, firrudedede vinduer i den hosliggende gavl. I samme gavl, der har nyere imprægneret bræddebeklædning i gavltrekanten, er foroven to torammede, tværsprossede vinduer og i stueetagen, der fremtræder i bindingsværk, et torammet, smårudet blysprossvindue. Taget har lille gavludhæng og vindskede med dækbræt; i tagryggen en skorsten med sokkel og udkrugning.

Bygningshistorie: Grunden, tillige omfattende nuværende Mosedalsvej 20, blev udstykket fra gården Mosedalsvej 28 omkring 1847, hvor Jens Isach Clausen overdrog den som byggeplads til sønnen, Michael Jensen. Rime- ligvis blev stedet bebygget umiddelbart herefter. I hvert fald optræder Michael Jensen med selvstændig husstand i folketællingen fra 1850, hvor- imod han ved den foregående tælling i 1845 endnu var hjemmeboende, om end gift.

Ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1861 beskrives be- byggelsen som et ni fag langt bindingsværkshus med klinede tavl og strå- tag, i de seks østre fag indrettet til beboelse og i de tre vestre til ladehus. Efter en følgende ejer, Mads Madsen Kofoeds, overtagelse synes ladehu- set i henhold til en opmåling til bygningsafgift i 1866 at være blevet helt eller delvis indrettet til snedkerværksted. Sønnen, der forud havde haft ejendommen, omtales dog også som snedker, og værkstedet var således muligvis lidt ældre. Da stedet i 1896 på ny vurderedes, stod bygningen i ti fag og var indrettet til beboelse overalt. Som det fremgår af beskrivelsen under Mosedalsvej 20, er denne udbygning sket i vest.

Ved matrikuleringen i 1890'erne ses bygningen at være blevet opdelt på tre selvstændige ejendomme, betegnet henholdsvis nr. 83, 84 og 85, hvor- af nærværende ejendom i dag omfatter de to sidstnævnte matrikler, der dog i 1979 blev formelt sammenlagt under nr. 85, bebygget med de syv østre fag af det oprindelige hus.

Fig. 81. Mosedalsvej 20 og 18, sydfacaden. Bygningen er opført for fisker Michael Jensen omkring midten af forrige århundrede med klinede tavl og stråtag. Den har tidligere været indrettet som ladehus, senere værksted, i vestenden. Omkring århundredskiftet rummede bygningen tre boliger og er nu opdelt på to selstændige ejendomme.

Opdelingen af bygningen synes at være foretaget af Peter Clausen Kofoed, der fik skøde på den samlede ejendom i 1897, men i henhold til samme »for længst« havde overtaget stedet og også står som forsikrings-tager i 1896. I hvert fald lod P. Clausen Kofoed i 1902 de tre beboelser, fra øst mod vest omfattende henholdsvis fire og to gange tre fag, forsikre hver for sig. Den vestre bolig var en kort periode overtaget af P. Clausen Kofoeds husbestyrerinde, Agda Pedersen, men tilbagekøbtes snart efter, og den samlede bebyggelse gik i 1911 i arv til Peter Clausen Kofoeds søster. Søstersønnen, Georg Andreas Nielsen, overtog herefter nærværende syv fag, mens Agda Pedersen på ny overtog den vestre bolig, jævnfør Mosedalsvej 20; siden har denne opdeling været gældende.

Allerede ved vurderingen i 1896 blev tavlene beskrevet som murede, og denne istandsættelse såvel som tilbygningen af det tiende fag kan tænkes at være sket i forbindelse med indretningen af de tre beboelser, hvor bjælkerne også kan være blevet hævet. Dog var stedet, som nævnt, før ejet af håndværkere, og det kan ikke udelukkes, at især Mads Madsen Kofoed, der beboede stedet en længere årrække, havde forbedret huset. Stråtaget, der på et ældre fotografi – jævnfør fig. 57 – ses med et par rækker tegl ved tagskægget, blev udskiftet med de nuværende cementsten efter 1912 og senest i 1941, antagelig omkring 1920 samtidig med udskiftningen på Mosedalsvej 20. Verandabygningen ved sydsidens østende og vindfanget mod nord er i henhold til forsikringsprotokollen opført i første halvdel af dette århundrede. Siden er ikke sket nævneværdige ændringer med bygningen; dog kan det anføres, at bræddebeklædningen i den frie østgavl nylig er udskiftet.

Mosedalsvej 20, matr.nr. 83.

Ejere:

Indtil 1910 samme ejere som Mosedalsvej 18, se denne.

1910: Agda Pedersen.

1910–1911: Partikulier Peter Clausen Kofoed (havde også ejendommen fra 1897 til overdragelsen til husbestyrerinden, Agda Pedersen, tidligere i året 1910).

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i tre fag med cementstensklædt heltag. Bygningen, der er indrettet til beboelse, ligger tilbage trukket fra vejen og er i øst sammenbygget med Mosedalsvej 18. Ved nordsiden er tilbygget et grundmuret vindfang.

Huset står, hvad byggemåde og farveholdning angår, som Mosedalsvej 18, se denne. Dog ses hjørnestolperne at være i fyr i modsætning til det ellers anvendte stolpetømmer i eg, og det vestligste fag er således tydeligvis tilbygget. I sydfacaden er en midtstillet indgang fra haven med tofløjet fyldingsdør med tre ruder i hver fløj, der harmonerer med de omgivende torammede, tværsprossede vinduer. Gårdsiden dækkes i vest af ovennævnte vindfang og er desuden forsynet med to torammede, smårudede

1911: Claudine Cecilie Nielsen, f. Kofoed, ovennævntes søster, g.m. Anders Peter Nielsen.
 1911–1916: Ovennævnte Agda Pedersen.
 1916–1919: Marie Petersen (særeje), g.m. Hans Thue Petersen.
 1919–læst 1959: Stenhugger Valdemar Viktor Smidt.
 læst 1959: Anna Johanne Carlsine Smidt, f. Carlsen.
 læst 1959–d.d.: Petra Christensen.

Mosedalsvej 21,
 matr.nr. 99.

Ejere:

Grunden henhørte førhen under gården med nuværende adresse Hans Thygesensvej 18.
 Ca. 1847–1862: Fisker Mikkel Nielsen.
 1862–1911: Sømand, fisker Anders Peter Nielsen.
 1911–læst 1945: Fisker Anders Mikael Nielsen, ovennævntes søn.
 læst 1945–d.d.: Fisker, bestyrer Harding Anders Mikael Nielsen, ovennævntes søn.

blysprossevinduer. Den frie vestgavl har foroven bræddebeklædning, hvori et torammet, tværsprosset vindue, og står forneden udmuret mellem hjørnestolperne; ca. midt for gavlen ses omridset af en nu tilmuret indgang. Taget har lille gavlhæng med vindskeder og dækbræt, og i tagryggen er en skorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Under Mosedalsvej 18 er gjort rede for stedets historie indtil bygningens endegyldige opdeling omkring 1910. Heraf fremgår det blandt andet, at denne ende af bebyggelsen er opført som ladehus og senere har været benyttet som snedkerværksted. Indretningen til beboelse synes at have fundet sted i 1890'erne, og muligvis er det vestligste fag, der bærer præg af at være tilbygget, opført i denne anledning. Det oprindelige stråtag udskiftedes med cementstenene omkring 1920. Vindfanget i nord omtales først i en forsikring fra 1959, men kan meget vel være ældre, og i samme taksation anføres, at denne beboelse er adskilt fra nabohuset i øst med en 1/2-stens cementmur på loftet.

Omkring 1920 grundlagde Valdemar Viktor Smidt et cementstøberi på ejendommen, hvortil der opførtes en, stadig eksisterende, bygning nord for beboelsen. Under en vurdering i 1926 medforsikredes stenstrygemaskiner. Efter sigende ophørte virksomheden omkring 1940.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus, beliggende lidt tilbage trukket på grunden, i syv fag bindingsværk med kælder og heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Ved bagsidens vestfag er en lille tilbygning og ud for østenden en forbindelsesbygning til et nord-sydvendt sidehus med hosstående røgeriskorsten. På grunden ligger desuden to mindre bygninger i henholdsvis nordøst og syd.

Hovedhusets stolpetømmer er rejst på en kampestenssokkel og har gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler. I tømmerkonstruktionen indgår desuden løsholter, låst i stolpesamlingerne med to nagler, og oplængder i såvel under- som overtavl. Tavlene er overvejende murede ud med brændte sten, men i overtavlene findes endnu klinede vægpartier. Sokkel og tømmer er rødmalet, mens tavlene står berappede og hvide. I samtlige fag i nordsiden – ud til gaden – er isat torammede, smårudede blysprossevinduer, placeret midt i fagene med lodposte i forlængelse af overtavlenes oplængder; vinduerne er gulmalede. Desuden er til denne side to kælderindgange, dels i østfaget, hvor der i overliggeren er indskåret dateringen 1/5 1847, og dels under tredje fag fra vest, der i øvrigt står noget bredere end de øvrige fag; for begge indgange er rødmaledede revledøre. I det brede fags løsholt ses nagler, der kan tyde på, at der her tidligere har været en dør til ladehuset, se nedenfor. Foran tredje og fjerde fag fra øst er en murkranset terrasse med rødmaledede piller og hvidmalede felter; midt for er et trappeløb ned i haven – og i fortsættelse heraf endnu en trappe fra haven ned til vejen. Østgavlen står nu udmuret mellem hjørnestolperne i stueetagen, men har tidligere været i bindingsværk, og er i gavltrekanten beklædt med rødmaledede brædder. I undergavlen er en sydligt placeret indgang med tofløjet fyldingsdør med ruder og tilhørende tofløjet vinterdør, og desuden er her et trerammet, smårudet blysprossevindue; døren har tidligere siddet nordligere i gavlen. Gavltrekanten er forsynet med to torammede, tværsprossede vinduer og har i gavlspidsen et lille helrudet vindue. I soklen sammesteds er et torammet, firrudet kældervindue. Mod vest er undergavlens bindingsværk bevaret, og i løsholtsamlingerne her er kun én nagle; i hvert af gavlens tre fag er et vindue magen til facadens. Gavltrekanten har rødmalet notspær og bræddebeklædning og er forsynet med et énrammet, seksrudet blysprossevindue samt et lille helrudet vindue i gavlspidsen. Bagsiden står i hovedtræk som facaden, dog er tømmeret ikke fuldt intakt. Til denne

Fig. 82. Ejendommen Mosedalsvej 21, set fra nordøst, i begyndelsen af dette århundrede. Beboelseshuset synes at være opført for fisker Mikkel Nielsen i 1847 og har oprindeligt stået stråtekt og været indrettet som ladehus i vestenden. Røgeriet blev grundlagt i slutningen af forrige århundrede af Anders Peter Nielsen, der ses på fotografiet sammen med hustruen Claudine Nielsen, sønnen og svigerdatteren Anders M. og Emma Nielsen og børnebørnene Elisabeth og – på mors arm – Harding Nielsen; sidstnævnte repræsenterer i dag 3. generation på ejendommen. Yderst til venstre ses Karen Pedersen.

side er tre vinduer som gadesidens samt, i bygningens midterste fag, en tofløjet havedør med sprossedelte ruder. Ud for vestre yderfag er en lille tilbygning og ved østenden ligger ovennævnte mellembygning til sidehuset. Der er sugfjæl ved den opskalkede tagfod, og ved taggavlene er opsat vindskeder med dækbræt. I den søndre tagflade er en taskekvist med torammet, smårudet blysprossevindue; flunkerne er beklædt med plader med bræddevirkning og taget eternitbeklædt. Bygningen er uden skorsten.

Det syd for hovedhuset beliggende, nord-sydvendte sidehus bærer præg af ombygninger og står dels i bindingsværk, dels i grundmur og med heltag, beklædt med zinkplader. Ved østsiden er opført en røgeriskorsten med hvid sokkel, pudset, sort kappe og hvid pibe; syd for skorstenen er sidehuset dækket af en holde.

Ud mod vejen ligger en halvtagsbygning i brædder med tjærepaptag.

Bygningshistorie: Da Mikkel Nielsen i 1857 lod ejendommen indtegne i brandforsikringen, stod bygningen i syv fag bindingsværk, som i dag, og betegnedes i øvrigt som et »5-6 år gammelt hus«. Dette stemmer ikke overens med inskriptionen i ovennævnte tømmerstykke i nordsidens østfag, hvor dateringen 1/5 1847 også er møntet på opførelsetidspunktet; inskriptionen er dog af senere dato, men udtryk for en tradition på stedet og i overensstemmelse med tidspunktet for Mikkel Niensens overtagelse af grunden. Under alle omstændigheder kan det slås fast, at bygningen er opført omkring 1850, og at den efter al sandsynlighed stod uændret ved vurderingen i 1857. De fire fag – i øst – var da indrettet til stuehus og forsynet med to udvendige døre samt fire torammede og tre énrammede vinduer. Der var fem indvendige døre, bræddeloft overalt og bræddegulv i tre fag; huset havde én skorsten. Om stuehuset forlyder det i øvrigt, at det var af »særdeles godt materiale«. Dertil kom tre fag ladehus i vest, i samme højde og bredde (henholdsvis 4½ og 11½ alen) som beboelsen;

Hans Thygesensvej 44. Den endelige finansiering synes da også at have hvilet på Claus Andreas Nielsen, der i marts 1899 optog et lån i Svaneke Sparekasse mod 1. prioritet i ejendommen med påstånde bygninger. Bortset fra tilbygningen af vindfanget i øst på et senere tidspunkt står beboelseshuset i alt væsentligt som ved opførelsen; dog er bagsidens vinduer udskiftet.

Forsikringen i 1898 omfattede tillige et fritliggende vaskehus i nord-vest, opført i betonvægge med tjære-papbeklædt halvtag. Bygningen indgår i dag i den sammenhængende udhusbebyggelse, der støder til stuehusets bagside i vest og blandt andet omfatter silderøgeriet. Sidstnævnte er, så vidt det kan udledes af forsikringsprotokollen, grundlagt i eller omkring 1920 og var efter sigende i funktion til omkring 1940.

Mosedalsvej 26,
matr.nr. 79b. »Hoel«.

Ejere:

Grunden udgjorde ved udarbejdelsen af matrikelkortet i 1816 (og den tilhørende sogneprotokol fra o. 1826) en del af tilliggendet til gården med nuværende adresse Mosedalsvej 28, men var blevet udstykket herfra før 1833.

Fig. 85. Mosedalsvej 26, beliggende ud mod kysten i nærheden af en lille vig, synes at være opført omkring 1830. Stedet har i en lang årrække i senere tid tilhørt kunstmaleren Helge Nielsen, og i udbygningen her mod nord ses et stort ateliervindue.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt beboelseshus i fire bindingsværksfag i vest og med et grundmuret parti i øst, over det hele er stråttækt heltag. I nord er en grundmuret tilbygning ved vestenden og i syd en bræddetilbygning ved østenden.

På en kampestenssyld er bindingsværket rejst med stolper, gennemtapet bjælkelag og fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder. Sokkel og tømmer står tjæret, de udmurede tavler er berappede og hvide. I sydsidens fire vestre fag er isat torammede, smårudede vinduer med blysprosser, og i det grundmurede parti er en indgang med en revlehalvdør og overvindue; øst for døren støder ovennævnte bræddebygning – med afvalmet tegltag – til hovedhuset. Mod nord ligger den grundmurede østende lidt tilbagetrukket fra facadelinien i de to tilstødende bindingsværksfag mod vest. Heri er indgang med en nyere halvdør med ruder i den øverste del; øst for døren er et torammet, smårudet vindue med blysprosser. I det østre af de to bindingsværksfag sidder et tilsvarende vindue. Den øvrige nordside dækkes af ovennævnte tilbygning, der

Fig. 86. Samspillet mellem klippepartier og skær, hav og bebyggelse, som karakteriserer fiskerlejet, kommer overmåde fint til udtryk på dette Valdemar Myhre billede fra begyndelsen af århundredet. I forgrunden ses det isoleret beliggende »Hoel«, Mosedalsvej 26, mens en tættere bebyggelse ved Mor Markers Gænge/Mosedalsvej ses til højre i billedet. Tværs over bugten er udsyn til Strandstien 2.

griber ind i hovedhuset og har parallelt løbende heltag med eternitskifer; i tilbygningens nordside er et stort ateliervindue, der fortsætter i en frontkvistlignende opbygning. Vestgavlen står grundmuret forneden og med brædebeklædt gavltrekant og notspær. I overgavlen er et torammet bly-sprossevindue og i undergavlen en tofløjet dør med ruder, der fører ud til en overdækket terrasse. Ved begge gavle er opsat vindskeder, i øst kronet af husbrand. Den søndre tagflade afsluttes forneden med to rækker tegl, og i nordsiden er brædebeklædning på den lodrette flade over den tilbagetrukne østende; til begge sider er en stråtagkvist. I tagryggen er to hvide skorstene med sokkel og udkrøgning.

?(1833)–?: Skomager Jens Peter Pedersen.

....

?/1863–1877: Anders Hansen.

1877: Snedker Carl Johan Kofoed (Købekontrakt forelå fra 1872).

1877–1889: Julius Mathias Ipsen.

1889–1899: Svend Peter Jensen.

1899–læst 1928: Kvaseskipper, avlsbruger Jens Christian Skov (tillige ejer af Mosedalsvej 28).

læst 1928–læst 1932: Bankassistent Aksel M. J. Olsen (tillige ejer af Mosedalsvej 28).

læst 1932–d.d.: Kunstmaler Helge Nielsen, efterfulgt af fru Helga Nielsen.

Bygningshistorie: Parcellen er udstykket fra gården med nuværende adresse Mosedalsvej 28 efter udarbejdelsen af matrikelkortet i 1816 og før 1833, hvor stedet i Herredsfogedens Husfortegnelse er anført bebygget med et firfagshus. Muligvis er huset opført under husregistrantens tilblivelse, eftersom det ikke heri optræder med selvstændigt nummer, men som litra b under Strandløkken nr. 43, hvorfra grunden var udskilt. Efter al sandsynlighed var huset bygget af ejeren i 1833, Jens Peter Pedersen, som i folketællingen fra det følgende år omtales som skomager og da var 31 år. I realregisteret til skøde- og panteprotokollen fra 1863 regnes bygningen i fem fag. Oplysningen må dog være fejlagtig, da huset på fotografier fra omkring århundredskiftet – jævnfør fig. 86 – ikke synes at være udbygget. De oprindeligt klinede tavler synes i henhold til forsikringsmaterialet overvejende at være blevet udmuret i slutningen af forrige århundrede, hvor der også blev opført en seks alen lang halvtagsbygning i bindingsværk ved nordsiden; denne lå i henhold til matrikelkortet fra

Fig. 87. Mosedalsvej 28, stuehuset, set fra sydvest. Bygningen synes at stamme fra første halvdel af 1800-tallet og har bibeholdt mange af de karakteristiske træk ved det ældre bindingsværksbyggeri såsom fyldtømmer, blysprossevinduer, stråtag og husbrænde. Såvel de nuværende vinduers placering midt i fagene som udførelsen med sammenloddede blyprofiler omkring jern- og trækerner – jævnfør ordforklaringen – tyder dog på, at disse er isat i slutningen af forrige århundrede i forbindelse med tavlenes udmuring og sænkning af løsholterne. De murede gavle stammer fra tiden omkring århundredskiftet.

1891-92 – og ovennævnte fotografier – ud for de vestre fag, hvor den grundmurede tilbygning ligger i dag. Sidstnævnte er i henhold til oplysning ved en senere taksering opført i 1959, og bræddetilbygningen ved sydsiden lidt tidligere. Østendens grundmurede parti er ligeledes af nyere dato, men omtales ikke specifikt i arkivalierne. Stråtaget er fornyet omkring 1960, og i sydsiden har man ved oplægningen af tegl ved tag-skægget holdt en tradition i hævd, som var meget udbredt i slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede.

Mosedalsvej 28, matr.nr. 78a. »Skippergaarden«.

Ejere:

?–1812: Avlsbruger Jens Michelsen.

1812–1847: Avlsbruger Jens Isach Clausen, ovennævntes svigersøn.

1847–1882: Søfarende, avlsbruger Hans Jensen, ovennævntes søn.

1882–læst 1928: Kvaseskipper, avlsbruger Jens Christian Skov, ovennævntes svigersøn, g.m. Caroline Christine Skov, f. Jensen.

læst 1928–læst 1938: Bankassistent Aksel M. J. Olsen.

læst 1938–læst 1959: Kunstmaler Thor Bøgelund-Jensen.

læst 1959–læst 1968: Gudrun Bøgelund-Jensen.

læst 1968–læst 1979: Gerd Bøgelund og Lotte Rasmussen.

læst 1979–d.d.: Tegner Lotte Rasmussen.

Bygningsbeskrivelse: Det trelængede gårdanlæg omfatter et stuehus i syd og en vinkelret herpå liggende – i ca. 1 meters afstand – udhuslænge i øst samt en mindre nordlænge.

Det øst-vestvendte *stuehus* står i otte bindingsværksfag med stråtagt heltag; ved gårdsidens vestende er en bindingsværksudbygning over tre fag.

Tømmerkonstruktionen er rejst på en kampestenssyld, der fremtræder i størst højde ind mod gården, og består af stolper med gennemtappet bjælkelag samt fyldtømmer, omfattende såvel løsholter som oplængder; de indtappede løsholter, der oprindeligt er låst med én nagle i stolperne, er sænkede i gadefacaden. Tavlene er overvejende udmurede, men mod gården til dels klinede og står skurede og hvide, mens sokkel og tømmer er sort; murværket ses tidligere at have været kalket lyseblåt. I lejden er spor efter Vorbordnagler. Ud til vejen – i syd – er indgang i tredje fag fra øst med en nyere lakeret rammedør med stor fylding af finér og overvindue, i de øvrige fag er torammede, smårudede vinduer med blysprosser. Gavlene står grundmurede og hvide med trappet udkrægning ved tagfoden, dog ikke i nordvest, hvor gavlmuren fortsætter ud over tilbygningen. Mod såvel øst som vest er et loftsvindue magen til facadens vinduer, indsat i åbninger med fladbuede stik, og i gavlspiden et lille halvrundt vindue med jernsprosser. Østgavlen er desuden forsynet med to torammede vinduer som de omtalte i stueetagen og har i soklen to kældervinduer med jerngitre; i vestgavlen ses en tilmuret åbning i både over- og undergavl. I bagsidens fem østre fag er dels to torammede og et énrammet, smårudet blysprossevindue, dels en indgang til kælderrummet under de to fag nærmest gavlen; der har førhen været en indvendig nedgang til kælderen. I fjerde fag fra øst ses tidligere at have været en dør. Indgangen fra gårdsiden findes i dag i østsiden af udbygningen over de

vestre fag og er forsynet med en nyere rødmalet halvdør. Udbygningen, der har lavt, zinkdækket heltag, vinkelret på hovedhusets tag, står i de tre »gavlfag« ind mod gården kun med stolpetømmer, løsholterne er påmalede; gavltrekanten er bræddebeklædt. I hvert fag er et torammet, seksruddet blysprossevindue. I såvel hovedhus som udbygning er ved gavlene opsat vindskeder med dækbræt og husbrande. Hovedhusets stråtag har forneden en række tegl, og i den nordre tagflade er opsat en halv rund kvist med sprossevindue. I tagryggen en skorsten i blank mur med sokkel og overdækning.

Den *østre længe* står ligeledes i bindingsværk og har heltag, beklædt med eternitplader. Bygningen fremtræder i seks fag samt med et bredt portrum i syd op mod stuehuset. Bindingsværkskonstruktionen svarer i alt væsentligt til stuehusets, dog er fyldtømmeret fjernet i østsiden, og i nordgavlen ses at være en del genanvendt tømmer; i lejden er spor fra vordnagler. Fjerde stolpepar fra nord mangler bindbjælke og vidner således om den tidligere tærskelos placering. Bygningen er forsynet med forskellige staldvinduer samt døre og port af revlekonstruktion. I nordgavlens bræddebeklædte gavltrekant med notspær er et stort ateliervindue, og på gavlspidsen sammesteds er husbrand.

Den lille *bygning i nord* står dels i grundmur, dels i granit og med heltag, beklædt med cementsten; heri en skorsten. Ind mod gården er revlehalvdøre.

Bygningshistorie: Af det ældste tilgængelige skøde vedrørende ejendommen fra 1812, omhandlende Jens Michelsens salg af stedet til svigersønnen, Jens Isach Clausen, fremgår det, at bebyggelsen da omfattede to længer på i alt 14 fag. Disse lå imidlertid i henhold til det få år senere opmålte matrikelkort parallelt med hinanden i syd og nord, jævnfør bogens omslag, hvor ejendommen er betegnet No. 16.

Den *søndre længe* var, så vidt man kan skønne, i 1816 placeret nogenlunde hvor det eksisterende stuehus ligger i dag, men er efter matrikelskellinierne at dømme næppe identisk med dette. Muligvis blev den stående bygning dog opført inden for en overskuelig årrække herefter af Jens Isach Clausen. I hvert fald regnedes stuehuset i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833 i otte fag, svarende til bygningens nuværende udstrækning. Denne er dog i årenes løb blevet gradvis forbedret, blandt andet ved udmuring af størsteparten af de oprindeligt klinede tavle og grundmuring af gavlene fra sokkel til tagryg; tavlene omtales som udmurede i en vurdering til brandforsikringen fra 1885, og ved en nyvurdering i 1902 anføres gavlene specifikt som værende i grundmur. Derimod omtales udbygningen ved nordsiden ikke i arkivalierne, og den er muligvis først opført i dette århundrede. De nævnte forbedringer kan meget vel være foretaget af kvaseskipper Jens Christian Skov, der havde ejendommen i en længere årrække omkring århundredskiftet, og efter hvem stedet rimeligvis i dag betegnes »Skippergaarden«.

Længen i øst bærer i sin nuværende fremtræden præg af relativ høj alder, men som ovenfor anført ses placeringen at være ændret efter udarbejdelsen af matrikelkortet i 1816. Bygningen var også seks fag lang i 1833, men først ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1872 er det muligt utvetydigt at fastslå, at udhuslængen var placeret, hvor den nu ligger, nemlig i en afstand af seks alen fra stuehuset. Portbygningen ved sydgavlen, der nu udfylder det meste af mellemrummet, er tilbygget mellem nævnte år og 1885. I 1885 beskrives tavlene som murede, og indretningen omfattede foruden lade også stald, senere tillige huggehus. I forbindelse med Aksel Olsens overtagelse benyttedes bygningen som kaninstutteri og hønsehus. Endnu i 1946 var der stråtag på bygningen, og eternittaget er antagelig oplagt for Thor Bøgelund-Jensen.

Det lille *udhus i nord* er opført mellem 1885 og 1902 som svine- og

Fig. 88. Mosedalsvej, der tjener som indfaldsvej fra Gudhjem, er kun spredt bebygget her i fiskerlejets udkant. I forgrunden de to gamle avlsbrugerejendomme, nr. 28 og 31, og bag førstnævnte ses nr. 22 med røgeriet. Billedet stammer formentlig fra midten af dette århundrede.

vaskehus. Ved opførelsen havde bygningen spåntag. I begyndelsen af dette århundrede blev der i vaskehuset indrettet en bageovn, som atter synes sløjfet omkring 1930. I øvrigt havde Aksel Olsen også kaninhold i denne bygning.

Samme ejer opførte to hønsehuse – i nord og vest. Det vestlige hus, der var opført i bindingsværk med cementsten mod syd og i gavlene og mod nord i grundmur med cementsten samt med stråtag, blev i slutningen af 1930'erne indrettet til beboelse og udskilt som en selvstændig ejendom, der i dag har adressen Mosedalsvej 30.

I skødet fra 1812 omtales »2 med husene indgårdede sædeløkker«, rimeligvis svarende til forholdene i 1816, og siden er ejendommene med nuværende adresse Mosedalsvej 18, 20, 22, 26 og 32 udstykket herfra.

Mosedalsvej 31, matr.nr. 101d.

Ejere:

?–1802: Avlsbruger Hans Pedersen.

1802–1835: Avlsbruger Peder Hansen, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Cecilie Nielsdatter, senere i ægteskab med Mogens Pedersen.

1835–1879: Margrethe Kirstine Pedersdatter, ovennævnte Peder Hansens datter, i en del af perioden i ægteskab med Claus Kofoed.

1879–1910: Avlsbruger Peter Clausen Kofoed, ovennævntes søn.

1910–1916: Avlsbruger Hans Alfred Pedersen.

Bygningsbeskrivelse: En gård, bestående af et stuehus i nord og en udhuslænge i øst – samt en mindre bygning i vest.

Stuehuset står i otte fag bindingsværk med heltag, der er teglhængt til gaden og beklædt med falstagsten af cement mod gården; det østligste fag er indrettet som portgennemkørsel, og mod gården er udbygget en hodde.

Bygningen hviler på en kampestenssokkel af ret anelig højde i øst, hvor der er kælder, men aftagende med det stigende terræn mod vest. Tømmerkonstruktionen omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler, og fyldtømmer. Løsholterne, der oprindeligt har været låst med én nagle i stolpesamlingerne, er sænket i nordsiden. Mod gården ses den oprindelige bagside i de to vestre fag, mens den øvrige del er dækket af en bindingsværkshodde, hvori fyldtømmeret delvis er fjernet. Stuehusets tværlinje er overvejende udmurede, i gårdsidens vestfag ses dog endnu lerklining i overtavlene. Vestgavlen har karakter af en grundmuret beklædningsgavl med trappet udkrægning ved tagfoden. Østgav-

1916: Magnus Mortensen.

1916–læst 1929: Avlsbruger Christian Henriksen Kjær.

læst 1929–læst 1945: Avlsbruger Hans Peter Nielsen.

læst 1945–læst 1950: Gårdejer Thorvald Kure.

læst 1950–læst 1954: Gårdejer Henning Hjorth.

læst 1954–d.d.: Gårdejer Viggo Mikelsen.

len har bræddebeklædt gavltrekan og står delvis åben forneden, hvor portfaget støder op til den hosliggende længe; gavlen i portrummets vestside har en tilsvarende udformning foroven og står i bindingsværk på kampestenssoklen, der afsluttes her, forneden. Soklen er rød, murværket hvidt og tømmeret sort til gaden, men brunt mod gården.

I nordfacaden er indgang i tredje fag fra vest med en tofløjet havedør, der foroven er forsynet med ruder og fremtræder i stil med de midtstillede, torammede og tværsprossede vinduer, der ses i de øvrige fag. Foran døren er en muromkranset terrasse med trappeløb i øst. Gennemkørselen i østfaget er i dag åben, men i stolperne herved ses stabler fra tidligere portfløje til gaden. I soklen under fagene nærmest porten er to torammede, firrude kældervinduer i den omhandlede facade, og i selve portrummet er en nordstillet indgang til kælderen med revledør. I gårdsiden er en indgang med tofløjet, malet fyldingsdør i hodden, og desuden er til denne side sprossevinduer af varierende udformning; i andet fag fra vest er et torammet, smårudet blysprossvindue. I den vestre gavl er et torammet, smårudet loftsvindue. Taget har lille udhæng med vindskeder og dækbræt og er mod syd forsynet med to ovenlysvinduer samt en nyere taskekivist med to små vinduer; mod nord er et enkelt ovenlysvindue. I tagryggen en hvid skorsten med sokkel og overdækning.

Længen i øst står i ni fag bindingsværk i østfacaden og i vestfacaden i bindingsværk i den nordre ende og syd herfor i grundmur med trempel-opbygning, delvis beklædt med eternitskifer. Heltaget, der er løftet over trempelen, er beklædt med rødmaledede pandeplader mod gården og med bølgeeternit i østsiden.

I hovedtræk svarer østlængens oprindelige konstruktion til stuehusets, og i østsiden står bindingsværket med fyldtømmer endnu intakt. Stolpen mellem fjerde og femte fag fra nord mangler bindbjælke og vidner således om en tidligere tærskelos placering. Endvidere bærer de to søndre fag præg af at være tilbyggede; det næstyderste fag står meget bredt og med to oplængder i såvel over- som undertavl. Der er spor efter vorbordnagler i lejden, og på samme er oplagt lersten op mod tagets underside. I østsiden er nyere vinduer med tophængte rammer og desuden en fyldingsdør med ruder. Det grundmurede parti mod gårdspladsen er forsynet med to revlehalvdøre samt en lignende skydeport helt i syd, og derforuden er isat staldvinduer med jernsprosser. Begge gavle har eternitskifer i gavltrekanen og står i bindingsværk forneden, sydgavlen dog delvis omsat i grundmur. Nordgavlen afsluttes øverst med en brand, og i gavltrekanen sammesteds er en luge samt i gavlspiden en lille trekantet rude.

Fig. 89. Mosedalsvej 31, stuehus og østlænge. Stuehuset synes i det væsentligste at stamme fra de første årtier af forrige århundrede, mens længen i øst muligvis i sin kerne er ældre, men gennemgribende ombygget. Bebyggelsen har tidligere stået stråttækt, og cementstenstagnet på stuehuset er for nylig blevet udskiftet med tegl ud til gaden.

Bygningshistorie: I det ældste tilgængelige skøde vedrørende ejendommen, der er fra 1802, anføres det, at Hans Pedersen da afhændede sine ejende og iboende *huse*, 9 stolperum, med tilliggender og husdyr – både heste, kvæg, svin, får og gæs – samt vogne, plove og harver m.m. Som det fremgår, havde stedet allerede da karakter af avlsbrugerejendom og var bebygget med to længer. I en undentagskontrakt fra 1806 anføres yderligere, at der skulle indrettes en aftægtsbolig for Hans Pedersen i de tre søndre fag af den østre længe, hvor der på daværende tidspunkt blandt andet var en bageovn samt en kølle. Dette tyder på, at der har været en art bryggers i den nævnte bygning, uden det derfor er muligt at udsige, hvorvidt denne derudover har været indrettet til beboelse. Bebyggelsens fagantal omtales næste gang i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833, hvor begge længer angives at være i otte fag.

Bebyggelsen er med andre ord blevet noget forandret i begyndelsen af forrige århundrede, og muligvis er det eksisterende *stuehus* opført mere eller mindre fra grunden i det nævnte tidsrum. Da ejendommen i 1847 blev indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger af Claus Kofoeds enke, blev stuehuset – i nord – ligeledes beskrevet som værende i otte fag og i øvrigt 9 alen bredt og $3\frac{3}{4}$ alen højt, svarende til hovedhusets nuværende dimensioner. Dette er således i hvert fald opført før nævnte år. Køreporten i øst omtales også i taksationen, og desuden fremgår det heraf, at bygningen da var forsynet med to yderdøre og otte torammede vinduer. Der var bræddeloft over syv fag, altså samtlige fag med undtagelse af porten, og bygningen havde én skorsten – med ildstedet – hvortil der desuden var sluttet en kakkellov. Bindingsværkets tværlinje var klinede og taget stråttækt; overgavlene var bræddebeklædte.

Hodden i syd er efter det nye matrikelkort fra 1891-92 at dømme først opført efter dettes udarbejdelse, men omtales i 1906 – ved den første nyvurdering til brandforsikringen efter 1847 – som værende $14\frac{1}{4}$ alen lang og stående i bindingsværk som hovedhuset. Ved samme forsikring anføres endvidere, at tavlene var blevet udmurede. Ejendommen tilhørte da Peter Clausen Kofoed, der både før og efter århundredskiftet forestod flere byggeforetagender rundt om i Listed. Det forekommer derfor selvfølgelig, at nævnte Peter Clausen Kofoed også forbedrede sin egen ejendom; for stuehusets vedkommende dels ved udbygningen af hodden mod gårdsiden – muligvis med genanvendelse af sydsidens hidtidige tømmer – dels ved i gadefacaden at lade tavlene udmure, løsholterne sænke og de torammede, tværsprossede vinduer isætte. De i 1847 omtalte vinduer har utvivlsomt været smårudede og blysprossede – og altså i mindre format end de eksisterende vinduer til gaden. I eller omkring 1923 lod Christian H. Kjær tilsyneladende stråtaget udskifte med cementsten, der i nordsiden fornylig atter er udskiftet med tegl; taskeskivsten i syd er ligeledes af nyere dato.

Den *østre længe* har muligvis rødder i den i 1806 omtalte bygning, hvor der i den søndre ende var en bageovn og kølle, idet der i taksationen fra 1847 omtales en skorsten i denne længe, der da ellers var indrettet til melhus, lo og lade. Bygningen stod i øvrigt da i samme længde, dybde og byggemåde som stuehuset, og er rimeligvis også blevet ombygget mellem 1802 og 1833, men altså formentlig knapt så gennemgribende som længen i nord. At dømme efter matrikelkortet fra 1816 kan de to længer meget vel i store træk have fået deres nuværende omfang og indbyrdes beliggenhed allerede før dettes udarbejdelse – jævnfør bogens omslag, hvor ejendommen er betegnet No. 15(a). I hvert fald kan det påpeges, at østlængens nordgavl også da lå lidt tilbager trukket fra stuelængens facadeflugt ud mod vejen; men derudover ses de to bygninger at have ligget med en lidt større afstand fra hverandre, end det er tilfældet i dag, hvor de praktisk talt støder sammen, uden dog at være sammenbyggede. »Lukningen« af hjørnet mellem bygningerne må have fundet sted ved op-

Fig. 90. Mosedalsvej 32, stuehusets sydfacade. Bygningen er opført omkring 1870 for fisker Niels Peter Mikkelsen og var indtil midten af dette århundrede indrettet til ladehus i vestenden. Frem til 1920'erne stod huset stråtagt.

førelsen af portfaget. Desuden om- og udbyggedes ladehuset i sidste halvdel af forrige århundrede. Som anført ovenfor stod østlængen i 1847 i samme dybde som stuehuset, nemlig 9 alen, svarende til godt 5,5 meter, mens den i dag er knap syv meter dyb. Udvidelsen, der efter alt at dømme er sket mod øst, i bagsiden, havde fundet sted før opmålingen til det nævnte matrikelkort i 1891-92. Samtidig blev bygningen tilsyneladende forlænget mod syd, eftersom den ved nyvurderingen i 1906 regnedes i ni fag; højst sandsynligt ombyggedes det nuværende næstyderste brede fag ved samme lejlighed, jævnfør beskrivelsen. Rimeligvis er også dette byggearbejde iværksat af Peter Clausen Kofoed; muligvis først efter at han selv havde overtaget ejendommen i 1879, men det kan også tænkes, at byggeriet fandt sted, mens moderen, der som nævnt sad enke allerede i 1847, havde ejendommen. Ved overtagelsen af ejendommen var P. Clausen Kofoed ca. 40 år og ugift, og han kan således meget vel i en årrække forud have drevet gården sammen med moderen. I øvrigt omtales i vurderingen fra 1906 stadig et bryggers i denne længe; dette behøver dog ikke nødvendigvis at have forbindelse til den ovennævnte indretning med bageovn og kølle. Desuden rummede længen i 1906 såvel kostald som svine- og kalvesti; senere omtales tillige en vognport heri. Tavlene beskrives nævnte år som dels klinede, dels murede, og bygningen havde da stadig stråtag og bræddeovergavle. Omsætningen af størsteparten af gårdsiden i grundmur og påbygningen af tremplen har rimeligvis først fundet sted senere i dette århundrede, hvor tagbeklædningen også er udskiftet; i løbet af århundredets første årtier blev taget omlagt med tjærepap, der senest i 1941 var blevet udskiftet med pandepladerne mod gården og siden er udskiftet med eternitpladerne mod øst.

I første halvdel af dette århundrede opførtes to mindre fritliggende bygninger i syd og vest, indrettet til henholdsvis vaskehus – og en overgang hestestald – samt hønsehus. Det tidligere vaskehus er i dag delvis nedrevet.

Mosedalsvej 32,
matr.nr. 77a. »Vesterhus«.

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen er bebygget med et øst-vestvendt beboelseshus, beliggende noget tilbagetrukket fra vejen, i otte uregelmæssige bindingsværksfag og med heltag, beklædt med falstagsten i cement; mod

Ejere:

Grunden er udskilt fra Mosedalsvej 28.
 (ca. 1870)/1879–1904: Fisker Niels Peter Mikkelsen (brorsøn til Hans Jensen, der ved udstykningen var ejer af Mosedalsvej 28), i 1895 efterfulgt af enken, Ane Marie Mikkelsen, f. Holm.
 1908–1917: Avlsbruger Oluf Julius Hansen.
 1917–1918: Avlsbruger Hans Anker Møller.
 1918–læst 1953: Kristine Marie Svendsen.
 læst 1953: Marius Christian Svendsen.
 læst 1953–læst 1965: Rentier Christian Mathias Svendsen.
 læst 1965–d.d.: Karen Elisabeth Svendsen.

gården er en grundmuret tilbygning. Parallelt med stuehuset ligger i nord et udhus med cementstenstag.

Stuehusets tømmer er rejst på en kampestenssokkel og består af stolper med gennemtappet bjælkelag, indtappede løsholter og oplængder. Bjælkehovederne fastholdes med to tværkiler; dog er stolpeparret mellem femte og sjette fag fra øst uden tilhørende bindbjælke, og i det vestligste stolpepar er bjælken glammet; vestfaget afviger desuden ved at stå uden synligt fyldtømmer og ses at være tilbygget – dels er lejden brudt ved dette fag og dels bærer det næstyderste stolpepar spor af tidligere at have været hjørnestolper i tilknytning til en udmuret undergavl. Løsholtsamlingerne i de øvrige fag er låst med én nagle i stolperne. Tømmeret og soklen står rødmalet, de murede tavler er hvide. Også gavlene står murede og hvide; vestgavlen har trappet udkrægning ved den opskalkede tagfod.

I sydsiden – ud mod vejen – er helt i øst en tofløjet dør med sprossedelt overvindue og tilhørende vinterdør. I de følgende fag er torammede, smårudede vinduer, dels med bly- og dels med træsprosser, placeret midt i fagene; vestfaget er uden åbning. Gårdsiden dækkes ud for andet fag fra øst af ovennævnte tilbygning med indgang og to tværsprossede vinduer. I fagene vest herfor er dels vinduer af varierende format og udformning, dels to revlehalvdøre og en dør med tremmer. I tømmeret spores to oprindelige indgange i denne del af bygningen; indgangen til beboelsen – i fjerde fag fra øst – er siden nedlagt, mens indgangen til ladehusdelen, i tredje fag fra vest, er forsynet med en af ovennævnte revlehalvdøre. Endelig er der i samme sides østfag en kælderindgang med revledør. Østgavlen har foruden tre fag torammede, smårudede blysprossvinduer og i gavltrekanen et trerammed, smårudet vindue samt i soklen et lille kældervindue. I vestgavlen er foroven dels en nordstillet lem, dels et torammed, smårudet vindue. I tagryggen en vandskur, hvid skorsten med sokkel og overdækning.

Længen i nord står i fem uregelmæssige bindingsværksfag mod gården, i bagsiden og gavlene er dels granit, dels grundmur. Bygningen har heltag, beklædt med cementsten. Bindingsværket består kun af stolper, og tavlerne står murede; farveholdningen svarer til stuehusets. I bygningen er forskellige vinduer og en revlehalvdør.

Bygningshistorie: Først i 1879 blev der skrevet skøde i forbindelse med udskillelsen af grunden fra Mosedalsvej 28, men heraf fremgår det, at handelen for længst var gået i orden, og at køber, fisker Niels Peter Mikkelsen, allerede havde bebygget stedet. Forholdet bevidnes ved en anmærkning, hvor fiskerlejets daværende formand, Anders Peter Hansen, erklærer, at N. P. Mikkelsen »for omtrent 9 år siden for egen regning har opført et beboelseshus på en ham tilhørende, af fisker Hans Jensen købt plads ...«. I folketællingen fra 1870 optræder Niels Peter Mikkelsen, da 25 år, også som beboer af ejendommen, og det stående hus må være opført senest dette år. Ved bygningens indtegnning i brandforsikringen i 1874 bekrives den som værende i syv fag bindingsværk med stråtag, indrettet til stue- og ladehus i henholdsvis 4½ og 2½ fag. Utvivlsomt var beboelsen i østenden, hvor der er kælder og salsgavl, mens ladehuset afslører sig i tømmerkonstruktionen i den vestre del, hvor den manglende bindbjælke mellem femte og sjette fag fra øst vidner om en tidligere tærskelos placering. I øvrigt ses det af sporene i tømmeret, som anført i beskrivelsen, at den oprindelige indgang til stuehuset fra gårdsiden har været i fjerde fag fra øst. Før nyvurderingen i 1904 var det vestligste fag blevet tilbygget. Dettets fremtræden med glammet bjælke ved den grundmurede gavl udviser et træk, der var fremherskende i bindingsværksbyggeriet i Aarsdale i 1800-tallets seneste årtier, men som ikke i synderligt omfang er slået igennem i Listed. Tavlenes udmuring uden synligt fyldtømmer, men med indvendige sidebånd er derimod gængs for de sene

bindingsværkshuse i byen, jævnfør eksempelvis Mosedalsvej 6. I øvrigt beskrives samtlige tavl i bygningen som murede i 1904, og dette er givet udtryk for den oprindelige byggemåde, der derforuden har inkluderet grundmurede undergavle, men brædebeklædte gavltrekanter. Formentlig blev gavlene opmurede til tagryggen i forbindelse med stråtagets udskiftning med cementsten i dette århundrede, efter sigende i 1920'erne.

I 1904 omtales ladehusets indretning delvis som kostald, og endnu ved handelen i 1917 fulgte en ko og en kalv med i købet. Indretningen af hele bygningen til beboelse er først sket i 1953-54 ved Christian Mathias Svendsens overtagelse af ejendommen. I en vurdering fra 1956 omtales bygningen også som nyrestaureret, og i øvrigt beskrives kælderen da som værende på 16 m².

Den *nordre længe* er opført som hugge-, svine-, brænde- og hønsehus mellem 1874 og 1904 og stod oprindeligt stråttækt. Cementstenene på taget er lagt op mellem 1919 og 1940.

PER SØRENS GADE

Per Søren Gade 2,
matr.nr. 49a.

Ejere:

?–1819: Avlsbruger Mogens Ødbergens
Sommer.

1819–?: Avlsbruger Jacob Jensen.

....

?(o. 1826)–1865: Avlsbruger Andreas
Hansen, efterfulgt af enken, Karen
Kirstine.

1865: Jacob Jacobsen, ovennævntes søn.

1865–1907: Arbejdsmand, fisker Jens
Haagensen, i 1885 efterfulgt af en-
ken, Hansine Elisabeth, f. Olsen.

1907–læst 1947: Thorvald Sinius Frede-
riksen.

læst 1947: Ovennævntes arvinger.

læst 1947–læst 1950: Assurandør Eskild
Kjøller og Henry Andreas Jørgensen.

læst 1950–læst 1952: Ejvind Christensen.

læst 1952–d.d.: Elna Risør.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i seks og et halvt fag med stråttækt heltag. Huset benyttes som feriebolig.

På en lav syld, der i sydsiden er gradvis aftrappet mod øst, er bindingsværket rejst med svære egestolper, gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer; sidstnævnte i dag kun i form af løsholter, der er låst i stolpesamlingerne med én nagle – en enkelt løsholt er bladet ind i stolpen, formentlig på grund af reparation, og stedvis er løsholterne blot påmalet. Bjælkehovederne, hvoraf nogle har affasede hjørner, er fastholdt med to tværkiler; i sydsidens fjerde fag fra vest ses en bjælkeende uden tilhørende stolpe i overtavlet. Lejden har vorbordnagler. Tømmer og sokkel er tjæret. De dels klinede, dels murede tavl står berappede og hvidkalkede. I sydfacaden – ud mod vejen – er isat seks fag torammede, smårudede blysprossevinduer, hvoraf halvdelen er midtstillede og de øvrige placeret op til stolper. I nordsiden er en revle-halvdør, i et oprindeligt indgangsfag i øst, og derforuden en nyere havedør med ruder og forskellige sprossevinduer. Døre og vinduer er grønmaledede. Østgavlen, der står helt i grundmur – dels i cement og dels i brændte sten – har foroven et torammet, smårudet vindue og i undergavlen et lille helrudet, tophængt vindue. Vestgavlen står i bindingsværk forneden, men med udmuret gavltrekanter – med bevaret notspær – og er foroven forsynet med et sprossevindue. Ved gavlene er opsat vindskeder, der krones af udskårne husbrande, støttet af svungne sidestykker, og i tagryggen er over den østre ende af huset en skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkrægning.

Bygningshistorie: Huset er efter al sandsynlighed identisk med den søndre bygning i det trelængede gårdanlæg, der ses indtegnet på matrikelkortet

fra 1816 på grund No.3 – jævnfør bogens omslag. Rimeligvis tilhørte ejendommen da Mogens Ødbergsen Sommer, der tre år senere afhændede den til ungkarl Jacob Jensen. Af skødet fra denne handel fremgår det, at stedet havde karakter af avlsbrugerejendom, og at bebyggelsen bestod af to sammenbyggede længer og en tilbygning på ét fag, tilsammen 17 fag stue- og ladehus; dertil kom endnu to fag i forlængelse af tilbygningen, men disse var af sælgeren forud solgt til Margrethe Andersdatter – jævnfør Hans Thygesensvej 14. Handelen omfattede derudover blandt andet nogle nord for husene stående *piletræer* og to stykker jord i Listed vang samt en rød ko og tre får. På det omtalte matrikelkort ses de to lange længer i vest og syd imidlertid ikke at være sammenbyggede, og eftersom den stående bygnings hjørnestolper i vest synes at være oprindelige, er skødets oplysning på dette punkt sandsynligvis urigtig.

Ved udarbejdelsen af Herredsfogedens Husfortegnelse i 1833 var det tilstødende fag af den lille fløj i nord også solgt til Margrethe Andersdatter, og den resterende bebyggelse angives da som otte fag hus plus syv fag ladehus; tredive år senere var det samlede fagantal i henhold til det da anlagte realregister til skøde- og panteprotokoller i alt 13 fag. Der synes med andre ord gradvis at være nedrevet nogle fag af den gamle bebyggelse, uden at det er muligt nærmere at gøre rede herfor, ligesom det ikke med sikkerhed kan siges, om stuehuset hele tiden har været indrettet i den eksisterende bygning. Da Jacob Jacobsen i 1865, kort efter overtagelsen af ejendommen efter moderen, videresolgte den til arbejdsmand Jens Haagensen, fulgte jorden ikke længere med. Ladehusindretningen blev hermed overflødig, og før ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1887 var længen i vest revet ned.

På dette tidspunkt var stuehuset i hvert fald indrettet i nærværende bygning, der da regnedes i syv fag og stod med klinede tavler og stråtag. Siden er østenden rimeligvis afkortet og ombygget til den nuværende fremtræden med grundmuret gavlfag, og tavlene er udbedret med brændte sten og fyldtømmeret delvis fjernet; ligeså er den utvivlsomt oprindeligt bræddebeklædte overgavl i vest blevet udmuret. De forandringer, der

Fig. 91. Per Sørensgade 2, sydfacaden. Ældre bindingsværksbygning, der kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet og i store træk har bevaret sin traditionelle fremtoning.

Fig. 92. Per Sørens-gade 4 udgør de fire fjer-neste fag af bindingsværksbygningen, der blev opført som stuehus til en ældre avlsbruger-ejendom omkring 1830 og har byens ældste tegltag.

kan spores, er dog tilsyneladende foretaget lidt efter lidt som vedligeholdelsesarbejder, og der er i det store og hele gået nænsomt til værks. Især kan tagets udformning med tagudhæng understøttet af vorbordnagler fremhæves som værende i overensstemmelse med gammel byggeskik på stedet. Så vidt det er oplyst, er stråtaget dog udskiftet i indeværende år – efter beskrivelsens udfærdigelse, og muligvis er udformningen herunder ændret.

Forsikringen i 1887 omfattede tillige en lille øst-vestvendt bindingsværksbygning, beliggende i nord, der dog solgtes fra ejendommen ved udstykningen af nuværende Hans Thygesensvej 16 i 1916.

Per Sørens Gade 4,
matr.nr. 55b.

Ejere:

Vedrørende tidligere ejere, se Bakken 5.
1909–læst 1959: Fisker Hans Theodor
Karl Kofoed.

læst 1959: H. T. K. og M. J. Kofoeds arvinger.

læst 1959–læst 1974: Carl Smidt.

læst 1974: Ovennævntes arvinger.

læst 1974–d.d.: Astrid Smidt (overtager fra medarbejderne).

Bygningsbeskrivelse: Bygningen udgør den østre halvdel af en otte fag lang bindingsværksbygning og fremtræder for så vidt angår omfang og bygge-måde som den tidligere behandlede halvdel i vest, Bakken 5, se denne.

I nærværende halvdel er tømmeret dog rødmalet, vinduerne grønne og gavlens bræddebeklædning hvid; i sidstnævnte er et torammet, tvær-sproset vindue. Ved bagsiden er tilbygget et vindfang eller en forbindel-sesbygning til baghuset. Vindfanget ved østgavlen står i brædder og rød-malet med lavt, tjærepapbeklædt heltag og har øverst en fin savsnitsbort samt en udsvejfet opsats på gavlspidsen. I sydsiden er en tofløjet dør og foran denne en firetrinstrappe, hvis lodrette sider er tjærede; mod øst er et vindue med stor midterrude, kantet med mindre ruder. I hovedhusets tag er et ovenlysvindue mod syd og i tagryggen en skorsten i rød, blank mur med sokkel og udkrøgning.

Bygningshistorie: Under Bakken 5 er redegjort for stedets historie frem til delingen i begyndelsen af dette århundrede, og siden er ikke sket væsentlige ændringer med hovedhuset. Vindfanget i øst har afløst en tidligere forstue i bindingsværk.

STRANDSTIEN

Strandstien 1,
matr.nr. 31, 32 og 74a.

Listed havn:

Bebyggelsen på havnen domineres i dag af den store grundmurede bygning, der blev opført for Listed og Bølshavn Fiskesalgforening i eller omkring 1960. I 1966 sammenlagdes salgforeningen med den tilsvarende forening i Svaneke, og den indgår i dag i Fiskesalgforeningen Østbornholm. Køle- og fryserummene benyttes dog fortsat af lokale fiskere.

Øst for den nævnte bygning ligger et redskabshus, der står dels i bindingsværk og dels i grundmur med cementstensbeklædt heltag; i nordøst er en nyere grundmuret tilbygning. Bygningen synes at være opført i midten af forrige århundrede – efter sigende til privat brug i forbindelse med kvasefart, formentlig blandt andre af Niels Peter Andersen, tidligere ejer af Mor Markers Gænge 3 – men er siden noget ombygget.

Havnehuset »Josina – Wilhelmina« er bygget af ruffet fra et hollandsk fartøj, der strandede i september måned 1852. Ifølge traditionen er det opsat her på havnen af Anders Peter Hansen, Listedgaard, ligeledes som redskabsskur i tilknytning til kvasefart, og skal først være blevet åbnet for offentligheden ved stormfloden i 1904 og senere afstået. I en periode benyttedes huset som sprøjtehus. Bygningen, der er rejst på en kampestenssokkel, har i dag cementstenstag og husbrand i vest.

*Fig. 93. Prospekt af havnen omkring 1930.
Til højre ses de gamle redskabshuse samt
Strandstien 2 og 4.*

Fig. 94. Strandstien 2, set fra nordvest. De otte østre fag af den lange fløj ud mod Strandstien udgør den oprindelige bygning, der blev opført for Herman Hermansen som byens første grundmurede hus i begyndelsen af 1870'erne. Bygningen havde fra opførelsen tegltag, og i fagene vest for indgangen var før henholdsvis et vindue og en to fag bred port; vest herfor lå en tværføj i bindingsværk. Fra 1902 til 1905 havde Herman Hermansen udsalg for den nyoprettede Listed Brugsforening i bygningen. Da brugsforeningens bestyrelse i 1915 erhvervede ejendommen, fik bebyggelsen den fremtræden, der ses på dette samtidige fotografi, med egentlige butiksvinduer ud mod Strandstien og med lagerrum i fløjen mod vest; samtidig oplagdes cementtagsten til gadesiderne.

Strandstien 2,
matr.nr. 30a.
Listed Brugsforening.

Ejere:

Grunden omfatter dels en tidligere løkke – Hus nr. 15 – til gården med nuværende adresse Brøddan 4 og dels en tidligere husplads, betegnet Hus nr. 26, hvorfor ejerfortegnelsen anføres under disse gamle numre.

Hus nr. 15:

?/(1874)/1891–1915: Fisker, uddeler

Herman Mathias Hermansen.

1915: Lods Jørgen Alfred Nielsen.

1915–d.d.: Listed Brugsforening.

Hus nr. 26:

?/(o. 1826)–?: Hans Jensen.

....

Bygningsbeskrivelse: Ejendommen omfatter en beboelsesfløj m.m. i nord og butik mod vest samt pakhhus mod syd; bebyggelsen er udvidet ind mod gården.

Vinkelbebyggelsen, der østligst er indrettet til beboelse og i vest rummer lokaler til forretningen, fremtræder med ni fag mod Strandstien – i nord – og med et skråt afskåret hjørne samt tre fag mod vest. Taget, der over hjørnet er sammenføjet med grat, er til gadesiderne beklædt med røde falstagsten i cement og teglhængt mod gården.

Bygningen har tjæret kampestenssokkel, og murværket ovenover står berappet og hvidmalet med muret, rødmalet hovedgesims med savsnitsbort. Mod Strandstien er otte vinduesfag, fordelt med halvdelen på hver side af indgangen, indsat i åbninger med fladbuede stik og med gennemgående, muret sålbænkgesims. Vinduerne er alle torammede, og de fire østligste fag er nyere og har imprægnerede rammer og indvendige blysprosser, mens fagene i vest er smårudede med træsprosser. For indgangen, der ligger lidt tilbagetrukket, er en nyere tofløjet fyldingsdør med ruder i de øverste felter; foran døren er en trappe med fire trin uden for facadeplanet. I soklen er fem, delvis blændede, kældervinduer. Fløjen mod vest fremtræder med en midtstillet tofløjet revleport – over sokkelhøjde – omgivet af to dannebrogsvinduer, sidstnævnte ligeledes i fladbue-

Fig. 95. Strandstien 2. Efter overflytning af butiklokalet til den nye, to etager høje bygning, til højre i billedet, i 1934, isattes almindelige vinduer med gennemgående sålbænkgesims i vestfagene ud til Strandstien. Sammenlign ovenstående fotografi.

Strandstien 4,
matr.nr. 30b.*Ejere:*

Grunden er udskilt fra Strandstien 2, se denne.

1914–læst 1976: Fisker Sinius Georg Nielsen.

læst 1976: Ovennævntes arvinger.

læst 1976–d.d.: Fisker Niels Jørgen Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus i fire og et halvt fag med kælder samt heltag, beklædt med falstagsten i cement. Ved begge gavle er tilbygninger.

Bygningen har pudset, rødmalet sokkel, og murværket ovenover står ligeledes pudset og er hvidmalet. Ud til Strandstien – i nord – er isat fire og et halvt fag dannebrogsvinduer, der er grønmaledede og har rødmaledede sålbænke. I soklen sammesteds er tre torammede, tværsprossede vinduer samt, under andet fag fra øst, en revledør til kælderen. Mod syd er fire dannebrogsvinduer i stueetagen. Østgavlen har foroven ligeledes et dannebrogsvindue og er tilbygget et vindfang med indgang i syd og et tilsvarende vindue mod øst; tilbygningen har heltag, beklædt med pandeplader. Ved vestgavlen ligger en halvtagstilbygning med tjærepaptag, og foroven er gavlen udformet som mod øst. Hovedhusets tag har lille gavluafhæng med rødmaledede vindskeder med dækbræt, og i tagryggen er en attrapkorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Da ejendommen i september 1914 blev indtegnet i Østifternes Brandforsikring af Sinius Georg Nielsen, blev huset betegnet som nybygget, og det har i alt væsentligt stået uændret siden da. Halvtagstilbygningen ved vestgavlen blev opført samtidig med hovedhuset og indrettet til vaskehus.

Strandstien 6,
matr.nr. 29a. »VI-TO«.*Ejere:*

?–1805: Avlsbruger Jens Andersen (overtog muligvis ejendommen i 1782 efter faderen, Anders Larsen).

1805–1843: Avlsbruger Hans Thorsen, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken, Ane Kirstine Jensdatter.

1843–?: Avlsbruger Anders Peter Hansen, ovennævntes søn.

....

?/1853–1862: Fisker Hans Jensen Lindholm, efterfulgt af enken, Karen Marie Holm.

1862–1896: Fisker Mathias Hansen, ovennævntes svigersøn, i 1893 efterfulgt af enken, Maren Kirstine Marie, f. Holm.

1896–læst 1936: Sømand Jens Christian Hansen, ovennævntes søn.

læst 1936: Nora Marie Cecilie Hansen, f. Sommer.

læst 1936–d.d.: Emil Otto Nielsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i seks fag med heltag, beklædt med rødlig falstagsten i cement. Bygningen er indrettet til beboelse, og ved begge gavle er tilbygninger.

Tømmeret er rejst på en kampestensokkel og omfatter stolper og gennemtappet bjælkelag; sidstnævnte er hævet, og i stolperne er spor efter tidligere løsholtsamlinger. Soklen er tjæret, tømmeret rødmalet, og de murede tavler står vandskurede og hvidkalkede. I gadesidens fem vestre fag er isat nyere torammede, lakerede vinduer med termoruder og indvendige blysprosser, og i østfaget er et lille énrammet vindue med råglasrude; i soklen er vestligt to små kældervinduer. Ved gavlene er opført beklædningsmure med trappet udkragning ved den opskalkede tagfod; murbehandlingen og farveholdningen svarer til tavlenes. Mod øst er et torammet, tværsprosset vindue i gavltrekanen, og fornedet dækkes gavlen af en grundmuret tilbygning med lavt, eternitklædt heltag med skorsten; fra gadesiden er indgang med en nyere dør med rude og derover et skilt med navnet »VI-TO«. Tilbygningen ved vestgavlen er i to etager og har ligeledes lavt eternitklædt heltag. Heri er fornedet en tofløjet, gulmalet fyldingsdør ud til gaden og derover et lavt énrammet vindue; mod vest er vinduer i begge etager, og ved sydsiden er endnu en tilbygning med indgang til kælder og trappe til dør på 1. sal. Hovedhusets bagside står skalmuret og gul og er forsynet med vinduer magen til facadens. I taget er ovenlysvinduer og en attrapkorsten med sokkel og udkragning.

Bygningshistorie: Ejendommen, tillige omfattende Strandstien 8, udgjorde førhen en avlsbrugerejendom, der på matrikelkortet fra 1816 ses bebygget med to parallelt liggende længer i syd og nord, førstnævnte tilbygget en mindre fløj – jævnfør bogens omslag, hvor stedet er betegnet No. 10. I det ældste tilgængelige skøde vedrørende ejendommen, fra 1805, omtales både frugthave og piletræer ved bebyggelsen og et husdyrhold med heste, køer, svin, får og gæs. Handelen omfattede derforuden jord, eng og skov i Listed sædevang samt en fiskerbåd og søredskaber m.v. Da Hans Thorsens enke i 1843 afhændede ejendommen til sønnen, Anders Peter Hansen, der da tillige var ejer af Listedgaard, opregnedes også en del tilliggende, herunder 1/16 af 8. selvejergårds stæl i Ibsker sogn (jævnfør

Fig. 99. Strandstien 6, nordfacaden. Ældre bindingsværksbygning, der oprindeligt har stået stråtagt og haft fyldtømmer, og som førhen strakte sig længere mod øst.

Fig. 100. I forlængelse af bindingsværksbygningen, Strandstien 6, i baggrunden opførtes i slutningen af forrige århundrede et røgeri, der i 1911 veg pladsen for det grundmurede beboelseshus, Strandstien 8. I sidstnævnte bygning samt i tilbygningen på gavlen var i en årrække viktualieforretning. I forgrunden ses sprøjtehuset, der stammer fra tiden omkring århundredskiftet.

omtalen af *stee* under Hans Thygesensvej 27) samt 1/8 i en fiskerkvase, hjemmehørende i Svaneke. Formentlig var stedet da stadig bebygget med flere længer, som det endnu ses at have været tilfældet ved udarbejdelsen af Herredsfogedens Husfortegnelse i 1833, hvor de tre bygninger regnedes i henholdsvis ni, otte og tre fag. Det fremgår ikke af skøde- og panteprotokollen, hvornår Anders Peter Hansen videresolgte ejendommen, men det må være sket senest i begyndelsen af 1850'erne, hvor fisker Hans Jensen Lindholm optog et lån mod sikkerhed i nærværende ejendom, da blot bebygget med et ni fag stort hus. Tilsyneladende havde Anders Peter Hansen beholdt jorden og dermed overflødiggjort avlsbygningerne.

Den i 1833 og 1850'erne omtalte nifagsbygning er rimeligvis mere eller mindre identisk med det stående hus, der også kan have udgjort den nordre længe på ovennævnte matrikelkort i 1816, men i så fald næppe er meget ældre. Da bygningen i 1864 blev indtegnet i brandforsikringen af Mathias Hansen, omtales den som et beboelseshus med klinede vægge og stråtag, og længden angives i realregisteret til skøde- og panteprotokoller fra det foregående år til syv fag.

I slutningen af århundredet grundlagde samme Mathias Hansen et røgeri på ejendommen og synes til dette formål at have udbygget huset mod øst. I henhold til det nye matrikelkort fra 1891-92 var udbygningen sket før dette tidspunkt, og røgeriet omtales også i skødet fra handelen i 1896 og ved en vurderingsforretning til brandforsikringen samme år, hvor bygningen regnedes i 11 fag og var blevet delvis teglhængt. Ved en nyvurdering i 1902 angives længden til 12 fag, hvoraf de fire havde tegltag, rimeligvis svarende til røgeriets omfang. Anlægget blev dog nedlagt inden for den følgende halve snes år, senest i 1911, hvor ejendommen blev delt, jævnfør Strandstien 8. Ved de omtalte vurderinger stod den vestre del stadig stråtagt og med i hvert fald delvis klinede tavl samt

bræddeovergavl i vest. I forbindelse med den nævnte opdeling af ejendommen blev bindingsværkshuset afkortet i øst til de nuværende seks fag og fik grundmurede gavle, men var fortsat stråttækt. Cementstenstaget er oplagt senest i 1930, og i henhold til en oplysning ved en senere vurdering opførtes tilbygningen ved østgavlen, indrettet til forstue og køkken, omkring samme tid, mens tilbygningen i to etager ved vestgavlen synes at stamme fra 1960. Siden har bebyggelsen i det væsentligste stået uændret; dog er vinduerne, som det fremgår af beskrivelsen, fornyet inden for de seneste år.

Strandstien 7,
matr.nr. 19.

Ejere:

Grunden er udstykket fra Listed Frihed. ?/(1889)/1890–1915: Kristine Marie Andersen, enke efter Lars Andersen.

1915: Anine Kirstine Holmes, f. Ipsen, ovennævntes arving, i ægteskab med Peter Holmes, Amerika.

1915–læst 1979: Stenhugger Ludvig Andreas Mogensen.

læst 1979–d.d.: Redaktør Anders Nyborg.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fire fag med teglhængt heltag. Bygningen benyttes som feriebolig.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel, der har størst højde i øst, og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag. Stolperne bærer i nogen udstrækning præg af at være genanvendt fra en konstruktion med fyldtømmer og lavere siddende bjælkelag, og i lejden er spor efter vorbordnagler. Huset har tjæret sokkel og sort tømmer, og de murede tavler står vandskurede og hvide. I nordsiden er énrammede vinduer med tværsprosser i bly samt en indgang med halvdør. I sydsiden er tre fag torammede, smårudede blysprossvinduer og i andet fag fra vest en dør, ligeledes med blysprossede ruder. Gavlene står udmurede mellem hjørnestolperne, med samme murbehandling og farve som tavlene, og har foroven ny, sort bræddebeklædning. I østgavlen er to torammede blysprossvinduer fornedet og et tilsvarende vindue i gavltrekanter, sidstnævnte modsvares af et énrammet, smårudet blysprossvindue i vestgavlen. Vinduer og døre er nye og grønmaledede. Taget har gavlhæng med vindskeder og dækbræt samt et ovenlysvindue, og i tagryggen er en hvid skorsten med sokkel og udkrægning.

Bygningshistorie: I forbindelse med udstedelse af en panteobligation i 1891 stillede Kristine Marie Andersen sit hus, som hun selv havde ladet opføre, som sikkerhed. Bygningen var da i hvert fald et par år gammel, eftersom den blev indtegnet til brandforsikring i 1889, men næppe meget ældre. Ved den nævnte vurdering beskrives huset som stående i fire fag bindingsværk med murede tavler, bræddeovergavle og spåntag. Af en senere taksation og nedennævnte opmåling fremgår det, at bygningen fra opførelsen har stået uden synligt fyldtømmer, men med indvendige sidebånd,

Fig. 101. Strandstien 7 er opført omkring 1890 og havde oprindeligt spåntag. Cementstenstaget er udskiftet med tegl i forbindelse med en gennemgribende restaurering i seneste tid. Kristine Marie Andersen, også kaldet Pellastinan, der lod huset bygge, havde brødsalg heri.

og at tavlene har været udført som 1/2-stensmur med indvendig beklædning af sten, sat på kant. I sin konstruktion har huset således lighed med eksempelvis Strandstien 9, og begge repræsenterer den sene bindingsværksbyggeskik på stedet. Sporene efter tidligere fyldtømmer i nærværende bygning skyldes, som anført under beskrivelsen, at der er benyttet en del genbrugstømmer. Så vidt det berettes havde Kristine Andersen, også kaldet Pellastinan, i øvrigt brødudsalg i huset – og høns på loftet.

Omkring 1920 lod Ludvig A. Mogensen spåntaget udskifte med cementsten, men ellers stod bygningen i det store og hele uændret, indtil nuværende ejer, Anders Nyborg, i 1980 iværksatte en gennemgribende restaurering. Herunder udskiftedes tagbeklædningen på ny – til røde vingetegl. Indgangen i sydsiden og vinduerne i gavlene er nyetableret i samme forbindelse, dog var der foroven i østgavlen førhen et mindre vindue, og døren er indsat i et tidligere vinduesfag, men ellers er arbejderne udført under hensyntagen til husets hidtidige fremtræden. (På Bornholms Museum findes en opmåling af bygningen, foretaget umiddelbart før ombygningen, ved Niels-Holger Larsen).

Syd for beboelseshuset opførtes desuden i 1980 en parallelt liggende bygning i grundmur med teglhængt heltag, indrettet til garage, og de to bygninger er forbundet med en ligeledes teglhængt mur ud mod vejen.

Strandstien 8,
matr.nr. 29b.

Ejere:

Ejendommen er udskilt fra Strandstien 6, se denne.

1917–1921: Skibsfører Charles Christian Hansen, søn af skipper Jens Christian Hansen, som afhændede den i 1911 udskilte ejendom.

1921–1922: Otto August Jensen.

1922–1925: Skomagermester Frands Christian Svendsen.

1925–læst 1976: Malermester Valdemar Holm.

læst 1976–d.d.: Sergent Ebbe Svenningens.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus i fire fag med teglhængt heltag. Ved østgavlen er en større halvtagstilbygning med eternittag med fald mod syd.

Bygningen har pudset, sortmalet sokkel og står derover vandskuret og gulmalet med aftrappet hovedgesims. I nord – ud til gaden – er isat fire nyere torammede, tværsprossede vinduer med lakeret træværk, indsat i svagt buede åbninger med sålbænke. Der er indgang fra gaden i den ovennævnte tilbygning med en nyere lakeret dør med rude; foran indgangen er en støbt trappe med tre trin. Øst for døren er port til en garage. I hovedhusets hosliggende gavl er foroven et torammet, tværsprosset vindue, og vestgavlen har et tilsvarende, nyere vindue i gavltrekanten. I husets sydside er dels en nyere lakeret dør med ruder og dels tre fag vinduer som gadesidens. Taget har lille gavlhæng med vindskeuder og dækbræt og i tagryggen en gul skorsten med sokkel, udkragning og overdækning. Mod nord er opsat en tagkvist med teglhængt heltag og nyere, tværsprosset vindue.

Bygningshistorie: Ejendommen blev i 1911 udskilt fra Strandstien 6, og samme år indtegnedes det eksisterende beboelseshus i brandforsikringen. Først i 1917 afhændede Jens Christian Hansen dog bygningen. Som det fremgår af bygningshistorien under ovennævnte ejendom, lå der førhen et røgeri her på stedet, og muligvis er der genanvendt dele af denne bebyggelse i det stående hus. I hvert fald stammer teglene sandsynligvis herfra, men bygningen er gjort dybere mod syd og må i det store og hele anses for at være nyopført i forbindelse med indretningen til beboelse. Indtil for få år siden var der et butiksvindue i facadens østligste fag, som efter sigende hidrørte fra en tidligere viktualieforretning, oprindeligt brødudsalg, grundlagt af Valdemar Holm. En tilbygning ved østgavlen, indrettet til vaskehus, medforsikredes allerede i 1911 og er muligvis identisk med det eksisterende halvtagshus. Også heri har været butik. Den nuværende garage stammer fra slutningen af 1970'erne, og, som det fremgår af beskrivelsen, er der tillige udskiftet døre og vinduer i bebyggelsen i seneste tid. De tidligere vinduer i hovedhusets facade var af dannebrogstype.

Øst for Strandstien 8 ligger en nord-sydvendt bygning i grundmur med teglhængt heltag og port i nord. Bygningen er opført som *sprøjtehus*.

Strandstien 9,
matr.nr. 17, 74q.

Ejere:

Grundene er udstykket fra Listed Frihed.

?/1889–1897: Fisker Mogens Jensen (Jönsson), efter udvandring til Nordamerika efterfulgt af fru Hanne Jensen, f. Pedersen.

1897–1899: Arbejdsmand Rasmus Julius Pedersen.

1899–1906: Ane Marie Jensen, f. Larsen, enke efter Jens Kofoed Jensen.

1906–læst 1968: Fisker, fiskehandler Jens Peter Jensen, efterfulgt af fru Karoline Cecilie Jensen. (Matr.nr. 74q blev tillagt ejendommen i 1924, men har siden i en periode været udskilt herfra).

læst 1968–d.d.: Keramikerværksted Finn Carlsen (Overtog ved skøde læst 1966 matr.nr. 74q).

Fig. 102. Strandstien 9. Røgeriet, der blev grundlagt af Jens Peter Jensen i begyndelsen af 1920'erne, var i funktion til midten af dette århundrede. Bebyggelsen benyttes nu som keramikerværksted.

Bygningsbeskrivelse: Bebyggelsen omfatter et beboelseshus med en større tilbygning på matr.nr. 17 samt i nordøst, på matr.nr. 74q, et keramikerværksted med hosstående røgeriskorstene.

Det øst-vestvendte beboelseshus står i fire fag bindingsværk med teglhængt heltag. Ved nordsiden er påbygget et vindfang og ved østgavlen en mindre tilbygning; i sydvest er tilbygget en større beboelsesfløj.

Hovedhusets bindingsværk er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder blot med stolper og gennemtappet bjælkelag, men omfatter sandsynligvis tillige indvendige sidebånd. Tavl og gavle er murede, og ved sidstnævnte er på hjørnestolperne opsat udskårne knægte under udkragningen ved den opskalkede tagfod. Tømmeret er sort, og det vandskurede murværk er mod nord og øst gult og mod syd og vest hvidt. Ud for nordfacadens vestre del ligger ovennævnte vindfang, i beton, med en revledør i vest og vinduer i nord og øst; i selve nordfacaden er to torammede blysprossevinduer og et énrammet, smårudet træsprossevindue, og desuden er der en kælderindgang i andet fag fra øst. I øvrigt er bygningen forsynet med vinduer af varierende udformning, og mod syd er blandt andet en nyere dør med rude. I taget er et ovenlysvindue mod nord og i tagryggen en gul skorsten med sokkel og udkragning. Tilbygningen i sydvest har halvtag med bølgeplader og hvidt murværk; ud mod vejen er isat en række højtsiddende vinduer.

Nordøst for beboelseshuset ligger ovennævnte værksted, indrettet i en større halvtagsbygning i betonblokke, der i øst er sammenbygget med to røgeriskorstene. Soklen og sidstnævntes kapper og piber står sort, det øvrige murværk hvidt. Ved den søndre skorsten er en bræddetilbygning i øst, og den nordre skorsten har til samme side et vindue. I halvtagsbygningen er der en række jernsprossevinduer i nord – ud mod Strandstien, og i bebyggelsens sydside er blandt andet en port.

Bygningshistorie: Matr.nr. 17, der, som anført under ejerfortegnelsen, er udstykket fra Listed Frihed, blev i 1889 tilskødet fisker Mogens Jensen af den fungerende formand for fiskerlejet, Peter Theodor Hansen. I skødet forlyder det imidlertid, at køberen »for længst« havde taget grundstykket i besiddelse og bebygget samme. Ejendommen blev dog først samme år indtegnet i brandforsikringen, og udtrykket »for længst« skal således rimeligvis tages med forbehold. I henhold til folketællingen fra 1890 var Mogens Jensen også da blot 29 år, så længe før nævnte tidspunkt har han næppe ladet byggeriet iværksætte. I øvrigt står snedker og fisker Hans Chr. Nielsen, tidligere ejer af Hans Thygesensvej 25, som forsikringstager i 1889 og har velsagtens forestået byggeriet. Af nævnte forsikring fremgår det, at huset er opført i samme omfang og byggemåde, som det står i dag. I en taksation fra 1950 omtales kældrens udstrækning som »1/3 af huset østligst«, og i nord var da tilbygget en forstue af brædder, som siden er afløst af det omtalte vindfang i beton. Samtidig beskrives tavlene som udført i brændte sten og med indvendige »klædesten«, sammenlign eksempelvis Mosedalsvej 6 og Strandstien 7, der ligeledes er opført i 1880'erne og står som udtryk for den sene bindingsværksbyggeskik i fiskerlejet. Tilbygningen i sydvest er opført i 1970'erne.

Røgeriet blev grundlagt af Jens Peter Jensen i begyndelsen af 1920'erne og omfattede ved opførelsen de to skorstene og et gælleri i brædder, der senere ombyggedes til den eksisterende halvtagsbygning; røgeriet benyttes også af svigersønnen Holger Jensen, Hans Thygesensvej 7. Virksomheden ophørte efter sigende i 1953, og bebyggelsen er efter Finn Carlsens overtagelse blevet indrettet til keramikerværksted.

Strandstien 10,
matr.nr. 26.

Bygningsbeskrivelse: Bebyggelsen omfatter et beboelseshus i syd og et delvis nedbrudt røgeri ud til Strandstien i nord.

Fig. 103. Strandstien 10, set fra sydvest. Bindingsværkshuset synes at være opført omkring 1875 og har oprindeligt stået med fyldtømmer og mindre vinduer i facaden. Røgerianlægget i baggrunden stammer fra tiden omkring århundredskiftet, men har i lang tid stået ubenyttet og omfatter i dag kun de to skorstene.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Strandstien 12, se denne.

Ca. 1875–1897: Fisker Peder Larsen, efterfulgt af enken, Marie Larsen, f. Christiansen.

1897–1912: Fisker, formand for fiskerlejet Hans Christian Nielsen.

1912–læst 1933: Christian Andreas Nielsen, ovennævntes søn.

læst 1933–læst 1975: Anna Nielsen, f. Pedersen.

læst 1975: Ovennævntes arvinger.

læst 1975–d.d.: Redaktionssekretær Ole Duus.

Beboelseshuset, der står i tre fag bindingsværk med teglhængt heltag, er orienteret nord-syd og ligger ud til et lille stræde mellem Strandstien og Hans Thygesensvej. Bygningen benyttes som feriebolig.

Tømmeret er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag. Fyldtømmer forekommer ikke, men i stolperne er spor efter tidligere løsholtsamlinger, låst med én nagle. Tavler og gavle er murede, og sidstnævnte står med trappet udkrægning ved den opskalkede tagfod. Sokkel og tømmer er sort, murværket vandskuret og gult. I vestfacaden – mod strædet – er isat tre fag hvidmalede dannebrogsvinduer, hvis åbninger går ned i det tidligere løsholtniveau. Mod haven er to tilsvarende vinduer samt i det nordre yderfag en overdækket indgang med blåmalet revlehalvdør; i stolperne er spor efter en oprindelig indgang i midterfaget. I sydgavlen er endnu en indgang med en tofløjet dør med tilhørende forsatsdør, og i gavltrekanen sammesteds er et torammet, smårudet blysprossevindue. Nordgavlen har et énrammet blysprossevindue forneden og et nyere, torammet, usproset vindue foroven. I tagryggen en skorsten i gul, blank mur med sokkel og udkrægning.

Af røgeriet står i dag kun de to skorstene med dels pudset, dels vandskuret hvidt murværk; piberne har udkrægning.

Bygningshistorie: Huset er bygget som aftægtsbolig af Peder Larsen på en tidligere haveplads til Strandstien 12 og blev undtaget fra handelen, da han i 1875 afhændede nævnte ejendom. Formentlig var huset opført kort forinden, og ved indtegningen i brandforsikringen i 1876 beskrives det som stående med tegltag og murede tavler og gavle. I alt væsentligt står bindingsværksbygningen således uændret. Dog er fyldtømmeret, som det fremgår af beskrivelsen, siden fjernet – rimeligvis en gang tidligere i dette århundrede, samtidig med isætningen af de nuværende vinduer. Sandsynligvis blev indgangen ved samme lejlighed flyttet fra midterfaget til den nuværende placering i østsidens nordre yderfag.

I 1897 solgte Peder Larsens enke huset til ejeren af Strandstien 12, Hans Christian Nielsen, og de to ejendomme var herefter sammenlagt en længere årrække, jævnfør ejerfortegnelserne; dog forbeholdt Marie Larsen sig fri bolig i huset for livstid. Da Hans Christian Nielsen i 1912 afhændede ejendommen(e) til sønnen, Christian Andreas Nielsen, indbefattedes røgeriet, og det optræder endnu i forsikringsarkivalierne op mod midten af dette århundrede og benyttedes efter sigende en tid af

Nikolaj Mogensen, bosiddende i Bakken 5. Det tidligere gælleri i brædder er først nedrevet inden for de senere år.

Strandstien 11A,
matr.nr. 7b.

Ejere:

?/1896–læst 1948: Glarmester Johan

Hansen, Svaneke.

læst 1948: Valdemar Mortensen og Georg Mogensen.

læst 1948–1981: Valdemar Mortensen.

1981: Poul Hjorth Mortensen.

Bygningsbeskrivelse: Østre halvdel af et røgeri, jævnfør Strandstien 11B, med skorsten i syd og gælleri i nord. Skorstenen har pudset, grå vange og kappe og pibe i blank mur af flammede sten. Gællerriet står i rødmaledede brædder og med eternitklædt tag, i nord og øst er tofløjede porte.

Bygningshistorie: Røgeriet er i henhold til forsikringsprotokollen opført i 1931 og udgjorde da i forening med den vestre halvdel et samlet anlæg, tilhørende Valdemar Mortensen og Georg Mogensen i fællesskab. Efter sigende ophørte røgningen i nærværende skorsten i 1951.

(Grunden er udskilt fra Listed Frihed i 1890'erne og betegnedes til 1979 som matr.nr. 74b).

Strandstien 11B,
matr.nr. 74v.

Ejere:

Grunden er udskilt fra matr.nr. 74b, jævnfør Strandstien 11A, i 1947.

læst 1948–1980: Georg Mogensen.

1980–d.d.: Iris Brandt.

Bygningsbeskrivelse: Røgeriet omfatter et grundmuret gælleri med paptag i nord og en hosstående skorsten i syd med pudset vange og med kappe og pibe i blank mur af flammede sten. I gællerriet, der står gulmalet, ligesom skorstenens nedre del, er port i både nord og vest. Anlægget er i øst sammenbygget med det ovenfor omtalte røgeri i Strandstien 11A.

Bygningshistorie: Vedrørende opførelsen, se Strandstien 11A. Så vidt det er oplyst, var nærværende halvdel af røgeriet i funktion til 1962.

Strandstien 12,
matr.nr. 25a.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Listedgaard, Hans Thygesensvej 19.

Ca. 1835–1875: Fisker, avlsbruger Peder Larsen.

1875–1912: Fisker, formand for fiskerlejet Hans Christian Nielsen.

1912–læst 1933: Christian Andreas Nielsen, ovennævntes søn.

læst 1933–læst 1935: Anna Nielsen, f. Pedersen.

læst 1935–læst 1937: Arthur Marius Jensen.

læst 1937–læst 1941: Chr. P. Riis, Marie Andersen, Andreas Riis og Hans Riis.

læst 1941–læst 1949: Fisker Jens Otto Nielsen.

læst 1949–læst 1961: Peder Jensen.

læst 1961–d.d.: Fisker Børge Andersen.

Bygningsbeskrivelse: Det øst-vestvendte beboelseshus, der ligger lidt tilbage trukket fra vejen, står i syv fag bindingsværk med heltag, beklædt med cementtagsten; i nord er en grundmuret udbygning over to fag, ligeledes med cementstensbeklædt heltag, og i syd en tilbygning med blandt andet forstue.

Bindingsværket omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag og fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder; bjælkerne er fastholdt med tværkiler og løsholtsamlingerne låst i stolperne med én nagle. Tømmeret er sort ligesom soklen, mens tavlene er berappede og hvide. Bygningen er forsynet med nyere torammede vinduer med termoruder og indvendige blysprosser; til gaden er et énrammet blysprossevindue samt i soklen et kældervindue, og i udbygningens gavltrekant er et nyere dannebrogsvindue; mod syd er en ligeledes nyere havedør. Gavlene står murede, vandskurede og hvide og har karakter af beklædningsgavle, i vestgavlen er et muret gesimsbånd langs tagflugten; østgavlen har foroven et torammet, firrudet vindue. Ved sidstnævnte gavl og på udbygningen i nord er opsat vindskeder med dækbræt, og i hovedhusets tag er ovenlysvinduer mod både syd og nord.

Sidehuset i vest ligger med nordgavlen ud til Strandstien og står i fire fag bindingsværk med teglhængt heltag. Den vestre langside står med sort sokkel og tømmer samt gule tav. Østsidens to sydligste fag er grundmurede og står tilbagetrukne ud for hovedhusets vestgavl, mens den øvrige del er i bindingsværk med sort tømmer og hvide tav; i sidstnævnte parti er en tofløjet revleport. Gavlen ud til gaden har høj kampestenssokkel og står udmuret mellem hjørnestolperne; gavltrekanten er bræddebeklædt og forsynet med en lem, og ved taget, der har lille udhæng, er opsat vindskeder med dækbræt.

Bygningshistorie: Da Peder Larsen i 1875 afhændede ejendommen, anførtes det i skødet, at han for ca. 40 år siden havde købt grunden af sin farbror, Mouritz Nielsen, daværende ejer af Listedgaard, og selv tid efter

Fig. 104. Strandstien 12, set fra nordøst. Beboelseshuset udgør en bevaret del af en bindingsværksbygning, der førhen strakte sig længere mod øst, og som blev opført af Peder Larsen i årtierne op mod midten af forrige århundrede. Cementstenstaget afløste det hidtidige stråtag i begyndelsen af dette århundrede, nogenlunde samtidig med at udbygningen i nord blev opført. Sidehuset i vest synes at være opført til røgerivirksomhed i slutningen af forrige århundrede.

anden opført huset, der da blev regnet i 11 fag. Ejendommen optræder ikke i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833, men i folketællingen fra 1840 ses Peder Larsen at have været nabo til omtalte Mouritz Nielsen, og i overensstemmelse med den ovennævnte oplysning i skødet må stedet være blevet bebygget i løbet af 1830'erne.

Ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1847 omfattede bebyggelsen et syv fag langt stuehus i vest, tilbygget tre fag ladehus i øst. Dybden var overalt $8\frac{3}{4}$ alen, højden 4 alen og byggemåden bindingsværk med fyldingstømmer, klinede tavler, bræddeovergavle og stråtag. I beboelsen var da seks torammede og fire énrammede vinduer samt tre yderdøre og i ladehuset endnu to døre. Bygningen betegnes i øvrigt da som »af nyt opført«, men dele heraf må, som nævnt, have ligget på stedet i rundt regnet en halv snes år. Den lange øst-vestvendte bygning, der før 1868 var blevet tilbygget en tværfløj i nord ved ladehusdelen, stod i store træk uforandret noget ind i dette århundrede, hvor udhusbebyggelsen i øst blev nedrevet – tilsyneladende omkring 1940.

Bebyggelsens tavler var dog i henhold til en vurdering fra 1902 blevet overvejende udmuret før dette tidspunkt, hvor gavlene i øvrigt stadig beskrives som brædebeklædte, og cementstenstaget synes at være lagt op i eller omkring 1930. I en senere taksation er den grundmurede udbygning ved stuehusets nordside anslået opført i 1920, og den er i så fald bygget af Christian Nielsen; indtil vinduesudskiftningen for nylig var der dannebrogsvinduer i udbygningens stueetage.

Sidehuset i vest ses indtegnet på matrikelkortet fra 1891-92, hvor det dog er markeret som sammenbygget med stuehuset, og det er tilsyneladende opført til røgerivirksomhed af Hans Christian Nielsen. Ved vurderingen i 1902 omtales ikke mindre end tre røgerier på ejendommen. Der er dog nogen uklarhed i angivelsen af disses beliggenhed, men så vidt man kan skønne, var røgeriet på naboejendommen, Strandstien 10, der da hørte sammen med nærværende ejendom, også opført på dette tidspunkt – men efter opmålingen af det ovennævnte matrikelkort. Det tredje anlæg synes at have ligget østligt på grunden, og virksomheden omfattede tillige et salteri. Efter røgeriets nedlæggelse har nærværende bygning været benyttet som materialhus.

Strandstien 13,
matr.nr. 7a.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fem fag med eternitklædt heltag. Huset, der er indrettet til beboelse, ligger med vest-

Ejere:

Grunden består dels af en i 1864 udstykket haveplads til et ældre hus, beliggende nordøst for denne ejendom, og dels af en parcel udstykket fra Listed Frihed; på sidstnævnte udstedtes først skøde i 1886, men overtagelsen havde fundet sted forud.

1864/1886–1894: Fisker Morten Mikael Hansen.

1894–1898: Købmand A. Gram.

1898–1919: Carl Peter Ipsen.

1919–1923: Arbejdsmand Nikolaj Nielsen.

1923–læst 1930: Hans Conrad Kofoed.

læst 1930–læst 1956: Jens Christian Jensen, efterfulgt af Christine Michaeline Jensen.

læst 1956: K. C. Plamboeck.

læst 1956–læst 1959: Jette Krogh.

læst 1959–læst 1960: Tegnelærer Karl Erik Hernaeus.

læst 1960–læst 1961: Magnus Ringblom, efterfulgt af arvingerne.

læst 1961–d.d.: Louis Aksel A. Olsen.

Strandstien 16,
matr.nr. 24h.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Listedgaard, Hans Thygesensvej 19.

1923–d.d.: Listed og Bølshavn Fiske-salgforening, nu optaget i Fiske-salgforeningen Østbornholm.

gavlen ud til Strandstien og er i syd tilbygget en forstue; mod nord ligger en halvtagstilbygning i skellet ud til vejen.

Mod syd ud til den foranliggende have fremtræder bygningen med pudset sort sokkel og skalmuret, hvid facade. Ud for midterfaget er tilbygget et flersidet vindfang med tjærepaptag; heri er indgang i vestsiden med en tofløjet fyldingsdør med diamantfyldinger og mod syd et stort sprossedelt vindue. I de omgivende fag er nyere, blåmalede dannebrogsvinduer med termoruder og sortmalede sålbænke. Bindingsværket i nord er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper, gennemtap-pet bjækelag og fyldtømmer; de indtappede løsholter er låst i stolpesamlingerne med to nagler. Sokkel og tømmer er sort, og de murede tavler er hvide. I de tre østre fag er indsat henholdsvis et torammet, smårudet og to énrammede, nirudede vinduer. De to vestre fag dækkes af ovennævnte halvtagstilbygning, hvori en skorsten. Gavlene står murede og hvide og er ved den opskalkede tagfod understøttet af udskårne knægte, opsat på hjørnestolperne. I vest – ud mod Strandstien – er et torammet, smårudet vindue foroven og to tilsvarende vinduer i stueetagen samt et par små vinduer i soklen, og i øst er et torammet, tværsprosset vindue i gavltre-kanten. I taget er ovenlysvinduer og i tagryggen en skorsten med sokkel og udkrægning.

Bygningshistorie: Huset er efter alt at dømme opført for fisker Morten Mikael Hansen i midten af 1860'erne, og grunden synes dels at bestå af en havepart til et ældre hus, dels at være udstykket fra Listed Frihed. Bygningen er ikke oprindeligt medtaget i det i 1863 anlagte realregister til skøde- og panteprotokoller, men blev indført heri efter anmeldelse fra fiskerlejts formand i 1866 og må da have stået mere eller mindre nyopført; den nævnte haveparcel havde Morten Mikael Hansen overtaget efter faderen i 1864 – i øvrigt overtog han også da det gamle hus, men haveparcellen betegnedes med selvstændigt litra. Ved indførelsen i realregisteret beskrives bygningen som værende i fem fag med tavler af brændte sten og tegltag, og den står således som udtryk for det solidere bindingsværksbyggeri, der vandt indpas netop ved denne tid. Skalmuringen af sydfacaden har rimeligvis fundet sted i begyndelsen af dette århundrede, velsagtens samtidig med isætning af dannebrogsvinduer til denne side; vinduerne er dog, som det fremgår af beskrivelsen, siden fornyede. Forstuen synes senest at være opført omkring midten af århundredet, hvor tegltaget i øvrigt blev udskiftet med de nuværende, røde eternitplader.

Vaskehuset i nord er i henhold til forsikringsprotokollen bygget omkring 1920.

Bygningsbeskrivelse: Røgeriet omfatter tre skorstene, indbygget i galleriets østside og en tilbygning i syd.

Skorstenene, der har vandskurede vanger, pudsede kapper og vand-skurede piber med udkrægning og rør, står hvide ligesom galleriet og den hermed sammenbyggede pakkehal og kontorbygning i syd. Såvel galleriet som pakkehallen, der er i en lidt højere dimension, er opført af betonmure og står med lave heltage, beklædt med henholdsvis tjærepap og eternitplader. Bebyggelsen har smårudede vinduer med dels jern-, dels træsprosser, og i vestsiden er fem tofløjede revleporte, der med en enkelt undtagelse har »halvdøre« i den ene fløj; i galleriets nordgavl er desuden en revledør.

Bygningshistorie: Røgeriet er bygget for Listed og Bølshavn Fiske-salgforening i 1922 og stod ved opførelsen med galleri i brædder. Grunden, der

Fig. 105. Strandstien 16. Røgeriet tilhørende Listed og Bølshavn Fiskesalgsforening blev bygget i 1922 og var i funktion frem til 1966. Fotografiet er formentlig taget omkring midten af dette århundrede, og på de opstillede bæringer hænger sildene parat til røgning.

samme år var udskilt fra Listedgaards hovedmatrikel, blev først det følgende år tilskødet foreningen. Skorstenene er opmurede i hårdtbrændte sten, og det oprindelige gæller afløstes senere af den stående bygning, hvis søndre ende i 1958 om- og udbyggedes til den omtalte pakkehal med kontor. Begge bygningers ydermure beskrives i denne forbindelse som værende udført i 12 cm beton på 20 cm betonsokkel, og skorstenenes højde angives til 9 m. Røgerivirksomheden ophørte i 1966 ved foreningens sammenlægning med fiskesalgsforeningen i Svaneke.

Strandstien 18,
matr.nr. 24g.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Listedgaard,
Hans Thygesensvej 19.

1915–læst 1977: Fisker Hansinius
Nielsen.

læst 1977: Valborg Hansine Kristine
Nielsen.

læst 1977–d.d.: Jens Christian Pedersen
og Inge-Bente Svendsen.

Bygningsbeskrivelse: Grundmuret, øst-vestvendt beboelseshus i fire fag med heltag, beklædt med rødlige falstagsten i cement; ved sydsiden er tilbygget et vindfang, og ved vestgavlen ligger en grundmuret halvtags-tilbygning.

Bygningen har pudset, sort sokkel og står derover vandskuret og gulmalet med hvidmalet, aftrappet hovedgesims, der er omløbende og afbrudt i gavlene som vederlag for lignende gesimsbånd langs tagflugten. I nordfacaden – ud til vejen – er isat fire brunmalede dannebrogsvinduer i åbninger med fladbuede stik og hvidmalede sålbænke, og i samme takt er fire torammede, usprossede kældervinduer. I østgavlen er indgang med en tofløjet fyldingsdør med råglasruder og sprossedelt overvindue samt tilhørende forsatsrevledør; foran døren er en nordvendt trappe med repos og muret gelænder. Nord for døren er et vindue som de omtalte og i gavltrekanten et torammet, tværsprosset vindue, der modsvarer af et tilsvarende vindue i vestgavlen. Fra gårdsiden er dels kældernedgang og dels indgang i ovennævnte vindfang med tjærepaptag. Desuden er i selve sydfacaden et dannebrogsvindue og to treleddede vinduer af tilsvarende type. I tagryggen er en nyere, gul skorsten.

Bygningshistorie: Da bygningen i januar 1916 blev indtegnet i Østifternes Brandforsikring beskrives den som »nyt bygget, godt og solidt over det hele«, og den var formentlig opført det foregående år, hvor bygherren, fisker Hansinius Nielsen havde erhvervet grunden; i øvrigt forpligtede denne sig i henhold til skødet til at indhegne parcellen, der var overdraget ham af Emil Funch, Listedgaard. Huset, der er opført i brændte sten og med det eksisterende cementstenstag, står i alt væsentligt uændret

Fig. 106. Strandstien 18, set fra nordøst. Bygningen er opført for fisker Hansinius Nielsen i 1915.

siden opførelsen. Et vaskehus ved vestgavlen blev bygget samtidig med hovedhuset; udhusbebyggelsen er siden udvidet.

Strandstien 22,
matr.nr. 20.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Listed Frihed.

?(1874)/1894: Fisker Hans Nielsen.

1894–1898: Jensine Petrea Margrethe Nielsen, f. Marker, enke efter ovennævntes søn, Otto Nielsen.

1898–læst 1936: Fisker Andreas Julius Hansen, g.m. ovennævnte Jensine P. M. Nielsen (Under denne ejer overtages endnu en parcel af Listed Frihed, betegnet matr.nr. 113, jævnfør Strandstien 22A).

læst 1936: Ovennævntes arvinger.

læst 1936–læst 1957: Ole Nielsen.

læst 1957: Karoline Nielsen.

læst 1957–læst 1962: Herluf Nielsen.

læst 1962–d.d.: Gunnar Christensen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i seks fag med heltag, beklædt med cementtagsten. Bygningen, der ligger med gavlen ud til Strandstien, er indrettet til beboelse.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel og omfatter stolper med gennemtappet bjælkelag samt fyldtømmer i form af såvel løsholter som oplængder; sidstnævnte i både over- og undertavl. Bjælkelaget er fastholdt med tværkiler, og de indtappede løsholter er uden naglelåsning. Tavlene er murede, og ligeså gavlene, der står med profileret udkrægning ved den opskalkede tagfod; på lejden er oplagt tagsten op mod tagets underside. Sokkel og tømmer er sort, murværket står berappet og er malet rosa. I sydfacaden – ud mod haven – er fem midtstillede torammede, smårude blysprossevinduer samt, i tredje fag fra øst, en nyere tofløjet havedør, ligeledes med blysprossede ruder og med tilhørende revleforsatsdør samt overvindue. I gårdsidens tre østre fag er vinduer magen til de omtalte, og i den vestre del er en indgang med bevaret dørholt og revlehalvdør, ligeledes med tilhørende forsatsdør, omgivet af to énrammede sprossevinduer; i samme side er en kælderindgang i soklen. Gavlene er forsynede med sprossevinduer af varierende udformning og format. Taget har lille gavluhæng med vindskeder og dækbræt, og i tagryggen er en nyere skorsten i blank mur.

I skellet ud til vejen er nord for huset en mur med dør og syd for samme et kampestensgærde.

Bygningshistorie: Først i 1894 blev der udstedt skøde på grunden, der var udskilt fra Listed Frihed, og blev overdraget Hans Nielsen af Peter Theodor Hansen i dennes egenskab af formand for fiskerlejet. I skødet forlyder det dog, at parcellen »i sin tid« var solgt til Hans Nielsen af den foregående formand, Anders Peter Hansen, og »for længst« bebygget af køberen med såvel et beboelseshus som et udhus. Den nævnte bebyggelse ses da også at være indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger allerede i 1874, men stod formentlig da nyopført. I hvert fald synes Hans Nielsen ikke at have været husejer i Listed ved folketællingen i 1870, og under alle omstændigheder kan det fastslås, at parcellen først er udstykket efter 1863, idet ejendommen ikke er medtaget ved

Fig. 107. Strandstien 22, set fra sydøst. Bindingsværkshuset er formentlig bygget for Hans Nielsen i begyndelsen af 1870'erne og har fra opførelsen haft grundmurede tavl og gavle, mens cementstenstaget har afløst et tidligere stråtag.

anlæggelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokoller nævnte år, men først senere indført heri. Med andre ord er stedet efter alt at dømme blevet bebygget i begyndelsen af 1870'erne, og i den nævnte forsikring beskrives nærværende bygning som et stuehus i bindingsværk med murede tavl og stråtag. Sandsynligvis har huset fra opførelsen haft murede gavle, men det fremgår først specifikt af arkivalierne ved ejendommens nyvurdering i Østifternes Brandforsikring i 1907. På dette tidspunkt var stråtaget i øvrigt blevet udskiftet med det eksisterende cementstenstag. Siden er kun foretaget mindre forandringer på bygningen.

Strandstien 22A,
matr.nr. 113.

Ejere:

Førhen samme ejere som Strandstien 22, se denne.

læst 1973–d.d.: Kontorassistent Anna Lise Andersen.

Bygningen er opført på en del af matr.nr. 20, som ved udskillelsen af nærværende ejendom blev overført til matr.nr. 113, jævnfør Strandstien 22.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fire fag med heltag, beklædt med rødmaledede pandeplader. Ved østgavlen, der ligger ud til Strandstien, er tilbygget et udhus med halvtag.

Tømmeret er rejst på en kampestenssokkel og består af stolper med gennemtappet bjælkelag og løsholter samt oplængder, sidstnævnte i både over- og undertavl; løsholtsamlingerne er låst i stolperne med to nagler. Sokkel og tømmer er sort, tavlene står berappede og gule. I nordfacaden er dels en indgang med tofløjet fyldingsdør med store ruder, dels et torammet og to énrammede, smårudede blysprossevinduer. I sydsiden er forskellige træsprossevinduer samt en halvdør med ruder, og ved samme side er opført en fritstående skorsten. Vestgavlen står i bindingsværk forneden, dog delvis udmuret og med påmalet tømmer, og er i gavltre-kanten beklædt med tjærepap; i undergavlen er små énrammede vinduer og i overgavlen en lem. Østgavlen har foroven tilsvarende beklædning og dækkes forneden af ovennævnte tilbygning, der fortsætter mod syd og ud til vejen fremtræder med en påmalet stolperække.

Bygningshistorie: Huset er opført som udhus til nabobygningen med nuværende adresse Strandstien 22, se denne. Ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1874 beskrives nærværende bygning som et materialhus i bindingsværk med klinede tavl og stråtag. Før en nyvurdering i 1907 var tavlene dog tilsyneladende blevet udmurede, og indretningen omtales da som hugge-, hønse- og brændehus. I 1946 udskiftedes stråtaget med de nuværende pandeplader, men ellers synes bygningen i det store og hele at have stået uforandret frem til indretningen til beboelse omkring 1962. Herefter udlejedes huset en årrække som feriebolig og blev i begyndelsen af 1970'erne udskilt som en selvstændig ejendom.

Fig. 108. Strandstien 24. Beboelseshuset er opført for Peter Andreas Hansen omkring århundredskiftet.

Strandstien 24,
matr.nr. 74g.

Ejere:

Grunden er udskilt fra Listed Frihed.

?/1903–1904: Arbejdsmand Peter Andreas Hansen.

1904–læst 1962: Skibsfører, fisker Magnus Kjøller Nielsen, efterfulgt af arvingerne.

læst 1962–læst 1963: Mejerist Johannes Svendsen.

læst 1963–læst 1971: Oversergent John Olsen.

læst 1971–d.d.: Fiskeskipper Alex Jensen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fire fag med heltag, beklædt med falstagsten i cement; ved østgavlen er en bræddetilbygning og altan, og ved vestgavlen ligger halvtagstilbygninger. Huset ligger tilbagetrukket på grunden.

Bindingsværket er rejst på en lav kampestenssokkel og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, fastholdt med tværkiler. Der er ikke synligt fyldtømmer, men konstruktionen omfatter rimeligvis indvendige sidebånd; i nogle af stolperne er spor efter tidligere løsholtsamlinger, men dette skyldes sandsynligvis, at tømmeret er genanvendt. Tavlene, der er i beton, står røde, mens sokkel og tømmer er sort. I sydfacaden – mod haven – er isat fire torammede vinduer med tværsprosser i bly, og i nordsiden er en indgang med listebeklædt dør med råglasrude samt vinduer af varierende udformning og format, herunder et énrammet blysprossevindue. Østgavlen dækkes forneden delvis af ovennævnte tilbygning, der står rødmalet og er forsynet med et torammet, smårudet vindue i øst og med en revledør mod såvel syd som nord; altanen sammesteds går i hele gavlens bredde og understøttes i syd af stolper. Hertil fører en nyere dør i den bræddebeklædte gavltrekant, hvor der tillige er et vindue. Taget har lille gavlhæng med hvidmalede vindskeder og dækbræt, og nordligt i tagryggen er en rød skorsten med sokkel og udkrægning.

Bygningshistorie: Grunden er udskilt fra fiskerlejets udmark – også kaldet Listed Frihed – i 1902 og blev det følgende år tilskødet Peter Andreas Hansen af den daværende formand, Hans Hermansen. Allerede i 1902 havde Peter A. Hansen dog ladet firfagsbygningen indtegne i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, og den beskrives i denne forbindelse som et beboelseshus i bindingsværk med betonvægge og brædderovergavle samt »tegltag«, rimeligvis det eksisterende cementstenstag – i forsikringsprotokollen skelnes ikke mellem disse to materialer. Muligvis stod huset da nyopført, og i hvert fald synes det tidligst at være bygget i 1800-tallets sidste årti, eftersom Peter Andreas Hansen – der i skødet ved afhændelsen af ejendommen i 1904 erklærede selv at have ladet stedet bebygge – ikke optræder i folketællingen fra 1890 som husejer i Listed. I sin konstruktion uden synligt fyldtømmer repræsenterer huset da også den sene bindingsværksbyggeskik på stedet; som nævnt under beskrivelsen må sporene efter løsholter skyldes, at en del af tømmeret er genanvendt fra en anden bygning. I alt væsentligt står huset uændret siden opførelsen; dog er tilbygningen og altanen ved østgavlen af nyere dato.

Fig. 109. Strandstien 26, set fra sydvest. Bindingsværksbygning fra det senere 1800-tal, opført for Peder Jensen.

En halvtagsbygning ved vestgavlen forsikredes året efter hovedhuset og var da indrettet til svine- og hønsehus; siden er udhusbebyggelsen udvidet.

Strandstien 26,
matr.nr. 18.

Ejere:

Grunden er udstykket fra Listed Frihed.
?/1891: Peder Jensen.

1891–læst 1930: Arbejdsmand Jørgen
Hansen.

læst 1930–læst 1941: Povl Holbøll Brandt
Hansen.

læst 1941–d.d.: Helmuth Martin Andreas
Madsen, efterfulgt af fru Anna
Madsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fem fag, hvoraf de to vestre fag er ret smalle, med teglhængt heltag; ved nordsiden er påbygget et grundmuret vindfang, og ligeledes er der en mindre tilbygning med halvtag og indgang ved østgavlen.

Bindingsværket er rejst på en kampestenssokkel og fremtræder med stolper og gennemtappet bjælkelag, dog uden fremragende bjælkehoveder. Bygningen har ikke synligt fyldtømmer, men i nogle af stolperne er spor efter tidligere løsholtsamlinger og udlusninger fra laversiddende bjælker. Soklen er tjæret og tømmeret rødmalet, mens de murede tavle og gavle står berappede og gulmalede; sidstnævnte har trappet udkragning ved den opskalkede tagfod. Fra gadesiden er indgang i det omtalte vindfangs vestside, hvor der er isat en lakeret, listebeklædt dør med råglasrude; i vindfangets nordside er et lille énrammet vindue. I hovedhusets nordfacade er torammede vinduer med otte ruder i hver ramme; rammerne er hvidmalede og karmene røde. I sydsiden – ud mod haven – er en tofløjet fyldingsdør med tilhørende revleforsatsdør og sprossedelt overvindue i midterfaget, og i de omgivende fag er vinduer magen til gadesidens; øst for døren er en kældernedgang med skrå lemme. Begge gavltrekanter er forsynet med et torammet, tværsprosset vindue. I den søndre tagflade er et lille ovenlysvindue og i tagryggen en vandskuret, gul skorsten med sokkel og udkragning samt overdækning.

Bygningshistorie: Huset er bygget for Peder Jensen, som i maj måned 1891 fik skøde på grunden, der var udstykket fra Listed Frihed og blev overdraget ham af den daværende formand for fiskerlejet, Peter Theodor Hansen. I skødet forlyder det dog, at køberen allerede havde taget parcellen i besiddelse og bebygget samme, og femfagshuset ses da også at være indtegnet i Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger i marts samme år. Heraf fremgår det, at huset da stod i samme byggemåde som i dag og var indrettet til beboelse. Muligvis stod huset da mere eller mindre nyopført, og i sin nuværende fremtræden uden synligt fyldtømmer står det som udtryk for den seneste bindingsværksbyggeskik på stedet. Ved tilskødningen af grunden var Peder Jensen bosiddende på

Fig. 111. Strandstien 38 og 36, set fra nord-øst. Nr. 38 har for nylig fået træsprossevinduer i stil med nabohusets i hodden.

fra 1870 synes Hans Christian Jørgensen allerede på dette tidspunkt at have beboet stedet. Da må huset dog i så fald have været ret nyt, eftersom ejendommen ikke ses indført i det ældre realregister til skøde- og panteprotokoller ved dettes anlæggelse i 1863, men først senere er optaget heri. I sin udformning har bygningen da også lighed med Strandstien 13, der vides at være opført i midten af 1860'erne. Ved ejendommens indtegnning i brandforsikringen i 1887 beskrives stuehuset ligeledes som værende i fire fag bindingsværk med murede vægge, og taget var da teglhængt. Ved en vurdering i 1961 anføres denne tagklædning nylig at være udskiftet med de nuværende eternitplader, men bortset fra denne forandring synes bygningen i store træk at stå som ved opførelsen. Dog er indgangsforholdene som nævnt ændret – forstuen ved vestgavlen omtales første gang ved en vurdering i 1915 – ligesom de eksisterende vinduer er af nyere dato.

Strandstien 36, matr.nr. 11.

Ejere:

?-(o. 1826)?/: Ibsker Sogns Fattigvæsen.

.....

?/1863–1923: Peder Nielsen, i 1884 efterfulgt af enken, Ane Marie Nielsen, f. Madsen.

1923–læst 1934: Hovmester Peter Andreas Thern, ovennævntes søn.

læst 1934–læst 1938: Andreas Johannes Koch.

læst 1938–læst 1947: Anton Julius Jensen.
læst 1947–læst 1964: Tandlæge Johannes Ulholm.

læst 1964–læst 1979: Harry Niels Peter Rasmussen og Karen Margrethe Rasmussen.

læst 1979–d.d.: Jette Boel Raagaard og Niels Erik Rasmussen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i fire fag med stråtaget heltag; nordsiden er udbygget i en hodde. I øst er huset sammenbygget med Strandstien 38, og ved det nordvestre hjørne ligger en større grundmuret tilbygning. Huset benyttes som feriebolig.

Tømmeret, der er rejst på en lav kampestenssyld, fremtræder i syd med stolper og gennemtappet bjælkelag; hjørnestolpen i vest er dog blot påmalet, og stolpen mod Strandstien 38 samt fyldtømmeret er fjernet. I gadesiden er kun nye »stolper«, og i øvrigt er etagehøjden beskeden her i hodden. Sokkel og tømmer er tjæret. Tavlene og den frie gavnl i vest er murede og står vandskurede og hvide. Fra Strandstien er indgang i andet fag fra øst med en revlehalvdør, og i de omgivende fag er énrammede, firrudedede vinduer. I sydsiden modsvares indgangen fra gaden af en tofløjet havedør med ruder, og i de øvrige fag er torammede, smårudedede vinduer. Døre og vinduer er nye og malede røde. Vestgavlen har foroven ligeledes et torammet, smårudet vindue, og ved taget er opsat kraftige, sorte vindskeder og udskåret husbrand med svungne sidestykker. På tagudhænget er i nord to rækker cementsten og i syd to rækker tegl, i tagryggen en kraftig, hvid skorsten med udkrægning og trappet sokkel samt skotbrædder.

Bygningshistorie: Ved opmålingen til det nye matrikelkort i 1891-92 udgjorde bebyggelsen fra vestgavlen i Strandstien 36 til østgavlen i nr. 40 én

lang sammenhængende bygning, som ved den nævnte matrikulering havde fået sin nuværende opdeling – og tillige omfattede den nu nedrevne bolig mellem nr. 38 og 40. Dette »rækkehus«, kaldet »Firmasteren«, var blevet til ved gradvis udbygning af et mindre hus, der ses indtegnet på det ældste matrikelkort fra 1816 – og som ved udarbejdelsen af Sogneprotokollen o. 1826 betegnes som fiskerlejets fattighus. Kortet er gengivet på bogens omslag, og ejendommen havde da No. 39. Frem til anlæggelsen af realregisteret til skøde- og panteprotokollen i 1863 er stedets historie stort set ubelyst. Ganske vist omtales et fattighus på tre fag i Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833, men det kan ikke udelukkes, at der her var tale om et senere fattighus – jævnfør Strandstien 32.

Fra det nævnte realregister og fremefter er det i en vis udstrækning muligt at fastlægge ejerforholdene for de respektive beboelser, men præcis hvor grænsen mellem disse har gået, lader sig ikke længere fastslå, idet der ud over de gradvise tilbygninger i øst og vest er blevet rokeret rundt på fagene mellem beboelserne indbyrdes. Så vidt det er muligt at sammenregne bebyggelsens omfang i 1863, udgjorde den i alt seks fag og omfattede henholdsvis to tofags- og to étfagsboliger.

De to tofagsboliger i vest tilhørte da Peder Nielsen, som imidlertid i 1881 afhændede den østligste, jævnfør ejerfortegnelsen for matr.nr. 10a under Strandstien 38. Boligen her i vest var som nævnt blevet udbygget til sit nuværende omfang før udarbejdelsen af matrikelkortet fra 1891-92. Da Peder Niensens enke i 1896 lod ejendommen indtegne i brandforsikringen, blev huset da også regnet i fire fag og stod med dels murede, dels klinede tavler samt med muret gavlf i vest og stråttækt. Ved en vurdering i 1961 anføres, at nærværende bygning er adskilt fra nabohuset i øst med en skillevæg af ler op til taget, og denne væg har rimeligvis adskilt de to tofagsboliger, der omtales i 1863. Desuden beskrives tavlene i 1961 som murede. De eksisterende vinduer og døre er isat for nylig, men under

Fig. 112. Strandstien 36-40, set fra sydvest på et fotografi fra 1944. Førhen lå der endnu en lille bolig mellem nr. 38 og 40, og rækken af i øvrigt meget fine skorstenspiber har givet bebyggelsen tilnavnet Firmasteren. Den lange bygning var blevet til ved gradvis udbygning af et mindre hus, der synes at være mere eller mindre identisk med nr. 38, og som kan følges i arkivalierne tilbage til begyndelsen af 1800-tallet.

Strandstien 38,
matr.nr. 9.

Ejere:

Den eksisterende bebyggelse ligger på tidligere matr.nr. 10a, som i 1979 formelt blev inddraget under matr.nr. 9, der førhen kun betegnede parcellen med den nu nedrevne bolig i øst.

Matr.nr. 9:

?-(o. 1826)/?: Ibsker Sogns Fattigvæsen.

....

?-1863/?: Stine Mogensdatter, enke efter Jeppe Madsen.

....

?/(1894)-1921: Caroline Thygesen.

1921-læst 1965: Christine Caroline Frederikke Jensen, f. Thygesen, ovennævntes datter.

læst 1965: Judith Jensen.

læst 1965-læst 1980: Karl Mogensen.

læst 1980-d.d.: Direktør Niels Erik Rasmussen.

Matr.nr. 10a:

?-(o. 1826)/?: Ibsker Sogns Fattigvæsen.

....

?/1863-1881: Husmand Peder Nielsen.

1881-1896: Hansine Petrea Kofoed, i 1886 g.m. fisker, fyrbøder Christian Signius Sandersen.

1896-læst 1933: Arbejdsmand Anton Christian Jensen Bidstrup.

læst 1933-læst 1938: Klara Louise Albine Bidstrup.

læst 1938-læst 1940: Anton Julius Jensen.

læst 1940-læst 1960: Niels Sinius Pedersen, efterfulgt af arvingerne.

læst 1960-1979: Malermester Karl Mogensen.

I 1979 er parcellen, som anført, inddraget under matr.nr. 9.

Fig. 113. I forgrunden Strandstien 40, set fra nordøst. Hoddeudbygningen mod nord ses at flugte med den tilsvarende udbygning i nr. 38 og 36, og huset er da også først blevet frilliggende efter nedrivningen af en mellemliggende bolig noget ind i dette århundrede.

hensyntagen til husets hidtidige fremtræden. Tilbygningen ved gavlen er opført som vaskehus tidligere i århundredet, men siden ombygget.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværksbygning i tre-fire fag med stråttækt heltag; huset er i vest sammenbygget med Strandstien 36 og har som dette hoddeudbygning i nord. Bygningen benyttes som fritidshus.

I hovedtræk fremtræder bygningen som det omtalte nabohus, hvormed det nu er samhörrende, både hvad angår byggemåde og udformningen af den nyindsatte dør og de ligeledes nye vinduer til gadesiden. I bagsiden er også her bevaret flere gamle stolper, og bjælken i øst har været meget lavtsiddende. Desuden ses to bjælkeender i rund dimension uden understøtning, muligvis oprindeligt mellembjælker, ført til oplængder; den østre er dog placeret så tæt ved hjørnestolpen, at der i så fald må være sket ombygning på et tidspunkt. Til denne side er tre torammede, smårudede vinduer. Bagsidens fremtræden kan dog være ændret, idet huset i foråret 1981, hvor beskrivelsen blev udfærdiget, var under ombygning. Den frie gavl i øst står forneden støbt og har imprægneret brædebeklædning i gavltrekanten; i sidstnævnte er en tofløjet dør med ruder, hvortil der er en udvendig trætrappe med repos. Ved taget er opsat vindskeder med husbrand. Bygningen står uden skorsten.

Bygningshistorie: Under Strandstien 36 er der gjort rede for stedets tidligere historie, men som det fremgår heraf, er denne meget sparsomt belyst og vanskelig tilgængelig på grund af om- og tilbygninger samt rokeringer med fagene mellem de tidligere beboelser. At dømme efter placeringen af det indtegnede hus på matrikelkortet fra 1816 er det muligt, at der i nærværende bygning er elementer, der kan føres tilbage hertil. Uagtet ombygninger og udskiftning af materialer synes denne gamle bygnings dimensioner i hvert fald at have været bestemmende for såvel dette som nabohusenes udformning, og med bibeholdelsen af stråttage, husbrande, beskedne vinduesformater og revledøre, er der håndhævet træk, som er karakteristiske for det ældre bindingsværksbyggeri på stedet.

Nærværende bygning blev først indtegnet i brandforsikringen så sent som i 1911, og da var de utvivlsomt oprindeligt klinede tavler blevet udmurede og fyldtømmeret rimeligvis fjernet. Den støbte gavl i øst stammer fra nedrivningen af nabohuset, der synes at være sket mellem 1929 og 1944. De nuværende vinduer og døren til gaden er isat ved den omtalte istandsættelse.

Fig. 114. Strandstien 40. Bygningen, der endnu i dag har bevaret mange af de karakteristiske træk ved det ældre bindingsværksbyggeri, ses her på et fotografi fra 1944 før isætningen af vinduer i hoddens fag øst for døren, sammenlign hosstående billede. Før som nu har det været tillokkende for en stund at sætte sig udenfor og lade blikket vandre ud over vandet!

Strandstien 40,
matr.nr. 8.

Ejere:

- ?/1863–?: Karen Kirstine Pedersdatter, enke efter Niels Nielsen.
 ?–1867: Anders Mikael Larsen, der har været gift med ovennævnte enke, som dog nu kaldes Karen Kirstine Nielsdatter.
 1867–læst 1929: Arbejdsmand Jens Hansen, efterfulgt af Bolette Marie Hansen.
 læst 1929–læst 1938: Axel Magelius Bendtsen.
 læst 1938–læst 1948: Otto Emil Ipsen.
 læst 1948–læst 1956: Marie Rømer.
 læst 1956: Ovennævntes arvinger.
 læst 1956–læst 1976: Karl Mogensen.
 læst 1976–læst 1978: Erik Berthelsen.
 læst 1978–d.d.: Knud Anker Koefoed, Søren Anker Koefoed og Else Marie Thomsen.

Bygningsbeskrivelse: Øst-vestvendt bindingsværkshus i tre fag med stråtagt heltag; i nord er udbygget en hodde i hele bygningens længde. Huset benyttes som feriebolig.

Bindingsværket er rejst på en lav kampestenssyld og fremtræder mod nord med stolper og – delvis påmalet – fyldtømmer, mod syd med stolper og gennemtappet bjælkelag. Stolpen i sydvest synes at have været hjørnestolpe i det tidligere tilstødende bindingsværkshus. Lejden, der er ret spinkel og noget sammenstykket, er blandt andet brudt ved det brede østfag, hvori der er oplagt en mellembjælke. Mellem lej og tag er tætnet med lersten. Gavlen mod øst er i bindingsværk og afspejler såvel hovedhusets beskedne dybde som den tilbyggede hodde. Sokkel og tømmer er sort, tavlene er murede og røde. Ud til Strandstien er dels indgang med en revlehalvdør med tilhørende forsatsdør i midterfaget, dels små, overvejende énrammede, sprossede vinduer, hvoraf vinduet i vestfaget er blysprosset, de øvrige med træsprosser. I sydsiden er fire torammede, smårudede vinduer, og i den østre gavl et lille sprossedelt loftsvindue. Vestgavlen står forneden med en støbt, rødmalet beklædningsmur, mens gavltrekanten har imprægneret brædebeklædning. Ved tagskægget er oplagt to rækker tegl mod såvel syd som nord, og ved gavlene er opsat vindsceder, der øverst krones af husbrande. I tagryggen en kraftig skorsten i rød, blank mur med lille udkrægning og trappet sokkel samt skotbrædder.

Bygningshistorie: Vedrørende stedets tidligere historie henvises til Strandstien 36 og 38, hvor det blandt andet er anført, at den tidligere sammenhængende bebyggelses udstrækning i 1863 kun synes at have været seks fag; det må dog i denne sammenhæng påpeges, at fagene kan have været

ret så brede og muligvis har stået med mellembjælker. Hvor langt bygningen strakte sig mod øst i 1863 er med andre ord uvist, men at dømme efter den indtegnede bebyggelse på matrikelkortet fra 1816 er nærværende hus i det mindste først opført efter dette tidspunkt. Som anført under beskrivelsen bærer stolpen i sydvest præg af at have været hjørnestolpe i tilknytning til en bygning mod vest, og fagene i nærværende beboelse synes således under alle omstændigheder at være tilbygget en ældre bebyggelse, muligvis i flere etaper. Ejendommen blev indtegnet i brandforsikringen af Jens Hansen allerede i 1867, men da anførtes intet om bygningens udstrækning, blot at den stod i bindingsværk med stråtag. Forsikringssummen på 60 rdlr. tyder dog ikke på, at huset har været særligt omfangsrigt, og sandsynligvis var der blot tale om de to fag, som Jens Hansen samme år havde købt af Anders Mikael Larsen. Denne lille bolig blev dog tilsyneladende i 1873 forøget med endnu et fag, tidligere tilhørende Cecilie Nimb og erhvervet efter overenskomst med fattigvæsenet. Senere regnes bygningen i fire fag, men det kan bero på forskellige måder at tælle fagene på. Tavlene omtales endnu som delvis klinede ved en nyvurdering i 1886. Senere er kun sket mindre forandringer i bygningens ydre, men eksempelvis er vinduerne øst for døren i henhold til et fotografi fra 1944 først etableret efter dette tidspunkt, hvor der i øvrigt i hoddens hosliggende gavlvindue var en lem, og hvor vinduet i gavltrekanen sad op til tømmeret, jævnfør fig. 114. På samme tid var fyldtømmeret i husets sydside og i hoddens vestre fag fjernet, og huset var da fritliggende som i dag.

Fig. 115. Perspekt fra århundredskiftet af den yderligt beliggende bebyggelse i Strandstien. I forgrunden østgavlen af »Firmasteren«, nu Strandstien 36-40, med den karakteristiske profil med hodeudbygningen; i vindskederne ses huller til stråtagets tækkekæppe og på gavlen knejser husbranden. I baggrunden de tre skorstene i røgeriet med nuværende adresse Strandstien 3, og midt for skimtes nr. 7, 22 og 22A.

Ordforklaring

Ord anført med store bogstaver kan findes som selvstændige opslagsord.

- Afvalmet:** Se VALMTAG.
- Attrap skorsten:** Skorstenspipe – oftest i træ – opsat af dekorativt hensyn.
- Baldakin:** Overdækning over dør eller vindue.
- Baluster:** Lille søjle, eksempelvis i rækværk.
- Berapning:** Overfladebehandling af murværk. Et tyndt med kast påført, ikke udglattet mørtellag, som kun delvis dækker murstenenes overflade. Se VANDSKURING og PUDS.
- Bindbjælke:** Bjælke i BINDINGSVÆRKskonstruktion. Vandret tømmerstykke, som, på tværs af huset, foroven *forbinder* de modsatstillede STOLPER. I Listed har bindbjælkerne vanligvis smalt tildannede BJÆLKEHOVEDER, der er TAPPET gennem stolperne og fastholdt med TVÆRKILER; i enkelte tilfælde er bjælkehovederne afskåret i plan med stolpernes yderside og fastholdt med NAGLER gennem selve stolpen. Sjældnere ses bjælkerne at være GLAMMEDE, indlagt i stolpens side, og undtagelsesvis forekommer KÆMMEDE bjælker, lagt oven på LEJDEN, let nedfældet i denne, og bjælker lagt ned i en SLIDS øverst i stolpen. Jævnfør MELLEMBJÆLKE.
- Binder:** Mursten, der ligger på tværs i muren – med den korte side udad. Smlgn. LØBER.
- Bindingsværk:** Tømmerkonstruktion, der danner skelet i bindingsværksbygning. Den bærende konstruktion består af lodretstillede STOLPER i husets for- og bagside, forbundet parvis på tværs af huset med BINDBJÆLKER og på langs med en TAGREM, på Bornholm benævnt LEJD. Konstruktionen omfatter desuden traditionelt FYLDTØMMER i form af vandretliggende LØSHOLTER samt lodretstillede OPLÆNGDER. De herved opdeltede vægfelter, TAVLENE, var i ældre tid udfyldt med LERKLINING, men blev i nybygninger efter ca. 1860 udmuret med BRÆNDTE STEN. Omkring 1880 gik man i Listed bort fra at anvende synligt fyldtømmer og stivede i stedet konstruktionen af med indvendige SIDEBÅND. Tavlene er i sidstnævnte konstruktionstype oftest udfyldt med brændte sten, sjældnere med cement/beton. I de senere bindingsværksbygninger er undertiden benyttet indvendige KLÆSTEN. FODTØMMER ses ikke i de stående huse, men kan have været anvendt i det ældre bindingsværksbyggeri.
- Bistolpe:** Betegner her i bogen en gennemgående OPLÆNGDE (fra sokkel til LEJD) eller sekundær STOLPE – uden BJÆLKEforbindelse. Forekommer undtagelsesvis i fiskerlejets seneste BINDINGSVÆRKsbygninger, hvor der tillige er anvendt indvendige SIDEBÅND. Konstruktionstypen kendes også fra andet bornholmsk byggeri.
- Bjælke:** I BINDINGSVÆRKskonstruktioner: se BINDBJÆLKE og MELLEMBJÆLKE.

- Bjælkehoved:** Den del af BJÆLKEN, som rager ud fra facadeplanet. I Listed er bjælkerne som regel TAPPET gennem STOLPERNE, og bjælkehovedet i form af en smalt tildannet bjælketap fastholdes med TVÆRKILER. Undtagelsesvis fremtræder bjælkehovedet i de ældre BINDINGSVÆRKsbygninger i fuld eller bredere dimension og er i så fald GLAMMET eller SLIDSET.
- Bladet samling:** Tømmersamling, hvor et tømmerstykkets ende indfældes i et andet tømmerstykke ved indskæring i begge.
- Blank mur:** Teglstensmur uden overfladebehandling.
- Bloktandsnit:** Dekorativ udformning af muret HOVEDGESIMS med fremkragede »blokke«, hvor den øverste sten er bredere end den underliggende.
- Blysprossevindue:** Vindue med ruder indfattede i bly, oftest med såvel TVÆRSROSSER som LODSPROSSER, men i de senere udgaver undertiden blot med tværsprosser. Normalt afstives blysprosserne udvendig med vindjern (rundjern), opsat parallelt med tværsprosserne. Der findes også blysprossevinduer, hvor vindjernene er indkapslede i tværsprosserne, og hvor lodsprosserne har en kerne af tynde træpinde; disse blysprosser er sammenloddede af to profiler og formentlig lavet af glarmester Johan Hansen, Svaneke, i slutningen af forrige århundrede. Selv om blysprosserne i slutningen af forrige århundrede efterhånden afløstes af træsprosser, fortsatte fremstillingen af blysprossevinduer dog et godt stykke ind i dette århundrede. I senere tid er de traditionelle udformninger blandt andet afløst af brugen af indvendige blysprosser, opsat som »løse sprosser« i rammer med termoruder.
- Blænding:** Flad niche eller fordybning i murværk.
- Brand(stang):** Se HUSBRAND.
- Brystning:** Feltet under et vindue fra dettes underkant til gulv.
- Brændt sten:** Mursten af brændt ler (tegl).
- Buestik:** Se STIK.
- Dannebrogvindue:** Firrammet vindue, hvor LOD- og TVÆRPOST danner et latinsk kors – som i Dannebrog. I den ældre udgave af denne vinduestype er underammerne opdelt med en TVÆRSROSSE. Sidstnævnte vinduestype vandt indpas i GRUNDMUREDE bygninger fra slutningen af forrige århundrede, men afløstes omkring århundredskiftet af det »rene« dannebrogvindue.
- Dokke:** På Bornholm kaldet OPLÆNGDE, se denne.
- Dørholt:** Også benævnt dørhammer. Vandret tømmerstykke, indTAPPET i STOLPERNE, der danner overligger i døråbning i BINDINGSVÆRKshus.
- Fag:** Herved forstås normalt spærfag/BJÆLKEfag – partiet mellem to nabospær/nabobjælker. I BINDINGSVÆRKshuse svarer spærfag til STOLPEfag – partiet mellem to nabostolper, og husets længde angives ved fagantallet; i ældre kilder benævnt stolperum eller væggerum. I GRUNDMUREDE bygninger anvendes betegnelsen også i betydningen vindues- og dørfag og benyttes således her i bogen.

Fladbuestik:	Se STIK.
Flunke:	Side på en kvist.
Fodrem/fodtømmer:	Betegner i BINDINGSVÆRKSbygninger det vandrette tømmerstykke, der ligger umiddelbart oven på SYLDSTENENE, og hvori STOLPERNE er nedfældede med TAPPE. Fodtømmer ses ikke i dag i Listed, men kan have været anvendt i bygninger fra før 1800.
Fornagle:	At fastlåse en tømmer samling ved gennemboring med træNAGLE.
Fyldtømmer:	Betegner de ikke bærende dele i BINDINGSVÆRKSkonstruktion. Se LØSHOLTER, OPLÆNGDER (DOKKER) og SIDEBÅND.
Gavlknægt:	Se KNÆGT.
Gavlkvist:	Kvist med front i plan med den underliggende facade og med HELTAG vinkelret på hovedhusets tag.
Gesims:	Fremspringende led på ydermur, se også HOVEDGESIMS.
Glamning:	Tømmer samling, hvorved to stykker tømmer indpasses i hinanden ved indskæring halvt i hvert stykke. Jævnfør BINDBJÆLKE og BJÆLKEHOVED.
Grat:	Skæringslinien mellem to tagflader i et udadgående hjørne.
Grundmur:	Murværk opført af sten – mursten, natursten eller beton (i modsætning til BINDINGSVÆRK). Det ældste grundmurede hus i Listed er fra 1870'erne.
Gælleri:	Bygning i tilknytning til silderøgeri. I gælleriets renses (gælles – bornholmsk: gjælas) og beredes silden til røgningen. Gælleriets har oftest form af en HALVTAGsbygning.
Halvtag:	Tag, der kun har fald til én side.
Helrudet:	Betegner, at en vinduesramme er uden SPROSSEdeling.
Heltag:	Tag, der fra tagryggen har fald til to sider.
Herredsfogedens Husfortegnelse:	En fortegnelse over bebyggelsen i blandt andet Listed, som herredsfogeden i Svaneke lod udarbejde i 1833. Ud over husnummer og ejerens navn gives der oplysning om de enkelte bygningers fagantal og om tagbeklædningen, hvor der var tale om tegl. Se også jævnføringsregisteret og arkivaliefortegnelsen.
Hodde:	Udbygning eller udskud langs en bygnings sidemur, udført således, at hovedhusets tag fortsætter ud over tilbygningen.
Hovedgesims:	Overgangsled mellem ydermur og tag på GRUNDMUREDE huse. Hovedgesimsen består oftest af UDKRAGEDE SKIFTER, eventuelt med en dekorativ frise – jævnfør BLOKTANDSNIT, TANDSNIT og SAVSKIFTE.
Husbrand:	Udskåret stang eller bræt på husgavl, anbragt således, at den rager op over tagryggen. Husbranden støttes ofte af svungne brædestykker, der er opsat på VINDSKEDERNE ved MØNNINGEN.

Karnis:	S-formet profil.
Kile:	Kileformet træstykke, anbragt i gennemboret hul i det gennemTAPPEDE BJÆLKEHOVED på tværs af tapgangen ved STOLPENS yderside, således at bjælken fastholdes. I Listed forekommer oftest to kiler i hver samling.
Klining:	Se LERKLINING.
Klæ(de)sten:	Indvendig beklædningsmur af LERSTEN eller BRÆNDTE STEN, ofte sat på kant.
Knægt:	Lille fremspringende parti, der tjener som støtte under en BJÆLKE, GESIMS eller lignende. I Listed forekommer profilerede træknægte, opsat på hjørneSTOLPERNE under tagudhænget, på BINDINGSVÆRKSbygninger fra sidste halvdel af forrige århundrede. Desuden ses i enkelte tilfælde knægtudskæring på hjørnestolpers gavlside – såkaldte gavlnægte, der har været placeret under bræddeklædningen; et dekorativt element, der gik af mode omkring år 1800.
Kop:	Se BINDER.
Kvaderpuds:	FacadePUDSning, der efterligner kvadre (tilhugne natursten).
Kæmmet bjælke:	BINDBJÆLKE lagt oven på LEJDEN, let nedfældet i denne.
Kølle:	Indretning til tørring af malt i forbindelse med åbent ildsted.
Lejd:	Den på Bornholm anvendte betegnelse for tagrem. Vandret tømmerstykke, der foroven forbinder STOLPERNE i en BINDINGSVÆRKSbygningens langside. Stolperne er gennemtappede i lejden, og de opragende TAPPE danner vederlag for spærene.
Lerklining:	Udfyldning i TAVL på BINDINGSVÆRKSbygning. Ler, æltet med sand og strå, udkastet fra begge sider på et skelet af kæppe (støjler, tømra) mellem bindingsværkets tømmer.
Lersten:	Lufttørrede mursten af ler, formet i trærammer, ofte hjemmeforarbejdede.
Lisen:	Flad, rektantet murpille uden fod (basis) og søjlehoved (kapitæl).
Lodpost:	Se VINDUESPOST.
Lodsprosse:	Se VINDUESSPROSSE.
Løber:	Mursten, anbragt med langsiden i murfacaden. Smlgn. BINDER.
Løsholt:	FYLDTØMMER i form af vandret tømmerstykke, anbragt mellem to STOLPER i BINDINGSVÆRKSbygning. Løsholterne, der vanligvis er TAPPET ind i stolperne, er som regel anbragt nogenlunde midtvejs mellem sokkel og LEJD, og traditionelt hviler vinduernes underkant herpå. De indtappede samlinger er i Listed overvejende låst med én NAGLE i stolperne, men i bygninger fra op mod midten af forrige århundrede og frem til ca. 1880, hvor man ophørte med at benytte synligt fyldtømmer, ses undertiden låsning med to nagler.
Matrikel:	Fortegnelse over ejendomme med henblik på beskatning.

Mellembjælke:	Hjælpebjælke i brede FAG, oplagt mellem BINDBJÆLKERNE i tilknytning til OPLÆNGDER i overTAVLENE. Mellembjælkerne er ofte i en spinklere dimension end bindbjælkerne.
Murstik:	Se STIK.
Mønning:	Stråtagets afslutning i tagryggen, dækket (rygget, mønnet) med halm, tang, lyngris eller tørv.
Nagle:	Trædyvel, der anvendes til at fastholde tømmer-samling. Benyttes eksempelvis ved LØSHOLTsamlingerne i STOLPERNE; hvor FYLDTØMMERET siden er fjernet, afsløres dette ofte ved de tilbagesiddende nagler eller naglehuller i stolperne.
Notspær:	Gavlspær, traditionelt af eg, i hvis underside der er en not (rille), hvori gavltrekanterens bræddeklædning fastholdes.
Oplængde:	Den på Bornholm anvendte betegnelse for DOKKE. De lodrette tømmerstykker i FYLDTØMMERET, placeret over og under LØSHOLTEN og indTAPPET heri såvel som i LEJDEN. I ældre BINDINGSVÆRKSbygninger er der undertiden oplagt MELLEMBJÆLKER i tilknytning til oplængder i overTAVL. Anvendelsen af løsholter og oplængder i bindingsværksbyggeriet ophørte i Listed omkring 1880, hvor man i stedet gik over til at bruge indvendige SIDEBÅND.
Opskalkning:	Anbringelse af SKALKE, trekantede tømmerstykker på oversiden af spærenderne ved tagfoden, således at taget i en bue føres ud over ydermuren.
Overvindue:	Lavt vindue, anbragt øverst i en yderdørs karm for at give lys til forstuen.
Pandeplader:	Tynd galvaniseret tagplade med parallelle, bølgeformede riller til forstærkning. Anvendes navnlig til tag på udhuse, men ses undertiden også anvendt på beboelseshuse med tidligere stråtækte tage.
Porthammer:	Vandret tømmerstykke over portåbning.
Post:	Se VINDUESPOST.
Puds:	Mørtellag, som dækker den underliggende mur og fremtræder med glat overflade; jævnfør dog KVADERPUDS og STÆNKPUDS. Smlgn. BERAPNING og VANDSKURING.
Radiære sprosser:	Sprosser (oftest i jernvindue), der som radier »stråler« ud fra en cirkels eller halvcirkels centrum.
Revledør:	Bræddedør, der er sammenholdt med to vandrette revler (planker), hvorimellem der eventuelt er anbragt en skråstiver.
Rygning:	Den øverste vandrette linie, hvor et HELTAGs tagflader mødes.
Rå sten:	Se LERSTEN.
Sal:	En større, uopvarmet gildestue i den ene ende af traditionelle bornholm-ske BINDINGSVÆRKSstuehuse, udstyret med vinduer i gavlen.
Savskifte:	SKIFTE med skråtstillede sten, hvis hjørner stikker frem som savtakker. Anvendes blandt andet som udsmykning på HOVEDGESIMS.

Sidebånd:	I det sene BINDINGSVÆRKSbyggeri i Listed, efter ca. 1880, udelades synligt FYLDTØMMER, og i stedet stives konstruktionen af med sidebånd, et vandret tømmerstykke – over flere FAG – påboltet eller påspigret STOLPERNE på den indvendige side nogenlunde midtvejs mellem sokkel og LEJD.
Skalk:	Se OPSKALKNING.
Skalmur:	Beklædningsmur, oftest ½-stensmur, opført uden på den oprindelige ydervæg.
Skifte:	Et vandret murstenslag i murværk.
Skunk:	Lavt placeret hanebånd i gavlspær.
Slids:	Betegner i denne sammenhæng en udskæring øverst i STOLPEN, hvori BJÆLKEN er nedfældet.
Smårudet/småsproset:	Udtrykket anvendes i bygningsbeskrivelserne om stærkt opdelte vinduesrammer med såvel LOD- som TVÆRSPROSSER. I Listed har de fleste vinduer af denne type seks ruder i hver ramme.
Spejl:	BLÆNDINGsfelt over en muråbning, omsluttet af dennes yderste fals.
Sprosse:	Se VINDUESSPROSSE.
Stabel:	Den faste del af et hængsel, anbragt på karmen eller muret ind i væggen.
Staf:	Afrundet profil.
Stik:	Bærende murværk over muråbninger og BLÆNDINGER. Stikkene kan være lige (vandrette), rundbuede eller fladbuede.
Stolpe:	Se BINDINGSVÆRK.
Stolperum:	Se FAG.
Styrtrum:	Betegnelse for det oplags-loftsrum, som fremkommer i BINDINGSVÆRKSbygninger, hvor STOLPERNE er mærkbart forlænget op over bygningens BJÆLKElag.
Stænkpuds:	Grovkornet PUDS, der kastes på facaden og afgiver en ujævn overflade.
Støje:	Stav eller kæp, se LERKLINING.
Sugfjæl:	Skråtstillet bræt, som danner lukke mellem LEJDEN og tagets underside.
Svalehalesamling:	BLADET SAMLING, hvor det indfældede »blad« har form som en svalehale.
Svejfet:	Svunget eller buet.
Syld:	Simpelt fundament af natursten (syldsten), hvorpå murene eller BINDINGSVÆRKET rejses.
Sålbænk:	Lille fremspring på muren under et vindues underkarm; tjener til at lede vandet ud fra muren.

Tagrem:	På Bornholm kaldet LEJD, se denne.
Tandsnit:	Dekorativt element i GESIMS, formet af fremspringende, firkantede eller profilerede sten eller træklodser, anbragt med korte mellemrum.
Tapning:	Tømmersamling, hvor en tilhugget ende (tap) af et tømmerstykke passes ind i et taphul eller en tapgang i et andet tømmerstykke og eventuelt låses med NAGLE(R) eller KILE(R). Jævnfør eksempelvis LØSHOLT og gennemtappet BJÆLKEHOVED.
Taskekvist:	Kvist med énsidigt tagfald.
Tavl:	Felterne mellem BINDINGSVÆRKETS tømmer. I Listed blev tavlene i ældre tid som hovedregel udfyldt med LERKLINING og i nybygninger efter ca. 1860 med BRÆNDTE STEN. Undertiden forekommer dog udfyldning med LERSTEN, natursten eller beton. I ældre bindingsværksbygninger optræder flere materialer ofte sideordnet, grundet forbedringer foretaget i årenes løb. Især er undertavlene (felterne under LØSHOLTERNE) udsat for slagregn, der vasker leret væk. Til beskyttelse af undertavlene er undertiden opsat VANDBRÆDDER.
Trappet:	Trinvis UDKRAGEDE eller tilbagetrukne SKIFTER.
Trempel:	Lav STOLPEvæg, der er opført oven på ydermuren (mellem BJÆLKElag og tagværk), for at få et bedre loftsrum.
Tværkile:	Se KILE.
Tværpost:	Se VINDUESPOST.
Tværsprosse:	Se VINDUESPROSSE.
Udkragning:	Fremspring.
Udligger:	Vandretliggende bjælke, der rager ud fra muren over en åbning i denne, oftest over en luge i forbindelse med et hejseværk.
Udlusning:	Reparation af tømmer ved indlægning af en træklods. Ses ofte i forbindelse med genanvendt tømmer, hvor indskæringer og huller fra tidligere tømmersamlinger udluses. Udlusninger ses også i STOLPERNE i BINDINGSVÆRKSbygninger, hvor BJÆLKElaget er hævet for at give mere rummelighed.
Undentag:	Et på Bornholm bebyttet udtryk for aftægt. Betegner den afgift, en mand eller kvinde betinger sig (og sin ægtefælle) for levetid af den, til hvem han/hun afstår sin ejendom; ofte indgik heri en aftale om ophold på den solgte ejendom.
Valmtag:	Tag, der har skrå flader over gavlene.
Vandbræt:	Vandret, skråtstillet bræt, der leder regnvandet bort fra muren. Er som oftest anbragt fornedet på en bræddeklædt gavltrekanter eller på LØSHOLTER.
Vandnæse:	Fremspringende, vandret kant eller flade af bygningsdel; tjener til at lede vandet ud over eller bort fra underliggende dele.
Vandskuring:	Overfladebehandling af murværk, bestående af et tyndt PUDSlag, hvori-

gennem stenene kan ses. Muren BERAPPES og skures derefter med en mursten under stækning med vand.

Vindjern:

Se BLYSPROSSEVINDUE.

Vindskede:

Bræt, der afslutter en bygnings tagflade ved gavlen. Vindskederne ved stråtage er ret kraftige og afsluttes undertiden forneden med et KARNISprofil. Traditionelt er vindskederne sømmet direkte på gavlspærret, og stråtagets tækketæppe blev fastholdt i huller heri. Hvor vindskederne foroven afsluttes med en HUSBRAND, flankeres denne oftest af et par svungne brædestykker, som dækker MØNNINGEN.

Vinduespost:

Fast plankestykke, der opdeler en vindueskarm og adskiller vinduesrammerne. LODPOSTEN deler traditionelt de torammede vinduer og er lodret og midtstillet, mens der i det nyere DANNEBROGSVINDUE tillige er en vandret TVÆRPOST, placeret i den øvre del af karmen. I trefagsvinduet indgår en ekstra lodpost.

Vinduessprosse:

Sprosserne opdeler en vinduesramme i mindre felter og kan være forarbejdede af såvel træ som bly. De vandrette TVÆRSPROSSER opdeler som hovedregel rammen i tre ruder, og hvor der tillige er anvendt lodrette LODSPROSSER, er vanligvis seks ruder i rammen. Disse sidstnævnte, SMÅRUDEDE vinduer var enerådende i Listed indtil midten af forrige århundrede og da formentlig udelukkende udført med blysprosser. BLYSPROSSEVINDUER er stadig bevaret i en del ældre BINDINGSVÆRKSbygninger. Efterhånden som de nyere vinduestyper med større rudeformater vandt frem i sidste halvdel af forrige århundrede, fortrængtes blysprosserne i vid udstrækning af træsprosser.

Volut

Spiralformet udsmykning.

Vorbordnagler:

Knagelignende træpinde, som i ældre BINDINGSVÆRKSbygninger indboredes i siden på LEJDEN og bar den nederste lægte på stråtaget. Afskårne Vorbordnagler ligner store trædyvler i lejden – med mellemrum på ca. 60-100 cm.

Anvendt kildemateriale og litteratur

Hovedkilden til de bygningshistoriske undersøgelser har været brandforsikringsarkivalier og skøder samt ældre kortmateriale.

Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger blev oprettet i 1792. Brandforsikring uden for købstæderne var imidlertid fortsat en frivillig sag, og i Listed blev den første ejendom forsikret i 1834. Gradvis sluttede flere sig til, men en enkelt ældre ejendom blev først forsikret i dette århundrede.

Ved indtegningen i brandforsikringen blev bebyggelsen takseret, idet hertil udpegede vurderingsmænd mødte op på stedet og gennemgik ejendommen. Efter denne første vurdering blev bygningerne normalt kun omvurderet på ejerens foranledning, ofte i forbindelse med ombygninger eller ejerskifte.

Brandforsikringsarkivalierne består af to sideløbende protokolrækker: *forsikringsprotokoller* og *taksationsprotokoller*. De i jævnføringsregisteret (s. 161) anførte forsikringsnumre refererer til førstnævnte protokolrække, hvori der findes henvisning til de kronologisk førte taksationsprotokoller.

For Listedes vedkommende har de mere detaljerede brandtaksationer imidlertid kun været tilgængelige frem til 1857. Nævnte år fandt en omlægning af forsikringsvæsenet sted, hvorefter de fleste taksationer blev indført i de såkaldte sognetaksationsprotokoller, der ikke for Ibsker sogns vedkommende ses at være afleveret til Landsarkivet. For perioden efter 1857 er det således kun de mere summariske oplysninger i forsikringsprotokollerne, der har været tilgængelige. Undtagelsesvis blev taksationerne – herunder opmåling til bygningsafgift – dog indført i branddirektørens protokol, der kendes fra perioden 1857-1894. Endelig har en del udførlige vurderingsskemaer fra midten af dette århundrede, ligeledes fra Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, været stillet til disposition.

I 1872 fandt der en liberalisering af forsikringsvæsenet sted, således at brandforsikringen for landbygninger, der hidtil havde været et statsligt foretagende, overgik til at være et privat selskab, samtidig med at der åbnedes mulighed for etablering af andre brandforsikringsselskaber. Dette indebar, at en række ejendomme i Listed i begyndelsen af dette århundrede indtegnedes i Østifternes Brandforsikring, hvis arkivmateriale også har været inddraget i undersøgelsen.

Som supplement til det undertiden ret sparsomme forsikringsmateriale er de tilgængelige (d.v.s. tinglyste) skøder vedrørende ejendommene i vid udstrækning blevet gennemgået. *Skøde-* og *panteprotokollerne* er ført kronologisk, og henvisning hertil findes i de såkaldte *realregistre*. For Listed Fiskerleje findes tre realregistre, anlagt henholdsvis 1835, 1863 og ca. 1900. I de to første er ejendommene indført i nummerisk rækkefølge efter de gamle husnumre, der kendes fra Herredsfogedens Husfortegnelse fra 1833, mens det seneste realregister er ordnet efter de nye matrikelnumre fra 1893, se jævnføringsregisteret.

I realregisteret fra 1863 er bebyggelsens fagantal anført, ligesom dette ofte er tilfældet i skøderne fra 1800-årene, hvori der desuden undertiden findes oplysninger, der peger på opførelsetidspunkt og bygherre. Da skøderne for mange ejendommers vedkommende går længere tilbage end brandforsikringsmaterialet, har de været særdeles værdifulde ved belysningen af de ældre ejendommers historie. Dette gælder også den ovennævnte husfortegnelse fra 1833, hvor de forskellige ejendomme er gennemgået, således at hver enkelt bygnings fagantal er opregnet.

Sidst, men ikke mindst, har matrikelkortene fra henholdsvis 1816 (omtegnet i 1858) og 1891-92 – med indtegnet bebyggelse – været særdeles nyttige redskaber, ligesom en række ældre fotografier.

ARKIVALIER

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm:

Bornholms Branddirektorat, Øster Herred:

Brandforsikringsprotokoller 1800-1857, 1858-74.

Brandtaksationsprotokoller 1800-1857, 1857-1866, 1867-1894.

Bornholmske Retsbetjentarkiver, Øster Herred:

Skøde- og panteprotokoller 1713-1906.

Real- og navneregister til skøde- og panteprotokoller 1835-1906.

ADRESSE	MATRIKELNUMRE		HUSNUMMER			BRANDFORSIKRINGSNUMRE			
	Nuv. nr.	Inddraget nr.	1893	1816(ff)	Ca. 1833ff	Den alm. Brandforsikring for 1800-1857	Landbygninger 1857-1887	Østifternes Brandf. 1887ff	1907ff
Anders Monsstræde 1	50		50 }		8 {a	÷	190	413	
Anders Monsstræde 3	51a		51+ }	4	8 {b+	÷	194	412+	
Anders Monsstræde 5	52		52 }		9 {b	÷	÷	480	
Anders Monsstræde 7	{53a	54	53+ }	5	9 {a	÷	323	414	
Anders Monsstræde 9	51c		51+ }		8b+	÷	÷	464	
Bakken 1, se Bakken 2, matr.nr. 117									
Bakken 3, se Anders Monsstræde 7									
Bakken 5	55a		55+	6+	11+	÷	÷	467+	
Bakken 2	{39		39	23+	10a	÷	160+ }	415	
	{117			F	÷	÷	÷		
Brøddan 3	{41	42	41 }	24	{16	÷	÷	460	(1918)
	{42		42 }		{17	÷	÷	479/nedrevet	
Brøddan 5	40		40	23+	10b	÷	160+/209	416	
Brøddan 7	38		38	22	12	÷	248	417	
Brøddan 2	33a		33+	29	?	÷	249	428	
Brøddan 4	37a		37+	7+	13	÷	183	418	412
Gulehaldstræde 6	24k		24+	12+	4+(løkke)	÷	÷	491	
Hans Thygesensvej 1	28e }		28+	11	20	÷	184	423	{427
Hans Thygesensvej 3	28a }								{426
Hans Thygesensvej 5	27		27	12+	5c	÷	21	408	
Hans Thygesensvej 7	24e }								
Hans Thygesensvej 9	24f }							486	
Hans Thygesensvej 19	24a }		24+	12+	3	493	19	÷	431
Hans Thygesensvej 21	23		23	F	4a	÷	138	401	(1907-14)
Hans Thygesensvej 23	21		21	F	4b	÷	255	403	424
Hans Thygesensvej 25	16		16	F	4d	÷	307	404	403
Hans Thygesensvej 27	15		15	F	52d	÷	306	406	408
Hans Thygesensvej 29	14a		14+	F	56c	÷	÷	456	406
Hans Thygesensvej 31	5		5	44	57	÷	288	463/497	(1907-46)
								459	416
Hans Thygesensvej 2	43a		43+	{26	23	÷	321	427	
				{27	24	÷			
				{28	25	÷	nedrevet		
Hans Thygesensvej 4	44		44	25	22	÷	324	426	
Hans Thygesensvej 6	45b }		45	9	18	÷	166	420	410
Hans Thygesensvej 8-10	{45a }								
		46	46	F	18b	÷	180	421	
Hans Thygesensvej 12	118	{47a	47+	43	19	÷	161	422 }	411
				F	÷	÷	÷	÷	
Hans Thygesensvej 14	48		48	3+	7	÷	224	411	
Hans Thygesensvej 16	49b		49+	3+	6+	÷	÷	÷	433
Hans Thygesensvej 18	57a		57+	2+	2	413	18	400	

Hans Thygesensvej 20	58a							471	438
Hans Thygesensvej 22	58c		58	1 ⁺ (a)	1	82	?	470	437
Hans Thygesensvej 24	58b								436
Hans Thygesensvej 26	59b		59 ⁺	1 ⁺ /5b ⁺	÷	÷	÷	490	
Hans Thygesensvej 28	60b							÷	429
Hans Thygesensvej 30	60c		60 ⁺	8(a) ⁺ (løkke)	÷	÷	÷	÷	434
Hans Thygesensvej 32	60f							492	
Hans Thygesensvej 36	60d							÷	435
Hans Thygesensvej 40	1		1	F/52c	53d	÷	283	455	451
Hans Thygesensvej 42	2		2	F	53b ^o	÷	÷	466	401
Hans Thygesensvej 44	4		4	F	48c	÷	243	452	
Kirkevej 2	22		22	F	52c	÷	÷	425	
Mor Markers Gænge 1	88		88	32(a) ⁺	37 ⁺	663	28	440	
Mor Markers Gænge 3	86a		86 ⁺	{32(a) ⁺	37 ⁺	389	24	441	420
	87		87	{33	38 }				
Mor Markers Gænge 5	82		82	32(b)	36	÷	?	?/nedrevet	
Mor Markers Gænge 7	81		81	42	39	÷	191	442	
Mosedalsvej 1	34a		34 ⁺	34	40	574	25	443	
Mosedalsvej 3	36a	{35	36 ⁺	8(a) ⁺	27	{c	÷	246	429°
						b	÷	254	431}
						a	÷	250	430}
Mosedalsvej 5	98e		98 ⁺	14 ⁺	÷	÷	÷	÷	443
Mosedalsvej 7	74d		74 ⁺	U	÷	÷	÷	475	
Mosedalsvej 9	96		96	14 ⁺	29b	÷	156	433	422
Mosedalsvej 11	98a		98 ⁺	14 ⁺	30	÷	170	434	
Mosedalsvej 13	97		97	2 ⁺	32b	÷	÷	469	
Mosedalsvej 15	98b		98 ⁺	14 ⁺	÷	÷	÷	482	
Mosedalsvej 21	99		99	2 ⁺	44a/b	662	27	447	413
Mosedalsvej 31	101d		101 ⁺ (a)	15(a)	45	414	26	449	452
Mosedalsvej 2	95		95	13	29	{c	÷	473	
Mosedalsvej 4	94		94		{a	÷	{259	432	440
Mosedalsvej 6	93		93	6 ⁺ (have)	11b	÷	316	435	421
		{92		{30b	32	÷	144	437	
Mosedalsvej 8	91		91	{30a	31}	÷	185	436	
				{31 ⁺	?	÷			
Mosedalsvej 10	90		90	31 ⁺	33	÷	266	438	
Mosedalsvej 12	89		89	{41	34	÷	111}	439	
				{F	35	÷	÷		
Mosedalsvej 14, se Mor Markers Gænge 1									
Mosedalsvej 16, se Mor Markers Gænge 3									
Mosedalsvej 18	85	84	85			{43c	÷	121	446 {478} 477
									{477}
Mosedalsvej 20	83		83						446
Mosedalsvej 22	101b,g,i		101 ⁺			43 ⁺	÷	÷	474
Mosedalsvej 26	79b	79a	79			43b	÷	278	445/493 (1907-33)
Mosedalsvej 28	78a		78 ⁺	16		42	÷	217	444
Mosedalsvej 32	77a		77 ⁺			44c	÷	225	448
Per Sørensen Gade 2	49a		49 ⁺	3 ⁺	6 ⁺	÷	322	410	

ADRESSE	MATRIKELNUMRE		HUSNUMMER			BRANDFORSIKRINGSNUMRE			Østif. Brandf. 1907ff	
	Nuv. nr.	Inddraget nr.	1893	1816(ff)	Ca. 1833ff	Den alm. Brandforsikring for Landbygninger 1800-1857	1857-1887	1887ff		
Per Sørens Gade 4	55b		55 ⁺	6 ⁺	11 ⁺	÷	÷	467 ⁺ /481		
Strandstien 1	{ umatr. 31 32		31	F	÷	÷	÷	504		
			32	F	÷	÷	÷	÷		
Strandstien 3	74c		74 ⁺	F	÷	÷	÷			
Strandstien 7	19		19	F	÷	÷	÷	461	405	
Strandstien 9	{ 17 74q	74b }	17 74 ⁺ }	F	÷	÷	÷	462	409	{ 409 455
Strandstien 11A	7b	74b }	74b/74 ⁺	F	÷	÷	÷	468		
Strandstien 11B	74v									
Strandstien 13	7a		7 ⁺	F/(haveplads)	55b	÷	173	458		
Strandstien 2	30a }		30	{ 40 7 ⁺ (løkke)	26	669	?	419		{ (1907-15) 430
Strandstien 4	30b }									
Strandstien 6	29a }		29	10	21(a)	÷	143	424	{ 424 485	
Strandstien 8	29b }							409		
Strandstien 10	26 }		26 }	12 ⁺	{ 5(a/b) 4 ⁺ (løkke)	400	{ 247 20	407		
Strandstien 12	25a }		25 ⁺ }							
Strandstien 16	24h }		24 ⁺ }			÷	÷	÷	432	
Strandstien 18	24g }									
Strandstien 22	20 }		20	F	4c	÷	229	405	404	
Strandstien 22A	113 }									
Strandstien 24	74g		74 ⁺	F	÷	÷	÷	476		
Strandstien 26	18		18	F	4h	÷	÷	465	423	
Strandstien 28, se Strandstien 9, matr.nr. 74q										
Strandstien 32	13		13	F	3b(?)		139	402		
Strandstien 34	12		12	F/52b	47b	÷	317	451		
Strandstien 36	11	10a }	11 }	39	{ 51 52b (53a) (53b°)	÷	÷	472/483°	(1907-40)	
Strandstien 38	{ 9		9 }			÷	?	?/nedrevet		
Strandstien 40	8		8	F	(53b°)	÷	175	457		

Navneregister

- Andersdatter, Margrethe Kofoed, 48, 124.
- Andersen, Aksel Magnus, 92; –, Alma Kirstine, 50; –, Anders, arbejdsmand, 89, 92; –, Ane Kirstine, 82, 84; –, Anna Lise, kontorassistent, 141; –, Bent, fisker, 113; –, Boldine Kirstine, 50, 51; –, Børge, fisker, 136; –, Emil Mathias, 50; –, Erik Kølle, 144; –, Ester, 70; –, Jens, avlsbruger, 130; –, Karoline, se Karoline Nielsen; –, Kristine Marie, (Pellastinan), 132, 133; –, Lars, 132; –, Marie, 136; –, Niels Peter, avlsbruger, 50, 51, 54; –, Niels Peter, fisker, kvasefører, 82, 84, 126; –, Ole, 22; –, Peder Søren, tjenestekar, avlsbruger, 50, 54; –, Tage Elmerhorst, bager, 70, 71; –, Thor Toft, 76; –, Viggo Kristian, 50, 51; –, Walborg, 22.
- Arnsbjerg, Ingeborg, 101.
- Bahn, Boldine Kirstine, se Boldine Kirstine Andersen.
- Bech, Ane Marie, 35; –, Frederik Hansen, fisker, 97; –, Hans Andreas, fisker, 35; –, Hansine Caroline Marie, 35; –, Karen Marie, 36; –, Kirstine Margrethe, se Kirstine Margrethe Hermansen; –, Lars Peter, fisker, 36; –, Marthe, 98; –, Martin Christensen, se Martin Christensen Bek.
- Bek, murer, Svaneke, 129; –, Jens Christian, fisker, 81, 94, 95; –, Karoline Kirstine, 81, 94, 95; –, Martin Christensen, 17, 18, 79, 94, 95.
- Bendtsen, Axel Magelius, 149.
- Bertelsen, bygmester, 129; –, Maja Agnethe, 13; –, Rasmus Rasmussen, 12.
- Berthelsen, Erik, 149; –, Henrich, daglønner, 11, 12, 34.
- Bidstrup, Anders Jensen, arbejdsmand, 13; –, Anton Christian Jensen, arbejdsmand, 148; –, Karen Kirstine, 13; –, Klara Louise Albine, 148.
- Brandi, Iris, 136; –, Jytte, 9.
- Brandt, Peggie Elisabeth, 100.
- Brugsen, se Listed Brugsforening.
- Brynskov, Bjørn, departementschef, 129.
- Bøgelund, Gerd, 116.
- Bøgelund-Jensen, Gudrun, 116; –, Thor, kunstmaler, 116, 117.
- Carlsen, Anna Johanne Carlsine, 110; –, Finn, keramikker, 134.
- Carlsson, Carl Johan Ulrik, stenhugger, 22.
- Christensen, Ejvind, 123; –, Gregers, avlsbruger, 50, 52; –, Gunnar, 101; –, Gunnar, 140; –, Peter Andreas, 62, 67, 129; –, Petra, 110.
- Christiansen, Christopher, 22, 35, 93; –, Marie, se Marie Larsen.
- Clausen, Anders, avlsbruger, 102; –, Jens Isach, avlsbruger, 108, 116, 117.
- Cordua, Poul, gårdejer, 67.
- Dahl, Hans Mortensen, 28.
- Dam, Johannes, 70.
- Damgaard, Grethe, 43.
- Duus, Ole, redaktionssekretær, 135.
- Elleby, Bolette Christine, 145; –, Carl Andreas, 145; –, Esper Johannes, arbejdsmand, husmand, 145; –, Frederikke, 145; –, Henrik Anker, fisker, 89; –, Inge, 145; –, Johannes, 145; –, Karen, 145.
- Engset, Preben, 108.
- Eriksen, Marie Margrethe, 22; –, Peder, 22.
- Eskildsdatter, Gjertrud Kjerstine, enke efter Poul Madsen, 17.
- Espersen, Ane Malene, se Ane Malene Jensen.
- Fiskesalgforening, Listed og Bølshavn, 126, 138, 139.
- Fiskesalgforeningen i Svaneke 126, 139.
- Fiskesalgforeningen Østbornholm 126, 138.
- Folkmann, Ludvig Johannes Kristian, stenhugger, 72; –, Mathias Hansinius, 72, 73; –, Segine Margrethe, 72; –, Sigfred Mathias, 72; –, Åge Sinius, 72.
- Frederiksen, Carl, 72; –, Flemming, 28; –, Frederik Hansen, 11; –, Inga Holm, 72; –, Karen Dorthea, se Karen Dorthea Juul; –, Karoline Margrethe Kristine, 98; –, Thorvald Sinius, 123.
- Friis, Johanne Marie, enke efter Anders Jensen, 8.
- Funch, Emil Christian, avlsbruger, 55, 71, 72, 74, 139; –, Peder Hermansen, 22; –, Ragnhild Hansine, 55.
- Funk, Thomas Ipsen, skomager, 97.
- Giroux, Lis, teknisk tegner, 100.
- Glans, Axel Richard, 18; –, Bertha Jensine Sigrid, 18.
- Gram, A., købmand, 138.
- Gregersen, Hans Christian, 82.
- Grøndahl, Anders, avlsbruger, 67, 69.
- Haagensen, Hansine Elisabeth, 123; –, Jens, arbejdsmand, fisker, 123, 124; –, Jens Christian, fisker, fiskehandler, 20, 21, 73; –, Jens Johannes, fisker, 35; –, Johanne Margrethe, 73.
- Haahr, Theodor Christian, 37.
- Hamberg, Børge, 91.
- Hammer, B. F., underkonduktør på Bornholm, 56, 103, 104.
- Hansdatter, Bodil Kirstine, (Bolkjerstine), enke efter

- Lars Mogensen, 35; –, Elisabeth, enke efter Ole Olsen, 11, 12, 97; –, Karen Kirstine, enke efter Jens Michael Ipsen, 72; –, Kirstine, enke efter Hans Mortensen Dahl, 28; –, Marie, enke efter Hans Hansen, 28.
- Hansen, Alfred Bernhard, 79; –, Anders, 115; –, Anders Peter, avlsbruger, formand for fiskerlejet, 36, 37, 41, 55, 56, 57, 58, 60, 74, 77, 79, 98, 100, 122, 126, 130, 131, 140, 145; –, Andreas, avlsbruger, 123; –, Andreas Julius, 140; –, Ane Elisabeth, 48; –, Augusta, se Augusta Prah; –, Bent Åge, 97; –, Bolette Marie, 149; –, Carl Bernhard, 77; –, Carl Christian, fiskehandler, 60, 61; –, Carl Christian Albinus, 70, 71; –, Carl Emil Mathias, 101; –, Carl Leo Tranberg, 20; –, Cecilie Sidse, 70; –, Charles Christian, skibsfører, 133; –, Christian, 88; –, Christian, gårdejer, 12; –, Elisabeth, 98; –, Emma, 72; –, Ester Klaudine, 106; –, Esther Agnethe Kristine, 20, 21; –, Grethe, 101; –, Gunnar Mathias, 16; –, Hans, 28; –, Hans, fisker, 28, 128; –, Hans Julius, fiskehandler, 60, 89; –, Hans Klint, 101; –, Hans Peter, fisker, 89; –, Hans Peter Andreas, købmand, fiskehandler, 59, 129; –, Henrik, 101; –, Henry Peter, 16; –, Inge Kirstine, 77; –, Ingeborg, 93; –, Jacob, snedker, 97, 101; –, Jens, arbejdsmand, 149, 150; –, Jens Christian, skipper, sømand, 130, 133; –, Jens Magnus, fisker, 107; –, Johan, glarmester, Svaneke, 136; –, Johannes, 8; –, Jørgen, arbejdsmand, 143, 144; –, Jørgen, snedker, 36; –, Jørgen Peter, fisker, 72; –, Kaj Herman, 16; –, Karen Kirstine, 123, 124; –, Karen Marie, se Karen Marie Jørgensen; –, Kay, 35; –, Kay, advokat, 101, 102; –, Lars, 80, 81; –, Lars, arbejdsmand, 98, 128; –, Lars, fisker, 22; –, Leora, se Leora Jensen; –, Lise Marie, 60, 61, 62; –, Ludvig Andreas, 97; –, Ludvig Andreas Villy, fisker, 97, 98; –, Mads, søfarende, fisker, 101; –, Maren Kirstine Marie, 130; –, Margrethe, 59; –, Margrethe Cecilie, se Margrethe Cecilie Hermansen; –, Margrethe Kirstine, 97; –, Marie, 79; –, Mathea, 16; –, Mathea Marie, 8; –, Mathias, fisker, 130, 131; –, Morten Mikael, fisker, 11, 138; –, Nicoline Margrethe, 57; –, Niels, husmand, 15; –, Niels Klint, 101; –, Nora Marie Cecilie, 130; –, Ole, 85, 86; –, Ole, 93; –, Oluf Julius, avlsbruger, 122; –, Oluf Peter, 73; –, Peder, avlsbruger, 118; –, Peder, fisker, 32, 34; –, Peter Andreas, murerarbejdsmand, 38, 39, 142; –, Peter Mathias, 31; –, Peter Theodor, avlsbruger, formand for fiskerlejet, 41, 55, 67, 68, 70, 71, 76, 134, 140, 143; –, Poul Skovgaard, fisker, 32; –, Povl Holbøll Brandt, fisker, 93, 143; –, Sinius Johannes Peter, skomager, 77; –, Sinius Peter, 8; –, Thora Elise Inge Margrethe, 101.
- Hauge, Margit, 16.
- Henriksen, Hans P., 85; –, Henrik, sømand, 85; –, Oline K., 85.
- Henriques, Erik, 97.
- Hermansen, Bodil, 26; –, Gertrud Karoline Cecilie, 23; –, Hans, 23; –, Hans Junius, avlsbruger, formand for fiskerlejet, 23, 25, 32, 74, 96, 129, 142; –, Henry Michael, 23, 25, 26; –, Herman Mathias, fisker, uddeler, 30, 74, 127, 128; –, Hjørdis, 43; –, Imed, 23, 43, 128; –, Imed Anthonius, fisker, avlsbruger, 43, 46, 74; –, Imine Jørgine Kirstine, 23; –, Kirstine Margrethe, 23, 43, 128; –, Knud Vilhelm, 43, 45, 47; –, Margrethe Cecilie, 43.
- Hernaes, Karl Erik, tegnelærer, 138.
- Hesthoven, Ellen, 86.
- Hjorth, Carl, gårdejer, 55, 73; –, Henning, gårdejer, 119; –, Ragnhild Hansine, se Ragnhild Hansine Funch.
- Holm, Ane Marie, se Ane Marie Mikkelsen; –, Karen Marie, se Karen Marie Lindholm; –, Lars Jensen, sømand, 77; –, Maren Kirstine Marie, se Maren Kirstine Marie Hansen; –, Niels Christian, fisker, avlsbruger, 36, 37; –, Valdemar, malermester, 133.
- Holmes, Anine Kirstine, 132; –, Peter, Amerika, 132.
- Høm, Kirsten Mariane, 81; –, Mette Susanne Brieghel, keramiker, 81; –, Poul, kunstmaler, 81.
- Ibsker Sogn (kommune), 48, 74, 82, 90, 144, 146, 147, 148.
- Ingemann, Hans Morten, fisker, 91, 92, 93.
- Ipsdatter, Ane Kirstine (Jensdatter), enke efter Niels Peter Petersen, 50, 54; –, Gjertrud Johanne, enke efter Ingemand Mortensen, 89, 91.
- Ipsen, Ane Margrethe, 93; –, Anine Kirstine, se Anine Kirstine Holmes; –, Arne Folkmann, 72; –, Carl Peter, 138; –, Ellen, 26; –, Hans Anton, avlsbruger, 26, 102, 104; –, Hans Christian, fisker, 91, 93; –, Hans Conrad, gårdejer, 102, 104; –, Hans Johan Adolf, avlsbruger, 100, 102; –, Helge Folkmann, 72; –, Henning, 70; –, Jens Michael, skrædder, 72; –, Julius Mathias, 48; –, Julius Mathias, 115; –, Lars, 15, 16; –, Margrethe, se Margrethe Larsen; –, Otto Emil, 149.
- Jacobsen, Jacob, 123, 124.
- Jakobsen, Annalise, 101.
- Jensdatter, Ane Kirstine, enke efter Hans Thorsen, 130; –, Signe Margrethe, spinderske, enke efter Peder Nielsen, 33.
- Jensen, Adolf Julius, fisker, 92, 93; –, Adolf Jørgen, 93; –, Albine Birgitte Johanne, se Albine Birgitte Johanne Mogensen; –, Alex, 18; –, Alex, fiskeskipper, 142; –, Anders, 15, 16; –, Anders, fisker, 8, 15, 16, 17, 28; –, Andreas Kristian, fisker, 36; –, Andreas Peter Kristian, 30; –, Ane Kirstine, 49; –, Ane Malene, 28; –, Ane Margrethe, 11; –, Ane Marie, se Ane Marie Bech; –, Ane Marie, 134; –, Anna Michaeline, 93; –, Anton Julius, 146, 148; –, Anton Peter, fisker, 28; –, Arthur Marius, 136; –, Augusta Martine, 76, 77; –, Bent, 11; –, Bent Erik, 76; –, Bodil, 18; –, Camilla Elise, se Camilla Elise Nielsen; –, Caroline Christine, se Caroline Christine Pedersen; –, Caroline Christine, se Caroline Christine

- Skov; –, Christine Caroline Frederikke, 148; –, Christine Michaeline 138; –, Claus, snedker, 67, 68, 69; –, Edith, 60; –, Edith Folkmann, 72; –, Elisabeth Kirstine, 82; –, Ewald, styrmand, 43; –, Frederikke Barbara, se Frederikke Barbara Mortensen; –, Gjertrud, 90, 91; –, Gunhild Agnete Tranberg, 86; –, Hanne, 134; –, Hans, 32; –, Hans, 127; –, Hans, fisker, 19; –, Hans, søfarende, avlsbruger, 116, 122; –, Hans Andreas, fisker, 92; –, Hans Christian, 12; –, Hans Christian Vilhelm, tømrer, fiskehandler, 62, 63, 64, 129; –, Hans Peter, fisker, 60; –, Hansine Elisabeth, se Hansine Elisabeth Nielsen; –, Henrik Adolf, 59; –, Holger Michael Andreas, kontorassistent, 39, 134; –, Inga, 93; –, Jacob, avlsbruger, 74, 102, 104, 105; –, Jacob, avlsbruger, 123, 124; –, Jakobine Hansine, se Jakobine Hansine Pedersen; –, Jens Christian, 28; –, Jens Christian, 138; –, Jens Christian Johannes, 88, 92; –, Jens Edvard, fisker, 36; –, Jens Kofoed, 134; –, Jens Mikael, 27; –, Jens Peter, fisker, fiskehandler, 134; –, Jeppe, avlsbruger, 50, 52, 53; –, Johan, fisker, 20, 21, 105; –, Josua David, stenhuggerformand, 59; –, Judith, 148; –, Jørgen Mikael, fisker, 27, 28, 91; –, Karen Kirstine, se Karen Kirstine Bidstrup; –, Karen Kirstine, 74, 102; –, Karl Thorvald, fisker, 49; –, Karoline Cecilie, 134; –, Karoline Hermine, 27; –, Kirsten Edith, 50; –, Kirstine Elisabeth, se Kirstine Elisabeth Nielsen; –, Knud Valdemar, 86; –, Leora, 32; –, Lise Marie, se Lise Marie Hansen; –, Ludvig Peter, sømand, fisker, 74, 105; –, Maggi Solveig Ellen Louise, se Maggi Solveig Ellen Louise Petersen; –, Margrethe, 20, 21; –, Margrethe Caroline, 91; –, Margrethe Kirstine, 22; –, Martin Christian, 28, 62, 63, 64, 74, 128; –, Mathea Marie, se Mathea Marie Hansen; –, Michael, fisker, 108, 109; –, Mogens, fisker, 134; –, Niels, stenhugger, 8; –, Niels Peter, fiskehandler, 8; –, Niels Peter, fisker, 15, 32, 34; –, Niels Peter, fisker, 59, 60; –, Nielsine Regine Karoline, se Nielsine Regine Karoline Nielsen; –, Ole, fisker, 8; –, Olga Kirstine Vilhelmine, 92; –, Otto August, 133; –, Ottoline Margrethe, 76, 77; –, Peder, kromand, avlsbruger, fisker, 11, 12, 13, 38, 40; –, Peder, 28; –, Peder, 136; –, Peder, 143, 144; –, Rolf, 100; –, Signe Kirstine, 105; –, Svend Peter, 115; –, Thor Sinius, fisker, 49.
- Jerne, Gunhild, 48.
- Johansen, Fritz, 18; –, Hans Daniel, skomager, 76, 77.
- Johnsen, Birthe Borg, 89; –, Jens, fisker, 22.
- Johnston, Johanne Birgitte, 86.
- Juul, Aage, 13; –, Jens, 128; –, Karen Dorthea, 79; –, Michael Christian, 79.
- Jørgensdatter, Kirstine, enke efter Ole Hansen, 91, 93.
- Jørgensen, Børge, 101; –, Caroline Christine, se Caroline Christine Marker; –, Christiane, 22; –, Hans Christian, husmand, 145, 146; –, Hansine Kristine, 81; –, Henry Andreas, 123; –, Holger, 93; –, Jens Julius, 81; –, Jørn Ole, 93; –, Karen Marie, 36; –, Karoline Kirstine, se Karoline Kirstine Bek; –, Kristian Peter, 13, 66, 67; –, Laura, 7; –, Magnus Peter, fisker, 13, 15, 67; –, Mikkell, fisker, 43, 46, 47; –, Nancy Bendithe, 50; –, Peder, fisker, 38, 40, 42; –, Poul, 22; –, Rasmus, arbejdsmand, 80, 81; –, Sine Marie, se Sine Marie Madsen; –, Svend, 13; –, Svend Louis, murerarbejdsmand, 37; –, Viola Kahlenberg, assistent, 13.
- Kirkelig Forening for Indre Mission paa Bornholm, 95, 96.
- Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark, 3, 90, 95, 96, 99, 103.
- Kjær, Christian Henriksen, avlsbruger, 119, 120.
- Kjøller, Eskild, assurandør, 123; –, Hans, fisker, 12, 13; –, Lisa, 100; –, Peder Pedersen, fisker, 7, 9.
- Knudsen, Gustav, fisker, 13.
- Koch, Anders Hansen, fisker, 18; –, Andreas Johannes, 146; –, Ane Katrine, se Ane Katrine Storm; –, Anette, 89; –, Jeppe Jensen (Kok), fisker, 82.
- Kofoed, Knud Anker, 149; –, Søren Anker, 149.
- Kofod, K. O., 129.
- Kofoed, Aage, arbejdsmand, 61; –, Aage Andreas, gårdejer, 67; –, Carl Johan, snedker, 115; –, Claudine Cecilie, se Claudine Cecilie Nielsen; –, Claus, 118, 120; –, Esther, 145; –, Finn, 76; –, Hans Conrad, 138; –, Hans Madsen, snedker, 108; –, Hans Theodor Karl, fisker, 125; –, Hansine Petrea, 148; –, Jens, 72; –, Julius, bygmester, Gudhjem, 128; –, Julius Christian, 70; –, Jørgine Christine, 108; –, M. J., 125; –, Mads Andersen, 105; –, Mads Madsen, snedker, 108, 109; –, Mette Margrethe, se Mette Margrethe Thygesen; –, Mogens Christoffersen, 72; –, Niels Peter, partikulier, 76; –, Peter Clausen, avlsbruger, partikulier, 18, 22, 31, 32, 35, 59, 61, 72, 74, 77, 108, 109, 113, 118, 120, 121.
- Kok, Jens Ipsen, fisker, 80, 81; –, Jeppe Jensen (Koch), fisker, 82.
- Krag, Peter, 93.
- Kristensen, Birthe Horst, 12, 13; –, Henry William, 13, 89; –, Søren, fisker, 50, 53.
- Krogh, Jette, 138.
- Kuhre, Poul Anker, 13.
- Kure, Karen Kirstine, 72; –, Peder, 72; –, Thorvald, gårdejer, 119.
- Larsdatter, Karen Kirstine, enke efter Jeppe Jensen Koch, 82; –, Mette Kirstine, enke efter Peder Mortensen, 9.
- Larsen, Ane Marie, se Ane Marie Jensen; –, Anders, 97; –, Anders, 130; –, Anders, arbejdsmand, 18; –, Anders Mikael, 149, 150; –, Anders Mikael, fisker, 93; –, Annette, 76; –, Else Margrethe, 15; –, Hans, arbejdsmand, 35; –, Hans, 74; –, Jens, tandtekniker, 43; –, Laurits Peter, arbejdsmand, 92; –, Laurits Peter Mathias, snedker, avlsbruger, 65; –, Margrethe, 93; –, Marie, 135; –, Mauritz, fisker,

- husmand, 98, 100; –, Mogens, avlsbruger, 17, 18, 35; –, Niels-Holger, Bornholms Museum, 133; –, Ove Bent, 13; –, Peder, fisker, 135, 136, 137; –, Willy Peter, snedkersvend, 65.
- Leth, Henning, 20.
- Lind, maler, 129; –, Jens Hansen, Gudhjem, 92; –, Olga Kirstine Vilhelmine, 92.
- Lindholm, Hans Jensen, fisker, 130, 131; –, Karen Marie, 130.
- Listed Brugsforening 25, 30, 61, 62, 127, 128, 129.
- Listed Forsamlingshus, Andelsselskabet, 74.
- Listed gamle Skole 74, 75, 76.
- Listed og Bølshavn Fiskesalgforening 126, 138, 139.
- Listed Ungdoms- og Idrætsforening 74.
- Lou, Ane Kathrine, se Ane Kathrine Rytter; –, Hans Christian Hansen, arbejdsmand, 85.
- Lund, Hans Larsen, 35; –, Jørgine Christine, se Jørgine Christine Kofoed; –, Karoline Marie, 70; –, Laurits, arbejdsmand, 92; –, Ludvig Mikael Peter, snedker, sømand, 72, 77.
- Lübcke, Knud Valther, 48.
- Lyster, Hans, 43.
- Madsen, Ane Marie, se Ane Marie Nielsen; –, Anna, 143; –, Arne, 43, 47; –, Christian Peter, smed, 77; –, Edvard, arbejdsmand, 85; –, Einar Johannes, 94; –, Helmuth Martin Andreas, 143; –, Ida Kristine Cecilie, 76; –, Jeppe, 148; –, Karl Absalon, stenhugger, 76; –, Ole, 11, 12; –, Poul, 17; –, Sine Marie, 86.
- Madvig, Hansine Christine, se Hansine Christine Mogens.
- Marker, Anton Peter (Marcher), husmand, 85; –, Bolette Christine, se Bolette Christine Elleby; –, Caroline Christine, 85, 86; –, Dorthea Laursine, se Dorthea Laursine Pedersen; –, Hans Jensen, arbejdsmand, 86; –, Hans Jørgen Ipsen, fisker, 72; –, Jensine Petra Margrethe, se Jensine Petra Margrethe Nielsen; –, Jeppe Hansen, 79; –, Laurits Peter, arbejdsmand, 92; –, Margrethe Augusta, 86; –, Mathea (Mettie), 86; –, Tenna Kirstine, 86.
- Markussen, Hans Emil, 101.
- Mattson, Erik, 76.
- Michelsen, Jens, avlsbruger, 116, 117; –, Ole, 12, 13.
- Mikkelsen, Ane Marie, 122; –, Jens Peter, avlsbruger, 67, 69; –, Niels Peter, fisker, 74, 121, 122; –, Peter, 82; –, Viggo, gårdejer, 119.
- Missionshuset, se Kirkelig forening for Indre Mission paa Bornholm, senere i Danmark.
- Mogensdatter, Stine, enke efter Jeppe Madsen, 148.
- Mogensen, Albine Birgitte Johanne, 65; –, Anders Peter, fisker, 9, 10; –, Andreas Peter, arbejdsmand, 101; –, Anton Sinius, snedker, 35; –, Benditte Elisabeth, 74; –, Edmund Andreas, 59; –, Georg, 136; –, Georg Svend Peder, 9; –, Hans Peter, 32, 35; –, Hansine Christine, 61; –, Karen Kirstine, 17; –, Karen Margrethe, 48; –, Karl, malermester, 148, 149; –, Kristine Margrethe, 35; –, Lars, avlsbruger, 35; –, Ludvig Andreas, stenhugger, 132, 133; –, Margrethe Kirstine, 35; –, Nikolaj Karl Andreas, fisker, 18, 136; –, P., kaptajn, Rønne, 74; –, Peder, 17; –, Peder, 48; –, Peder, skræddermester, 61; –, Preben, 35; –, Thorvald Emil Christian, stenhugger, 107.
- Mortensen, Christian Hjorth, 71; –, Frederikke Barbara, 105; –, Hans Jørgen Andreas, arbejdsmand, 90, 91; –, Ingemand, 89, 91; –, Jacob, 106; –, Jacob Emanuel, fisker, 107; –, Johannes, stenhugger, 105, 106; –, Louis, 93; –, Magnus, 119; –, Margrethe, 91; –, Marie Magdalene, 105; –, Peder, 9; –, Poul Hjorth, 136; –, Signe Kirstine, se Signe Kirstine Pedersen; –, Valdemar, fisker, 71, 72, 136.
- Mouritzen, Niels P. M., fhv. politibetjent, 70.
- Munch, Anders, 101; –, Knud Aage, 76.
- Munk, Jens (Munck), 11; –, Johanne, 16; –, Signe Kirstine (Munck), spinderske, 11; –, Sinius E., 96.
- Møller, Hans Anker, avlsbruger, 122; –, Harald Peter Evald, lærer, 67; –, Thorvald Peter, arbejdsmand, 16, 17.
- Mørk, Arne, seniorsergent, 62.
- Nexø Kommune 144.
- Nielsdatter, Cecilie, enke efter Peder Hansen, 118; –, Karen, spinderske, 12; –, Karen, enke efter Lars Ipsen, 15; –, Karen Kirstine, enke efter Niels Nielsen, 149.
- Nielsen, A. Grønvang, 28; –, Agnes Kathrine Nicoline, 86, 108; –, Anders Mikael, fisker, 110, 111, 112; –, Anders Peter, 97; –, Anders Peter, fisker, sømand, 74, 108, 110, 111, 112; –, Ane Kirstine, se Ane Kirstine Andersen; –, Ane Marie, 146, 147; –, Anine Cathrine Johanne, 7, 11; –, Anna, 7; –, Anna, 135, 136; –, Anna, 145; –, Anton Peter, fiskehandler, 74, 82, 84; –, Bodil Kirstine Sophie, 82; –, Børge Gunnar, 16, 17; –, Camilla Elise, 16; –, Caroline, 97; –, Christian Andreas, 61; –, Christian Andreas, 135, 136, 137; –, Claudine Cecilie, 108, 109, 110, 111; –, Claus Andreas, 113, 114; –, Edith, 94; –, Elisabeth, 111; –, Emil Otto, 22, 130; –, Emil Peter, 28; –, Emma, 111; –, Emma, 72; –, Ernst Peter, fisker, 73; –, Esther Agnethe Kristine, 20, 21; –, Georg Andreas, 86, 108, 109; –, Gunhild Agnete Tranberg, 86; –, Hans, 59; –, Hans, 74; –, Hans, fisker, 140, 141; –, Hans Christian, fisker, snedker, 65, 66, 74, 134; –, Hans Christian, fisker, 107; –, Hans Christian, fisker, fiskehandler, formand for fiskerlejet, 35, 135, 136, 137; –, Hans Peter, arbejdsmand, 22; –, Hans Peter, avlsbruger, 119; –, Hansine Elisabeth Marie, 65; –, Hansinius, fisker, 139, 140; –, Harding Anders Mikael, fisker, bestyrer, 110, 111; –, Helga, 115; –, Helge, kunstmaler, 114, 115; –, Henning Børge, fisker, 35; –, Henry, 106; –, Henry Andreas, fisker, 94; –, Herluf, 140; –, Holger Vilhelm, 50; –, Ilse, 40; –, Ingemann, 89; –, Jakob Christian, snedker, 32, 34; –, Jens Morten, arbejdsmand, 100; –, Jens Otto,

- fisker, 136; –, Jensine Petrea Margrethe, 140; –, Johannes, fisker, 8; –, John, 9; –, Jørgen Alfred, lods, 127; –, Karoline, 51; –, Karoline, 35; –, Karoline, 140; –, Kirstine Elisabeth, 59, 60, 85; –, Kjeld, fiskeskipper, 49; –, Kristine Margrethe, se Kristine Margrethe Mogensen; –, Leo, 100; –, Leo Anker, 50; –, Louis Kristian, 50; –, Ludvig August, fisker, 16; –, Magnus Kjøller, skibsfører, 142; –, Marie Kirstine, 76; –, Mikkel, fisker, 59, 60, 85, 110, 111; –, Mogens, 67; –, Morten Daniel, fisker, 8, 15, 17, 28; –, Mouritz, avlsbruger, 55, 56, 136; –, Nelius Jørgen, fiskehandler, 82, 84; –, Nicoline Kirstine, se Nicoline Kirstine Pedersen; –, Niels, 149; –, Niels Jørgen, fisker, 67; –, Niels Jørgen, fisker, 130; –, Niels Marinius, fhv. uddeler, 100, 129; –, Niels Peter, parcellist, 35; –, Niels Peter, fisker, brugsuddeler, 61, 62, 64; –, Nielsine Regine Karoline, 62, 64; –, Nikolaj, arbejdsmand, 138; –, Nikolaj August, 11, 12; –, Ole, 140; –, Olga Kirstine Vilhelmine, se Olga Kirstine Vilhelmine Jensen; –, Otto, 140; –, Otto Junius, sømand, 74, 85; –, Otto Kristian, fisker, 31; –, Peder, 33; –, Peder, husmand, 146, 147, 148; –, Peter Andreas, 59; –, Sinius Georg, fisker, 130; –, Søren, stenhugger, 22; –, Valborg Hansine, 139; –, Valdemar Marius, 18, 51; –, Vera Margrethe, 50.
- Nikolajsen, Hans, fisker, 28.
- Nilsson, Inge, 18.
- Nimb, Cecilie, 150; –, Frederik, fisker, 86.
- Nordbirk, Bente, 76.
- Nyborg, Anders, redaktør, 132, 133.
- Oldsdatter, Ane Kirstine, gift med Henrik Henriksen, 85.
- Olsen, Aksel M. J., bankassistent, 115, 116, 117, 118; –, Andreas, arbejdsmand, husmand, 72; –, Bertha Jensine Sigrid, 18; –, Ella, 100; –, Emma, 72; –, Hans, fisker, 59, 91, 93; –, Hans Christian, arbejdsmand, 48; –, Hansine Elisabeth, se Hansine Elisabeth Haagensen; –, John, oversergent, 142; –, Louis Aksel A., 138; –, Margith, 50; –, Ole, søfarende, fisker, 11, 12, 97; –, Peder, 22; –, Thea Lovise, 18.
- Pedersdatter, Ane Kirstine, 11, 12; –, Karen Kirstine, enke efter Niels Nielsen, 149; –, Margrethe, 22; –, Margrethe Kirstine, enke efter Claus Kofoed, 118, 120, 121.
- Pedersen, Agda, husbestyrerinde, 109, 110; –, Anders, skipper, fisker, avlsbruger, 9, 10; –, Anders Jensen, fiskehandler, 37, 40, 41, 42, 74; –, Anine Cathrine Johanne, se Anine Cathrine Johanne Nielsen; –, Anna, se Anna Nielsen; –, Anne Mathilde, 43; –, Bertha, 67; –, Caroline, 97; –, Caroline Christine, 9, 22; –, Cecilie Sidse, se Cecilie Sidse Hansen; –, Charles, blikkenslager, 129; –, Dorthea Laursine, 37, 39, 86; –, Edvard Kristian, avlsbruger, 67; –, Finn Otto, 18, 43; –, Hanne, se Hanne Jensen; –, Hans, avlsbruger, 118, 120; –, Hans Alfred, avlsbruger, 118; –, Harald Christian, fisker, 89; –, Jakobine Hansine, 22; –, Jeanne, 40; –, Jens, fisker, 105; –, Jens Christian, fisker, 22; –, Jens Christian, 98; –, Jens Christian, 139; –, Jens Peter, skomager, 115; –, Johan Jørgen, arbejdsmand, 32, 34; –, Johannes Kofod, 40; –, Jørgen Peter, fisker, 38, 40; –, Karen, 111; –, Karl Nikolaj, fisker, 43; –, Maj Lis, 18, 43; –, Margrethe, 20, 21; –, Martin, gårdejer, 55; –, Mogens, 118; –, Morten, 43; –, Morten, fisker, 105; –, Nicoline Kirstine, 37, 40, 42; –, Niels Peter, fisker, 37, 39, 42; –, Niels Sinius, 148; –, Ove Carlo, 67; –, Peder, fisker, 9, 10, 11, 14, 22; –, Peder, fisker, 82, 83; –, Peder Herman Andreas, 40, 41; –, Rasmus Julius, arbejdsmand, 134; –, Signe Kirstine, 105; –, Svend, 89, 91, 92.
- Petersen, Gorm, 40; –, Hans Thue, 110; –, Kirsten, 40; –, Maggi Solveig Ellen Louise, 92; –, Marie, 110; –, Niels Peter, sømand, avlsbruger, 50; –, Olov Raad, 91.
- Piil, Gjertrud (Pihl), 105.
- Plamboeck, K. C., 138.
- Plum, Peter Andreas, 101.
- Poulsdatter, Anne Kirstine, gift med Mogens Larsen, 17, 18; –, Kirstine, enke efter Peder Hansen, 32, 34.
- Poulsen, Mads, avlsbruger, 102.
- Prahl, Augusta, 97, 98.
- Raagaard, Jette Boel, 146.
- Rasch (Rask), Morten Kofoed, urmager, 59.
- Rasmussen, Grete, 100; –, Harry Niels Peter, 146; –, Herman, avlsbruger, 23, 25; –, Jens Peder, 59; –, Karen Margrethe, 146; –, Lotte, tegner, 116; –, Niels Erik, direktør, 146, 148; –, Svend Erik, maskinmester, 107.
- Riis, Andreas, 136; –, Christian, P., 136; –, Hans, 136.
- Ringblom, Magnus, 138.
- Risør, Elna, 123.
- Rytter, Ane Kathrine, 97; –, Jørgen Peter, fisker, 97, 98.
- Rømer, Hans Andreas, 65; –, Marie, 149.
- Sandersen, Christian Signius, fisker, fyrbøder, 148; –, Hansine Petrea, 148.
- Sauerberg, Brita, 94.
- Seres, Inga, 18.
- Skov (Skou), Caroline Christine, 116; –, Jens Christian, kvaseskipper, avlsbruger, 74, 115, 116, 117.
- Skovgaard, Anthon Haagensen, 73.
- Smidt, Anna Johanne Carlsine, 110; –, Astrid, 125; –, Carl, 125; –, Ib, fisker, 35; –, Valdemar Viktor, stenhugger, 110.
- Sommer, Hans Christian, 48; –, Kristian, 11; –, Mogens Ødbergens, avlsbruger, 48, 123, 124; –, Nora Marie Cecilie, se Nora Marie Cecilie Hansen.
- Sonne, Claudine Funk, se Claudine Funk Tranberg; –, Ellen, 86; –, Viggo, kioskejer, 86.

NAVNEREGISTER

Storm, Ane Cathrine, 129; –, Jens Julius, 129.

Sunesen, Herluf Rasmus, avlsbruger, 82, 85; –, Karoline Kirstine, se Karoline Kirstine Bek; –, Peter Kristian, fisker, vognmand, 81, 94, 95.

Svendsen, Axel, chauffør, 108; –, Bertha Jensine Sigrid, 18; –, Christian Mathias, rentier, 122, 123; –, Frands Christian, skomagermester, 133; –, Ingebente, 139; –, Johannes, mejerist, 142; –, Karen Elisabeth, 122; –, Kristine Marie, 122; –, Kurt Flemming, 18; –, Lars, fisker, 97, 101; –, Maj Lis, se Maj Lis Pedersen; –, Marius Christian, 122; –, Svend, skomager, 107.

Svenningsen, Ebbe, sergent, 133.

Sønnesen, Rasmus, avlsbruger, fisker, formand for fiskerlejet, 23, 24.

Sørensen, Aase, 100; –, Alice Valborg, 27; –, Knud Villy, tandtekniker, 48.

Thern, Peter Andreas, hovmester, 146.

Thim, Poul, 11.

Thomsen, Else Marie, 149.

Thorsen, Hans, avlsbruger, 130; –, Peder, 31.

Thygesen, Carl, fabriksarbejder, 35; –, Caroline, 148; –, Christine Caroline Frederikke, se Christine Caroline Frederikke Jensen; –, Hans, 34, 35; –, Herdis, 35; –, Mathea, (Mettie), se Mathea Marker; –, Mette Margrethe, 86; –, Nicolai, formand for fiskerlejet, 59, 86, 93.

Torgersen, Ebbe, 100.

Tranberg, Bodil Kirstine Sophie, se Bodil Kirstine Sophie Nielsen; –, Claudine Funk, 8; –, Jørgen Jakobsen, formand, Gudhjem, 8; –, Karen Kirstine Alexandersen, 17; –, Margrethe Caroline, se Margrethe Caroline Jensen; –, Peder Alexandersen, 17; –, Thala, 8.

Ulholm, Johannes, tandlæge, 146.

Vilhelmsen, Peter Marker, snedker, 13.

Walentini, Svend, 76.

Wayne, David H., 40.

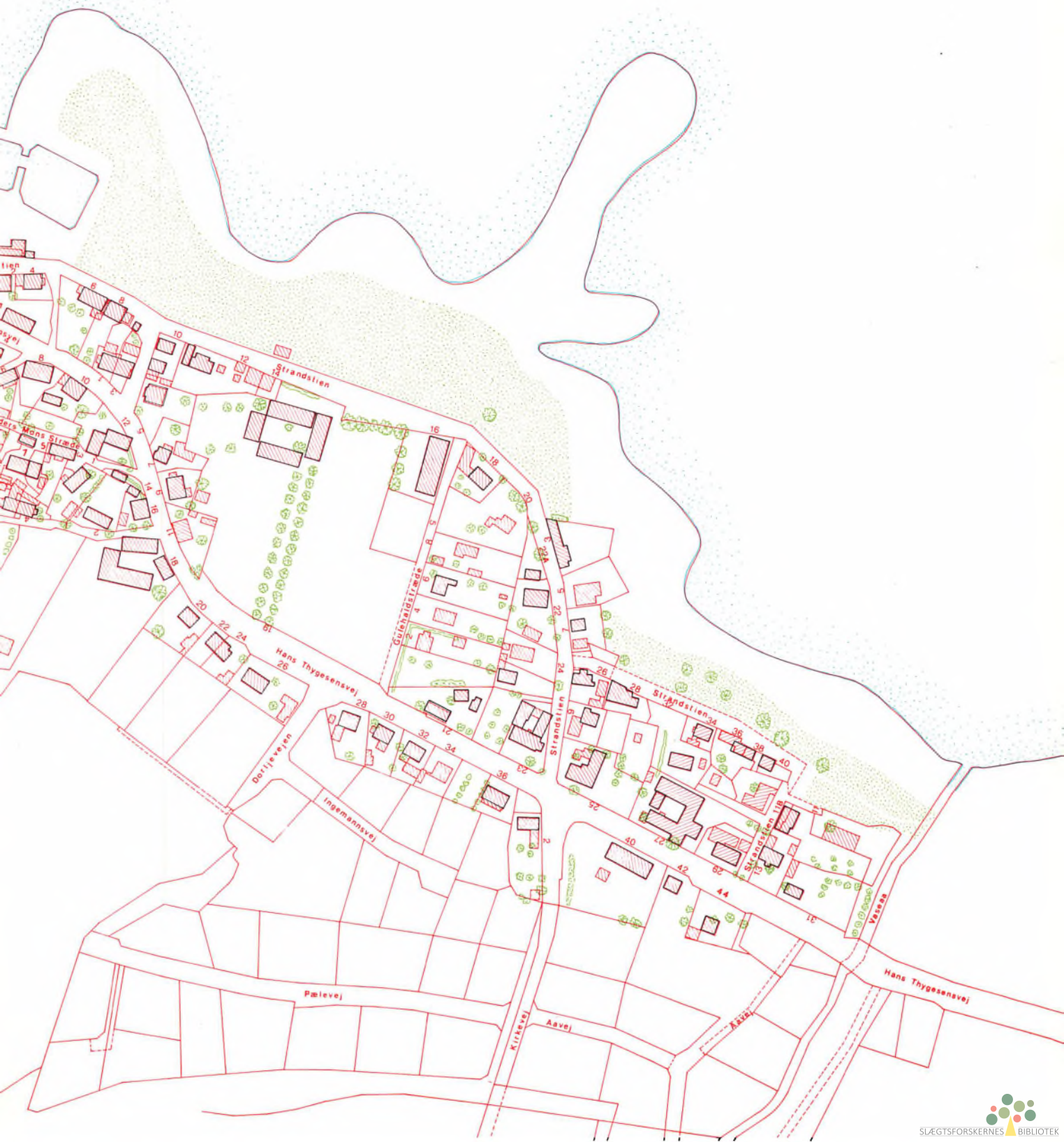

- Ældre, bevaringsværdig bebyggelse
- Øvrig bebyggelse i bevaringsområdet

Historiske huse i Listed 1981

Oversigtskort

Ostermarie Sogn

Brandesmarken

1000 Alen